COMPENDIVM SPIRITVALIS DOCTRINAE,

EX VARIIS SANCTORVM Patrum Sententijs magna ex parte collectum.

AVCTORE REVERENDISSIMO D. P. F. Bartholomæo de Martyribus, Ordinis Prædicatorum, Archiepiscopo Bracharensi, & Hispaniarum Primate.

Vnum est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. *Lucæ cap. 10.*

ROMAE,
Apud Carolum Vullietum.
M DCIII.

Superiorum permissu.

F. HIERONYMVS XAVIERRE CAESARAVGVSTANVS,

Sacræ Theologiæ professor ac totius Ordinis Prædicatorum humilis Generalis Magister ac seruus: Omnibus eiusdem Ordinis Nouitijs Fratribus salutem in Domino.

AMORIS Dei, deuotionis, sanctæq. meditationis ignes illi diuini, qui in priscorum Patrum sacri nostri Ordinis pectoribus tam feliciter arserunt, vt in vestris nunc animis, charissimi filij, si forte friguerant, incalescant, pro paterno nostro erga vos affectu, nobis magnopere curandum fuit. Cur enim sacris maiorum vestigijs ardenti studio insistentes, non erimus, Dei gratia, quod ipsi fuerant? Incidimus nuper in Libellum vere aureum venerabilis memoriæ D. F. Bartholomæi à Martyribus Archiepiscopi Bracharensis, & Lusitaniæ Primatis, ex Ordine nostro aßumpti, viri in Concilio Tridentino clari, & toti mundo sanctitatis & doctrinæ fama notissimi: qui memorabili exemplo amplißima Archiepiscopatus dignitate se abdicans, ad exoptatam monasticæ cellæ dulcedinem rediit. Vbi omni probitatis & integritatis laude reliquum vitæ perfunctus, inter

† 2 *manus*

manus Fratrum suorum spiritum Deo reddidit, magna sanctitatis opinione posteris derelicta. Hic igitur tantus Antistes totus in diuinarũ meditationũ campos euolutus, longo rerũ vsu exercitus, pretiosũ istud monile ex diuersis margaritis, gemmisq. velut nobile emblemma admirabili pietate contexuit: quod Compendium Spiritualis Doctrinæ, ex selectis Patrum sententijs pulchre concinnatum, appellari voluit. Quo in genere ad temperandos & regendos animæ affectus, eosdemq. ad omnem sublimioris vitæ perfectionem conformandos, ac Deo prorsus implendos, nihil potuisse reperiri efficacius & absolutius, qui magnos in hac spiritus arte progressus fecerunt, pleno ore pronuntiant. Habetis iam ad manus Opuscula S. Vincentij Ferrarij Vitæ spiritualis, & S. Bonauenturæ de Disciplina Religiosorum, atque alia huius argumenti non pauca; istud nunc auctarij vice, & magni pretij munusculum damus, serio omnibus horis, nedum vobis, sed & Religiosis omnibus quantumuis perfectis, terendum, peruolutandum, ac penitus deuorandum: cui si mentem sedulo adiunxeritis, sentietis breui quàm vberes spiritales fructus tam pia lectio cordibus vestris ingenerabit. Christus vos conseruet, cui me vicissim precibus commendate. Datis Romæ in Conuentu nostro S. Mariæ super Mineruam 26. Augusti 1603.

Fr. Hieronymus Xauierre
qui supra

Assumptionis nostræ anno tertio.

Fr. Simon Bauça Magister & Prouincialis Terræ Sanctæ.

F. LV-

F. LVDOVICVS GRANATENSIS
Candido Lectori.

PHILOSOPHI olim, qui se humanæ vitæ magistros profitebantur, nulla in re maiori studio elaborarunt, quàm vt intelligerent, qua in re felicitas & vltimus finis, hoc est, summũ hominis bonum situm esset. Intelligebant enim ignorato fine nihil in vita constitui recte posse: eo autem explorato, facile esse homini actiones suas omnes ad eum finem tamquã ad scopum dirigere. Quantũ autem in huius rei inquisitione hallucinati fuerint (cum de futuræ vitæ beatitudine nihil nossent) non est nostrum hoc in loco disputare. Nos tamẽ cælesti magisterio instituti, duplicem beatitudinem agnoscimus, alteram quidem perfectam, quæ pijs hominibus in futuro à Deo proposita est, alteram inchoatam, qua perfecti viri in hac vita fruuntur: quam, vt breuiter definiam, in sapientiæ possessione collocamus, ad quã cetera Spiritus sancti dona ordinantur: cuius actio est diuinarum rerum contemplatio, in qua etiam Aristoteles summum hominis bonum & felicitatem posuit. Vt autem intelligamus quàm ingens sit huius sapientiæ thesaurus, quantaq. eius dignitas & vtilitas, satis esse nobis ad hoc debet magnificum illud Sapientiæ elogium, in quo summus ille vir Spiritu Dei afflatus, omnibus huius vitæ rebus quamlibet maximis & pretiosis sapientiam antefert, his verbis: Optaui, & datus est mihi sensus, inuocaui; & venit in me spiritus sapientiæ. Et præposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in cõparatione illius. Nec comparaui illi lapidẽ pretiosum, quoniã omne aurũ in cõparatione illius arena est exigua, & tamquã lutũ æstimabitur argentũ in cõspectu illius. Super salutem & speciẽ dilexi eã, &c. In quibus verbis vir ille sapiẽtissimus, commemoratis omnibus quæ in summo pretio apud homines habẽtur, sapientiã illis omnibus longe præfert. Nec his contentus, eam bonorum omnium matrem esse confirmat, & bona omnia sibi cum illa obuenisse testatur. Denique Salomõ consona voce, Melior est, inquit, sapientia cunctis pretiosissimis, & omnia quæ desiderãtur, huic non valent comparari. Quis igitur his tantis diuini Spiritus testimonijs non summum quoddam & præstantissimum bonũ in hac sapientia positũ esse intelligat, etiamsi eius suauitatem atque delicias nondum fuerit expertus? Si-

milia

milia his legimus. Iob 28. & Baruc 3. quæ breuitatis causa omittenda duxi, cum in promptu & ad manus ea sint. Spiritus enim sanctus vbique sui similis eadem & in his & in alijs Scripturarum locis de sapientiæ dignitate prædicat, cuius actionem & officium rerum diuinarũ contemplationem esse diximus. Qualis autem sit eorum felicitas, qui se huic officio dediderunt, eleganter D. Gregorius Theologus in Apologetico suo describit, cum docet se cælestis huius philosophiæ amore incensum, quæ otio & quiete alitur, pastoralis officij curas & sollicitudines vitare voluisse. Eius verba, quæ dignissima sunt quæ legantur, hoc in loco attexere volui: Subibat, inquit, animum meum amor quidam, tranquillæ vitæ, atque ab hominum frequentia semotæ, quam cum iam inde à primis annis adamassem, factoq. periculo vehementius eius amore atque desiderio flagrarem, non tuli me imperiose cogi, atque in medios tumultus contrudi, ab hacq. vita perinde atque ab asylo quodam per vim auelli. Nihil enim mihi fortunatius eo homine esse videbatur, qui clausis compressisq. corporis sensibus, atque extra carnem mundumq. positus in seq. collectus (nec nisi summa necessitate impellente, quidquam humanarum rerum attingens) atque & secũ in se, & cum Deo colloquens, superiorem rebus in aspectum cadentibus vitam agit, diuinasq. species & imagines puras semper, nec vllis terrenis & errabundis formis permixtas in seipso confert, ac Dei rerumq. diuinarũ purum omnino speculũ est, indiesq. efficitur, luciq. lucem, obscuriori videlicet clariorẽ adiungit, ac iam futuri æui bono fruitur, & cum Angelis versatur: & licet adhuc in terris agens, terram deserit, atque à spiritu in cælo collocatur. Si quis vestrum hoc amore correptus tenetur, quid dicam, intelligit, atque affectui ei, in quem tum incidi, facile ignoscet. Hæc omnia vir hic diuinus. Quæ quidem satis esse debent vt huius studij dignitatem atque delicias agnoscamus, & felicitatem eorum, qui vitam omnem, atque seipsos huic studio consecrarunt, intelligamus. Simili spiritu D. August. & huic studio addictus erat, & felicitatẽ eorũ, qui simili desiderio flagrant, describit. Sic enim cũ Deo loquitur: Te mediter per dies sine cessatione, te sentiã per soporẽ in nocte, te alloquatur spiritus meus, tecũ fabuletur mens mea. Felices, qui nihil aliud diligũt, nihil quærũt, nihil etiã cogitare didicerãt. Felices quorũ spes tu solus es, & omne opus eorũ oratio. hactenus ille.

Hæc

Hæc de opere. Nunc de operis Auctore, quo vberiorem fructum ex huius operis lectione capiamus, pauca dicenda sunt, & ea solum, quæ ad hoc institutum pertinent. Nam de vita eius & pastoralis officij administratione, posteris, qui eius familiaritate vsi sunt, scribendi cura & facultas erit. Nos enim eius præcepti memores (quo neminem in vita laudare monemur) ab hoc officio supersedemus. Huius itaque operis auctor fuit Reuerēdiss. Archiepiscopus Bracharensis, & Primas, ex D. Dominici grege ad hanc dignitatem assumptus. Qui priusquā ad hoc munus cooptaretur, viginti fere annis in nobilissimo Cœnobio Victoriensi, S Theologiæ Cathedrā cum maxima sua laude moderatus est, & in ea meritissimo iure magisterij honore laureatus. Quamuis autē Scholasticæ Theologiæ studia præcipue coleret, numquā tamen hoc ipso tēpore mysticæ Theologiæ (quam is charissimā habebat) studia intermisit, auctorū libros, qui de ea diligētius scripserūt assidue euoluens, & præcipuas eorū sententias carpens, scriptoq consignans, vt frequenti earū lectione & in Dei amore, & virtutum studio quotidie proficeret. Cum ergo his rationibus bonus Christi odor effectus esset, Sereniss. & sanctiss. Regina D. Catherina, quæ in demortui viri loco LusitaniæRegnū moderabatur, huius boni odoris virtute permota, ipsum Bracharensis Ecclesiæ in Pastorē præficiendū curauit. Quod ille munus ex maiorū suorū imperio, Ecclesiastica censura adactus, recusare non potuit, alias nulla ratione subiturus. Qui cū astantibus omnibus Cœnobij Vlysiponensis Fratribus præcepto paruisset, hoc de se testatus est. Ego, inquit, hoc nomine à multis accusor, quòd nimiū propositi mei tenax sim, in hac autem vna re corā vobis profiteor me tenacē futurū, quòd ab omni fastu & splendore domus & familiæ alienissimus ero, eamq. humilitatē in cultu corporis, in mensa, cęterisq. similibus quā monachus sectatus sum, in Episcopatu retenturū: nec me vlla vis aut ratio ab hac mēte & cōsilio vmquā reuocabit. Hoc quidē ille pollicitus est: quod quàm plene ad hunc vsq. diem præstiterit, tota Lusitania testis est. Parcissima enim mensa, & exigua supellectili, & familia cōtentus, quæ sibi ademit, nec in consanguineos, nec in famulos, aut aliqua ei necessitudine cōiunctos, non deniq in palatijs ornandis, & ampliādis, sed in miserijs pauperū sublenandis, & adolescētibus in litteris & moribus instituendis, impendit. Ad quod plenius præstandū Collegiū ibidē ex Patribus Socie-

Societatis Iesu extulit, qui hanc docẽdi prouinciã susciperent. In insigni etiã & numeroso populo Vianæ, monasteriũ D. Dominici, hoc est instituti sui similiter à fundamentis erexit, atq; dotauit. Is igitur inter varias Pastoralis officij curas, numquã Rachelis suæ amplexus deseruit, sed diẽ pastoralis officij curis, noctẽ Deo offerebat. Quo tẽpore quidquid de mystica Theologia à summis viris, hoc est, Dionysio, Bernardo, Bonau. Gersone scriptũ est, studiose legẽs, has gemmas super aurũ & topazion pretiosas nobis ministrauit. Quibus ego legendis tantopere delectatus sum, vt vere affirmare possim, me nihil hactenus in vita legisse, quod acriores pijs hominibus stimulos ad huius cælestis philosophiæ amorẽ adderet, maiorẽq; lucẽ his, qui huic studio dediti sunt præferret. Est enim hæc Theologia vt altissima, & inaccessa, ita multa habet quæ magistro egeant, tum in ea experientissimo, tum in Scholastica etiã Theologia doctissimo, vt suis, hoc est proprijs verbis ea quæ sentit, enũtiet. Qui etiã scopulos omnes, & pericula quæ hoc itinere gradientibus obtingere solẽt, detegat, & ostẽdat: qui etiã vitia virtutibus finitima (quod in hac parte euenire solet) aperte declaret. Deniq; vt in summa dicã, præcepta omnia quæ ad hanc diuinã philosophiã necessaria sunt, in hoc breui volumine studiosus Lector se deprehendisse gaudebit, atque eo magis, quo paucissimos huius altissimæ philosophiæ magistros inueniet. Stylus autẽ ipse & ratio dicendi humilis est, vt simplicioribus Monachis, qui minus Latinis litteris operã dederũt, planus esset & facilis. Verũ enim illud est quod Græco Prouerbio dicitur, Quantũuis rudius dicito, modo clarius. Et illud item D. Aug. Nihil interest an clauis lignea sit, an aurea, si non minus illa quã hæc quæ sunt clausa aperire valeat. Neq; vero simplices & litterarũ rudes ab huius altissimæ Theologiæ studio arcẽdi sunt, modo humiles sint. Lex quippe Dñi sapientiã præstat paruulis: & vt Seruator noster ait quæ sapientibus & prudẽtibus huius sæculi abscondita sunt, paruulis à cælesti Patre reuelantur. Illud postremo dicendũ est, quod hunc quidem libellũ Reuerendiss. Antistes non vt excuderetur & in publicũ prodiret, sed sibi vni descripserat: Cuius ego lectione adeo captus fui, vt eo magis conniuente, quàm volente typis cõmittendum, & in publicum edendũ curauerim: vt non ille solum, sed pij omnes, atq; ij præsertim qui mysticæ Theologiæ studijs vacant, huius pretiosissimi thesauri participes efficerentur. Vale.

COM-

COMPENDIVM SPIRITVALIS DOCTRINAE

EX VARIIS SANCTORVM Patrum sententijs magna ex parte collectum.

Prima huius compendij Pars, in qua de mortificationis virtute & purgatione vitiorum agitur.

Remedia communia aduersus omnia vitia. Caput I.

QVONIAM prius euellere quàm plantare, priusque animæ speculum à vitiorum & prauarum affectionum sordibus purgare, quàm ad splendidissimam diuinæ claritatis lucē attollere iubemur, prior huius operis pars ad vitiorum purgationem, posterior vero ad sanctæ Meditationis, Orationis, & Contemplationis studium deseruiet. Vt autem debito ordine procedamus, prius quidem communia, deinde singularia vitiorum remedia ex quodam B. Bonauenturæ Opusculo, quod de Remedijs vitiorum inscribitur, tradenda sunt. Is

igitur hæc septem communia vitiorum remedia assignat: Primum quidem paupertas, vt scilicet omnibus in rebus aliquam patiaris penuriam, non solum in his quæ desideras (quia etiã ditissimi plura cupiunt, quàm habeant) sed etiam in his quibus necessario indiges: hoc est, in victu, vestitu, hospitio, ministris, & similibus. Secundum, Tui ipsius despectus: vt videlicet libẽter patiaris vilipendi, negligi, nulla in re singulariter honorari, sed potius velis confundi, exprobrari, vituperari, donec tumor elationis penitus in te cõprimatur. Tertium, Strenuum magisteriũ est, vt ea facere cogaris, quæ alias inuitus faceres: & ea dimittere, quæ libenter amplectereris. Nec velis quidquam habere, agere, loqui, nisi quod tibi pro nutu alterius permittatur: donec curuitas propriæ voluntatis ad formam rectitudinis reflectatur. Quartum, Elongatio à consortio secularium: sicut enim aqua turbida sibi relicta sensim purificatur, ita mens religiosa à seculo sequestrata circa terrena minus afficitur, & cælestia ardentius incipit expetere, & puriùs intelligere. Quintum, Oratio frequens, quæ langorum omnium curationem, & vitiorum victoriam impe-
Exo. 17. trat. Sic enim Moses cum manus haberet in cælum porrectas, victoriã de hostibus reportabat. Sextũ, Quælibet afflictio vel tribulatio ingruens, vt labor, infirmitas, persecutio, tentatio, infamia, & cetera huiusmodi. Sunt enim hæc velut lima rodens, quæ ferrum rubiginosum reddere solet splendidum: quæ licet in principio molesta sit,

sit, consuetudine fit tolerabilior, adeò vt iam non negligi, sed potius diligi incipiat, propter profectum sanitatis inde prouenientis. Exemplo sit cauterium, quod quamuis primo acerbum sit, tamen sopita carne ægrotum non cruciat, & superfluos ac noxios humores extrahens, illum in pristinam & optatam restituit valetudinem. Septimum, Assidua meditatio, & mortis, & cælestis beatitudinis.

SEQVVNTVR REMEDIA PROpria singulorum vitiorum, & primo Superbiæ. Cap. II.

PRimum remedium est, Consideratio nostræ vilitatis secundum corpus & animam. Quis fuisti, quis es sub cutem, quæ sordes ebulliunt per meatus corporis, & similia. Cogita quòd honores nemini impenduntur propter se, sed propter quæstum quem inde sibi pollicentur assentatores: similes enim sunt vulturibus, & canibus, qui accurrunt ad cadauera, quòd inde sperent famem explere, sed cum vsque ad ossa corroserint, relinquunt illa insalutata. Cogita prætere rea quòd quæcumque bona in nobis sunt, non nostra, sed Dei dona sunt: quæ licet nos ad maiora obligent, tamen illa maligne fœdamus, multipliciter maculãtes sacrificium orationum, & actionum. Mala autem nostra pure mala sunt, digna supplicijs. Veniat item in mentem quot periculis simus expositi, presertim omnium maximo, nempè damnationis æternæ. Secundũ reme-

dium : exercere se in humilibus operibus ac despectis, humili habitu incedere, humiles profiteri mores, humilia loqui verba, nouissimum locum eligere, nil iactantiæ aut ostentationis appetere. Quòd si pro huiusmodi humiliatione sentis te pulsari superbia, perge fortius in virtute proficere, nam virtutis assiduo vsu gloriola hæc euanescit. Tertium, attendere toto animo humilitatem Christi IESV, & Sanctorum omnium, quibus comparati (quantumuis humiliemur) erimus sicut locustæ ad gigantem, calculus ad montem, gutta ad flumen: denique inter nos & illos vix erit proportio.

Remedia contra inuidiam, & odium. §. I.

PRIMVM & præcipuum remedium est, non amare aut cupere terrena, inde enim nascitur inuidia simul & odium. Secundum, illud pro cõperto habere, quòd licet penes alios non essent quæ inuides, non ideo tibi possidenda traderentur. Tertium, certo scire, inuidiam nil aliud esse quàm tineam cordis tui, tibi soli noxiam & mortiferam. Ad radicitus extirpandum odiũ aduersus proximum tuum conceptum, illud attente consideres, quòd quamdiu cum fratre non redieris in gratiam, Deo ipsi Optimo inuisus existas, apud quem interim nullius momenti sunt quælibet opera tua. Stude igitur illi esse gratior, & affabilior, quem tibi acrius aduersari cognoueris, sic enim lenies cor ipsius & tuum. Multa

te mo-

te molestant, & turbant. Quid miser oleum addis camino, cum iniuriæ aculeo ipse rancorem accumulas? Tot enim passim insurgũt nobis aduersantes, vt si velimus eos opprimere, & in omnes offensiones seruare, prius grauissimo oneri succumbendum sit, quàm omnes exterminare valeamus: si vero es mitis & patiens omnes vicisti incruenta (quod mirum est) victoria.

Remedia Tristitiæ, & Accidiæ. §. II.

PRIMO aduertendum est, hæc tria si proprie loquamur, differre: Nempe aliud est Tristitia, aliud Pigritia, aliud Accidia. Tristitia est amaritudo mentis, quæ nil lætum vel salubre recipit, tædio pascitur, fugit hominum consortia, fastidit gaudia quæque. Pigritia est torpor quidam mentis, qui somnum & omnia commoda corporis amat, horret labores, fugit aspera quælibet, vt frigus, laborem; otio delectatur. Accidia vero illa dicitur, quæ fastidiens quæ Dei sunt, ad cetera agilis & alacris semper existit. Oratio est ei insipida & ingrata, festinat explere velocissime orationem debitam, à laudibus Domini refugit, rumoribus pascitur, ludis delectatur, excogitat negotia, quibus occupetur, cella ei carcer est, vagari mente & corpore diligit, nil molestius habet quàm Deo intendere, & ijs quæ ad profectum spiritualem spectant: omnis rigor disciplinæ spiritualis est illi grauis, contra illum murmurat, conqueritur assidue de duritia Præ-

latorum, & disciplina zelantium. Primùm ergo remedium est, vt se cogat (licet violente) ad illa virtutis studia frequentanda, quæ maxime fastidiat, præcipuè ad orationem, & celebrationem diuinorum, tamdiu, quousque Dei gratia, tædium vertatur in oblectationem: nec cessandum est quamuis ea gratia differatur: nam de labore luctaminis meritum accrescit, virtus roboratur, & tædium paulatim minuitur. Deus enim ipse non requirit à nobis quæ non accepimus, nempè sensibilis deuotionis gratiam, sed hoc maximè vult, vt toto cordis affectu eam quæramus, & donatam conseruemus, & pro cõcessa gratias agamus. Fieri enim potest, vt plus meriti proueniat ex pugna ad obtinendam deuotionem (etiam si is qui orat non proficiat) quàm si absque vllo proprio labore multa deuotione interna vigeret. Ea namque posset extolli, & ideo meritũ minui: illa verò cor humiliatur, & meritum altius progreditur. Contra tristitiam præsens remedium est frequens memoria benignitatis Dominicæ, & recordatio beneficiorum eius, consuetudo bonorum, occupatio animi, & corporis, legendo, docendo, disputando, discendo, manibus operando, corpus castigando, & similibus. Tristitia parit aliquando spiritũ blasphemiæ, qui (vt dicit Gerson) non solum à maligno spiritu suggeritur, sed habet etiam causas naturales, videlicet vacuitatem cerebri ob ieiunium, aut eius plenitudinem ex euaporationibus crassis ex nimia potatione, ingluuie, & otio prouenientibus. Hanc

autem

autem blasphemiæ tentationem (quæ plus molestiæ quã periculi habet) prudentissime expulit quidã Religiosus pater, qui rogatus à quodam quo pacto posset infestum hunc hostem superare, respondit: Ne cures hos dæmonis aculeos fili mi, in me suscipio hæc omnia peccata.

Remedia contra Auaritiam, id est, anxiam congregandi cupiditatem, & conseruandi nimiam tenacitatem. §. III.

PRimum ac præsentissimum remedium habetur, nil proprium habere, sed omnino in cõmuni viuere. Secundum, Attente considerare laqueos, & vincula diuitiarum, & itidẽ paupertatis libertatẽ. Tertium, Totũ se Deo plene committere, qui nunquam derelinquit sperãtes in se.

Remedia contra Gulam. §. IIII.

NOn habere præ inopia, vnde etiam si velis, possis gulæ satisfacere. Nam quo quis est pauperior, eò minus delinquet in voracitate. Considera quàm citò pertranseat, quàm breuis sit voluptas illa quæ ex edacitate proueniat: & quam fœda postquam abierit, vestigia sui relinquat. Si palatum exigit, vt illud oblectes, cogita iam fecisse, atque horam illam voluptuariam iam præterijsse. Gulæ enim deditus eo oblectatur, quod & ægritudine torquet corpus, & peccato maculat animam.

Remedia contra Luxuriam. §. V.

DEVITARE familiaritatem feminarum, & hominum impudicorum, non nutrire corpus delicate, nec (vt aiunt) curare cuticulam, otium fugere: eſt enim ſentina malorum omnium, tentationum, cogitationumque malarum. Nam ſicut per ſentinæ rimam aqua tacite & latenter obrepit, donec nauis tota mergatur, ita ex otio, cogitationes & concupiſcentiæ multiplicantur, donec mentis noſtræ cymba peccato conſentiat.
[2.Reg. 11.] Item claudere feneſtras ſenſuum ab illicitis. Da-
[Gen. 3.] uid peccauit, quia vidit vxorem Vriæ: Eua quia
[Gē. 34.] vidit lignum quòd eſſet bonum: nec aliter Dina, quàm quod eſſet curioſa ad videndum. Non expedit intueri, quòd non licet ſine crimine concupiſcere. Quanto rarius vides, vel audis quæ mundi ſunt, tanto affectio tua ad ea concupiſcēda frigidior erit: & quo magis ſecularium commercio delectaris, eo magis ſeculi puluere reſpergeris, quo latenter paulatim tenebreſcis, & affectus erga Deum mire tepeſcit. Eſſe namq. in piſtrino, & nullo aſpergi puluere, vix eſt poſſibile. Item, repreſſio internarum ſuggeſtionum procuranda eſt: vbi namque domeſtici perfidi ſunt, irrita eſt omnis exterior cuſtodia. Demum præ omnibus obſeruādum eſt deuotionis ſtudiū, quæ rorem cæleſtem hoſtiles aſtus infringentem potens eſt impetrare.

Abstinentiæ salutaris documentum.
Cap. III.

SI spiritu ambulamus, non ideo amittimus delectationes, sed traducimus à corpore ad animam, ab exterioribus sensibus ad interna, quibus reformata anima ad imaginem creatoris sui iucundissime reflorescit, reformatur caro, & iam libenter ea amplectitur, quibus spiritus oblectatur. Simplex aqua, simplicia legumina, ventri bene morigerato gratanter ac delectabiliter satisfaciunt. Nam condimentum diuini amoris quòd hisce adiungitur, omnia reddit dulcia: voluntas parit vsum, vsus affert exercitationem, exercitatio vires subministrat. Hæc Bernard. in Epist. ad Fratres de monte Dei. Bonauentura tamen inquit, triplici de causa abstinentiam esse moderandam. Primo, quando fit contra Præfecti præceptũ, non enim licet abstinentia vti cõtra Superioris iussa. Secundo, quando abstinet quispiam cum euidenti sociorum scandalo. Salutarius enim est, & ad exercitationem spiritualem commodius, charitatis affectu moribus viuere communibus, quàm cum fratris scandalo, præ ceteris speciali vti abstinentia. Tertio, quando abstinentia suscepta vires nostras excedit, ea namque indiscreta dicitur, & vitiosa. Quapropter de his abstinentibus loquens, inquit Bernardus Serm. 19. super Cant. Non vultis esse contenti communi vita,

non

non sufficit vobis regulare ieiunium: non solemnes vigiliæ, non imposita disciplina, non mensura quam vobis partimur in vestimentis vel alimentis, priuata præfertis communibus, qui vestri curam semel nobis cõmisistis, quid rursum de vobis vos intromittitis? Nam illam qua toties Dominum (conscientijs vestris testibus) offendistis propriam videlicet voluntatem, ecce nunc iterum magistram habetis, non me. Illa vos docet naturæ non parcere, rationi non acquiescere, non obtemperare Sanctorum consilio, vel exemplo: denique nobis non obedire. An nescitis quia angelus satanæ multoties transfigurat se in Angelum lucis? Non enim habet callidus hostis machinamentum efficacius ad tollendam è corde vestro Dei & proximi dilectionem, quàm si efficere possit, vt incautè & non cum ratione ambuletis. Et idem, Serm. 33. Videas pròh dolor illos importune superflua quæritare, qui prius necessaria obstinatissime recusabant, singularitate notabili conturbantes eos cum quibus debebant habitare vnius moris in domo. Vide & Serm. 64. & Serm. 3. in Circumc. vbi postquam docet tenẽdam esse discretionem, ne quid nimis, vel minus fiat, subiungit: At verò quia omnino rara ista auis est in terris, videlicet discretio tenens medium, suppleat locum discretionis virtus obediẽtiæ, vt nec plus, nec minus, vel aliter quàm imperatum sit faciatis. Et in Epistola ad Fratres de monte Dei, de abstinentia loquens ait: Iustum est aliquando caput dolere in seruitio Dei, quod

olim sæpe laborauit vsque ad dolorem in vanitate seculi: & venter aliquando esuriat vsque ad rugitum, qui sæpe repletus est vsque ad vomitum. At modus in omnibus est tenendus, affligendum est corpus non conterendum. Nam exercitationes corporales ieiuniorum & vigiliarum, si cum discretione fiant, spiritualia exercitia adiuuant: si autem cum indiscretionis vitio agantur, fit, vt deficiente vel languescente corpore, spiritualia etiam studia impediantur. Vnde qui sic crudelis est, suo corpori aufert bonum effectum, spiritui pium affectum, proximo salutare exẽplum, Deo debitum honorem, denique sacrilegus est, & omnium horum in Deum reus. Vide Bonauent. c. 45. Meditat. vitæ Christi.

DOCVMENTA PRAEOCVLIS habenda ad perfectionem spiritualis vitæ aspirantibus: & primo quidem ex Opusculo Bonauent. viginti quinq; memorabilium. Cap. IIII.

SI volumus sequi Saluatorem oportet in primis nos obedire voci propheticæ, vt videlicet colligationibus dissolutis peccatorum, dissoluamus peccatorum fasciculos nos deprimentes, quatenus à terrenis actibus dissoluti sequamur liberis gressibus Redemptorem. Numquam ergo permittamus cor nostrum sollicitari de aliqua re creata, nisi inde excitetur in nobis diuini amoris affectus, quia multiplex labẽtium re-

rerum varietas non solum animum distrahit, & pacatæ mentis gratam interrumpit quietem, verum etiam in animo gignit phantasias turbulentissimas. Deposita ergo onerosa sarcina affectionis omnium terrenorum absque retardationis grauedine, properemus ad illum, qui liberalissime nos inuitat, dicens: Venite ad me omnes qui
Mat. 11 laboratis, &c. O Domine cuius rei es indigus? Quare vocas? Quid tibi commune nobiscum? O charitas ineffabilis: quis audiuit talia? Ecce inuitat inimicos, hortatur reos, allicit ingratos, & prorsus immeritos. O dulcissima verba: intima præcordiorum euiscerantia. Non te sauciant verba hæc anima mea? O insania miserabilis, miseria, & vesania detestabilis. Vocamur ad requiem, sequimur laborem: inuitamur ad solatium, quærimus dolorem: promittitur gaudium, & pro eo libenter amplectimur mærorem. Insensibiliores merito habẽdi sumus simulacris, cum rationis participes effecti, dulce amarum, amarum dulce iudicemus. Leuemus oculos nostros in cælum, & videamus, vbi nunc prostrati sumus, & de profundis ad illam vnicam manum adiutricem perseuerantes clamemus, frequentissima oratione, frequenti, & pura confessione: quia tandem fiet, vt ille qui te eduxit ex vtero matris tuæ, & vocauit per gratiam suam, reuelet in te imaginem Filij sui, de miseranda Aegyptiaca seruitute te transferens in libertatẽ filiorum Dei. Cũque iam in noui hominis viam ingredi cœperis (quæ inter amorem & timorem

est humilitatis semita constituta) tunc per ipsius humilitatis viam ad eminentiora conscendens, poteris te in altioribus exercere. Hæc igitur diligenter obserua. Primo, Totam animi spem plene in Domino colloca, humanis omnibus cõsolationibus penitus depositis. Secundo, A veteri fermento vitiorum, & prauarum concupiscentiarũ stude omnino emundari, & liber esse: nisi enim catenas has fregeris, anima in carceribus detenta, non poterit ad cælestia conuolare. Tertio, A curis superfluis, occupationibus, & negotijs te exime quoad poteris. Quarto, Labores, & tribulationes diligito, & in eis delectare, si enim assueueris maxima mentis hilaritate iugiter perfrueris. Quinto, De nulla re conquageraris, quia cum omnium creatorẽ offenderis, nil est, cur conqueri possis de aliqua creatura. Sexto, In omnibus his, quæ ad te pertineant, asperitatem amato, vilitatem, parcitatem sectare, non tamen sic in alijs, immo cupias ex animo, & id agas opere, si possis, vt alijs large prouideatur, reputans eos dignos consolatione, condolens tamen ex charitatis affectu (si ita necesse sit) eorum vitijs. Septimo, Honores, fauores, auramque popularem tamquam mortiferas pestes fugito, teipsum assidue intuẽs, numquam tibi, tuisque consilijs omnino fidas. Ceterum si de te ipso victoriam fueris assecutus, nullus hostis interior vel exterior tibi nocere poterit. Te ergo despicias, cupiasque ab omnibus despici, reputesque te hominum omnium

vilis-

vilissimum, amore illius, qui abiectissimam serui sumpsit formam: sic & tranquillitatem animi adipisceris, & scandalum ignorabis. Octauo, Mortificatio curiositatis in te tanta sit, vt nulla in re te interius vel exterius implices, vbi spirituale aliquod lucrum non insit, nec sis vagus mente aut corpore, rumores vanos ne cures. Nono, Diligentissime custodias sensus exteriores, vt nil velis sentire, nisi quod animæ sit commodum: præ omnibus linguam arctissime restringito, ita vt nil nisi interrogatus loquaris, vel necessitate vel vtilitate euidenti prouocatus: tunc verò cum animi modestia, & timoris dulcedine, breuiter & submisse loquèris, maxime fugiens superuacuam verborum copiam. Decimo, Amor sollitudinis, sacrarumque vigiliarum in te habitet, solicite semper captabis opportunum tempus ad eleuationes mentales. Vndecimo, Officium Diuinum summa deuotione persoluito, oblitus omnium terrenorum, quasi inter Angelorum agmina constitutus, diuinas laudes cum eis pariter cantare studeas. Duodecimo, Intimum geras affectum erga Beatam Virginem matrem misericordiæ, tutissimum afflictorum omnium refugiū & nullus dies abeat, quo illi specialiter te totum non committas. Decimotertio, Summopere fugias necesse est, frigiditatem accidiæ, semperque enitere, vt interius atque exterius plene sis tranquillus, ideoquè nulli vnquam hominum aliqua in re obsistas, vel repugnes: sed potius

comi-

comiter per omnia omnibus acquiesce, dummodo id ipsum diuinæ laudi, vel animæ saluti non refragetur. Decimoquarto, Quæcumque videris, te ædificent, nihil te turbet, nec commouearis animo (plus debito) visis aliorum defectibus; ne fortè iniquitati addens iniquitatem, alienis sordibus polluaris: & dum ipse cupis alijs subuenire, deterius corruas in profundum. Potius igitur omnia illa, quibus non poteris sine detrimento prodesse, benigna tegens charitate, illi summæ sapientiæ prouidenda permitte, quæ nouit bona de malis eligere: sic in bonis operibus pariter & malis spiritualem poteris reperire profectum. Decimoquinto, Maximo studio mentem, & cor tuum custodito, ita vt solum spiritualibus exercitationibus mancipentur, & expulsis imaginibus & concupiscentijs externarum rerum, earum creatori solummodo vacare valeant: ita denique mentem habeas Deo addictam, vt omne opus tuum nil aliud sit, quàm iugis oratio. Decimo sexto, Homines omnes diligito intimæ charitatis affectu, vt in quibus eluceat diuinæ Maiestatis imago, ideo egentibus, & infirmis, ita blandè inseruias, vt pia mater vnico filio, imo sicut Christo ipsi fecisses, cum ipse dicat: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Sic tamen corporalia Ma.25. ministeria exibebis, vt quod illis accreuerit, spiritui non decrescat. Decimo septimo, Omnibus obedire satage etiam minoribus, propter Christum teipsum abnegans, & propriã respuens volun-

voluntatem, ita vt in omnibus, nisi mala sint, alijs obsequi studeas: nulla in re præbeas te alicui onerosum, sed potius in charitate Christi gratum, & iucundum te omnibus exhibeto: fugies tamen amicitias & familiaritates priuatas & singulares. Summe caueto, ne vnquam verbo, vel facto, vel gestu, alicuius simultatis, odij, clamoris, iniuriæ, turbationis, murmurationis, scandali, aliquatenus, per te, vel per alium causa, aut occasio fias: sis denique affabilis non scurrilis. Decimo octauo, Gratias tuas spirituales internas, aut prælia nunquam reueles alicui, nisi forte probato & intimo in Christo amico, cuius doctrina in his vsui esse possit. Hoc potissimum præ omnibus contende, & enitere, vt quibuscumque negotijs impliceris, die, nocte, quolibetque temporis articulo semper diuina Maiestas versetur ob oculos tuos, firmiter credens & cogitans Dominum Deum coram adesse, & vndique te aspicere. Poteris autem sequentia & similia cogitare cum reuerentia, timore, & amore prostratus coram eo veniam delictorum postulans amarissima cordis compunctione. Quandoque apparebis interius in conspectu Dei in Cruce gladio compassionis confossus, & & cum eo insimul vulneratus: nunc totius vitæ suæ progressum ab oculos statues, quam obliquitati tuæ rectitudinis lineam opponens, & immensa Domini beneficia in memoriam reuocās, admirabilem ipsius bonitatem intime contemplaberis: nunc cælestis patriæ desiderio accensus,

ſus, ineffabilem erga homines diuinam charitatem recogitans, tui ipſius miſeriam deplorabis, qui tot beneficiorum immemor mitiſſimum dominum, nunc te violente trahentem, nunc benigne ſubleuantem, nunc miſericorditer retinentem, hoſtiliter fugias. Vigeſimo, Diligentiſſima tui cuſtodia adhibenda eſt, ad effugiẽdos laqueos & retia, quę ſubdolus hoſtis non ceſſat captioſe apponere ad animas miſere decipiendas, vt ea & oculis lynceis videas, & cordis humilitate ſubterfugias: ſępe in die accurate diſcutias, quibus in actionibus tuis deliqueris, & delicta pure, integre, ac veraciter confitearis, abſque omni velamine excuſationis, occultationis, ſeu palliationis, diſtinctè & ordinate omnes tuos retegens defectus proprio ſacerdoti. Et primo quidem te accuſa de omiſſionibus, in quibus erga Deum deliquiſti, maximè in oratione, tam mentali quàm vocali: deinde aperies defectus in obſeruatione iuſtitię quoad proximum. Poſtea dic commiſſiones ex mala cuſtodia ſenſuum, & affectionum ſenſibus adiacentium. Abſit autem hæc confiteri ſine pręuio dolore, & decreto in poſterum cauendi, atque occaſiones omnes ad ea impellentes toto animi conatu pręſcindendi. Præterea ſaltem ſemel in die hęc quinque attente meditare, ſcilicet, quàm breuis, & fugax vita, quàm lubrica, & fallax via, quàm incerta & dubia mors: quæ pręmia iuſtis, quę ſupplicia iniquis parata ſint. Tu tamen interea, dum hæc feceris, ſemper te ſeruum inutilem reputa, & indi-

gnum omni beneficio, firmiter & indubitanter retinens certissimam spem, fore, vt misericordiarum Pater aperiat tibi immensæ miserationis suæ viscera. Illud omnino tibi velim persuadeas, quòd nisi te ipsum perfectè abnegaueris, Saluatorem Dominum sequi non poteris, & sine sollicitudine & labore assiduo gratiam eius obtinere nequibis: Item necesse est, fores eius frequenter pulsare, non enim aliter ingredieris ad pacem mentis: nam nisi constanter te in timore Domini continueris, domus tua cito corruet in in profundum.

Fortè (inquit Bonauent.) ideo negligis hac via spiritus incedere, quòd timeas de singularitate notari, atque ideo odiosus alijs fieri: scias velim neminem sanctorum singulari gloria in cælo donatum, nisi qui inter mortales positus studuit esse in sanctimonia vitæ singularis. Hoc tamen de singularitate virtutis dico, non de cæremonialibus obseruantijs parum aliquid solidæ virtutis habentibus. Studia verò sanctitatis in his tribus potissimum consistunt: si caueas omne peccatum & omne scandalum, quoad fieri poterit: si humiliter virtutibus omnibus insistas, & in his proficere pergas: si inquiras familiaritatem Dei per affectum deuotionis internæ. Nulla enim bona societas videri debet, per quam studia hæc animi destruuntur. Nam cum pro iustitia sicut pro fide pati teneamur, non solum irrisiones & opprobria, sed etiam afflictiones, & persecutiones quaslibet, & mor-

& mortem denique ipsam, si opus sit, exemplo Sanctorum qui ante nos pro Christi nomine passi sunt, & patientur in diebus nouissimis, potius quàm fidem deserere, vel vitæ integritatem peccando contaminare. Discamus in minimis verborum & contumeliarum afflictionibus ita pugnare, vt si grauiora nobis immineant pro Christi gloria certamina, omnia patientissimè superare valeamus. Nam qui à leui flatu huc & illuc impellitur, quomodo stare poterit valido vento perflante? Necesse est igitur, vt nos in ipso virtutis actu valide exerceamus, ad ipsius fastigium aspirantes; nam qui maioris profectus studium in se non diligunt, vix possunt in ceteris secum commorantibus illud æquanimiter sustinere. Vnde sicut illi non relinquunt consuetudines noxias & pessimas nostri causa, sic etiam non opportet nos honesta virtutis studia abijcere propter illos: si enim volunt ad vitam ingredi, expedit eos nostra non sua via incedere.

ALIA EIVSDEM DOCVmenta, ex Opusculo quod dicitur Forma Nouitiorum, excerpta. Cap. V.

PRimò, summopere fugias vagationes, scurrilia & otiosa verba caueto, in ijs enim tempus frustra expenditur, & si cor (vt plerumque fieri solet) in eis defigitur, pondere Dominici timoris dissoluitur, exhauritur affectus internæ

deuotionis, strepitus denique quidam interius suscitatur, quo puritas mentis quasi teterrimo quodam puluere, in dies incipit obscurari. Ideo in quocumque occurrēte negotio, quod ad tuum vel alterius profectum non attineat, nolito immorari, sed inde quàm celeriter euola. Secundo, Prouide Dominum in conspectu tuo semper, ne vana lætitia, aut importuna tristitia commouearis. Mundus namque, in quo fluctuantes agimur, varijs tempestatibus agitatur, & ideo qui ægrè fert cordis sui nauē mundanis quassationibus concuti, vel ventorum flatibus in scopulos impelli, vel validis vndarum incursibus penitus demergi, bonarum cogitationum funibus ad immobilem petram eam affigat necesse est. Petra
1. Cor. 10. autem Christus est. Funis hic, quem diximus, vt tenacissime retineat, nec facile rumpi possit, ex triplici resticulo est componendus: videlicet ex sanctarum Scripturarum assidua lectione: ex sedulę orationis compunctione: ex bonarum actionum humili exercitatione. Lectio suggerit materiam, & quasi semen bonę cogitationis. Oratio rigat, & ad profectum roborat, cor illuminat ad intelligentiam, affectum nouissimè impinguat ad saporem. Bona verò actio (præsertim quando est condita pinguedine charitatis, obedientię, aut alterius virtutis) lętificat conscientiam, donat fiduciam: & si ad horam intercipit deuotionis quietem, postea tamen pro merito assequitur largiorem dulcedinis infusionem, & gratiam puritatis. Vanę cogitationes nullam in mente tua

moram

moram faciant: citissime namque solent maculare animam alicuius criminis fœda labe, vt luxurię, vanę glorię, & odij. Tertio, Inter homines duo hæc pro viribus fugito: vanam nempe ostentationem, nullam quærens gloriam in gestu, voce & sermone. Pręterea vitandus est maxime superfluus pudor in his, quæ agas, aut loquaris coram hominibus: sed ita liber esto inter illos, ac si solus esses: quòd si intus rubore perfunderis, foris tamen prudenter reprime. Nam euidentissimum superbię signum est, confundi, aut erubescere de natiuis defectibus, vt de deformitate oris, de vocis ruditate: item erubescere de vilitate vestis, aut de humilibus obsequijs graue superbiæ crimen in religioso habendum est. Is tamen pudor honestissimus habebitur, si erubescas de vitio vel scandalo, quibus Deus ipse offenditur, vel proximus scandalizatur. Quarto, Ostendam autem, ne fortè te fugiant, de quibus confundi debeas intra temeipsum, & coram Deo.

Erubesce interius de omissione bonorum, quę negligentia tua prætermittis: erubesce quòd tempus labatur, profectus verò virtutum in te non crescat: erubesce de hypocrisi, quòd haberi cupias foris honestior, quàm intus existas. Quòd vitia tua occultes non sollicitus de fratris nocumento, sed metuens displicere, aut vilipendi.

Quòd honestis actionibus tuis, hominibus velis placere, vt ex his, quę foris conspexerint, multo maiora te intus habere conijciant. Quòd aliquando (etiam in confessione) peccata, quę gra-

uiora videri times, ita ordinas, verba prætermittens, subiungens, aut componens, vt minus appareant verecunda, vel forte si satis nude profers, in eo gloriaris, & ea de causa cupis ab ipso confessore sanctus haberi. Quòd desidiose pugnas cum tentationibus maxime carnalibus, & aliquando solo confusionis pudore eas expellis: quòd desidiosum te præbeas in his, quæ Dei sunt: quòd plura extorqueat à te pudor humanus quàm Deo debita reuerentia: quòd ingratus lentusque ad beneficia, & interna Dei adiutoria, & ad bonum incitamenta, existas: Quòd negligens sis in solutione Horarum corde, & ore, vt iam potius supplicium inde tibi sit metuendum, quàm meritum expectandum, quia & male pronuncias, & eorum, quæ dicis, nec percipis sensum, nec his mentis affectum attente præstas, sæpe non attendens dixeris nec ne, nisi forte ex coniectura alicuius verbi quasi ex caudæ apprehensione reputes te dixisse: Quòd cum ad corporis curam, & commoda sedulus sis, tardus maneas ad spiritus profectum, ad carnis castigationem, ad charitatis ac obedientiæ exhibitionem. Demum super omnia erubesce, quòd hos defectus & plures alios in te habens non animo terreris, non corde compungeris, non admissos discutis, non animaduersos corrigis, quasi Deus aliter tecum acturus sit, quàm cum omnibus alijs, vt mala tua admissa non puniat, & bona neglecta sit remuneraturus: cum tamen ipse integerrime dinu-

merec

meret, districte mortales omnes iudicaturus, & seuerissime puniturus, nisi præueniamus faciem eius in humili confessione, forti satisfactione, & plena emendatione. Pro his igitur assidue erubesce apud te, & cum ita sit, nil mireris, si ab alijs iudiceris, & calumnieris, nec ideo alicui succenseas, sed semper modestissime verecundare. Quinto, Insuper quoad alios homines á duobus his, velim, summopere caueas. Primum, Ne curiosè respicias vel perquiras eorum vultus, habitum, gestus, facta, verba, & officia: si enim ista perscrutari ad te non attinet alicuius spiritualis vtilitatis, vel magisterij causa, ita hæc omnia negligito, ac si non essent; nullatenus circa illa detinens visum vel cor. Secundum, Vt nullo modo iudices de alijs quales sint, vel esse possint, in mente, in moribus, in meritis, ea enim discusio vana, & sæpissime falsa, & temeraria cor tuum perturbatione affliget: & ideo si contingat videre, vel audire de aliquo quæ displiceant, perge, & cito obliuiscere, committens illum sibi & Deo: idque tamen si ad te illius correctio non spectat ex debito magisterij, vel sociali familiaritate, vel deferendi necessitate. Prætereà ex animo plus compatere peccantibus, quàm naufragium in mari patientibus: longe namque miserabilius est in lacum inferni detrudi, quàm in profundo pelagi demergi. Compatere etiam miseris, eorum miserias perpendens, vt sic intepinguescat miserationis affectus, ex

fratrum miserijs mentem attollens ad paupertatem & labores Christi, qui pro nobis egenus omnium factus est. Sexto, Tria sunt vitia iamdiu apud homines, pessimo vsu inueterata, quæ vt à nobis extirpemus, omnino elaborandum est: à quibus si liberi essemus, in magna mentis puritate & quiete viuere liceret. Primum, promptitudo accusandi aliena. Secundum, Adulatio, qua solent sibi inuicem blandiri laudantes, arridentes, de corporis salute, qualis sit, querentes, (cum tamen nil ad hos spectet illorum bona aut infirma valetudo) honores inutiles varijs modis offerentes, in quibus nihil est emolumenti, præsertim cum non ex affectu faciant, vt gaudeant, sed ex vsu vt placeant. Tertium est, propria sui ipsius gloriatio, quòd ea, quæ facimus, dicimus, sentimus, mire nobis placeant, & ea præferimus aliorum factis, gratiose omnibus commendantes, & grauiter indignamur, si audientes nostra non mirentur: eosque spernimus quasi à sano iudicio alienos, & vltra modum in laude nostra delectamur: & si aliquando nos ipsos accusantes, humiliari videmur, non id facimus sincere, sed ea ficta humilitate astute alios prouocare volumus in laudem nostram, quasi auditores si officium faciant, ægre ferre debeant, nos in his accusari, quod laude potius dignum videri debet: vel saltem hoc facimus, vt humiles reputemur, si alia quibus placere possimus, in nobis nō sunt. Septimo, Non habeas superflua & curiosa, quia distrahunt, & occupant cor: quare nolim affe-

ctes

ctes habere imagines, tabulas curiose depictas, sudariola, globulos ex odorifero ligno aut alio quouis adfabrefactos, nec species aromaticas, nisi euidenti coactus necessitate morbi, aut alia vrgentissima causa; sed solum necessarijs vestibus & libris esto contentus exiguis in numero, & valore. Octauo, Contra calumniatores, aut detractores tuos ne commouearis, si enim vera dicunt, non mirum est si loquantur, quæ tu facere, es ausus: sin falsa, quid tibi eorum oblocutio nocere poterit? Si cum albus sis, alius dicat te nigrum, cur tibi molestus erit cum nihil noceat? Quòd si ad primos motus harum aduersitatum turbaris, & impatientia æstuas, reprime iram, & doloris modicum sustine, veluti qui patitur vstionem cauterij, vel sectionem chirurgi: animo meditans quantum conferat ad sanitatem patiẽtia doloris: sic enim cito sanari incipies, & firmius valere. Imo hoc ipsum impugnari interne, & dolore exacerbari, magnæ vtilitatis habendum est, cum sit purgatio peccati, vitij lima, exercitatio virtutis, meritum gloriæ, præparatio pacis: præsertim cum non coronetur, nisi qui legitime certauerit. Quare neminem odio habeas, sed fraterno affectu, corde miti & pacifico omnes diligito. Si tibi alicuius displicet familiaritas ob vitæ turpitudinem, sic tibi mala eius displiceant, vt tamen diligas bona eius naturalia, vel gratuita, quæ forte habebit in posterum. Si verò ille in omnibus nititur te confundere, & persequi, non aliter facilius id poteris agere, vt

2. Tim. 2.

cesset,

cesset, quàm si te non curare ostendas omnia eius machinamenta, quasi illa nihil ad te spectent: nam cum intelligat non posse id efficere, vt tibi molestus sit, in seipso confundetur, & tumentes fluctus eius cessabunt, & forte fiet inde, vt corrigatur exemplo patientiæ tuæ: tu tamen illi interim ex humanitatis officio condole, non aliter quàm ei, qui rabie percitus, in sui odium se morderet, & sua ipsius membra morsibus laniaret, & omnia eius verba dura contemnito, quasi latratus canum, aut gemitus auium. Nam si vlcisci velis, quid aliud facies, quàm deturpare te ipsum, & mentem, quam inculpatam seruare cupis, fœda labe maculare? Non aliter eueniret, ac si in aduersarij odium tibi ipsi nasum absinderes, aut oculos erueres. Nono, Diligentiæ plus adhibeto ad teipsum castigandum, quàm ad alios corrigendos, doce te primum ea, quæ alijs vtilia esse cognoscis, feruoris tui ignis prius in te agat, & eo inflammatus, alios calefacies, veluti ignis qui calore suo prius proxima, postea remotiora adurere solet: ideo zelus iustitiæ tuæ primò formet in te exemplar alijs imitandum: oportet enim, eum qui peritus videri cupiat in opere alieno, prius ostendere quàm sit prudens in suo. Ne imiteris cæcos in actionibus suis, qui aliorum vitam semper corrigunt, in illis pleraque emendantes, in se ipsis autem non pauca incorrecta relinquunt. Solent enim hi quandoque somniare, si in aliquo

ma-

magisterio aut dignitatis gradu essent constituti, quàm recte omnia ad se spectantia disponerent, eam verò status conditionem, in qua sunt, nec sollicite discutiunt nec emendant. Quæ maior animi dementia esse poterit, quàm si cum frigide, & languide te geras in religionis obseruantia, sanctum te fore præsumis, si ad Episcopatus dignitatem esses promotus? Hi etiam si aliquando ab alio admoniti, vel alia forte de causa ad se reuersi, cogitant se ad meliora extendere, non tamen plene disponunt, qualiter id efficiant, nec in eo diutius perseuerant, consuetudine, dissolutione, tepore, eos ad solita reuocantibus. Decimo, Diligenter oportet in primis frænare ac omnino domare motus internos & externos, ne per licentiam vltra disciplinæ terminos insolescant: sicut enim auis vel bestia carceris repagulo domitatur, & eadem licentia nimia fit indomita, ita exteriores sensus, & interiores affectiones, nisi districta custodia coerceantur, ex libertatis licentia ita insolescunt, vt postea multo difficilius quàm in principio redigantur sub rationis magisterio. Inde est, vt qui bene viuere cœperint, si in corruptos vitæ mores iterum relabantur, difficilius corrigantur quàm numquam adhuc conuersi. Vndecimo, Ne nimis affectes ab alio diligi, dissipas enim cordis tui fortitudinem, nam in promptu est, vt à quo diligi velis, eidem appetas placere, ibique necessario se immiscet adulatio, & simulatio perniciosissima pestis,

ne

ne forte displicere incipias, & minus amari. Turbaris etiam, cum suspicaris alterius erga te beneuolentiam remissiorem fieri. Pauci præterea sunt tibi in sensu, affectionibus, & moribus ita consimiles, vt non sit aliquando dissensionis materia inter eos, quæ est dilectionis fraternæ inimica. Committe ergo te Deo, & illi placere, & ab eo stude diligi, aliorum erga te beneuolentiam permitte illorum arbitrio, & diuinæ voluntati: dilectio quippe hominum fallax est, & instabilis, facile læditur, ad modicum vtilis, sæpe nimis noxia. Duodecimo, Denique assiduè te ipsum discutito considerans quid desit tam in statu mentis quàm corporis: si deficias in virtutis via, an si in eadem proficias, quid impediat mentis profectum, & quo pacto hostilibus artibus obsistere valeas, declinando, aut resistẽdo, regendo, aut tolerando. Nam peccata sunt declinanda, vitijs resistendum, quecumque per occasionem obstant, regenda, & discrete ordinanda ad profectus materiam, aduersitas toleranda, cuius afflictio vsu tolerandi fit lenior: ideo enim est nobis afflictionis tentatio inuisa, quòd ad patientiam nolimus consuescere. Nam cum domesticus vel vicinus tuus fuerit tibi quantumuis molestus, si studeas illi obsequiosus esse & affabilis, præsentissimum senties in eo huius morbi remedium.

REME-

REMEDIA DEFECTVVM REligiosi, ex Opusculo Bonauent. sic inscripto. Cap. VI.

PRimum reputare se vilissimum & omni beneficio Domini indignum, & idem velle ab alijs haberi, admirans cum gratiarum actione, quàm sit immensa Domini miseratio, qui hominem ad omne malum tam pronum, ad omne bonum tàm tardum, in seruum velit accipere, imo & in filium adoptare: nec superbiat, quod Deo famuletur, sed habeat gratias, quod ipsius Domini bonitate in eius famulitiũ sit accitus. Secundum, Solùmodo de peccato aut negotio ad peccatũ impellente, vel à bono retrahente, dolere, in alijs omnibus lætari, & gratias agere debet. Tertiũ, De tẽporalibus, nil aliud requirat, præterquã id quod necessitas sola postulet, induẽs se nobilissimo Regis sui vestimento, scilicet, paupertate. Si verò se videat ditiorem quàm velit, & plurimis corporis consolationibus abundare, tunc intime contristetur, considerans se his à Christi Domini sui similitudine elongari. Quartum, In bonis & indifferentibus potius alieno quàm proprio voto acquiescat, & cum hoc erga omnes obseruet, maxime tamen superiorum præceptis semper obediat. Quintum, Nullum miserum despicere, sed fratrum in Christo omnium miserijs condoleat, & tenerrime compatiatur, eorum afflictiones proprias reputet, pauperes omnes

reuereatur, quasi patronos in æterna tabernacula nos recipiētes. Sextum, Nominē iudicet de pecca to non manifesto: si autē euidens sit, tunc grauius doleat quàm si proprio corpori mors immineret, recogitans animam illam sic letaliter ab hoste percussam omnibus corporibus esse meliorem: ideo se attollere nitatur ad eius viuificationē oratione, exemplo, verbo, & si liceat, antequā cadat, eam à lapsu retrahat, quacumque ratione id fieri possit. Septimum, Lætetur maxime in bonis aliorū præsertim spiritualibus, ac de propriis: sicut pia mater lætari solet in bonis filiorum: semperq; in proximo plus pietatis & virtutis esse credat, quàm ipse intuetur. Octauum, Sic omnes diligat, vt in omnibus nil nisi Deum diligat, id est, neque sanctitas quantacumque sit, nec beneficiorum immensa copia illum alliciat, vt aliquem priuato, sed ex Diuina charitate omnes communi amore diligat, omnium bona in Deum referens, & ipsius causa, eum qui in virtutis studio plus profecerit, præ omnibus diligat. Nonum, Quibuscumque rebus sit intentus, semper Deus ipse adsit coram oculis, ac si eum qui vbique est præsens facie ad faciem aspiceret: exerceatque erga ipsum actus timoris, reuerentiæ, & amoris. Decimum, Si prædicta à Domino acceperis, inter maxima numera beneficia, & reliquorum memor semper esto: præcipue tamen beneficio passionis Dominicæ te penitus immerge, dicens: Domine Iesu saucia cor meum vulneribus tuis, sanguine tuo sacratissi-

mo

mo inebria mentem meam, vt quocumque me vertam, semper videam te Cruci affixum, & quidquid oculis aspexero, appareat sanguine tuo rubricatum, vt sic totus in te tendens, nil præter tua vulnera valeam inuenire. Deinde Reginæ cælorum, misericordiæ matri Mariæ studeas esse deditissimus, & ora dicens: Dulcissime IESV dignare, vt miser ego peccator sanctissimæ matri tuæ digne inseruire valeam. Mirari se nimium, inquit Sanctus ille, quo pacto homo dulcedinem Domini semel degustans, possit aliquatenus ab eo separari: qui fiat, vt non omnium obliuiscatur ex ebrietate vini cælestis, quomodo comedat, bibat, dormiat, & possit aliud præter suum benignissimum Dominum intueri, & in eo summa dulcedine oblectari: cum in omnibus sciat eum esse, vt eum in omnibus valeat inuenire, & sic in omnibus inueniat requiem, ipsum attente contemplans, & ardentissime amans. O quanta amaritudine meritò repleri deberet animus, qui vel tantillo temporis momento tantæ dulcedinis expers existit! In fine Opusculi idem Sanctus proponit optima remedia ad superandum diabolum, si forte nos tentet circa prædestinationem, & suggerat nos esse repulsos, seu præscitos, & præcipit, vt sic illi respondeas: De me libere disponat Dominus, te verò, teterrime hostis, certum est ipsius Domini iudicio esse damnatum. Si autem & ego insimul damnabor, & post hanc vitam Deum meum videre non mereor, saltem toto vitæ tempore

pore

pore in eo cupio oblectari, ac tanto ardentius enitar in hoc sæculo eius iucundissima consuetudine frui quanto breuius vitæ spatium me nouero habiturum. Ne tantillum igitur temporis omittam, quin in hoc seculo pro viribus ipso fruar, & in eo delecter, cum in futuro eius dulcissimo conspectu carendum sit. Nam si, diabole, post vitam hanc tecum esse debeo, saltem quamdiu viuo à te procul esse contẽdam :& ex his conclude contra ipsum te non damnandũ: nam hæc facere damnationi repugnat. Quòd si ad beatitudinem cum Angelis sum prædestinatus, nunc iam angelicam in terris vitam ducere
Psal. 72 volo ac assidue cantare: Pars mea Deus in æternum:& sic conclude aduersus diabolum: Quidquid de me futurum sit, de manu Domini libenter accipiam, nec vnquam ab eius seruitute recedam, & væ tibi, maledicte, qui tanto Domino seruire fastidias. Si in te ô homo (inquit quidam Sanctus) viget affectus perueniendi ad perfectionis culmen, perfectamque vitam, & pro ea obtinenda oras, & instas, certus esto, quòd si humiliter te abneges, & perseueranter pulses, ipsam perfectionem, quam expetis ante mortem consequeris, modo id saluti tuæ expediat. Quòd si illam non obtinueris, priusquam hinc emigres, inuenies procuidubio eam in ipsa beatitudine.
Noli itaque cessare, noli fatigari, licet statim non exaudiaris. Diligenter autem caueas ac fugias quandam communem tentationem vere diabolicam, qua homines magisterijs fungentes sæpissime

ſime perturbantur, dicentes: Si non eſſem Præfectus, & mihi ſociorum cura eſſet demandata, ſi non hoc munus mihi foret impoſitū, libere Deo vacare poſſem, & ad vitæ perfectionem aſpirans, procul dubio proficerem. O miſer parum tibi conſtans, illud pro certo habeto, Deum ipſum, qui te in ea conſtituit Præfectura, vel te in ea cōſtituiſti voluit, ſimul velle, vt hac eadem via ad perfectionem, ſi contendas, peruenire valeas. Crede igitur te in ea facillime ad perfectionem aſpirare, modo officium tuum perfecte impleas, videlicet ſi te totum tradas mortificationi, reſignationi, meditationi, orationi, aſpirationibus, feruentibuſque deſiderijs beatitudinis conſequendæ.

REGVLAE VARIAE ET PVLchra documenta vitæ ſpiritualis. Cap. VII.

PRimum, a pane minus abſtinendum eſt, non enim irritat gulam nec ita vt cetera edulia obnoxios nos reddit tentationibus; à potu pluſquam à pane, à pulmentis vero maxime: nam his & affectibus ad peccandum, & hoſti ad nos tentandos maior ſuggeritur occaſio: Huius morbi remedium hoc eſt, craſsioribus & viliotibus vti cibis, vel delicatis parciſſime. Secundum, Ad inueſtigandam opportuni victus menſuram, neceſſe eſt, vt adimat quiſque aliquid ex ea cibi portione, quæ ſibi (ſemoto graui vale-

tudinis periculo) videbitur necessaria, nam inde illuminabitur ad cognoscendam veritatem, & videns se destitutum viribus ad peragenda exercitia spiritualia, facile aduertet, quam cibi mensuram naturæ ipsius necessitas requirat. Tertium, Ad modum in victu seruandum vtile est imaginari, & animo fingere Christum ipsum cũ discipulis suis nobis tunc. conuescentem, & attendere ad sobrietatem, quam obseruare in tanti Domini conspectu teneremur, edendo, bibendo loquendo. Proderunt & aliæ similes meditationes. Quartum, Non solum mensura cibi, sed etiam sumendi illius modus est adhibendus, scilicet, ne edas auidè, ne festinanter, ne super cibum effundaris, sed semper appetitui domineris. Quintum, Plurimum ad hæc confert, si ante prandium vel cœnam, cum adhuc non esuris firma deliberatione prouideas, quam cibi mensuram debeas sumere, vt eam postea nullo modo excedas. Sextum, In orando ille corporis habitatus tenendus est, qui aptior videatur ad excitandam in vobis internam deuotionem. Septimum, Si orantibus nobis in voce vna vel duabus Psalmi dulcis affluat meditatio, & intima simul delectatio, postponenda erit vlterius transcurrendi cura, licet hora tota prætereat: qua elapsa, reliquum orationis cursim recitetur. Sic etiam fiat in oratione Dominica, & precibus priuatis, ac spotaneis. Octauum, Si cum oras, sentis te aridum vel languentem, ne recedas ab oratione, immò tunc maiori animi conatu insisten-

ſtendum eſt orationi, & meditationi, ad expellendam ſpiritus inertiam auxilio Domini: ſic enim fortiter opprimitur hoſtis noſter. Nonum, Hic eſt optimus orandi modus, ſi ad ſingulas Dominicæ orationis, aut Pſalmi petitiones deuote immoreris, vt guſtum ex verbis percipias, & eo percepto cor tuum Deo vnias. Decimum, Tria ſunt cur tepiditas in oratione prouenire ſolet: primum quia meremur orbari diuina conſolatione ob præcedentes accidias, ac in ſpiritualibus exercitijs tepiditates. Secundum, Vt probemur, an ſtipendio conſolationum ſpiritualium ſolum ducti Domino inſeruiamus. Tertium, vt ſciamus cum diuinis conſolationibus fouemur, non id ex noſtris viribus, ſed Dei gratuito munere euenire. In eiuſmodi autem tentationibus, ac anxietatibus firmum præſidium eſt, ſtudium ſeruandæ patientiæ, & ſpes ſubſecuturæ conſolationis. Vndecimum, Certo ſcire, ſolius Dei munus eſſe animam conſolari nulla præcedente conſolationis cauſa: quia ſcilicet nil aliud externum offertur ſenſibus & intellectui quod ſuapte vi animam valeat conſolari. Duodecimum, Cogitationem vel conſolationem, quæ ad malum finem, vel minus bonum inclinat, vel impellit, à malo angelo prouenire intelligas: ſic etiam omnes animi perturbationes, ac angores inutiles, qui tamquam ſpinæ pungentes, mentis quietem & tranquilitatem auferunt, tamquam ipſius mali angeli ſuggeſtiones ſummo ſtudio caueto: fructus enim ipſius ſunt: nam licet aliquando

dæmon in principio bonam fouere simuler cogitationem, nouissime verò illaqueat, & venenum suum diffundit, & ad malum aliquod retorquet, quod bene cœptum est, minuens paulatim, ac deinde penitus auferens mentis quietem, quam antea vigere patiebatur. Decimumtertium, Quilibet nostrum in via & timore Domini proficiens, cum à pio Angelo fouetur, suauiter, leniter, & placide tangitur: Descendit enim super eum sicut pluuia in vellus: à dæmone autem duriter & turbulente impetitur: cadit namque cum strepitu, sicut aqua super petram. Quando verò homo in charitate Domini fit remissior, hoc econtra euenit: nam spiritus nequam placide ei se insinuat: bonus autem duriter & cum strepitu. Eius varietatis causa hæc est, quòd vtrilibet angelo similis est vel dissimilis mentis dispositio: si enim eam sibi infestam inueniat alteruter spiritus, cum importuno strepitu, & pulsu, qui facile dignosci queat, ei se coniungit: si verò conformem, & vnanimem, tamquam in propriam & peculiarem domum ingreditur nimis secure. Decimumquartum, In quolibet negotio agendo, si incertus sis, quid potius eligas; antequàm statuas, quid agendum sit, prius ipse considera, quid tu fratri in ea re consuleres: item quid acturus esses, si instaret tunc hora mortis. Item cogita, quid malles egisse cum steteris in die iudicij coram Domino, & illud age: si dubitas adhuc, elige illud, quod naturæ tuæ, ac affectionibus molestius est, ac magis aduersatur.

Psal. 71.

Quin-

Quintumdecimum, Scrupulorum assidua discussio valde salutaris habetur tyronibus in vita spirituali: purgat enim animam ab omni peccati scintilla. Illud tamen aduertendum, quòd hostis noster callide solet obseruare, qualis sit cuiusque nostrum conscientia, crassior ne, an delicatior: & quam reperit delicatam, delicatiorem efficere nititur, & in extremum quendam anxietatis gradum redigere, vt sic misere afflictam á profectu spirituali tandem deturbet. Videlicet, si ea etiam vmbras venialium fugit, huic: quoniam non potest veram peccati rationem obijcere, eò adducere nititur, vt peccasse credat, cum res ipsa aliter se habeat, offerens sinceræ animæ pro culpa verbum aliquod, aut cogitatiunculam repentinam. Sin crassa est, crassiorem eam reddere contemnit, scilicet, vt si prius negligebat venialia, iam postposito Domini timore, negligere mortalia incipiat. In his autem impugnationibus anima, quæ proficere expetit, ad illius partis oppositum debet tendere, in quam inimicus tentat pertrahere, vt si hostis nititur reddere conscientiam laxiorem, tu callide astringas, aut econtra laxes, si dæmon nimium velit astringere: sic enim fiet, vt mens tua deuitatis extremis periculosis, in medio quodam quieto & securo statu iugiter maneat. Decimũ sextum, Quãdo aliquid quod ex genere bonum est, appetitur, si simul acciderit cor nostrum inclinari, atque affici ad finem minus rectum, nempè ad humanam gloriam, tunc frequenti o-

ratione, summisq. conatibus enitendum est in aduersum: nec prius desistat, quàm priorem affectum ita mutauerit, vt nil iam omnino desideret, vel possideat alia ex causa, quàm diuini cultus & honoris. Decimumseptimum, Mandata ac mores principum & pastorum tam Ecclesiasticorum quàm sæcularium, & si minus recte officium facere videantur, nullatenus tamen vel in publica concione, vel in populari colloquio carpenda sunt. Generat enim hæc reprehensio potius damna & scandala, quàm aliquid remedij & vtilitatis: cum nil aliud inde sequatur, nisi exasperatio & odium aduersus Principes: ideo omnino temperandum & abstinendum est ab eo inuectiuarum genere. Item, quemadmodum primates, si absint, carpendos publice non censeo, ita præsentes priuatim monendos iudico. Decimumoctauum, Ingruente tentatione aliqua, nil tunc denuo statuere debet, sed ad ea, quæ lucidi interualli tempore statuerat exequenda, anxie recurrat: tunc reputans se amentem, patientiam seruet, & citissime ad orationem confugiat: nam inde non parum emolumenti comparabit. Decimumnonum, Elapso tentationis articulo, vtile erit ad memoriam reducere progressum eius, vt acute intuens, qua via hostis ingressus est, sciat sibi de cetero cauere. Vigesimum, Grauior imperfectio habenda est, nimis tristari, & animo deijci, alicuius perturbationis vel defectus causa, quàm ipse defectus est: in huiusmodi perturbationibus

opor-

oportet plene sperare in Domino, nos voti nostri eius miseratione, compotes futuros. Nam cum scriptum sit, Septies in die cadet iustus, tu Pro.24
nunquam desistas (quantumcunque labaris) à bene operandi proposito, sed potius contra aduersa omnia fortem te præbe, intelligens, Deum hoc sæpe permittere, vt infirmitatem tuam explores, & aperte cognoscere valeas, quantum diuino auxilio in omnibus indigeas, & nil boni per te ipsum posse perficere: quare oportet assidue orare, & numquam deficere. Hæc beatus Luc. 18
Thomas Opusc. 64. Immo dicit Chrysostomus, Ideo nos sæpe à Deo celeriter nō exaudiri, quòd hac occasione id efficere velit, vt ad eum frequenter accedamus, & eo plene fruamur. Vigesimumprimum, Terra hæc carnis nostræ nequit non gignere herbas noxias prauarum cogitationum ac affectuum, ideo summo studio frænanda est. In seruis Domini nunquam hæ herbæ suffocant triticum, sed semper altius eminet: ac aliquando in eisdem, si mala herba oriatur, mox vigore feruentis charitatis eradicatur, quæ est triticum salutare: aliquando tamen non statim potest eradicari, sed nutu Domini permanet ad coronam. Vigesimumsecundum, Pax, consolatio interna, & spirituale gaudium, in viris perfectis semper viget, ac perpetuum est in superiori parte: in omnibus namque eius materiam inueniunt. Nam si Dominus bona immittat, & dulcedines ac feruores spirituales impartiatur, intime lætantur:

sin aduersa eueniunt, & mentis durities ac sterilitas accidit, cogitantes, sic Deo esse placitum, in eo etiam consolantur. Vnanimitas enim voluntatis nostræ ad diuinam, nec quidquam aliud velle, est maxima causa lætitiæ. Expertus (cui credere par est) nobis retulit, numquam internam dulcedinem, & mentalem consolationem cessare, nisi quòd cor nostrum nondum perfectè Deo traditum, adhuc ab aliqua terrena detineretur affectione. Signum quippe euidentissimum est cordis in Dei amore tepidi, ac non penitus Deo suo dediti, non consolari & intima perfundi lætitia, dum recogitat beneplacitum diuinæ voluntatis. Corda ergo perfectè viuentium assiduè fruuntur interna pace, cum quietem, fiduciam, & fortitudinem possideant; nam quamuis in inferiori parte turbentur, nil ea turbatio supernæ paci nocere potest: quam si vis assequi, imitare sæcularem militem. Miles huius sæculi, amicos, patriam, parentes, & omnia chara relinquit, corpusque suū incertæ mortis aleæ exponit, vsque ad mortem confligatur, nulla alia de causa, quàm vt sibi aliquid pecuniæ valeat acquirere: ita tu si summum bonum possidere concupiscis, reliqua omnia abijce, & ab omnibus quæ pure Deum non respiciunt, te immunem conserua, cordis tui oculos à terrenis imaginibus attente custodito: & si velis optata consequi, atque omnium penitus obliuisci, externas affectiones non admittas, necesse est. Ad veram quippe pacem, & puram cordis tranquilitatem

nun-

numquam peruenies, nisi viribus omnibus Deo vnitis, creaturarum omnium obliuiscaris.

SEQVVNTVR ALIA NON MINVS vtilia Documenta. Cap. VIII.

SI scire velis, quid præ omnibus diligas, dicam: id quod sæpissime cogitas. Vis scire, quis sis? illud vtique es, quod frequentius ob oculos cordis tui versatur. Non cures tam aliorũ exercitia, quàm essentiales & veras eorum virtutes imitari. Nam cum varia sint hominum ingenia; varia sunt eorum exercitia: & ideo, quod alijs est salutare alijs est certissima mortis occasio. Applicatur etiam gratia Domini secundum naturalem vniuscuiusque nostrum dispositionem. Nil vmquam pertinaciter neges sed semper dubijs verbis loquere, vt: nescio, an sit possibile fieri. Illud certo scias te numquam patiẽtiam assequi posse absque tribulationibus: humilitatem absque contemptu: nam si ægre fers despici, ideo fit, quia tibi non displices. Considera quot hominum millia sunt in inferno, qui multo minus quàm tu diuinam læserint maiestatem. Vere humilem nulla creatura turbare valet, ita enim profunde se depressit, vt à nulla creatura reperiri valeat: & licet sæuissima tentationum tempestas ingruat, intactus tamen permanet, & illæsus, cum humiliter abiectum nulla procellæ vis tangere valeat, quæ non, nisi summa concutere solet. In omni tribulatione nullum

efficacius remedium est, quàm abnegare, auersarique se ipsum: crede, nil melius tibi contingere posse, quàm corripi, contemni, despici: qui enim te contemnit, id facit quod tu, si te plene nosses, merito facturus eras. Quidam sunt, qui licet ardentissimo affectu ad summum bonum anhelent, se ipsos tamen non abnegant: qui facilè falluntur, nisi id pro comperto habeant, quantum se abnegauerint, & quantum pro viribus in se ipsis abnegandis contenderint, tantundem habere diuinæ charitatis, & non amplius. Nec solum Præfectis obedire decet, sed etiam omnibus, quorum familiaritate vtitur, debet obsequi, & eorum præcepto morigeram præstare mentem, in omnibus licitis & honestis alios audiens, & eorum verbis auscultans cum abnegatione & mortificatione amoris sui, propriæque voluntatis. Ex propria namque voluntate (quemadmodum ex matre filia) inquietudo, discordiaque omnis nasci solent; idque siue velis, siue nolis: ideo ante omnia tibi ipsi bellum inferas necesse est, nam si tuam voluntatem deponas, quàm plurima, quæ te lædere possent, cum ea insimul dimisisti. Nam sicut in illa Christi Seruatoris nostri oratione,
Luc. 22. Pater, non mea, sed tua voluntas fiat, totius salutis nostræ cardo vertebatur: ita præstantissima ac gratissima in conspectu Domini oratio est: Dona mihi, quæso Domine, vt altissimum beneplacitum tuum omnino in me impleatur. Homini namque propria voluntate ducto

hoc

hoc esse solet peculiare, vt alios sibi obedire malit, quàm ipse alijs: homo vero propriæ mortuus voluntati, potius eligit alijs morem gerere, alijs obedire, alios tolerare, quàm libere omnibus dominari. Si quis esset, qui totius orbis imperium relinqueret, se ipsum autem non dimitteret, nil reliquisse existimandus esset. Qui vero seipsum ob amorem Domini relinquit, huic nec res possessæ, nec honores exhibiti, nec familiares amici, nec chara denique omnia obesse poterunt, cum his omnibus mente non inhæreat, sed paratus sit omnibus renunciare, quoties id diuini honoris ratio postulasse videbitur. Non tam debes attendere, qualia operaris, quàm qualis intus sis: si interius sincerus, & plene abnegatus existis, opera omnia tua gratissima Deo existima; longe namque gratior est Domino salutatio Angelica resignato corde prolata, quàm totius Psalterij lectio, si proprio corde sit dicta. Homo vere abnegatus, vallatus est Deo, ideo qui eum tãgere velit, Deũ ipsum prius tangat oportet, quod cùm fieri non possit, nil illi obesse posse credendum est. Hac mira arte mortificationem acquirere poteris, si firmiter cogites te iam mortuum, cum (velis, nolis) cito sis moriturus, animamque tuam iam coram Domino in iudicio adesse, & ideo omnia mundana despice: quò fiet, vt de transitorijs, ac caducis huius sæculi rebus, non magis curandum existimes, quàm si vere mortuus esses. O quàm felix ille dici poterit,

terit, qui hanc mentis stupiditatem, & (vt ita dicam) insensibilitatem consequatur. Si toto pectore, frater mi, veram expetis consequi humilitatem, abnegationem, patientiam, & pro viribus ad ea consequenda, ardenter pergis, reputa iam vere hæc omnia te consecutum esse: ita vt nemo sit, qui ea à te, vel te ab his valeat vnquam diuellere. Verus Domini cultor illud maxime curat, vt non minus ipse vnus laudet, ac honoret Dominum, quàm omnes pariter creaturæ facere possēt, & nil aliud ab omnibus creaturis exigit, quàm vt Deus in ipsis maxime glorificetur. In nullo corporali vel spirituali exercitio proprietate singulari vtendum est, aut ipsi inhærendum; sed potius accurate semper obseruabit, quorsum, qua via (varijs enim modis electos suos inuitare solet Deus) mentem ipsam ad se trahere velit Diuina bonitas: hæc vbi compererit, confestim, omnibus relictis, Dominum sequatur. Frequentanda sunt spiritualia exercitia ac charitatis vsus. Nam quemadmodum ferrum nisi assiduo vsu contrectetur, rubiginem cōtrahere solet, ita charitas erga Deum, nisi continuo vsu exerceatur, paulatim tepescere atque deperire incipit. Felix philosophia hæc est, quam profiteris, si diligentissime eniteris intellectiuas potentias ab imaginibus creaturarū, affectiuas a vitiis & sæculi oblectationibus separare: te & omnia tua in manibus Domini deponere, ardentissimis affectibus & continuis orationibus ad Deum anhelare. Hæc est illa occulta

sapien-

sapientia, quam cælestis Pater sæpe plebeio idiotæ ac ignobili mulierculæ potiùs reuelare dignatur, quàm turgido Theologo ac superbienti doctori. Ad hanc diuinam philosophiam omnes creati & vocati sumus; hac instructi, quouis temporis momento tantam gratiam promereri poterimus, vt maximè deplorandum sit, cur in ea re, in qua salus nostra agitur, adeo supini & oscitabundi maneamus: id enim profectò Dominus ægerrime fert, quòd ad illum propius accedere nolimus. Fons omnium horum bonorum solitudo est, cui ea dulcis est, huic Deus se suauiter ingerit: ideo in vera Dei dilectione (quoad liceat) immunem, liberumque te ab vniuersis hominibus custodito, nulli nisi qui tecum eiusdem sit animi, nimis familiaris fieri velis. Responde omnibus breuiter, insimul & humiliter: si ob id odio habearis, hilariter, mente in cælestia raptus, sustinere non dubites. Quid enim tua refert, si mortales omnes habeas inimicos, cum Deum ipsum habeas propitium? Si creaturis omnibus prodesse optas, ab omnibus te abstrahe, præter Deum, nil cogites, terrena omnia, quasi stercora reputans, nihili facias, illud tamen memento quamlibet harum virtutum non nisi magnis sudoribus & conatibus comparandam, luctibus internis diurnis atque nocturnis postulandam: & si quæ sint ad hoc impedimenta, spiritualium exercitiorum vigore vincenda sunt.

EX OPVSCVLO BERNARDI, De interiori domo. Cap. IX.

BErnardus induens perſonam peccatoris ſanctæ compunctionis ſpiritu à Deo illuſtrati, & omnino commoti, ſic plangit: Heu turbauit me ira, lacerauit inuidia, inflauit ſuperbia, ſeniorum meorum imperia non ſeruaui, ſed iudicaui: de meis negligentijs obiurgatus, corrigentis vocem non audiui, quin potius repugnaui, præferri melioribus impudenter affectaui, ſimplicitatem ſpiritualium fratrum irriſione exagitaui, ſententias meas procaciter iactaui, in obſequio reuerentiam, in ſermone modeſtiam non ſeruaui. Habui in intentione pertinaciam, in corde duritiam, in ſermone iactantiam: Fui mente inconſtans, ore ſcurrilis, in ioco mordax, piger ad bonum, durus ad obſequium, promptus ad loquendum, ad audiendum faſtidioſus, ad docendum arrogans, leui contumelia aut iniuria commotus, mox æſtuaui tumultu cogitationum: abſentibus contradico, intra meipſum aduerſus illos contumelioſe loquor, & quod dementiam omnem excedit, cum nemo mihi maledicat, ego rixas ſomnio, & meditor quid contra me iurgij moueri poſſit: exquiro quid reſpondeam, quo pacto vlciſci valeam, & ſic cum vmbris litigo. Comedi ſæpe, & bibi, non ad neceſſitatem, ſed ad voluptatem, & quod neceſſitati ſatis erat, volu-

voluptatem explere non poterat: itaque sub prætextu humanæ necessitatis, cecidi in laqueum supinæ voluptatis: cogitaui de cibo, quando non debui, nam in die ieiunij, licet corpore ieiunabam, cogitatione comedebam. Facilius aliorum vitia, quàm virtutes attendo, aliorum delicta cernens acutissime, mea non aspicio: in meis delictis sum clemens, in alienis vltra modum seuerus: ad irrogandas contumelias sum fortis, ad tolerandas infirmus; ad obediendum piger, ad alios lacessendos importunus. Quid dicam de lingua mea? hoc membrum præ ceteris nocuit, fere quoties loquor, mentior: nam numquam referre soleo dicta vel facta, quæ vidi, vel audiui, eo modo & ordine, quo gesta vel audita sunt, sed alia pro alijs affirmo, & sæpe multa interfero superflua. Quæ iam mihi erit de emendatione fiducia, cum ibi peccem, vbi peccata mea emendaturus accedo? Nam coram altari non assisto cum reuerentia, in Choro sum corpore, longe vero absum mente; sæpe in ipsis bonis quæ ago, debitum modum excedo: nam dum menti lætitiam pariunt, vanam gignunt securitatem. Heu me miserum, & væ mihi, qui hæc agens & alia innumera, tamen ita comedam, bibam, & dormiam securus, quasi iam transierit dies mortis, & euaserim diem iudicij, & inferni tormenta: sic ludo, & rideo, quasi iam triumphem in regno Dei. Pudet sic vixisse, pudet quòd natus fuerim, mal-

mallem non esse, quàm is esse, viuere erubesco, quia parum proficio, mori timeo, quòd non sim paratus, malo tamen mori, & misericordiæ Dei me committere, quàm vt mala mea vita, & nulla subsecuta correctio alicui scandalum faciat. Desperare certe possem, nisi Verbum tuum caro factum esset, & habitasset in nobis. Desperare non audeo, quòd ille tibi vsque ad crucis mortem obediens, tulit chirographum peccatorum meorum, & affigens illud cruci, peccatum crucifixit & mortem.

Ioan. 1.

S E-

SECVNDA HVIVS OPERIS PARS.

DE STVDIO SANCTAE Meditationis, Orationis, & Contemplationis. Cap. X.

PRÆHABITIS his Spiritualis vitæ fundamentis, ad expulsionem vitiorum, ac perturbationum mortificationem, operæpretium erit, in sequentibus ea colligere ex doctrina Sanctorum, quæ pertinere videbuntur, ad inflammandam animam, ac ostendendum, quo pacto progrediendum sit ad veram contemplationem, & vnitiuum amorem assequendum. Hinc igitur initium faciemus.

Cum solo Deo animam nostram satiare liceat, hoc eniti maxime debemus omnes, vt obtenta vitæ perfectione, ei in hoc exilio intime vniamur, qua vnione consecuta, Deus animam ipsam sua iucundissima præsentia sic satiat, inebriat, gaudio implet, vt nil vltra meditari aut desiderare valeat. Ea enim anima iam non emendicat adulterina oblectamenta, insipidum namque & amarum reputat, quidquid Deus non est: spiritus itaque noster, quamdiu charitatis brachijs Deum non amplectitur, fa-

melicus omnino incedit, & sitibundus permanet, quamdiu pelago illo inæstimabilium voluptatum immersus non fuerit. Cum anima nostra illam assequitur Theologiæ mysticæ sapientiam, videlicet vnionem diuinæ charitatis, tunc æternæ veritatis lumine illustratur, fides eius certior redditur, spes roboratur, charitas inflammatur. Si enim omnes sæculi huius sapientes homini experto mysticam vnionē dicerent, Falleris miser, fides tua vera non est; ipse indubitanter & audacter responderet: Ego vero profiteor, vos omnes falli, nam fides mea verissima est, & certissima. Hoc autem firmiter & fidenter responderet, cum fides eius non inuestigatione rationis, sed mysticæ vnionis infallibili fundamento niteretur. Vberius namque expertus diuinitatem intelliget, quàm plerique eruditissimi Doctores, qui nondum in secretum cubiculum Regis æterni fuerint admissi, nec corusco gratiæ lumine illustrati: nec mirum cum Deo charissimi sint, qui se totos illi libere dediderint, & in eis Dominus magnifice soleat operari. Hi priuati domus Domini familiares iucunda, tranquillaq. libertate, quæ filios Dei decet, libere fruuntur, eleuati supra omnes curas, supra omnem perturbationem & metum mortis, purgatorij, inferni, & omnium, quæ animæ vel corpori in tempore, vel perpetuo euenire possint. Non frequentia hominum, non occupationes externæ præsentiam Dei ipsis eripiunt: in omni namque multiplicitate, spiri-

tus vnitatem seruare norunt, quòd stabili, firmaq. sui ipsius, & omnium externorum despectione sint suffulti: ex omnibus, quæ visu vel auditu percipiunt, celerrime in Deum diriguntur, & cuncta eis quodammodo (si ita loqui fas est) vertuntur in Deum. Nil intentione mentis & amore prosequuntur, nisi Deum, interius erga ipsum iugiter occupantur, Deo ita adhærent, vt videntes sint veluti cæci, audientes surdi existant, loquentes quasi muti permaneant: hi cælestem & Angelicam vitam in terris viuunt, & terrestres Angeli iure dici poterunt. Ad hanc veram felicitatem nemo peruenire vnquam poterit, nisi strenue insistat abnegationi, mortificationi, & sui ipsius despectioni, ardentibus in Deum desiderijs, & frequentissimis orationibus, præhabita rectitudine, ac integritate, & puritate intentionis. Igitur athleta Christi, si velis ad hunc salutis portum appellere, sequentia totis animi viribus obseruare contendito. Nihil tenaci corde possideas: nulli creaturæ mente inhæreas: nullius viri quantumuis sancti amicitiam & familiaritatem humanitus expetas: nam non solum quæ mala sunt, sed etiam bona huic sapientiæ officiunt, si inordinate diliguntur, vel quæruntur, nam lamina aurea oculis obiecta, non minus, quàm lamina ferrea visum impedire solet. Priuatum amorem ex corde extirpato, & propriam voluntatem deponens, Deo te ipsum tradito, & te in ipsum perfecte transfundito.

Numquam ore vel corde, habita tui ipsius & proprij commodi ratione, dicas, hoc volo, hoc nolo: hoc eligo, illud respuo: nec vmquam aliquid tuum quæras, sed omni prorsus proprietate reiecta, spolia teipsum, & tibi ac omnibus huius mundi rebus ita moriaris, ac si numquam viueres, aut omnino mortuus esses. In omnibus honorem Dei quærito, & id enititor, vt eius voluntas in omnibus impleatur, ita vt ipsis orationibus, pijsq. desiderijs, humilem tui ipsius abnegationē coniungas, postulans, non tuam, sed Domini voluntatē fieri. Omnia, quæ tibi prospera vel aduersa euenerint, ad ipsam Dei voluntatem referto, de manu eius cuncta suscipias, credens certissime omnia esse disposita, vt in via salutis proficere valeas. Oblectamentis delectationibusq. spiritus ne abutaris, teipsum in illis quærens, hoc est, voluptatem tuam: (id enim grauiter cælestem lædit sponsum) sed ea spiritus oblectamenta cum humilitate suscipito, & adeo liber atque expeditus à voluptate velim permaneas, ac si nullus illi in te locus esse posset. Nam natura corrupta ad se ipsam reflecti, & se ipsam in omnibus quærere solet: quare ita paratus esto ad eas delectationes spiritus recipiēdas, vt ne molestię aliquid afferat illis carere. In solo enim Deo non in eius donis quiescendum est, & ideo omnia eius dona in ipsum refundito, in laudem ipsius Domini cuncta offerens. Cauebis quantum poteris, ne in vsu exteriorum sensuum aliquid ex propensione motuve

sensua-

ſenſualitatis aſpicias, audias, guſtes, odoreris, loquaris, tangas, & ſi fortaſſe in his etiam leuiter deliqueris, acriter te ipſum reprehendito. Ad edendum non te delectatio moueat; ſi vero caro in cibo delectationem percipit, eam tu interius non admittas, & ſi fieri poſſit, ſuauiores epulas pro Dei amore intactas relinquito. Si de ſpiritualibus interrogatus fueris, aut conſilium petenti reſpondere velis, primo altius in te deſcendens, cogita nihil ex teipſo vtile loqui poſſe, ideo ad omnipotentem Dominum conuerſus, precare, vt quod illi placitum ſit, donec eloqui pro ſui nominis gloria, & proximorum ſalute: poſtea, ſi quid bene locutus ſis, Deo gratias redde, à quo bona cuncta procedunt: ſi male, tibi adſcribito.

§. I.

Intempeſtiuam verborum aſperitatem omni tempore declina, in ſermone ſis ſemper verax, non ſimulator, non adulator exiſtas. Nemini detrahas, quinimmo noxia verba, ac detractiones, ſi coram te incidere contingat, prudenter interrumpere conſueſcas: vt quidam, qui talia loquentibus dicere ſolebat: Magnas nos Deo gratias agere æquum eſt, cum eius miſeratione tales non ſimus. Nil immoderato affectu & animi perturbatione loquaris, appetas, aut exequaris, ſed æqualitatem, libertatemq. animi vbique ſeruato. In his, quæ dubia

sint, si incertus dubites, quid agendum sit, Deum tuum, vel aliquem spiritualem virum consulito, gratissimam Domini voluntatem nosse, & eam in omnibus operibus tuis perfecte impleri expetens, intra te dicito: O Domine, quid me nunc vis facere? Placetne tibi, hoc vel illud faciam? & hoc etiam in minimis facito. In quotidianis colloquijs, in gestibus, & verbis sic te gerito, sic in Deum oculos figito, quasi soli Deo, non hominibus placere desideres, & semper Christus Iesus, quasi viuum speculum versetur ob oculos, vt illius vitam imiteris. Ne sis in propria sententia obstinatus, nulli pertinaciter repugnes, nisi veritas ipsa resistere compellat: in licitis semper alterius votum & alienum iudicium tuo præferas, & libentissime patere ab alijs reprehendi. Si te lædat aliquis, aut persequatur, ne credas, aut prædices eum iniuste & immerito hoc facere, sed animo repetens, quàm ingratus ad immensa Domini beneficia existas, dignum te esse cognosce, quem creaturæ omnes premant, & tamquam lutum platearum conculcent: omnes afflictiones tuas de ipsius Domini manu suscipito, non attendens ardorem cauterij, sed dulcis medici manum. Vt homines omnes plene in Christo diligas, cogita firmiter omnem hominem esse teipsum, eiusdem naturæ ac beatitudinis socium & participem. Omnibus in quanis necessitate & afflictione constitutis compatiaris, omnes consolari pro viribus sis paratus: fratrum errores pia commisera-

seratione tolerabis, omnem cordis amaritudinem sanctæ charitatis dulcore corrigens. Frustra se Dei amicum reputat, qui minus sincere quàm decet, aliquem diligit: vel animum ab aliquo per displicentiam & mentis amaritudinem auertit. Omnes ergo suaui charitate complectere, quod facillime fiet, si quemlibet hominem te ipsum esse existimaueris. Dicta & facta eorum, qui tibi commissi non sunt, ne discutias, ne iudices: sed omnia Deo commendans, te intra te ipsum recipito, & omnium te indignissimum reputa, & talis haberi exopta: Elige potius latere, quàm eminere: subesse, quàm præesse. Non pudeat te externæ humilitatis, quòd nihil sis, assidue meditare, inde enim tota hominis salus omnium consensu pendet. Viri namque sanctissimi illud asserunt certissime, absque assiduo & seuero sese abnegandi & mortificandi studio, neminem in via Christi posse proficere. Vera enim resignatio cum profunda humilitate coniuncta, compendiosissima ad Deum via est. Nil gratius Deo est resignatione propriæ voluntatis etiam in rebus minimis: verbi gratia, si duo simul incedentes, inuentum florem decerpere vellent, alter vero eorum propter Dominum illum intactum dimitteret, non parum meriti inde sibi conciliaret, quamuis alter, qui simpliciter decerperet, nil in eo opere deliquisset. Sic ergo athleta Christi frequenter dicat intra se Deo: Domine, propter tui amorem nolo hæc videre, audire, aut gustare; etiam si in

his actionibus nil esset criminis. Et licet homini nil charius sit ipsa arbitrij libertate, ac ideo integra sui ipsius abnegatio initio difficilis sit & molesta, vbi quis in ea viriliter perstiterit, ipsius Dei dono facilis, ac gratissima redditur. Hanc felicissimam sui ipsius mortificandi artem cito perdiscit, qui omnia, quæ in mundo sunt, nõ magis ad se pertinere existimat, quàm si reuera mortuus esset, versãs animo assidue dictũ
Colos. 3. illud Apostoli: Mortui enim estis, &c. Hac ergo tui obliuione præmunitus, euagationes mentis comprime, inutiles rerum imagines apud te permanere non sinas, in omni tumultu ita te geras, vt ab eo liber existas, vnitate spiritus semper seruata: internos oculos non violenter aut turbide, sed tranquille & simpliciter in Deum dirigas, totum te in diuini amoris immensum pelagus amanter immergens. Spes semper tecum habitet, te comitetur, ne vmquam illam abijcias, ne ab ea vlla temporis occasione distraharis, sed inuicto & forti animo in sancto labore persistas, incessanter dispersiones cordis tui collige, teq. in illam summam bonitatem reflecte. Quod si huic studio diligenter assuescas, tandem fiet, vt Domino adiutore, consuetudo hæc in naturam transeat, ita vt non minus facile sit diuinis intendere, quàm viuere vel spirare. Nullibi Deum certius, quàm intra te inuenire poteris, dummodo intra te habites, ibi enim semper adest, ideo coram oculis eius humiliter, tamquam casta sponsa hæc verba

sæpe

ſæpe repetes: Dominus adeſt, Dominus me intuetur: hæc dicens, ita Domino intendas, ac ſi ipſam Dei eſſentiam coram cerneres, & nil eſſet in mundo præter te & illum: Aſſerua te in te ipſo, & exultabis, quia tam facile Deum intra te inueneris. Si colloquia & negotia obſtent, quo minus in Deum libere, vt cœpiſti, tendere valeas, non ideo prorſus ab illo elongeris, ſed fixa in eo animi affectione ita permanebis, vt mox, confecto negotio, penitus ad eum quaſi iam ipſum ſitiens confugias. Illud tamen aduertendum eſt, eum, qui nudum ſe Domino exhibuit, & coram illo ſuis ſe affectionibus ſpoliauit, nulla dona Dei ſibi arrogare, aut vſurpare. Præterea, ſi is maximis ac moleſtiſſimis ſæculi negotijs premeretur, nil ideo mentis profectui decreſceret, omnia enim temporalia libere ſinit abire, nec in illis vſu mentis immoratur, ſed intentionis & amoris feruore in Deo defigitur. Hi vero qui in rebus & ſæcularibus negotijs non pure Deum ſpectant, nec eius dilectioni interius muniti ſunt, facillime locis, negotijs, hominibusq. perturbantur, diſtrahuntur, redduntur q. multiplices, & telis hoſtium ſummo cum periculo exponuntur. Prædicto exercitio mortificationis & reſignationis coniungat aſſidue ſpiritualis tyro frequentiſſimam aſpirationum & orationum, & ardentiſſimi deſiderij emiſſionem: eſt enim illud breuiſſimum compendium, quo citiſſime ad Theologiæ myſticæ apprehenſionem, & vnionem diuinam valeat

per-

peruenire: hæ namque aspirationes superant media reliqua inter Deum & animam.

§. I I.

Nemo se propter ingenij stupiditatem ineptum ad hanc sapientiam comprehendendam, existimet: nam hic non exigitur subtilis intellectus, sed humilis & ardens affectus. Exercitia enim externa quamuis bona ac pia sint, tamen multo maioris momenti censenda est exercitatio interna, qua homo ardétissime ad Deum non per sensus, aut imagines, sed modo quodam supernaturali ita confugit, vt illi vniatur. Deus namque omnes ad se trahere, & sibi vnire paratus est, si nos reliquis rebus liberos & expeditos inueniret. Sicut enim Sol visibilis lumen suum in lucidum speculum sibi è diametro obiectum effundere, & in eo figuram suam formare solet: ita anima munda & ab impedimentis libera, clarissimis radijs inuisibilis Solis illustratur, & in ea ipsius diuini Solis imago mirè refulget. Expetit enim Dominus mirifice se nobis tradere, & anima nostra vitijs ac rebus externis expedita, sponte sua tendit in Deum, à quo se originem ducere credit: sicut lapis, quòd corpus graue sit, naturaliter appetit deorsum: solus quippe Deus est naturalis locus animæ, ac ob id, spirituales & præstantissimæ vires animæ donatæ sunt, non ad infimas res cogitandas & appetendas. Quapropter valde mirandum est, si eas putido & atro cœno immergamus. Non obliuiscatur athleta mysterij Cru-

cis:

cis: in imagine Vnigeniti Dei crucifixi nidum suum collocet: in mellifluis eius vulneribus requiescat: assidue eius memoria versetur ob oculos, ita vt dum comedat, buccellas in illius dulcissimo sanguine se tingere existimet. Periculose corruet in suæ contemplationis altitudine, quicumque ad diuinitatem, aliter quàm per humanitatis ostium ingredi voluerit, ideo expedit, vt per hanc ad illam ascendat, & ab illa ad istam redeat: sic enim faciens, dulcissima semper pascua inueniet. Caueat tamen ne similis sit quibusdam, qui cum forinsecus deuotionis dulcedine, ac lacrymis passionem Domini recolant, tamen vitia sua & affectiones frænare, se abnegare, ipsumq. sequi recusant. Diligentissime caue multorum errorem, qui tunc dumtaxat exercitationes suas Deo placere existimant, cum ab eo fouentur dulcedine spirituali, & gratia deuotionis sensibilis: sed disce in tuis exercitationibus persistere, quantumcumq. opprimaris duritia cordis, interno frigore, obnubilatione sensuum, ac distractione mentis: resigna te in Dei ipsius voluntate: nam non est perfectio in affluentia consolationum, sed in eo, vt pro Dei amore omnia nihili pendas, & in omnibus voluntate tua posthabita, diuinam sectaris: denique solum id bonum & tibi vtile existimes, quod Dominus in te operabitur. Absurdū enim est quotidie petere, Fiat voluntas tua, & indignari, & ægre ferre illam in te fieri. Non igitur angamur animo, si desit nobis sensibilis

deuo-

deuotio, sensibilisq. amor (qui plerumque impurus est, & sæpe confertur irresignatis) sed illud maxime curandum est, vt per intellectualem amorem nempe bonam promptissimamque voluntatem Deo vniti semper simus, licet sensibili duritia & mentis ariditate cruciemur, id solum attendentes, vt diuinæ voluntatis beneplacitum in nobis impleatur.

VTILE EXERCITIVM.
Cap. XI.

COnsuescas offerre Domino pro peccatis tuis, opera, labores, dolores, ac vulnera Christi: offeres etiam opera & exercitia tua emendanda, ac perficienda tota mentis intentione Deo ipsi, atque ea semper stude colligare & vnire operibus Domini Iesu, vt illis vnita, plus meriti sibi concilient: tribulationes item tuas ac dolores congrega eius doloribus, vt tali vnione ab omni fæce expurgentur. Item assuescas quotidie expensis ac perspectis peccatis & imperfectionibus tuis, ea omnia proijcere in profundum abyssum miserationum Domini Iesu, vt ibi penitus consumantur: deinde ab omnibus creaturis te abstine, omnibus te subdito, homines charitate Christi complectere. Postea omnibus, quæ infra sunt, posthabitis, in diuinæ voluntatis beneplacitum te resignabis, paratus, omnia de manu Domini suscipere, & ab ea quæcumque aduersa immissa patienter sustinere.

Ardentiſſime poſtulabis à Domino, quæ tibi neceſſaria ſint, vt ei perfecte vniri valeas: ad hæc patronam tibi aſſumes Virginem Dei genitricem Mariam, & in tui patrocinium Sanctos omnes, & cælites inuocabis: deinde orabis pro Fidelibus omnibus viuis, & defunctis, & pro tibi ſpecialiter commiſſis. O felix anima, quæ puritati cordis ſanctæque introuerſioni iugiter ſtudet, & priuato amori, propriæque voluntati abnegandis incumbit. Hæc enim magis in dies Deo appropinquat, vireſque eius amplius roborantur, ac ſicut ſtellæ luceſcunt, ſic denique fit idonea ad contemplandum diuinitatis abyſſum ſereno; ac ſimplici & iucundo intuitu: & caligante rationis oculo ad tantæ lucis conſpectum, ipſe ſimplex mentis oculus viget ac perſpicit, tranſcendens corporeas, atque incorporeas imagines, in ſola caligine quieſcens, quæ maxima lux eſt in hoc exilio. Per amorem ergo omnes formas tranſcendens anima, & ſupra ſe ipſam euecta, in Deo tota effunditur, vbi mirabili pace, ac dulciſſimo Dei complexu fruitur, merito canens: In pace in idipſum dormiam & requieſcam. Defluit enim anima amans à ſe ipſa, & velut ad nihilum redacta in abyſſum æterni amoris collapſa, abſorbetur, & ſibi omnino mortua, ſolum viuit Deo, nil ſciens, nil ſentiens præter ipſum. Perdit namque ſe in vaſtiſſima diuinitatis ſolitudine ac caligine: ſed ſic ſe perdere, vtilius & iucundius eſt, Pſal. 4.

quàm se inuenire: ibi enim quidquid humanum est, exuens, & quidquid diuinum est, induens, transformatur, atque transmutatur in Deum, sicut ferrum in igne quodammodo transit in ignem: manet tamen essentia animæ, sicut ferrum ignitum non desinit esse ferrum: quo fit, vt anima quæ ante a frigida erat, nunc ardeat; quæ prius tenebrosa, nunc luceat, quæ prius dura, nunc mollescat: & plane tota Deicolor sit: tota enim diuini amoris igne concremata, totaque iam liquefacta, transit in Deum, & vnus spiritus
1.Cor.6 (vt ait Apostolus) efficitur cum eo. Varij tamen sunt gradus huius excessus, nam alius alio dulcius in Deum conuertitur, & alius alio perfectius in ipsa conuersione se à se ipso repellit. Omnia hæc dicta à Dionysio Areopagita habentur: qui in libello de Mystica Theologia ad Timotheum inter cetera sic dicit: Vt per intensissimam exercitationem peruenias ad contuenda diuina spectacula, relinque sensus, & spirituales intellectiones, intellectuales, inquam operationes, & sensibilia omnia, & intelligibilia, siue sint, siue non sint: & pro viribus enitere, vt per quamdam tui ipsius ignorationem illi iungaris, qui supra omnem est substantiam. Nam vbi libere & pure à te ipso atque omnibus excesseris, expeditus absolute, ad supersubstantialem diuinæ caliginis radium euolabis. Et paucis interiectis, ait: Contemplator visibilia & intellectualia deserens, ingreditur mysticam ignorationis caliginem, in qua omnia scientiæ & cogni-

& cognitionis præsidia terminans, totus fit in eo, qui tactum penitus, visumq. refugit, atque omnia transcendit. Et paulo post: Ad hanc, inquit, perlucidam splendidissimamq. caliginem admitti, & per visus scientiæq. priuationem videre, & scire eum, qui aspectum omnemque scientiam transcendit, oramus: hic enim non videre, & nescire, verum scire est, & videre. Idem Dionysius, de caligine hac ad Dorotheũ Diaconum scribens, his vtitur verbis: Diuina caligo est lux inaccessibilis, in qua Deus habitare dicitur: hæc propter eximiam, & quæ substantiæ supereminet, claritatem, inuisibilis est; atque ipsa propter supersubstantialis luminis copiam ex ea manantis, inaccessibilis existit, in ea liquescit, & ea absorbetur, quisquis Deum nosse ac videre meruit. Nam eo ipso quòd non videt, nec cognoscit, familiarius iungitur illi, qui visionem omnem, cognitionemq. transcendit, plene intelligens eum esse super omnia, quæ in sensum vel intelligentiam cadunt. Vnde Dauid: Mirabilis facta est scientia tua ex me, &c. Ps. 138 & Paulus: Inuestigabiles viæ eius, &c. Hæc Ro. 11. Dionysius. O vere beata anima, quæ propria omni operatione seposita, in vi memoratiua nudatur omnibus imaginibus: in intellectu sentit & fouet præfulgidas illuminationes Solis iustitiæ: in vi concupiscibili sentit æstum quemdam quieti amoris, siue contactum Spiritus sancti in similitudinem viui fontis affluentem riuis æternæ suauitatis. O vere beati, quibus licuit

hæc

hæc vel tantillo ſpatio temporis experiri. Nam per ſapientem ſui ignorationem,& per intimum amoris contactum, inexplicabili quodam modo Deum anima cognoſcit, & in eo ſtabilitur: nam cum ea ab omnibus libera ac ſemota, ſimplex exiſtat, & munda, vt terſum ſpeculum eam aſſidue Dominus ſui diuini fulgoris radijs illuſtrare ſolet. Heu quàm pauci ſunt, quibus huc peruenire contingat! Modicus enim amor, tenuiſq; affectus, quo quis mortali creaturæ adhæret, verbulum ocioſe prolatum, aut buccella panis, aliter quàm oportuit ſumpta, & aliæ huiuſmodi, licet minutulæ paleæ efficiunt, vt Deus, qui ſumma puritas eſt, non intime animæ vniatur, donec hæ inordinationes expientur: immo tempore vnionis inter Deum & animam quæcumque (licet bonæ) imagines ſunt procul expellendæ: quia ſunt media inter vtrumque. Ideo athleta huc peruenire cupiens (Deo ipſum trahente atque vocante) cum primum ſenſerit ſe diuino amore vehementer inflammari, ac ſurſum trahi, propere reſcindat quaſlibet imagines, feſtinetq; ad ſancta ſanctorum, & ad internum illud ſilentium, in quo non humana ſed diuina duntaxat eſt operatio: ibi enim Deus ipſe eſt agens, homo vero patiens. Nam dum vires animæ ſilent, & à propria actione quieſcunt, atque ab omni denique externa imagine liberæ ſunt, Deus ipſe loquitur, eaſque mentis vires pro libito diſponit & afficit, nobiliſſimum opus in ea peragens.

Poſt-

§. I.

Postquam autem anima præclarissimam ac præ omnibus dulcissimam Dei actionem in semetipsa non senserit, tunc propriam actionem suam, suaq. exercitia prædicta resumat. Cauere autem summopere anima debet, ne in sua introuersione, & ad Deum conuersione vltra quàm satis est, extendat intellectum suum, ne si altius quàm oportet volare tentauerit, extra debitam simplicitatem aberrans, æternis tenebris inuoluatur; vnde intolerabiles miseriæ & ipsius animæ anxietates oriri solent. Introuertat ergo se simpliciter intellectus, oculos diligenter & placide deprimens, atque excæcans: violentum præterea impulsum prudenter vitet, ne prægrauans naturam, se nimium debilitet, si tamen nequeat non affligi, hac ipsa afflictione nequaquam perturbetur, nec despondeat animum, sed humiliter & patienter eam patiatur calamitatem. Nonnulli quippe sunt, qui in feruidis ad Deum aspirationibus se exercentes, maximum sæpe sentiunt cruciatum, donec Dei ipsius dono, & assidua consuetudine id assequantur, vt se se simpliciter, ac facile valeant exercere. Plerique etiam sunt, qui modicam compunctionem sensibilem sine sui læsione non ferant. Denique athleta Christi diligentissime caueat, quidquid internam animæ tranquillitatem valeat dissipare: si vero sint impedimenta, quæ vitare nequeat, humiliter Deo offerat in laudem sui nominis. Cum vero consola-

tionem aliquam à Deo acceperit, & quando euenerit, vt speciali gratiæ dono extra naturæ lumen rapiatur, non plus æquo admiretur quod senserit, nec vltra solitum exultet, aut scrutetur quid sit, & quomodo sit Deus: non argute discutiat lucem illam intus coruscantem, & cælestem illum saporem, quo afficitur: sed placide illis fruatur, & in solo Deo ipso conquiescat. Ne vèro quid suspectum habeat, dum luce cælesti consolationeque interna plenius affluit, certo sciat, lumen illud quod in animæ centro lucet, & quo quis Dei bonitatem, & propriam sui vilitatem cognoscens, in vera proficit humilitate, non à spiritu maligno, sed à Deo mirifice infundi. Diabolus namque solet vanos superbosq. homines decipere, confictum lumen & falsam ingerens dulcedinem, sed essentiam animæ solus Deus ingredi potest. Non igitur quærat anima in donis Dei proprium commodum, propriamq. oblectationem, sed solam Dei laudem ac beneplacitum: ita vt semper parata sit (si ita Deo placeat) carere delectationibus, quibus ab eo sæpe fouetur. Verumtamen non repellat, nec impediat ipsa Dei dona, sed humili gratoq. animo ea recipiens, admiretur & laudibus extollat diuinam illam bonitatem, quæ indigno homini talia conferre dignatur. Caueat contemplator, ne aridus fiat, & ineptus ad alia opera peragenda, sed quæ concipit in contemplatione & vnione, exerceat in sanctis operibus: ita vt si dum se intus exer-

cet,

cet, obedientia aut charitas aliquid exterius agere suadeat, non indigne ferat, sed prompte hilariterq. obediat: nam semper & quocumque temporis articulo resignatus, & plene sibi renuncians manere debet. Igitur ô anima generosissima & nobilissima te puram & liberam custodi, noli ad varietatem sensuum foras excurrere, sed cohibitis sensibus intus habita, ad Deum ardenter conuertere, millies per diem in abyssum diuinitatis immersa, ibi vltro citroque natare curato. Anhela ad illam supernaturalem spiritus cum Deo vnitatem, reuola in Deum, à quo ducis originem, qui lux est increata & lux insimul æternitatis. Huc tamen non datur ascendere, nisi his, qui naturam suam sensusq. suos præclare vicerunt, qui nec prosperis, nec aduersis vitiose mouentur, sed stabili quadam pace fruuntur: ideo in eis nulla turbulenta affectio diu durare valet. Cumq. hi Dei homines plene à Deo instruantur, & illustrentur de agendis & propter Deum omittendis, tamen libenter se alijs subdunt, omnibus in Christo obtemperant, sponte infimo loco delectantur, donis multiplicibus, quæ recipiunt, non extolluntur, sed potius in vilitatis suæ profundum se demergunt, minima peccata studiosissime vitant, & si quæ incurrunt, mox Christi sanguine diluunt. Hi incogniti mundo viuunt, horum cælestem conuersationem non facile quis aduertit, nisi eadem cum ipsis gratia potiatur; nam singulares, & inusitatos mores hi ostende-

re foris non solent, sed suaues se & benignos in conuictu omnibus exhibent, ita tamen vt peccatum miro studio deuitent: nulla vultus seueritate, sed maxima animi clementia vtuntur, omnibus miserationis affectum impendentes. Quibus plerumque euenire solet, vt cum in aliquorum commercio quasi nullius momenti se gerant, vilipendantur, etiam ab his, qui exterius non paruum sanctitatis specimen præ se ferunt, atque etiam ab his, qui duriter vitam ducunt, quiq. in austeritate externa sponte assumpta confidunt, plerumq. despiciuntur, quòd ipsi corpusculis suis quietem & alia necessaria pro Dei honore concedere soleant.

§. I I.

Diu igitur elaborandum est, & summo studio enitendum, vt ad scaturiginem aquæ viuæ in imo animæ tuæ latentem peruenire queas; diu oportet te ante cubiculum Regis æterni excubare, pulsare, prius quàm intro admittaris. Et vt facilius intelligas, quid sit vnio animæ cum Deo, scias velim, duplicem esse vnionem animæ cum Deo per amorem; quædam enim est habitualis, altera actualis: hæc vero duplex, quædam actiua, quando quilibet nititur Deo semper adesse in intellectu, voluntatemq. suam semper ad eius amorem inclinat, aut saltem ardentissimis ad id desiderijs abundat: altera passiua, de qua dicit Bernardus, Rara hora, & breuis mora. August. 10. Confess. cap. 4. Aliquando (ait) introducis me in affectum nimis inusi-

tatum

tatum introrsus, ad nescio quam dulcedinem, quæ si perficiatur in me, ignoro, quid futurum sit, certe viuere absque illa non licebit; sed incido in hæc ærumnosis ponderibus,& resorbeor solitis affectibus, & teneor: fletu madeo, hic esse valeo, nec volo; illic volo, nec valeo. Et quamuis hæc feruens dilectio eliciatur à voluntate, dicitur tamen passiua, quia ad illam non excitat voluntas seipsam, velut ad primam, sed immediate excitatur à Deo fortiter, fitq. regulariter ac placide cum excessu quodam, ac suspensione sensuum, estq. mirum in modum dulcis, & paucis conferri solet. Sed attendas,quæso, quòd amare Deum cum suspensione ac sensuum obdormitione non dicitur euidētissimum signum passiuæ vnionis: inuenitur enim sæpe etiam in actiua vnione suspensio, ideo qui suspensiua vnione fungitur, nolit discutere, sitne actiua, an passiua, sed gratias agat pro ea, quæcumque sit. Multorum sententia fuit,hanc vnionem,quamuis pura esset, à quibuscumque imaginibus posse impediri, licet essent imagines ipsæ vtiles, quæ animam ipsam disposuerant, vt imagines mysteriorum humanitatis Christi, & etiam diuinorum attributorum: hoc tamen caute intelligendum est, ne erroris existat occasio. Si enim intelligamus has imagines, dum se offerunt intellectui animæ immediate quiescentis, ac fruentis vnione diuina pura, non esse tenaciter recipiendas, nec morose eo temporis articulo illis vacandum, aut rebus quas

illæ repræsentant, sed re vera claudendos esse ad eas mentis oculos, regulariter loquendo, verum hoc fateamur, necesse est; diuertere enim ad eas morose impedit progressum immediatæ vnionis cum Deo. Si autem intelligamus, has imagines quotiescumque occurrunt pure contemplanti, atque amanti Deum, impedire hebetareq. vigorem ac perfectionem vnionis, credo falsum esse; experientia enim constat hoc sæpe euenire, dum homo in solum Deum toto mentis actu fertur: fit enim, vt eo tempore raptim occurrat intellectui hæc imago videlicet, Hic Deus pro me homo factus est, aut crucifixus: hæ namque imagines, non solum non impediunt, verum etiam promouere & augere solent vnionem amoris atque admirationis suspensiuæ: immo nec imago peccatorum raptim transiens, officiet, videlicet, Hic Deus tot crimina pro sua benignitate condonauit; nam hæc imago non perturbare, sed quietem mentis occasionaliter adaugere solet, dummodo homo tunc non descendat ad specialem ipsorum considerationem, sed mox resiliat in fontem aquæ viuæ. Sæpe etiam contingit, quòd dum vnio tepescit, rursum sponte ignescat, si mentem applices ad media salutifera, scilicet, ad Christi passionem, &c. aut si cogites, quàm misericorditer te Deus diu tolerarit, quæsierit, inuitauerit, expectauerit, æterna denique gaudia parauerit. Vt autem plene intelligas, quantum quisq. proficere valeat in hac philosophia, scito,

eos qui feliciſſimis vinculis violenti amoris tenentur, debere ſibi aliquando vim inferre, vt Deum à ſe expediant, & ad alia mentem transferre poſſint: videlicet quando obedientia vel officium cogit alicui negotio intendere, aut certe ſalutis corporalis conſeruatio compellit à feruore vnionis ceſſare. Noui ego aliquos valde in hac vnitiui amoris philoſophia prouectos, qui ſæpe languerent, ſingulisq; menſibus lecto ægrotantes decumberent; non alia de cauſa, quàm ex aſſiduo vnitiui amoris feruore, & diuinæ charitatis ardentiſſimo ſtudio. Quare compelluntur hi ſpiritum aliquantiſper demulcere, ac melioribus cibis vti, vt vires amiſſas reficiant, quibus conſulendum eſt: vt ita prudenter ſua exercitia moderentur, ne corporis valetudini euidentiſſime nocere videantur. Faſſa eſt mihi quædam non poſſe audire concionatorem in feruore ſpiritus de diuinis diſſerentem: miro enim feruoris impetu cor ſcindi videbatur, ac præ gaudio à ſe auelli: quapropter ſæpe de egrediendo à templo cogitabat. Vt diſcas eſſe benignus, memineris amorem Dei zelum aduerſus peccata producere, amorem vero proximi manſuetudinem ac lenitatem gignere. Vtinam (ait Bernardus in Cant. Serm. 46.) mihi detur pax, bonitas, benignitas, gaudium in Spiritu ſancto, miſereri in hilaritate, tribuere in ſimplicitate, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, his contentus ero, atque cæteri qui meo de hac re iudicio acquieſcere velint: exi-

ſtimo enim Deum etiam his fore contentum, cętera Sanctis Apoſtolis, viriſq. Apoſtolicis derelinquo, &c. Vocat ibi ſermonem ſapientiæ, ſiue ſcientiæ philoſophiam, gratiam curationum, interpretationem ſermonum, & ſimilia.

§. III.

Abbas Cheremon Collat. 11. his verbis vtitur: Euidentiſſimum indicium eſt animæ nondum à vitiorum fæce liberæ, in criminibus alienis affectu miſericordiæ non condolere, ſed rigidam iudicij ſeruare cēſuram. Quomodo enim perfectionem cordis habere dicetur, qui id non habet, Alter alterius onera portate? Quo pacto charitatem habere? de qua ſcriptum eſt: Non irritatur, non inflatur, non cogitat malū, omnia ſuffert, omnia ſuſtinet. Vnde de iuſto dicitur Prouerb. 13. Quod miſeretur etiam iumentorum ſuorum: viſcera autem impiorum, ſine miſericordia, ideoque iiſdem vitijs monachum ſubiacere certiſſimum eſt, quæ in alio inclementi, ac inhumana ſeueritate condemnat. Vt melius te ipſum diſcutere ſcias, attende his, quæ dicam: Sæpe naturalis valetudo iuuat, aut impedit bonum opus & deuotionem internam: & ideo plerumque credit homo ſe ſpiritu Dei agi, cum tamen aliunde agatur: verbi gratia, Gaudium vel alacritas in aliquo bono opere ex naturali diſpoſitione procedit, quod homo exiſtimat à virtute vel charitate prouenire; iracundus enim & ſi bono zelo mouetur, tamen ipſi bono zelo miſcetur naturalis amaritudo, & ali-

quando

quando existimat purum, quod mixtum est: lenis enim & comis ex naturali dispositione quam habet, pronus est ad clementiam. Rigidus ac seuerus ex naturæ suæ habitu difficiliter exhibet benignitatem: vnde fit vt licet habeat plus charitatis in aliquo opere, minus tamen habeat alacritatis, & minus habens charitatis in eodem opere, habeat plus alacritatis: hoc fit naturalis habitus varietate. Vnde ceteris paribus qui maiori mentis conatu ad aliquod pium opus anhelat, plus meriti comparat. Similiter de deuotione dicendum est; nam si duo æquali suffulti charitate sint, quorum alter gratia exercendi se in deuotione sit præditus, alter verò tentatione laboret, vel aduersus aliquam infirmitatem, aut imperfectionem bellum gerat, non minus hic habebit meriti motibus animi & pugnæ conatibus, quàm ille deuotione & mentis alacritate, qua fruitur: immo plus mereri potuit, si legitime & viriliter certauerit. Nam sæpe vehemens tædiũ & cordis amaritudo, vires & virtutes animæ exercet, & non euertit. Siue ergo aliquis accidia laboret, & ariditate cordis vel tentatione infestetur, siue intima cordis deuotione perfruatur, non minus ille in aduerso tentationis statu, quàm hic in quieto & securo mereri poterit. Plerumque tamen infirmis deuotionis status solet esse fructuosior, robustis vero & constantibus tentationis occasio, siue status plus meriti conciliabit. Hæc Richardus super Cantica cap. 18. Ibi etiam cap. 17.

17. vt discrimen assignaret inter ea, quæ fiunt ex spiritu proprio vel diuino, hanc apponit doctrinam. Inter Spiritum sanctum & proprium caute debet homo discernere; & se ipsum accurate discutere; cumque ad aliquod opus mouetur; attente perspicere, an ad illud peragendum aliqua impellat humana delectatio, vel vitium vel tentatio. Sunt etiam in anima aliqui motus ex dispositione propria, vel ex causa & occasione aliqua, vel ex curiositate & ambitione, vel denique leuitate, &c. Impetus prouenientes ex vitio vel tentatione omnino cauendi, reliqui tolerandi sunt, atque his bene vtendum est, ne scilicet eos sequamur; sed eos à latere assidere patiamur non damni, sed ministerij causa: videlicet vt ex ipsis maiori mentis alacritate ad quodlibet bonum opus peragendum rapiamur; vbi enim nobis naturalia absque alia causa cooperantur, promptior ad ea fit spiritus noster, & alacrius peragit, quod intendit. Cauendum tamen est, ne præcipue alicuius humanæ delectationis causa impellat, nec eum impetum sequamur, licet patiamur: vbi tamen re ipsa impetum esse Spiritus sancti cognouerimus, protinus ad exequendum surgamus. Anima tamen infirma suspecta sibi esse debet; nam cum imperfecta sit, procliuior est ad impetus sensuales quàm spirituales. Idem ibidem cap. 7. perfecte docet, quo pacto consulendus sit Deus in oratione, de totius vitæ dispositione: quomodo scilicet ad interius cubiculum secedendum sit,

sit, veluti Moyses ad tabernaculum fœderis, vt Exo. 33
Dominum consuleret, de dubijs, de disponenda & ordinanda mentis suæ domo, de gerendis in illa, de statu proprio, de fratrum necessitatibus spiritualibus, de dilectione Dei, de amore iustitiæ, de discretione exercendi zeli, de tempore dissimulandi excessus, de compassione delinquentium, de rigore habendo, &c. Idem: Qui ad perfectionem spiritualis vitæ anhelas, cauere debes inprimis multitudinem venialiũ, & minores concupiscentias, cogitationes carnales prauas, & vanas, vt iræ, suspicionis, amaritudinis & similia. Vitandæ etiam sunt terrenæ consolationes in cibo, potu, & colloquio, in visu & auditu, in curiositate, in vestibus, in somno, in qualibet libertate; nam quanto acrius solatia hæc respuens, & mortificans, carnaliter consolari renuit, tanto dulcius in spiritu merebitur consolari & diuina foueri gratia. Si enim viuificans gratia reperiat cor liberum ab his imperfectionibus, plenius & vberius implet. Ad eradicationem superbiæ præsertim, totis viribus conandum est. Sed quis occultas eius radices, dulces cogitationes, quibus latenter se insinuat, cognoscere poterit, nisi Deo reuelante? Hæc quo magis in mente dilatatur, eo minus cognoscitur; eius enim copia mens amplius atque amplius excæcatur, in verbis, in operibus multipliciter latet, nec satis cognosci poterit, nisi gratia præuia. Ideo hæc fera fugienda est summopere; nam vel tantillo illius commercio, to-

tius cælestis gratiæ ardor extinguitur.

§. IIII.

Bernardus in Opusculo de interiori domo, ita inquit: Ille solus aptus est internæ dulcedinis degustare saporem, silentium internæ quietis, gratiam iucundæ contemplationis, qui in sui cognitione diu se exercuit, & longo exercitationis vsu est plene eruditus. Frustra enim cordis oculum erigit ad videndum Deum, qui nondum idoneus est ad videndum, & perfecte seipsum cognoscendum. Nam prius necesse est, intelligas inuisibilia cordis tui, quàm intelligere valeas Dei ipsius inuisibilia; quòd si te cognoscere nequeas, ne præsumas comprehendere, quæ sunt supra te, nil enim aptius est ad videndum Deum, quàm rationalis animus seipsum quærens, & plene inueniens. Quòd si inuisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, conspiciuntur, quanto facilius per imaginem suam conspici poterit, modo illa tersa sit & pura? Terge ergo speculum tuum, si velis videre Dominum. Hoc faciat verus pœnitens; non cesset quotidie extergere, & custodire speculũ hoc, & attente inspicere, an in eo sit aliquid, quod Deo displicere possit, (neque enim minimum offendiculum tolerabile reputat, siue actionis siue cogitationis) idq. mox lachrymis compunctionis delere curat. Teneat etiam speculum hoc, ne deorsum corruat, ac terræ per amorem inhæreat, aut inanium cogitationum

tionum puluere sordescat. Custodiat etiam caute, vt quando ille cuius deliciæ sunt esse cum filijs hominum, & ad ostium stat,& pulsat, ingredi voluerit, mentis receptaculum purissimum inueniat. Hoc ergo speculo diu diligenter inspecto (ait cap. 14.) incipit illi quædam diuini luminis claritas infundi, & immensus quidam insolitæ visionis radius cordis oculis apparere: ex cuius luminis visione animus ipse accensus, incipit munda oculorum acie superna & æterna conspicere, Deo inhærere, cuncta quæ adsunt, tamquam non sint,despicere, cunctis affectionibus renunciare, & totus soli amori Dominico incumbere. Ad tantam gloriæ machinam pertingere non valet mens propria industria; Dei enim donum est, non hominis meritum,sed huic gratiæ recipiendæ proculdubio aptus redditur, qui sæculi curam abijciens, sui ipsius tantum curam agit, qui frequenter in se descendens, humiliter considerat, quid ipse sit: diligenter discutiens: vnde venerit: quò tendat, quomodo viuat, quid agat, quid agendum omittat, quantum quotidie proficiat, vel deficiat, quibus cogitationibus plus infestetur, quibus affectionibus sæpius pungatur, quibus tentationibus malignis acrius impugnetur. Quantum enim quotidie in tuæ vtilitatis cognitione proficis, tantũ ad Deũ anhelans, altius progredieris. Disce ergo in corde tuo habitare,ibiq. mansionẽ facere: si forte quacumque mentis euagatione inde abstractus fueris, mox ad te redire festina; quod

si te-

si feceris vsu assiduo, ea mansione oblectaberis; ita vt nil molestius existimes, quàm alibi & extra te esse. Quapropter si forte senseris cor tuum externis delectationibus affici, & cogitationes tuas morose in eisdem delectari, celeriter eas à te expellere curabis, nec vnquam sines cor tuum illis patere, sed expulso hoste, ad te rediens, ibi immorare; oblitus omnino externorum, figens omnes motus cordis tui in vno æternæ gloriæ desiderio: quo fiet, vt præ gaudio te capere nequeas, & hoc tramite ad Dei cognitionem facillime ascendas, totus in ipso absorptus: ita vt non te, sed solum Deum sentias. Non dolebis ob iniurias, ridebis opprobria, damna contemnes, paupertas non erit grauis, mortem denique lucrum reputabis: fiet etiam vt frequenter rapiaris, mentisq. excessum patiaris, à terrenis omnibus penitus liber, ac diuinæ pulchritudinis consideratione suspensus. Nil iucundius, si diutius tanta dulcedine frui licuisset. Cum enim mens ibi esse diutius expetit, subito labitur, & ad se rediens, nemini potens est referre, quæ supra se vidit: sed cognitione suauitatis illecta, miratur eximiæ degustatæ dulcedinis suauitatem, & cælestem illam mentalis lætitiæ infusionem, incorporeæ lucis claritatem, intimæ societatis saporem, ac denique illius summæ quietis & tranquillitatis arcanum tacite secum & (vt aiunt) in sinu meditari non cessat. Vola ergo, ne deficias, donec in conspectum Regis ipsius peruenias. O felix anima,

anima, quæ iam diuturno vsu in prædictis firma effecta, internæ pacis fruitur felicitate; in ea namque, quæcumque molestiæ licet grauissimæ foris perstrepant, internæ quietis silentium non interrumpunt, totum enim id quod amat, & in quo delectatur intus possidet: quod nemo vmquam eripere poterit: licet caro premat, mundus trahat, diabolus terreat, dulci tamen intus securitate congaudet; denique licet omni volubilitate mundus circumrotetur, rideat, ploret, emarceat, pereat, secura non desinit esse & tranquilla. Ibi.cap.69. & 70. Tantum te in diuina dilectione proficere credito, quantum in creaturarum amore defeceris: ideo cum in intimis tuis validiorem aliquam delectationis ac dilectionis violentiam expertus fueris, quàm numquam alias, attente inspicito, an sit aliquid præter Deum quod te consolari valeat, & inde intelliges quantos in diuino amore progressus feceris. Nam si aliqua ex creaturis te delectat, nondum ardentissimo illius dilecti amore es plene imbutus, & si eum non satagis ad intima tua introducere, quomodo credendum est te velle vel posse sequi illum ad sublimia sua? idest, ad theoricos excessus. Certissimum ergo signum tibi sit, ò anima, quæcumque sis, te dilectum tuum non perfecte diligere, si ad theoricos illos excessus nondum vocaris, vel vocantem sequi non plene mereris. Quo pacto namque perfecte diligere, vel diligi poteris, si summo desiderio ad superna non raperis, & ad anagogicos

cona-

conatus illos in mentis alienatione non transis? Satage itaque Deum tuum summe & intime diligere, & omni temporis articulo ad diuinæ contemplationis gaudium summo studio anhelare; ad quod si Deo dante aliquando admissus fueris ac illud diuinorum radiorum spectaculum liceat intueri, ó quàm intimis desiderijs, quàm profundis suspirijs, quàm inenarrabilibus gemitibus ad illud contendes? Quàm profunda & iucunda admiratione, quàm assidua memoria illam inspectam claritatem mente meditaberis, nil aliud vere expetens, ac ardentissime desiderans, quàm in eam redire? Fieri tamen nequit, ita perspicue illam contemplari, vt visu perspexerit: nam nec videndi modum, nec visionis qualitatem assequi valet, sed per mediam quasi nebulam aspicit, & quasi immemor reminiscitur, & quasi non videns intuetur, donec tandem iterum detur à meditatione ascendere ad contemplationem, à contemplatione in admirationem, ab admiratione in mentis alienationem.

Quam expetibilis sit contemplationis gratia, ex verbis subiunctis expende: Contemplationis gratia cor ab omni mundano amore non solum emundat, sed etiam sanctificat, & illud ad cælestium amorem inflammat, & qui diuina inspiratione & reuelatione ad gratiam contemplationis promotus est, quasi arrhabonem illius futuræ plenitudinis accipit, vbi perpetuò contemplationi inhærere licebit. Per contemplationem, velim, scias nos ad iustitiam erudiri

rudiri

rudiri, consummari verò ad gloriam. Nil denique esse potest iucundius aut vtilius gratia contemplationis: quanto enim amplius in cælestium cōtemplatione delectaris, & iisdē delectatus, admiraris; tanto libentius in ipsis immoraris; tanto denique clarius illuminaris: inuenies namque semper, & quod admireris, & in quo gratissime delecteris. Nusquam alibi erit vel copiosor admirationis materia, vel vtilior delectationis causa. Ad hanc gratiam potius peruenire possumus intima compunctione, quàm profunda inuestigatione: magis suspirijs, quàm argumentis; lacrymis, quàm sententijs, oratione, quàm lectione, celerius denique gratia lacrymarum quàm scientia & doctrina litterarum.

EX GERSONE DE MYSTICA *Theologia. Cap. XII.*

GErson ex Richardo sic definit hos terminos: Cogitatiò est improuidus animæ obtutus circa sensibilia, ad euagationem pronus. Meditatio est prouidus animæ obtutus in veritatis cognitione seu inquisitione vehementer occupatus. Contemplatio est perspicax & liber animæ intuitus in res spirituales perspiciendas vsquequaque diffusus, & in diuina specula quasi suspēsus. Cogitatio igitur vagatur absque labore & fructu; quia faciliter mouetur huc atque illuc, quocunque eam occurentia obiecta seu phanta-

smata ferunt. Meditatio autem cum sit certæ veritatis inquisitiua, laborat cum fructu. Experimur enim, quàm difficile est figere mentem in alicuius rei consideratione: præsertim cum nititur ratio rei quidditatem perspicere ab accidentibus & circumstantijs semotam. Contemplatio circumuolat, sine labore cum fructu tamen maximo, non enim moratur in inquisitione, sed in admiratione. Meditatio si debite fit, transit in contemplationem, facta namque sedula veritatis inquisitione, denudatis insuper vehementius studio rerum quidditatibus ab omnibus accidentibus & circumstantijs, generatur ex ea assiduitate quidam habitus, purificatur lumen intelligentiæ, tantoque fit acutius diuinis spectaculis inspiciendis, quanto à sensibilibus cogitationibus est liberius. Contemplans enim (vt dicit August. de Trinit.) similis fit homini in excelsi montis cacumine residenti, quò nec nubes, nec venti attingunt, ideo ibi liberius oculos poterit circumagere, & ad serenum Solis iubar extendere, ob cæli puritatem & tranquillitatem regionis; ita quamdiu menti licitum est in arce intelligentiæ sine delapsu ad inferiora morari, libero intuitu poterit diuinas perfectiones contemplari. Præterea sicut ille qui in excelso montis culmine residet, non solum superiora, sed etiam, quæ subtus se sunt, liberrime intuetur; ita fixa mentis acie contemplans, liberius & purius perspicit, quæ aguntur in potentijs sensitiuis, & inquisitioni-

I bus

bus rationis, quàm qui cogitans, sedet, & meditans: hi enim phantasmatum turbulentiam patiuntur, à quibus ille liber existit. Ex his patet, nil esse dulcius oculo contemplationis, eius tamen acquisitionem constat esse difficillimam. Patet enim contemplantis oculum non solum spiritualia & abstracta intueri, sed etiam ea, quæ in sensibus vel vi ratiocinatiua aguntur, aliter tamen quàm ipsæ vires, simpliciter namque ac quiete, idest, facili, simplici, & acutissimo intuitu videre potest. Contemplatores ergo viri habitant in regione æternitatis & perspicuitatis: positi namque sunt extra omnem fluctuationem, & desideriorum confusionem infinitam, & in auram quamdam libertatis serenam euolantes assurgunt: quorum vita non minus differt à reliquorum hominum vita, quàm ipsi homines à pecoribus. Illud etiam notandum, quòd quemadmodum meditationem sequitur compunctio vel deuotio, ita contemplationem sequitur extatica & anagogica dilectio, idest, sursum ducens, & rapiens in diuina. Aliquando etiam prouenit inæstimabilis quædam & inexplicabilis iucunditas, quæ iubilatio dicitur: vnde quidam & iure dicunt, contemplationem absque ea dilectione, contemplationis nomen non mereri. Sed quæres quid sit mystica Theologia? Est experimentalis noticia habita de Deo, cum supremus appetitiuæ potentiæ apex Deo ipsi per amorem conciliatur: ad quam nemo vnquam peruenire poterit, nisi à sordidis & impuris af-

fectionibus deficcatus, velut ligna viridia & aqueo humore plena, quæ ab igne comburi nequeunt, nisi post desiccationem multis insufflationibus compatatam. Et Gregorius in Homilia de cæco dicit: Per pœnitentiæ lamentationes, mentis phantasmata posse depelli. Vnde mystica Theologia plus manet in affectu, quàm in intellectu, & habetur excellentior speculatiua, sicut charitas fide, & dilectio Dei cognitione ipsius: mysticam Theologiam vocauit inclytus ille Dionysius, irrationalem, amentem, stultamq. sapientiam; idest, omnem mentem rationisq. iudicium transcendentem. Quamdiu aqua friget, intra sese continet, cum autem feruescit & ebullit, videtur quodammodo seipsam non capere, sed ascendere, & sursum ferri virtute caloris: non aliter anima quamdiu diuino amore non æstuat, intra se se continet, sed spiritu amoris incalescens seipsam potenter supergreditur, quasi supra se volitans. Anima enim radijs puræ contemplationis aspersa, tota amore liquescit, veluti speculum concauum si radios Solis accipiat, apposita fomenta comburere solet. Si brutum animal delectabili potiatur obiecto (vt equus gramineo campo) sensitiuus appetitus iubilat, & totus sese diffundens dilatatur: ita etiam intellectus contemplantis si Deo ipso fruatur, miro gaudio exultat affectus. Ad Theologiæ mysticæ perfectionem comparandam, non opus est, maxima eruditione in scholis acquisita, non enim illa comparatur nisi in

schola

ſchola affectus & amoris, vehementisq. exercitij in actionibus moralium virtutum, quibus affectiua pars purgari ſolet, quæ ſi purgata eſt, & exercitata, ſatis eſt, ſi intellectus proponat Deum eſſe totum deſiderabilem & amabilem: vnde fit, vt in ipſum vehementi amore rapiatur. Bernardus hæc ſcribit ad Fratres de monte Dei. Multi fuere perfecti in Theologia myſtica abſq. ſpeculatiua, numquam tamen Theologus aliquis ſpeculatiuus tantum culmen perfectionis eſt adeptus, immo nec perfectus extitit in ipſa acquiſita Theologia, ſine myſtica: hoc autem ideo fit, quòd numquam alicui licebit Apoſtoli, aut Prophetæ verba intelligere, niſi ſcribentium plene imbiberit affectum. Quomodo enim poterit aliquis perfecte concipere, quid ſit libertas filiorum Dei, aut dulcedo diuini amoris, ſi eam numquam experiri licuit? eſtò de ea acute diſputet. Contigit namque perſæpe cæcum, qui aliquando de coloribus loqui audiuit, de illis acute, & diſerte diſputare, quamuis eorum nullos proprios conceptus in corde ſcripſerit. Sublimis hæc ſapientia humilibus quantumuis ſimplicibus manifeſtari ſolet, occultari vero ſuperbis & carnalibus, licet eruditiſſimis, alioquin ſanctum daretur canibus. Quod vt facilius pateat, vtamur exemplo. Si pater quidam plurimis clarus virtutibus duos haberet filios, quorum alter curioſe de affectionibus, verbis, & operibus paternis inquireret, vt in ſuis actionibus patri per omnia ſimilis fieret, nihilominus

tamen patrem ipsum non diligeret: alter vero placidi & simplicis ingenij, qui de patre suo nil quærens, nil interrogans, nisi quo pacto illi placere possit, & in omnibus obedire; nonne hunc simplicem pater ardentius amabit? arcana sua committet? hereditate donabit abdicato rebelli & curioso? Sic in prædictis: Theologus enim speculatiuus dumtaxat, assimilatur musico peritissimo speculatiuo, in vocali cantu, aut instrumenti pulsatione, numquam exercitato, immo habenti raucam vocem, & instrumenta dissona, idest, carnem rebellem, vacuam habitu virtutum, & spiritui dissonam, ideo spiritus nequit vti scientia acquisita, ad hoc vt opere exequatur quæ nouit. Hæc cordi numquam tranquillitatem præstabit, non enim oculus visu, aut auris auditu satiatur: in ea, quàmplurimi docti asseruere, hoc vnum scire, se nihil scire: cor enim horum quatuor perturbationum ventis quasi mare agitatur, scilicet spe, timore, tristitia, gaudio. Vnde Poeta, Hinc metuunt, cupiuntq., dolent, gaudentq. Quod Ecclesia lamentatur dicens: Confusa sunt hic omnia, spes, metus, mœror, gaudium.

§. I.

Quando autem mysticæ Theologiæ tota substantia in dilectione consistit, ipsa res videtur exigere, vt aliquid de amoris dicamus proprietatibus. Amor enim rapit, vnit, satisfacit. Est autem raptus vehemens eleuatio, fortisq. actuatio superioris potentiæ: tunc enim cessant ope-

rationes

rationes inferiorum potentiarum, vel saltem ita debilitantur, & languescunt, vt superiorem potentiam in suis actionibus nequaquam impediant, aut remorentur. Extasis autem quæ proprie ad solum pertinet intellectum, fit quando intellectus ita in sui ipsius actu suspenditur, vt potentiæ inferiores etiam eadem ratione penitus ab actionibus suis cessent: & euenit raptus tam in potentijs cognitiuis, quàm in affectiua. Nam rapitur aliquando vis imaginatiua ita super vires sensitiuas & exteriores, vt ipsæ nil curare videantur, & re ipsa non curent propria obiecta illis præsentata: vt patet in melancholicis vehementibus, in amantibus: & regulariter vehemens aliquis amor, aut alia animi perturbatio raptus huius solent esse causa. Ratio etiam quandoque rapitur supra sensus, quod fit, quando aliquis ex vehementi affectu seu appetitu vacat perscrutationibus quidditatum, aut veritatum abstrahentium à motu & materia, & conatur ex notis ignota ratiocinari. Euenit enim sæpissime, vt is, qui rapitur, non solum cesset ab operationibus sensuum exteriorum: ita vt omnino ignoret quid extra fiat, sed etiam virtuti phantasticæ ac imaginatiuæ actio sua penitus denegetur: adeo vt phantasma nullum irruere valeat, aut si irruat, non rationis voluntatisq́; superioris virtute prematur. Patuit hoc in quibusdam, de quibus apud Valerium Maximum nota est historia. Fit etiam raptus in simplici intelligentia non solum supra omnes vires

sensitiuas, sed etiam super omnem ratiocinationem, quod contingit, cum apex mentis ita fortiter actuatur in simplici intuitu alicuius intelligibilis spiritualis, præsertim Dei, vt omnem aliam cognitionem extinguat, ac sopiat: dicitur hæc anagogica ductio, & mentis excessus, Gen. 35 mors animæ viuente spiritu, mors Rachelis, in partu Beniamin, & huiusmodi raptus fit solum erga Deum; ex raptu affectus ad eundem. Rapitur namque cor amans à Deo non aliter quàm ferrum à magnete. Quidam præterea dicunt, aliquando rapi affectum supra intellectum, fingentes amorem absque cognitione. Secunda amoris proprietas est vnio amantis cum amato, id est, amans omnino transit in amatum; ita vt in eo viuat. Nam cum similitudo sit vnionis causa, spiritus autem à sensibilibus affectionibus defæcatus, existat Deo similis, aptus redditur, vt Deo vniri valeat, in ipsumq. transire, secundum quamdam ineffabilem similitudinem. Tertia proprietas est satisfactio, & animæ amantis plena quies; amor enim illi sufficit, nec quidquã aliud quàm amare curat. Huius plenæ quietis mentalis causa in promptu est, nam cum omnia quiescant in sua perfectione; perfectio autem animæ in eo existat, vt summo bono vniatur, summoq. suo perfectibili, igitur. Est enim Deus animæ centrum, quæ cum in eo sit, quid vltra requireret? Manet igitur plene satisfacta & delectata, summi boni adepta vnione. Aduertendum est etiam, hunc vnitiuum amorem, qui experimen-

perimentalis Dei notitia dici solet, esse omnino perfectum, quod sic patet: Oratio est eleuatio mentis in Deum, ergo perfecta oratio perfecta erit eleuatio. Hæc autem non fit, nisi amoris ac desiderij vehementia, licet orans non intelligat se tunc aliquid postulare. Vnde Beatus Antonius dicebat eum, qui perfecte orat, non intelligere se aliquid petere: non enim orans supra se reflectitur, non componit, aut diuidit, sed puro simpliciq. amoris actu soporatur, cum Propheta dicens: In pace in idipsum, &c. & hæc est plena pax ac summa vitæ huius felicitas, quæ omnem sensum exuperat. Enitamur ergo in hac mysticæ Theologiæ orationisq. perfectæ schola proficere, cum hæc sit quæ Deo gloriam reddere, & cum eo amicitiæ legem (scilicet, idem velle, & idem nolle) seruare sit solita. Hæc purgat, illuminat, ac perficit animam, delectat, satiat, stabilem reddit, iuuat proximũ, non vnum aut alterum, sed mysticum totius Ecclesiæ corpus viuifico quodam nutrit influxu, & capacissimo maternæ beneuolentiæ sinu omnia Ecclesiæ membra, suaque opera complectitur, ea Deo offerens, & pro his supplicans, ac postulans tamquam sequestra gratissima pro indigentijs inopum spiritualium subleuandis, & pro eleemosynis gratiarum quærendis, ac impetrandis, his, qui in miseranda sæculi huius colluuione morantur. Hoc enim præcipuum orationis munus & officium est. Psal. 4.

QVAE-

QVAEDAM MEDIA PERVE-niendi ad hanc mysticam Theologiam, ex eodem. Cap. XIII.

IN hac mystica Sapientia ordinate procedendum est. Primo namque, timore tam seueri Iudicis ita concuti debemus, vt ex intimo
Ps. 37. cordis affectu clamemus: Rugiebam à gemitu
Ps. 89. cordis mei. Quis nouit potestatem iræ tuæ? Si
Ps. 129. iniquitates obseruaueris Domine. Non intres
Ps. 141. in iudicium cum seruo tuo. Domine ne in furo-
Psal. 3. re tuo arguas me. Proficientes amore mercenario alliciuntur, expectantes à Patre misericordiarum & liberalissimo Rege cęleste præmiū,
Luc. 15. dicentes cum filio prodigo: Pater peccaui in cælum. Perfecte vero viuentes non seruili aut mercenario, sed vere filiali amore in Deum ten-
Ps. 72. dunt, dicentes: Quid mihi est in cælo, & à te quid
Ps. 118. volui super terram? Defecit in salutare tuum anima mea. Oportet deinde corporis propriam complexionem perfecte nosse, anima enim vt plurimum in suis functionibus corporis sequitur complexionem. Sunt namque quidam naturæ adeo rapidæ & inquietæ, vt contemplationis otium ferre non possint, aut molestissime ferant: quod hi qui mitioris ingenij & tranquillioris naturæ sunt, placidissime patiuntur. Primos beatus Gregor. 6. Moral. mittit ad actionem, alios verò inuitat ad contemplationem. Horum præterea qui ad contemplationis habitum proni

sunt,

sunt, quidam eò ascendũt per irascibilem, idest, per compunctionem, ac detestationem propriæ voluntatis, & flagitiorum, &c. Alij per rationalem, scilicet, cogitantes & assidue præ oculis habentes, quàm æquum quámque decorum sit recte viuere, Deo inhærere, &c. Alij vero per concupiscibilem, idest, per amorem, considerata erga nos Dei dilectione, beneficijs vnicuique collatis. Hæc autem ascendendi via efficacior est, & propria eorum, qui sunt mitioris & placidioris ingenij, & cordis ad amandum propensioris, quale est feminarum genus, quæ ideo dicuntur deuotus sexus. Qui denuo velit gratiam contemplationis assequi, debet quoad fieri poterit, ab occupationibus omnibus exterioribus liber esse. Nam quamuis Beatus Gregor. dicat Præfectos Religionũ esse debere præ cunctis in contemplatione frequentes, hoc de illis intelligendum existimo, qui ante Præfecturam nonparuos in contemplationis habitu progressus fecerunt. Nam eam tunc denuo, cum in magistratu sunt, acquirere, cum necessarium sit, subditorum commodis inuigilare, nisi maximo Dei munere foueantur, fieri non poterit. Dicit ibi Gers. In Ecclesiasticis præsertim Religiosis, qui in otio sunt, ad contemplationis gratiam procurandam, & ad eam acquirendam in schola deuotionis & orationis educantur, huius gratiæ omissio iure culpanda est. Reddent enim rationem talenti sibi commissi, quod abscondunt. Addit etiam, huius omissionis reos esse tam viros

ros quàm feminas sæculares, quibus per otium licuit, ingenio & instructione se totos in Deum conuertere, & in affectum bonum transire; nec tamen id curauerint, dicentes: Nolo ad summa contendere, nolo merita Apostolorum æmulari, placet per planiora incedere, humilioribus contentus ero. Hi pusillanimes habendi sunt, non attendentes, maximum esse imperfectionis argumentum, nolle esse perfectum & ad perfectionis culmen non ardentissime anhelare. Si enim opulentissimus paterfamilias filium haberet, qui piger ac iners domi sedens, nihil aliud curaret, quàm sordide viuere: nil altum, nil dignum ingenio suo, aut paterna dignitate cogitaret, cum tamen pater illum studiose ad sublimiora stimularet: cui non liquet ea viuendi inertia filium parenti odiosum fieri? Hæc Gerson Opusc. de mystica Theolog. pract. Considerat. 4. Quærit præterea ibi Gerson, an perturbet deuotionem internam excessumq. mentalem vocalis cantus Ecclesiasticus: quod re ipsa verum esse videtur, & experientia testatur. Si quis obijciat, quo pacto quæ statuta sunt ab Ecclesia internam pacem interturbare valeant? Huic respondendum videtur, id propter homines imperfectos, mente interim occupandos, qui adhuc non possent quiete altiora meditari, institutum esse: non autem propter spirituales & perfectos viros, qui rari sunt: hi enim vbicumque sint, ab eo occupationis iugo quoquo modo fieri possit, in bene ordinatis congregationibus releuandi & eximendi

mendi sunt. Et si obijciatur Augustinum vberrime fleuisse, cum cãtus Ecclesiasticos audiret: respondeto, illum audientem fleuisse, non tamen de eo scriptum esse, quòd cantauerit. Fatemur tamen aliquibus diuino munere concedi mente simul & ore iubilare, quod maximæ felicitatis esse reor: idq. vt assequi valeas, necesse est ante orationis tempus, quæ depromẽda sunt, meditari: proderit etiam, ea, quæ recitantur vel canuntur, non tam subtiliter cognoscere, quàm affectuose & cum maxima cœlestis saporis exultatione ruminare; Sæpe enim euenit, vt vbi minus cognitionis, ibi plus affectus existat, nam dilectio penetrat, quò cognitio non admittitur; imitare ergo gaudentes ad tympani sonitum, & cum dixeris, Pater noster, transito mox in huius Patris affectum, si hæc non poteris perficere, id est in causa, quòd amorem tuum effuderis, atque alio disperseris. Exemplo sint arbores, quarum humor nutritius, qui ad arboris cacumen & ramorum proceritatem ducendus erat, si cortex ex vulnere fatiscat, defluere maximo ipsius arboris detrimento solet: sic amor, humor animæ nutritiuus qui sursum ad eius alimentum ducendus erat, vt cœlestia cogitaret, per infima defluit, dum affectionum terrestrium vulnere laceratur: cor fatiscens erga terrestria effundit amorem, quem ad cœlestia euolare debebat. Hic est turpis ille viscus, quo illitas habemus cordis alas, ne altius euolemus.

Cu-

§. I.

Curiositas etiam maximum solet esse impedimentum, ne ad sublimia contemplationis studia ascendere liceat, idest, si homo ad eam tendit animo vel causa eam experiundi, aut vt alijs eius sublimitatem valeat ostentare; & non potius, vt inde sibi vilior & abiectior fiat, visa perspicatius sui ipsius indignitate, & recogitata diuinitatis plenitudine, vt inde aduersus tentationes robustior & in currenda mandatorum via alacrior appareat. Audi quid dicam, & audiens contremisce: aliquando seruis nequam & filijs infidelibus exhibet cælestis Pater panem filiorum, & satiat eos adipe spiritualium consolationum; veluti Princeps, qui damnato ad mortem iam iamque ad supplicium destinato, mittere potest pretiosum ferculum de mensa sua, quod filio suo, cui regnum seruat, dare negligit. Habeto ergo pro certo in sola charitate esse regnum Dei, gratiam autem contemplationis inter ceteras gratias gratis datas computato, similis est prophetiæ, quæ peccati consortium patitur. Sed licet hæc omnia ita sint, nihilominus debet homo ad hanc contemplationis gratiam anhelare, plantans, & rigans, ac incrementum à Deo humiliter expectans. Ideo quando algido rigore torpescis, quamdiu in corde tuo ignis ille, quem expetis, non exardescit, necesse est insufflare lectione, meditatione, oratione; donec scintilla deuotionis vel leuis elucescat, quæ tametsi non suboriatur, non

vaca-

vacabis mercede, aut operam perdes in conspectu illius, qui laborem & dolorem misericorditer considerat. Defle humilibus lacrymis frigiditatem, ac animi duritiam, dicens: Miser factus sum & curuatus sum vsque in finem. *Ps. 37.* Quòd si Deus benedictionem dulcedinis immiserit, summopere curabis seruare, ac tueri partum & accensum ignem sub cineribus humilitatis, ne arrogantiæ flatu euanescere possit. Insuper excitabis te nunc compunctione cum tremore, conferens infirmitatem & indigentiam tui ipsius, potentiæ ac opulentiæ Dominicæ: nunc admiratione cum stupore cogitans qua iustitiæ distributione hos ad gloriam, illos ad gehennam reseruet: quomodo multa deneget gratis, quæ ingratis præstare soleat: quo pacto plures saluandos per totum vitæ tempus in sceleribus sustineat, vt latronem: & in æternum damnandis gratiarum ac virtutum gratiam impertiatur, vt Iudæ. Quandoque animi exultatione cum iucunditate, considerans ineffabilem Dei benignitatem dulcissimam.

Docet præterea Gerson, vnicuique liberum esse eligere tempus, locum, situmque corporis, quæ aptiora sibi visa sint ad facilitatem contemplationis assequendam. Sed vt loquamur (inquit) in genere, illa videtur gratior contemplationis hora, quando cibus digestus, & concoctus est, & humanæ curæ sepositæ; quando obseruator adest nemo, qui amaros mugitus, gemitum lugubrem, suspiria ex imo pectore edita,

qui

qui prostrationes humiles, madentes oculos, faciem nunc pallore, nunc rubore suffusam, crebras pectoris tunsiones, fixa denique terræ vel altaribus oscula, notare possit. Quantum vero ad situm corporis attinet, ille videtur eligendus, qui mentis quieti aptior videbitur, vt quiescere, & sedere, non enim valet animus in pace sua satis stabiliri, nisi corpus in eodem situ fixum manere didiscerit. Locus etiam sacer, præ ceteris commodior est, & alicuius celebritatis tempus aptius ad fluenta cæli recipienda, quasi Domino dicamus, In die bona venimus ad te. Vnde Ecclesia canit: Hodie per totum mundum melliflui facti sunt cæli.

§. II.

Notandum insuper, quòd licet perfectis viris, qui vtroque (scilicet prosperitatis & aduersitatis) tempore vti norunt, & ijs quasi habentibus arma iustitiæ à dextris & à sinistris, vtrumque tempus aptum sit contemplationi, quòd horum mens fixa semper maneat in centro æternitatis, fitque velut axis, circa quem decurrere libere possit temporalitatis rota; aut veluti acus quæ magnete affecta, semper se ad Polum dirigens, numquam ab eo deflectit: incipientibus tamen, & proficere cupientibus, experientia ipsa cum Scripturarum auctoritate testatur, commodius esse aduersitatis tempus, dummodo ipsa moderata sit, & rationis iudicium integrũ custodiat, & in qua Dei munere, patientia prouentum operetur. Compellit namque eos aduersitas à terra

eleuari,

eleuari, iuxta illud: Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui. Similes eo temporis fiunt columbæ rationali, quæ cum non inueniat, vbi figere valeat pedem desiderij, ad arcam contemplationis reuertitur. Et ipsa arca crescentibus tribulationis aquis sursum tollitur. Præterea, aduersitas est quædam antiperistasis spiritualis, quæ contrarium fortificat, est cos ferrum exacuens, est absynthium pueros ablactans, auellensq; ab vberibus, malleus dilatans, & extendens; iuxta illud: In tribulatione dilatasti mihi. Hæc est lima poliens, æruginans, clarificans, fornax in qua aurum purgatur, vt rutilet; ac dicat: Domine si sic viuitur: Et, Ingrediatur putredo in ossibus meis. Circa temporis refectionem, dicit, Quòd cum in studio perfectionis inchoandæ, vehemens ac assiduus mentis labor requiratur, ac proinde vitales, animalesq. spiritus decrescant, crebriori per potum & cibum reparatione vti, necesse erit: alioqui si corpori contēplationis frequentia exhausto, ieiunia indiscreta adhibeantur, quid nisi dissolutio breuis, aut grauissima ægritudo subsequetur? Atque ita volens sapiens fieri, insipiens fiet in iudicio rationis. Medicorum enim & Theologorum communis hæc est sententia: plus ieiunium indiscretum lædere, quàm edulium intemperans: nam hoc sanabile est, illud sæpe sine remedio: quamquam natura paucis contenta est, nisi blandiatur sibi gula. At cum hic præfinita regula tradi non possit ob comple-

 xionum,

xionum, ac valetudinis varietatem, recurrendum est ad humilem discretionem, & ad longam sui ipsius experientiam, quibus ducibus, à vera via deflectere non poterit: meditationibus pijs,& quæ pios affectus producant insistendum est, si ad contemplationis gratiam expetis peruenire. Falluntur namque qui ad eam consequendam, spirituales libros semper legunt, aut vocaliter orant, prosunt hæc certe, non tamen sufficiunt: nam hi conqueruntur dicentes, non posse colligere spiritum cum meditatione, ex silentio. Fateor non parum ibi laboris esse, sed ad superandum, summo studio est annitendum: vincat tædium tuum mora pertinax, persiste in silentio, ne statim ad recreationem lectionis recurras, ne consuetudo rumpendi silentium, pabulum fastidio subministret. Vnde, proh dolor (inquit Gerson) tanta contemplationis raritas apud Theologos, & Religiosos, nisi quia vix est vnus, aut alter, qui solus manere, solusque secum diu meditari velit? Nam vix incipit animus meditationi vacare, cum ea dimissa, lectio repetitur, aut colloquiū, aut aliquod aliud exercitium, quod lassitudinem contractam reficere possit. Dicet horum aliquis: fatigari frustra in ea meditationis apprehensione, quod nequaquā credendum est: non enim obliuiscetur, aut non respiciet Dominus perseueranter petētem, quærentem, & pulsantem. His namque meditationibus affectiuis, ac aspiratiuis vtendum est, ad mysticam Theologiam assequendam, quæ nil

aliud

aliud est, quàm amor extaticus cõsequutus purã spiritus intelligentiam, à nubibus phantasmatum depuratam. Methodum autem, quæ seruanda sit vt à phantasmatibus abstineamus, donec in diuinam caliginem, vbi Deus agnoscitur, peruenire possimus, tradit D. Dionysius, dicens: Quemadmodum sculptor format pulcherrimũ simulachrum, abradens partes ligni aut lapidis; ita remouens omnia per abnegationem, omnia, inquam, quæ imperfectionem, dependentiam, priuationem, aut mutabilitatem includunt, libere formare poterit Dei ipsius notitiam, tamquam rei actualissimæ: ex qua notitia extaticus ille amor, qui experimentalis Dei notitia dicitur, prouenire solet. Si vero te ad hunc caliginosum montem & clarissimum ascendentem, phantasmata turbida inuadant, vel fortiter ea abigito, aut certe spretis illis, perge quò pergis, ac per medium improbum illud agmen alacriter erumpito. Stimulet te in eo conflictu, illius viui fontis ardentissima sitis: similis esto ceruo incalescenti, & canum morsibus fatigato, ad fontem frigidum & purissimum currenti. Igitur Athleta Christi primo pœnitentiæ lima, vitiorũ rubiginem, & externas affectiones studiose extergito, lacrymis ablue Christi pedes, deinde manus eius osculare cum gratiarum actione, meditatis diligẽter beneficijs tibi collatis, tunc licitum erit, ad osculum oris accedere.

§. III.

Postquam igitur mens sibi bene conscia, ac

plenè munda extiterit, idest, quæ iam nec gaudia, nec aliud omnino seruile, vel mercenarium, anxia recogitet, neque de Deo durum aliquid, aut asperum existimet, sed in solo Deo defixa maneat, quòd totus & solus desiderabilis, suauis, & mitis sit, amariq. dignissimus: tunc licebit volare ad sponsi amplexus, oscula castissima figere pacis omnem sensum exuperantis, & dicere sibi ipsi gratulabunda, Dilectus meus mihi, & ego illi. Habet autem Sponsa hæc binos oculos, alterum intelligentiæ actualis, alterum vero amoris, & hic est proprius Sponsæ, de quo scriptum est, Vulnerasti cor meum, in vno oculorum tuorum. Fit etiam aliquando, vt dum anima in dilectum, oculo amoris feratur, si tentet intelligere, aut scrutari, quid sit illud quod diligit, euolet dilectio illa: ideo enim dicitur dilectus euolare. Vnde dicitur Sponsæ; Auerte oculos à me, quia ipsi me euolare fecerunt, idest, ne cures aperto suauissimæ coniunctionis oculo, vti etiam oculo scrutantis intelligentiæ, cessabit enim subito dulcissima consuetudo, qua prius fruebaris. Hæc mystica sapientia, quam Dionysius proprie Christianorum vocat, citius, ac sublimius idiotis simplicibus, qui nil aliud, quàm salutem in timore & tremore curant, quàm eruditis Theologis conferri solet, nisi & ipsi toto mentis affectu humilitati studeant. Vnde quidam (ait Gerson) dicere sæpe solitus erat: Ego licet per quadraginta annos in summo otio vacauerim lectioni, orationi, & meditationi,

ni,tamen nil efficacius & ad consecutionem mysticæ Theologiæ compendiosius inuenire potui,quàm si spiritus noster fiat coram Deo,tamquam paruulus & mendicus spiritualis, cum & ipse Deus, paruulus datus sit nobis. Facillimum esse medium vt ad eam perueniamus sacræ communionis frequentationem, si modò vitam, & vitæ mores, huic sacramento componere non omittamus: affirmat Gerson: Merito, inquit Gregorius in Homil. amor ille habendus est cognitio quædam, est enim intima Dei sensatio, & altior, quàm ipsa Dei apprehensio, seu speculatio. Nam amantes spirituali quodam tactu, gustu, olfactu, tangunt, gustant, olfaciunt Deum (quod tamen non licet speculantibus) ac proinde dicuntur certo modo videre Deum: communi enim vsu sensationem omnem, visionem dicimus: quotidianus hic sermo est, vide quàm hoc sapiat, oleat. Cum ergo ardenter amantes Deum intime sentiant, vt dictum est, meritò Deum videre dicendi sunt; similes namque fiunt paruulo matrem amplexanti, vbera sugenti, qui plerumque nil videt, aut audit, aut saltem se videre & audire non iudicat, experimentali solum delectatione, & lætitia occupatus: par est affectualis cognitio Theologorum mysticorum delitijs affluentium super dilectum suum. Vt autem plenè intelligas quid discriminis sit, inter mysticos Theologos, simplices & idiotas, ac scholasticos licet doctissimos, inexpertos tamen mysticam, audi aptissimam Gersonis similitudinem,

litudinem. Fingamus duos esse homines quorum alter in duplici sensu, visu, scilicet & auditu sit acutissimus, reliquos vero tres sensus obtusos habeat, & hebetatos: alter vero cæcus & mutus existens, gustum, tactum & olfactum, viuacissimos habeat, & expeditissimos: in confesso est, hunc longe maiores sensuales delectationes illo posse percipere. Non aliter Theologi speculatiui, deuotione vacui, visu & auditu spiritualibus pollent, ceteros tamen sensus, ad cælestes delitias ineptos habent: econtra simplices, deuotione fruentes, vigent prædictis tribus spiritualibus sensibus, quibus, quamuis ad scholasticas considerationes sint cæci, & surdi, plus oblectantur in Deo, quem solum desiderantes, amando olfaciunt, gustant, & amplexu tangunt. Datur tamen nihilominus aliquando illis ad quamdam puram ac lucidam diuinæ veritatis inspectionem peruenire, quod raro contingit: & vt inquit August. consonans Platoni, & eius sectatoribus, nonnisi raptu, quodam coruscationis more, à paucis percipitur. Contemplationis altitudini inepti sunt, homines in feruore passionum detenti, quæ nisi frænentur, non solum inutiliter & arroganter, sed etiam in maximam sui perniciem, homo eam quæreret, vt ex vitis Patrum aperte constat. Hæc Gerson, lib. de perfectis Religiosis. Horum contemplatio, vel meditatio, iure assimilari poterit volatui passerculi tunc primum de nido exeuntis, qui præ alarum imbecillitate saltitans volat, cumq. volare

nequeat,

nequeat, in lutum decidit, quod nisi prius excutiat, & exsiccentur madentes alæ, nequit iterum saltitare: non aliter hi cum altius euolare velint, præ passionum multitudine, rursum in terrenas labuntur cogitationes.

EX BONAVENTVRAE AMATORIO. Cap. XIIII.

MIrandum est qui fieri possit, vt talem non diligas Dominum, qui te non pecus, non insensibilem creaturam finxerit, sed eum, qui factorem tuum intelligere, amare, eoq. perpetuo frui posses: qui te adeo dilexit, vt quamuis multa aduersus illum facturus esses, te tamen fingere non destitit: cumq. ob crimina commissa, & beneficiorum ingratitudinem, dignus esses destitui, te tamen misericorditer expectat, non vltionem meditans, sed tui ipsius emendationem. Singula corporis tui membra, singula Domini sunt beneficia: si oculum amisisses, quanti faceres eum, qui tibi illum reddidisset? si dignus esses amittere, quàm merito diligeres eum, qui tibi illum inuiolatum seruasset? sic de alijs membris: idem de potentijs animæ, si vsum rationis amisisses, quàm venerandus tibi esset medicus, cuius ope resipuisses? vide ergo & attente considera, quantis Domini beneficijs sis deuinctus, cui te ipsum debere, fatearis necesse est. Cur non diligis, cum nil iustius, nil salubrius, nil vtilius, nil dulcius sit, quàm illum diligere? Si paren-

rem humanū, æquum est diligere, quid de Creatore censendum est? Creatus est Adam, non solum ad imaginem naturæ, sed etiam ad morum similitudinem, pollebat namque diuinis moribus, iustus, bonus, benignus, mitis, patiens, mundus, & misericors erat. Heu quàm dolendum est, ab hac morum similitudine, in morum irrationalium similitudinem, misere delabi. Coniunxit Dominus mirabiliter in Adæ creatione, limum terræ spiritui vitæ & intellectus, luto mentem rationalem: vt ab ipso tui opificio, humilitatem simul disceres, & magnanimitatem, & vt per sensus exterius, eius opera videns, intellectu interius illius sapientiam perspiceres. Præterea cum exteriora instabilia sint, & caduca: missus est homo, ab exterioribus ad interiora redire, nec ibi morari; sed ab interioribus ad superna ascendere: ideo væ miseræ animæ quæ bonis exterioribus delectata, ibi requieuit, nec altius voluit euolare. Vita animæ eiusq. satietas, nulla alia, quàm Deus est, quamdiu eo amore orbus existis (sæcularibus rebus intentus) non viuere potes, aut quiescere, quem potius desiderijs æstuas ac fluctuas: absque amore nemo esse potest, ideo non quiescis, quòd verum amorem inuenire non valeas. Si perfectè nosses mentis tuæ decorem ac pulchritudinem, quamque omnium visibilium pulchritudinem excedat, erubescendum tibi esset, si crederes visibile aliquod dignum esse amore tuo: nunc autem cum faciem & vultus tui interni speciem inspicere

nequeas,

nequeas, admiranda tibi videntur externa: imagines namque ab imperfecto opifice depictas, ille admiratur, cui peritissimi pictoris absolutissimas videre tabulas numquam licuit. Væ tibi miserrime, qui tibi tantam facias iniuriam, amore tuo indigna diligens, & amorem tuum sublime donum, cuilibet fragili rei prostituens, cumque amoris ardore æstues, ignescas, fomenta quærens, materiæ illi ardorem amoris apponis, quæ fumum, & fœtorem, non lucidam flammam producere possit: vnde cum amoris natura ea sit, amantem in amatum transformare, is plene efficeris, quale est illud quod amas. Igitur anima cum sis pulchra, pulcherrimum diligito Sponsum, qui te prior dilexit: tu ab illo visa, cum nondum vidisti, quem si semel vidisses; nil esset iucundius quàm illum diligere Habes præterea ab eo iam amoris arrham, nempe vniuersum totum in tui obsequium conditum, omnia seruituti tuæ deuota sunt, ad id gignuntur, ob id assidue conseruantur: donum patet, largitor occultus est, beneficium accipis, auctorem non nosti: vilitatis tuæ hoc certissimum est argumentum, mundum tibi deditum tibi seruientem, ac ob id amore tuo indignum, in amoris tui societatem indigne recipere. Quid inquã totum mundum, immo & minimam ipsius particulam (vt aurum aut vnius mulierculæ carnem vilissimam) nec specie pulchram, nec vtilitate necessariam, nec quantitate magnam. Nam si Deum temporalium rerum causa diligis,

gis, iniurius illi es (vt inquit August. de ciuit. Dei.) contumeliosus enim est Deo is amor, quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis. Id namq. est vti Deo, & frui creatura. Quid vilius, quàm pluris facere dantis munera, quàm datorem ipsum? Plus munusculum attendere, quàm dantis affectum? Quomodo dignus Deo esse poterit, qui illum non propter se, sed propter alia diligit? Si femina pulchra quam ardenter amares, plene intelligeret, non propter se diligi, sed alicuius externæ rei, vt diuitiarum causa, nonne iure tibi redderetur infesta? Dedit Dominus multa communiter in genere, dedit multa specialiter, multa singulariter: communia, vt astra, elementa: quòd autem hæc non tibi soli, sed alijs tecum contulerit, id fecisse solaminis tui causa, credito: nam si solus in mundo esses, quo pacto mundo frui potuisses? Hæc igitur communia gratissimo animo recipe, & gratiori, quàm si solus acciperes, cum id fecerit, vt inde tibi maior accrescere posset voluptas. Numquid paterfamilias multis prædijs & diuitijs affluens, solus panem suum comedit? vinum suum bibit? vestimentis suis vtitur? aut igne suo solus calefit? aut solus habitat domi suæ? Hæc tamen omnia eius dicuntur: totus ergo mundus suis distinctus vicibus, tuus est, licet tecum serui tui, scilicet, iumenta & homines eo potiantur. Multa etiam specialiter tribuit cum alijs hominibus: sed fortasse obstas dicens, quàm plurima mihi data, scelestis etiam atque impro-
bis

bis impertiri solet. Attende malos bonorum causa conseruari, quemadmodum iumenta propter vsum hominum. Omnis enim malus (inquit Augustinus) aut ideo viuit, vt corripiatur, aut vt per illum bonus exerceatur: vnde inferto malos tuæ vtilitatis causa permitti. Datur etiã tibi materia gratiarum actionis, cum alios per vitiorum abrupta in præceps ire, te vero in salutis statu manere videas. Si bona huius sæculi non essent communia vtrisque, sed solis bonis propria, qui fieri posset, vt boni crederent sibi longe altiora bona seruari? Societatem ergo malorum, ad exercitium, bonorum vero ad solamen tibi datam existima: quorum in virtute progressibus tamquam proprijs delectatus, suauissimum charitatis gaudium comparabis. Spiritualis namque amor tunc vnicuique singulariter fit magis proprius, quando pluribus est communis, nec plurium participatione minuitur, cuius fructus vnus & idem, totus in singulis reperitur: ac per hoc etiam singulariter diligeris à Deo, quia nil sine te diligit, neque maiorem dilectionis affectum singulis impenderet, si absque singulorum participatione singulos amaret. Nihil ergo de priuilegio singularis amoris tui, bonorum societas præripit: amator enim tuus in omnibus, vt dictum est, te diligit, quia nihil sine te diligit. Omnes ergo Deus vnice diligit: quòd cum ita sit, æquum est, vt omnes in vno quasi vnum se diligant, vt sic vnius dilectione vnum fiant. Singularia etiam tibi contulit, vt

Paulo

Paulo Apostolatum in Gentibus, Ioanni priuilegium amoris: sic tu quòd præ omnibus malis electus, atque etiam præ multis fortasse bonis dilectus, memineris gratias agere. Reputa quot generationes ab ipsius mundi initio perierint, cum tu tamen ad gratiam vocatus fueris. Quid pro his Domino retribues? Nil aliud, præter amorem à te exigit. Hinc sane constare poterit, quanta sit amoris vis; cum inter omnes animæ affectus solus is sit, quo homo Deo plene valeat respondere. Nam si Deus mihi irascatur, nequeo vicissim irasci, sed pauere oportebit: si arguit, non licet redarguere: si imperat, parere necesse est: si vero amat, ego etiam amore respondere potero, cum ipse nil aliud à me, quàm vt ametur, exigere solitus sit. Ideo enim amat, vt ametur: nouit namq. nos aliter quàm amando, beatos esse non posse. Illud maxime mirandum, quòd nos licet putredo simus & vermes, dignos amore suo reddiderit, & hoc adeo gratis, vt prius ipse diligeret, quàm diligi potuisset: attende etiam quòd si forte amando, gratiam referre negligis, miserior efficeris, quàm esses, si nihil recepisses, neque esse. Si cupis perfecte intelligere, quanti tibi faciendus ipse sis, repete, & tecum meditare immensam pretij magnitudinem pro te oblati, nempe ipso Christi sanguine redemptus es; dignitatem tuam ex emptoris excellentia, & pretij dati metire, quare merito erubescas, si tantam nobilitatem ac dignitatem vitijs maculaueris. Si cogitas

quòd

quòd faciliter factus es, cogita etiam quòd dif-
ficiliter refectus ſis. Quid ergo retribues puluis,
etiam ſi te totum in amorem collegeris, ſi pe-
nitus amore exarſeris? Quid retribues diuinæ
illi maieſtati, in amore te præuenienti? Quòd
crearis me Domine, debeo me totum tibi: Quòd
me redemeris, debeo plùs quàm meipſum: &
ſi millies me dare poſſem, quid ego ad te, qui te
mihi dediſti? Quæ poterit eſſe recompenſatio?
Nullibi clarius, quàm in vulneribus, eluxerunt
diuitiæ glorioſæ Deitatis: ibi eluxit, quàm ſua-
uis, & mitis, & multæ miſericordiæ. Attende
beneficium tibi gratis collatum, ſcilicet, frui
huius ſanguinis pretio, tot millibus ab initio
mundi, à tanto excluſis beneficio: quòdq; mul-
tos coætaneos tuos, in medio peccatorum, de vi-
ta ſuſtulerit, tibi vero maioribus forte crimini-
bus oppreſſo, pœnitentiæ gratiam concedere
dignatus ſit. Multos coætaneos tuos relinquens
in ignorantiæ tenebris, tibi contulit diuinæ ſa-
pientiæ lumen, dedit tibi ſenſum capacem, intel-
lectum facilem, memoriam tenacem, linguam
diſertam, doctrinam ſuadibilem, efficaciam in
opere, gratiam in conuerſatione, profectum in
ſtudijs, effectum in conceptibus, ſolamen in ad-
uerſis, cautelam in ſecundis. Quando à via ab-
erraſti recta, deduxit te: quando ignoraſti, do-
cuit te: cum erraſti corripuit te: quando con-
triſtabaris, conſolatus eſt te: cum cecidiſti, e-
rexit te: cum denique ſtetiſti, tenuit te, ita de
ſalute tua ſollicitus, circa tui cuſtodiam occupa-
tus,

tus, vt videretur aliorum omnium oblitus, & tibi soli vacare voluisse.

EX GERSONE DE MONTE *Contemplationis. Cap. XV.*

SAepe solet aliquis in quotidiano sermone multa de melle narrare, quòd quamplurima de eius natura apud auctores legerit, cum tamen mellis dulcedinem numquam degustauerit: ita & quidam Theologi non pauca de contemplatione loquuntur, quibus ad eam peruenire numquam licuerit. Similes hos ego censeo medicis, qui licet de ægritudine loquantur, eiusq. causas longe melius quàm ægroti ipsi intelligãt, dolores tamen quos ipse morbus secum affert, numquam experti sunt. Si quis quærat de Theologis, cur non degustent contemplationis dulcedinem, vno verbo dicam: non ingrediuntur ad eam per ostium à Paulo ostensum, dicente: Si quis inter vos videtur sapiens esse, stultus fiat vt sit sapiens, idest, humiliet se, stultum se reputans respectu diuinæ sapientiæ mysticæ. Testatur Guilhermus, nullo diuino opere posse ad Dei ipsius suæq. bonitatis cognitionem propius accedere, & celerius peruenire, quàm contemplationis delectatione: ideo simplex melius Deũ cognoscit contemplatione & amore, quàm doctissimus Theologus subtili dumtaxat speculatione. Finis namque vitæ contemplatiuæ, non est scire, aut nouas veritates acquirere, sed Deũ arden-

ardenter diligere, & quàm suauis sit degustare: quæ degustatio merito cognitio dicitur, & maxima quidem, sed arcana: à solo enim habente percipitur, nec verbis, aut doctrina explicari potest. Dicit præterea, non omnes esse aptos vitæ contemplatiuæ. Sunt enim quidam tam clerici, quàm laici adeo duræ naturæ, tamq. ineptæ ad superandas hostiles tentationes, vt in perfectione contemplationis adipiscenda, operam frustra consumant: quare oportet hos assidue in vitæ actiuæ laboribus detineri. Sunt vero alij adeo mitis naturæ, vt ipsam actiue viuendi rationem graue onus existiment, atque mirum in modum ea crucientur, in contemplatione verò facillime proficiant: immo sunt quidam tam ordinatæ tranquillæque naturæ, aut etiam ex dono specialis gratiæ, maiores vnius diei spatio, progressus in ea facientes, quàm reliquis per semestre liceret spatiũ. Assignat etiam idem tres gradus quibus ad contemplationem certissime possis ascendere: Primus, Amara contritio. Secundus, otium seu solitudo. Tertius, fortis & constans perseuerantia. Ex Bernar. Homilia quadam super Cantica: Lamentata ergo præterita vita, deuictisq. prauis consuetudinibus, solitudini vacandum est, ad loquendum cum Deo. Nam sicut Moyses cum Deo loqui volens, obscuram ingrediebatur nubem, ne aliquid ex terrenis aspiceret: ita contemplaturus, caliginem debet intrare, vbi externa & ad sæculum pertinentia, videre, aut percipere nequeat.

quæat.

queat. Vt autem plene intelligas, quâ via sit incedendum: sic habeto, vitæ huius contemplatiuæ scopum esse, ita te erga Deum affectuosè gerere, qualiter humano amore vehementer captus, habet ad rem dilectam. Hic enim languet amatæ rei desiderio, atque in ea ita intellectu absorbetur, & sensibus, vt nil aliud diu, noctuq. valeat cogitare, atque etiam (si opus sit) omni pudore deposito, nil illum prohibet, aut retinet, non labor, non vexatio, non pericula, non minæ, non preces, non amicorum consilia, ab incepto retardant, aut remorantur: dormiens, de amata re somniat: vigilans, nil aliud loqui vel audire curat: Amens denique redditur & fatuus; atque omne aliud huius vitæ bonum vel futuræ obliuiscitur: si de paradiso cum eo loquaris, fabulam narrare te credit: omnia exequi decretum habet, dummodo optata re potiri liceat. Sic ardens diuino amore, pariter huic assimilatur, negligit vituperia, persecutiones non curat, reliqua omnia, præter Deum somnia & fabulas existimat. Hic igitur scopus est, quò properare decet. In primo gradu prædicto solet obijci non parua difficultas: nam quemadmodum laboriosi est operis, arborem diu alicubi plantatam radicitus euellere, vt alibi plantari possit: ita difficillimum haberi solet, animum terrenæ vitę diu assuetum, ad spiritualis vitæ normam redigi. Primus hic gradus totus est, ater fumus, parum vel nil habet ignis lucidi. Secundus ignem cum fumo mixtum possidet.

Ter-

Tertius igne lucet purissimo. Difficillimum quippe est, à carnali vita ad spiritualem transire: ideo licet quamplurimi eniti incipiant, cito tamen victi labore, ad consuetudines suas pristinas dilabuntur. Quidam sunt qui in hac vitæ mutatione intestinum secum bellũ gerunt: sæpe cadunt, sæpe surgunt: sæpe fugiunt, sæpe reuertuntur: sæpe desperant peruenire posse quò tendunt: sæpe resumptis viribus, itineri se rursus accingunt: sæpe intra se dicentes, sufficit nobis more aliorum viuere, languescunt, nec ad altiora tendere pergunt, sæpe propriam tepiditatem arguentes parato ad viam animo progrediuntur: quo fit, vt in se ipsis durissimum patiantur conflictum. Pugnat enim carnalis voluntas, cum spirituali: mundanus & sæcularis amor, cum diuino & cælesti: sed cum sæcularis amor adhuc fortior sit & potentior, validissime pro retinenda domo propria, iam inde ab infantia possessa, pugnare nititur: sed Dei gratia præsens, & firma ad summa volandi, constantissimaq. voluntas, omnia superant. Nam laborante homine debilitatur duellum hoc, eiusque victoria ad partes spiritus declinare incipit: iam non intime dolet carere humano amore, licet diuini amoris dulcedinem nondum sentiat: est enim medius inter vtrumque statum, nec mundo omnino mortuus, nec plene Deo viuens: & in hac status conditione incipit degustare secundum huius scholæ gradum, solitudinem scilicet, & silentium. Iamq. intra se manens, solus

esse cupit, quod prius absque euidenti periculo non audebat, mox namque à pessimis vitæ præteritæ cogitationibus infestabatur: iam ad perfectionis contemplationem ascendere nititur, auertens spiritus vultum à sensibilibus, & ad spiritualia conuersus, percipit quàm caduca omnia & fragilia sint, nil esse in sæculo in quo possit quiescere, aut vnde consolationem petere, nisi à Deo qui summum est bonum. Secretam autem solitudinem, non corporalem dico, sed spiritualem, quæ in omnium sæcularium curarum exclusione consistit, alioqui homo corpore dumtaxat solitarius, durissimam sui ipsius patietur societatem: nam phantasmatum subeuntium multitudinem patietur, irascetur, succensebit absentibus, maximas se assequi finget dignitates, & quamplurimis fatuitatibus infestabitur. Conducit tamen inchoantibus solitudo exterior, ad interiorem assequendam: non enim liberum illis est se intra se colligere, si plurium sunt societate coniuncti. Regula circa locum obseruanda tradi non potest, quosdam enim ad contemplationem trahit nemus, alios mouet campus, alios excitat Ecclesia, vel cella sua, alios mutatio loci recreat: quapropter quærat quisque locum quem dono à Deo sibi dato aptiorem esse cognouerit, & præ omnibus diligentissime studeat introuersionis habitum comparare, tam in solitudine, quàm in platea. Quoad corporis situm docet Guilhelmus Parisiensis, debitam corporis ordinationem

non

non parum ad formam contemplationis conducere, ideò vnusquisque eam eligat, quam potissimum expedire intellexerit, siue flexis genibus, siue sedens, siue stans, siue iacens. Consulit tamen, vt is stet, si possit, in sinistrum declinans latus, aut sedeat, in cælum erecto vultu. Sunt tamen quidam tam mobilis naturæ (ob spiritus leuitatem & mobilitatem) vt molestissimè ferant absque societate manere, aut loco in vno quiescere: quod si faciant, mox varijs tentantur vitijs, fiuntque tristes, morosi, & iracundi; hi ad actiuam vitam mittendi sunt, nisi longo laboris vsu, & Dei munere gratuito seipsos vincere valeant. Nam sicut oculi corporei quamuis in visus officio exercendo minus laboreat, ceteris tamen membris laboriosè munus suum peragentibus, subtiliores habentur: ita qui in solitudine contemplationis viuunt, longè vtiliores sunt aliquando his qui in vitæ actiuæ methodo detenti sunt, suis enim præstantissimis orationibus, & sibi & alijs mirificè prosunt. Quapropter si aliquis Spiritus sancti instinctu, se ad vitam contemplatiuam sectandam pronum sentiat, & commotum, hic non solum absque crimine, verumetiam magna cum laude, abrenunciare vitæ poterit actiuæ, non parum mercedis ex ea commutatione recepturus. Excipio tamen si à Prælato ad publicum munus exercendum compellatur, vel vltimæ aut vrgentis necessitatis casus occurreret: vrgentem necessitatem dicimus, quando verisimi-

liter, aliqui perire poterunt, nisi eis auxilietur. Ad Religiosos præcipue & Ecclesiasticos pertinet, hanc cōtẽplationis vitã sectari, ad hoc maxime instituta est eorũ vocatio: culpandus namq. merito esset regius cocus, qui ad cubicularij regij munus accersitus, vile magisteriũ culinæ nollet abijcere: ita culpandi iure sunt cęci mortales, qui terrena mente & affectu non transcendentes in eo summum perfectionis culmen collocent, si proximis in laboribus exterioribus auxilientur. O bone Deus & misericors, mirandũ quippe est, ex tot mortalibus tã paucos inueniri, qui in vnitate & spiritus simplicitate adhærere velint, fugiantq. procellosum hoc mare, innumerabilibus curis, vanis phantasijs & imaginationibus turbulentissimum. Veræ contemplationis vigor adeo violentus est, vt vanas phantasias extinguat, aut certè si penitus non cessent, nil tamen noceant contemplationis vigori, & amoris vnitiui ardentissimo feruori. Incipientium conditio similis est hiemali tempori, in quo plurimum frigoris & obscuritatis experimur: proficientium verò verno tempori assimilari potest, in quo aliquando frigemus, aliquando vero calescimus: perfectorum autem conditio æstiuali tempori meritò confertur, in quo assiduus est calor & aer purissimus. Ideo paucos reperias, qui ad sublimem contemplationis arcem pertingant: nam cum modicum lapidosi montis ascendant, & aliquantulum molestiæ in ascensu sentiant, animo labuntur, nec vlterius progredi volunt:
quo

quo fit, vt sæpe retrocedant, vel ad ima descendant, & si libeat rursum iter capessere, denuo incipiant, cum tamen oporteat semper ab eo loco quò peruentum sit, vltra procedere. Quidam sunt, qui altissimum montis cacumen vno saltu velint obtinere. Alij vero oneribus impositis, idest terrenis occupationibus minime necessarijs, ascendere nituntur. Alij volitantium muscarum (id est vagantium cogitationum) incursum pertæsi, inceptum iter relinquunt, cum tamen eas viriliter abigere expediret. Alij, quod grauius est, muscas ipsas sequuntur, habent enim cor adeo leue, vt quæcumque licet minima res illud suo loco possit auferre. Alij infernalium canum latratu audito terrentur, id est, quacumque oblata tentatione lassescunt, cum tamen despectis canibus, eorumque latratu concitè progredi deceat. Alij cum parum altius ceteris iugum montis ascenderint, reliquos infra morantes aspernantur: quapropter sæpe à Deo relinquuntur, vt inde labentes sese cognoscant. Alij sola ducti curiositate, montem hunc ascendere volunt, vt si incidat sermo, dicere possint se ibi iam fuisse: aut vt montis secreta inquirant: aut forsan sola loci amœnitate & delectatione commoti, non autem vt Deo placeant: quare hi cito auxilio Domini destituuntur. Alij volunt in via ductorem præcedere suum, idest, citius quàm Deo placitum sit peruenire, nolentes humiliter gratiam Dei expectare. Alij gratia ad ascensum compellan-

te, ad alias occupationes transeunt, quasi gratiæ dicant, mane paululum, expectans donec veniam: quæ tamen si recesserit, recuperari non potest. Alij nimium, & vltra quàm satis est, sibi freti nolunt eos de ascensu interrogare, quibus iam licuit ad montis fastigium peruenire eaque de causa in errorem incidentes, à via declinant. Alij de via hac multa speculatiue scire expetunt, de ea assidue loqui, semper de ea sermones miscere, ea tamen incedere negligunt: similes certè illis, qui alios ad bellum in ipso pugnæ conflictu hortantur, cum tamen ipsi manum non mittant ad gladium. Alij quotidie mõtis huius itinera mutantes, modo hac, modo illac ingrediuntur, quærentes faciliori & gratiori via incedere, quo fit vt nil proficiant. Alij iter agentes, si à rebus inferioribus auocentur, idest, ad aliquod negotium, aut alicuius colloquiũ quod sine crimine nequeat prætermitti, ibi mox mentem figentes, incœpti itineris obliuiscuntur: ideo oportet eum qui ascendere velit, numquam se totum negotio alicui externo tradere. Hæc, & alia multa solent esse huius itineris impedimenta. Subiungit etiam Gerson, eum qui extra chorum in secreto suo, non se meditationi, & contemplationi assuefecerit, per sola chori exercitia, vix ad perfectionem peruenire posse.

§. I.

Licet variæ sint exercitationes, quibus ad contemplationis perfectionem scandere possumus,

mus, tamen via optima & commodissima hæc est: nempe diligentissima totius vitæ Christi meditatio, præsertim sacratissimæ passionis. Laudat Gerson mirum in modum exercitationem, qua Guilhelmus Parisiensis vti solitus erat. Monet vt homo præsentet se Deo ac ciuibus cælestibus, quasi mendicum, egenum, cæcum, & lacerum, tunc à ditissimis singulis humiliter postulet suffragiorum eleemosynam, demum à Deo ipso: multi enim hac exercitatione assidue vsi, ad exoptatum finem peruenere, nempe ad cogitationum & affectionum suarum mortificationem, & re ipsa experti sunt Christi promissum, qui pollicitus est ostium aperire perseueranter pulsanti. Fatetur tamen se aliquando per trium vel quatuor horarū spatium huic orationi cum magna phantasiarum pugna instare solitum. Inter miserias eo temporis cogitandas, atque illis diuitibus offerendas, præsentetur mors imminens: & alloquere sic animam tuam: O anima mea, si intra vnius horæ spatium separari iubereris à corpore, & adesse in iudicio coram Deo, quid diceres? Quod tunc fecisse velles, nunc facito: cum nescias, an facere vacabit. Falluntur maxime, qui meditationi aut orationi nolunt incumbere, nisi se intima deuotione affectos sentiant, similes illis qui cum frigoris rigore crucientur, focum parari non curant, nisi prius calefiant: ita hi opinantur se tempus frustra terere, nisi mox ad orationem accedentes, cælesti deuotionis imbre irri-

gentur: cum tamen ea pectoris ariditate plus meriti acquirant, quàm si deuotione & mentali deuotione potirentur: maiori enim labore, ac proprijs (vt ita dicam) expensis Deo seruiunt. Non ergo inde surgat ad alia ministeria, sed diu sedens, licet aridus, ibi maneat, nam in fine ariditatis forte videbit ex ea mirabiles surgere fructus: quòd si secus eueniat, humilietur firmiter credens debitam mercedem opportuno tempori reseruari. Illud summopere cauendum est, ne propriæ delectationis causa, consolationem expetat spiritualem: sed eam desiderabit, vt ardentius Deo vniatur, vt gratius ad illum se possit conuertere. Similitudo superius dicta de mendico ostiatim petente aptissima existimari debet: quod vt perspicuum sit: meditare singulariter mendicorum proprietates, & aperte videbis quàm opportuna sit ad spirituales quæstus: hac enim similitudine vtebatur Dauid, nunc se infirmum, nunc orphanum, nunc cæcum, nunc egenum dicens: & similia. Videto hos mendicos, claudos, tumentes: algores, æstus, inedias, pluuiarum & ventorum iniurias ferentes. Vide quanta patientia vnius diei spatio, si ita opus sit, eleemosynam, licet paruam, ad ostium expectent, quam etiam aliquando non accipiunt: & si forte locũ vel domum sciant, vbi certa donetur eleemosyna, qua celeritate ac feruore illuc properantes conuolent, ne si morentur, audiant: Ite, eleemosyna iam elargita est: sic negligentes opportuni ad orandum temporis

poris

poris occaſionem,& inutilibus ſe rebus tradentes, patiuntur à Deo repulſam. Item hi mendici, de quibus dictum eſt, ſtudioſe opportuniora loca ad accipiendam eleemoſynam captare ſolent, vtpote loca ſacra, ianuas diuitum piorum, vbicumque eos habitare audiunt: reliquas ſimilitudinis adaptationes per te diſquirere, & diſcutere poteris. Aſſimilare etiam ò anima mea in carcere pro crimine detentis, quibus nil eſt optabilius libertate, de nulla alia re cogitant, hoc verbis & ſignis cupere teſtantur, nunc apud iudicem, nunc apud patronos, nunc apud alios quorum auxilio vti volunt: non enim libet his tunc temporis iocari, ridere, aut cum ſocijs incarceratis petulanter agere, ſed humiliter ſe gerentes de ſolis ſuis calamitatibus, & qua ratione eas effugiant, ſermones miſcent. Sic anima in carnis carcere detenta fœdo, obſcuro, moleſto, cito egreſſura ac terribili Dei iudicio præſentanda, ſi vanis cogitationibus diſtrahitur: hoc ideo fit, quòd miſeræ conditionis ſuæ penitus ſit immemor, quod in illo numquam contingit. Si alicuius domus incendio abſumatur, numquid de re alia poterit cogitare? Si filiusfamilias de vita periclitetur, poteritne pater de re alia meditari? Si infantulus abſit à matre, quantis vagitibus & eiulatibus compellat matrem, nec prius plorare deſiſtit, quàm mater adueniat: cur non idem facis anima mea, cum ſentias cæleſtem Patrem tui criminis cauſa procul abeſſe?

Licet

§. II.

Licet liber existas à terrenarum rerum cupiditatibus, iamq. oblectamenta carnis euaseris, ita vt eius concupiscentijs non obedias, si tamen nondum potis es, corporearum similitudinum phantasmata fugare, supra ea mentis puritate volare, ne quiescas: falleris namque, si citra prædictam lineam, inuenire te posse existimas locum quietis, secretum solitudinis, lucis serenitatem, denique habitaculum pacis: felix ille dici potuit, cui ad perfectionis culmen licuit peruenire, dicere enim poterit: Ecce elongaui fugiens. Et, Conuertere anima mea in requiem tuam. Et, In pace in idipsum. Bernard. 52. sermone super Cantica: Anima quæ semel à Domino didicit ad seipsam intrare, & quàm suauis sit Dominus, gustare, nil tam timet, quàm à tanto gratiæ dono separari. Bernard. Nil plus quieti contemplationis obsistit, quàm confabulationes, non solum prauæ, sed etiam superfluæ: nemo quippe ad arcem contemplationis ascendit, nisi prius ad hæc fiat, sicut homo non audiens, & non aperiens os suum. Gerson: Animabus assuetis Deum in quiete contemplationis videre, familiaritas præstat audaciam, gustus famem, terrenorum omnium contemptus otium. Bernard. Serm. 74. super Cant. Ibi verecunde explicat quid in contemplatione sentiat: dicit se non sentire aduentum Dei, quando primo animam visitat, & quando primo recedit. Ex Sermone 31. super Cantica: Tempus

Ps. 58.

in quo

in quo aderat Sponsus, dicit cognouisse in exclusione duritiæ cordis, in mollificatione affectus, fuga vitiorum, compressione carnalium affectuum, cognitione & redargutione occultorum, emendatione morum. Tempus autem in quo recedebat, plene noscebatur: nam sicut olla ebulliens subtracto igne frigescit: ita eius discessu incipiunt interna languore quodam torpere, vt anima mœstitiam sentiat, donec Sponsus reuertatur, & affectus iterum calescat. Quare deuota Deo anima recedentem Dominũ debet importunis clamoribus prosequi, dicens. Reuertere dilecte mi, faciem tuam Domine requiram. Ipse enim si discedat, vult retineri: si abeat, expetit reuocari: abire enim in ipso, est dispensatorium, redire vero semper voluntarium, vtrumque autem plenum iudicij. Vado, ait, & venio ad vos: necesse quippe est nos has euntis, & redeuntis verbi vicissitudines pati, licet moretur, expectato tamen, veniet enim nec fallet amantis spem, etsi amanti animæ modicum illud mora longa videatur. Fatetur etiam ipse Serm. 14. quòd initio suæ conuersionis cum adhuc esset corde durus, & frigidus, nec ardenter Deum diligeret, sed torpore quodam animi langueret, nec tamen vllam verni temporis amœnitatem experiretur, conferre solebat se ad colloquium, vel ad aspectum alicuius viri spiritualis & perfecti, vel si id non liceret, ad defuncti, vel absentis solam memoriam flere, & percipere odorem vnctionis illius sancti. Non Ioã. 14.

tamen

tamen (inquit) erat illa vnctio propria, sed exhalatio vnctionis alienæ, non enim nisi sequestro homine ad me perueniebat, delectabar odoratu, sed nondum tactu: pudebat & mecum erubescebã, quòd adhuc Dominus per seipsum mihi non dulcesceret, (plus enim memoria hominis, quàm Dei ipsius commouebar) & clamabam: Quando veniam ante faciem Dei? vt aliquid immediate de manu eius accipiam. Hominem tuum exteriorem sic componito: Esto vultu serenus, humilis, pudicus, verecundus in aspectu, placidus ac modestus in voce, fidelis & strenuus in opere, benignus in consuetudine, ita tamen, vt benignitas cum affabilitate coniuncta, ineptam lætitiam omnino nesciat: homo enim exterior imago est interni. Cibum etiam & potum sensim & composite sumito, omni immodesta auiditate seposita. Mundus hic exterior est quasi liber digito Dei scriptus, in quo singulæ creaturæ pro elementis habendæ sunt, quorũ oportet nos vim ac significationem comprehendere: Mortales externis dediti rebus, litterarum nomina ignorãti, merito poterunt assimilari, cui si liber apertus offeratur, licet litterarũ figuras aspiciat, earum tamen significationem non percipit: sic stulti visis creaturis, & in his solũ mentis oculos figentes, quid de Deo significent, non
Ps. 91. inquirunt. Vnde Dauid: Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc. Qui vero inter nos oculos apertos habent, ac legere norunt, assidue toto mẽtis affectu clamant: Quàm magnificata

ficata sunt opera tua Domine! omnia in sapientia fecisti. Delectasti me Dñe in factura tua. In quauis enim minima creatura, diuinæ sapientiæ, potentiæ, bonitatis, ac benignitatis imago mire refulget. Illud præcipue velim cures, vt cũ aliquid solatij ex creatura acceperis, in cibo, aut potu, aut opere alio, placide ad tanti Dñi bonitatẽ intuendam, qui tibi illa & alia tam mirabili artificio parauerit, rapi patiaris. Stude ergo exteriora omnia conspicere, tamquã inuisibiliũ rerũ imagines. Illud præterea moneo: linguã omni tempore cõpescito, cõtentiones fugito, nil obstinate affirmes, aut neges, nisi fidei causa, aut animarũ salus exigere videatur. Satius enim est, vt opportune cedens, paci tuæ consulas & conscientiæ, quàm importune clamitans, & disceptans, interiora tua cõturbes. Cum aliquis à te sit corripiendus, quamdiu res lenitatem admiserit, hortatu potius & admonitione, quàm increpatione, cõsulito: si disciplinæ rigore vtendum sit, vide vt sine felle sæuias, non furore, non propria causa, sed Dei amore, & salutis animarum ardente zelo, ad seueriorem correctionem rapiaris. Erga quemcumq. hominem, dulcissimum affectum interius seruato: at si forte senseris, grauius quàm decet, ira commotũ, differto correctionẽ, donec furor ille deferbeat: vel certe paucula tunc tẽporis verba, tibi ipsi vim inferẽs, absque impetu loquitor. Nemini signum alicuius erga eũ minus sinceræ affectionis ostendas, licet ab eo sis læsus: si in te aduersus fratrẽ animi alienatio suboritur, mox eam

eam præfoca: si vero nequeas illam extinguere, ratione lenito. Si tamẽ fratris tui crimine, Deus offenditur, familiaritatem cum delinquente contractam, omnino dissimula, vt ipse te immutatum conspiciens, facilius resipiscat, & peccato suo agnito, citius corrigatur. Cum autem videris ea quæ apertam Dei offensionem non continent, bonum consulere, & in meliorem partem interpretari, consuesce: si vero intempestiue sinistra se ingerat suspicio, ne mente illi consenseris, sed pro viribus obluctare. Miserrimus namque is habendus est, & vix interna frui pace poterit, qui facile de alijs sinistre iudicat. Quòd si æquitas delicta punire cogat subditi, ita germana vtitor charitate, vt illius peccata impunita non relinquens, eius tamen in ipso seueritatis actu misereri videaris, ipsum peccantem tibi præferens, apud te pie excusato. Memineris quàm fragilis, & ad lapsum procliuis sit humana conditio, & cetera quæ delinquentis negligentiam eleuare poterunt: ad te ipsum oculos reflectens peccata tua in memoriam adducito, & meditare, grauius corruere potuisse, si illa te inuasisset tentatio. De nullius salute vnquam desperes. Inuidiæ pestem omni studio superare contende: si in aliquem subliminiora gratiarum dona collata videas, quàm tu acceperis, non ob id illi inuideas: immo potius humiliter Spiritus sancti dona in eo venerare, gaude, & gratias Deo pro alterius beneficijs agito: sic enim fiet, vt aliena merita tua sint, & de alte-

rius

rius bonis communices. Ne doleas, quòd alij perfecti sint; sed quòd ad perfectionem tibi non licuerit peruenisse: Nam licet imperfectus sis, si tamen toto animi studio ad perfectionem contendis, desiderans bonum opus perficere, tametsi nequeas, is voluntatis actus pro ipso opere à Deo recipitur. Pax ergo est omnibus hominibus bonæ voluntatis, & omni habenti, licet modicum, merces debita redditur. Habet enim Dominus magnos ac paruos filios, & licet nunc imperfectus sis, facile vt perfectus esses, efficeret, si tuæ saluti expediret, vt illas vitiorum ac naturalium affectionum rubigines, quas nec lima ferrea vales eradere, leuissimo flatu procul expelleres. Quòd si Dominus forte vult te in hoc sæculo graui exerceri certamine, efferatosq. animi motus, (vt iram, concupiscentiam, & tristitiam) vsque ad mortem perferre, nequaquam mente consterneris, sed plenus fide, eius manum patienter sustine, & beneplacitum hilariter amplectere. Si ipsa corporis complexione efficiente, nulla animi lætitia, aut tranquillitate potiris, sed ad tristitiam & perturbationes alias procliuis existis, æquo animo patere, nam sic & efficacius à peccatis purgaberis, & sublimiorem tibi coronam parabis. Nam qui internarum affectionum strepitus raro perfert, absque labore tranquillitate potitur, & facile hilaris ille est, cui maiores tenebræ raro molestæ sunt. Qui vero his irruentibus sedulo obsistit, ac contra nititur, meriti cordquam non parum

auget.

auget. Facile prætereà sobrius est, quem raro ingluuies sollicitat: facile purus, cuius animum carnis stimulus raro affligit. Stude igitur pro viribus passiones proprias sedare, affectiones tuas opprimere, quære, pete, pulsa: Dominum enim habes maximam laboris & desiderij tui rationem habiturum. Sæpe namque gratior in illius conspectu est studij nostri feruor, quo ad virtutem enitimur, quàm ipsa virtutis suauitas, quam percipimus: pretiosa est certe coram ipso imperfectionis nostræ humilis cognitio. Si quis quærat, quæ sint signa hominis iam interni, & intra se manentis: tria esse respondemus: Primū, si intellectus iam ex se non emittat cogitationes alias, nisi quas fidei lumen excitet, & voluntas longo vsu excitata non producat actus amandi, nisi erga Deum, vel relatiuè ad Deum. Secundū, si cum primum reliquerit occupationem externam, cui insistebat, mox intellectus & voluntas in Deum facillime conuertantur: sicut lapis remoto obstaculo, in centrū suæ quietis descendere properat. Tertiū, si finita oratione ita exteriorum omnium obliuiscitur, ac si illa numquam vidisset, aut tractasset, & ita se erga externa gerit, quasi denuo mundum ingrediatur, & denuo metuit confligere cum negotijs exterioribus, ea naturaliter abhorrens, nisi charitas com pelleret: talis anima à rebus omnibus externis libera, facile ad se intrat, vbi solum Deū videt, & se in Deo, atq. frequenter feruidis actibus amādi vnitiuis insistit. Hæc autē feruens dilectio sex gignit

gnit effectus, vt scribũt Sancti. Primus dicitur illuminatio, idest, quędã sapida ac experimentalis Dei, ac proprię nihilitatis cogitatio, & cognitio. Secundus, inflammatio. Tertius, suauitas, seu delectatio. Quartus, ardentissimum desideriũ possidendi bona Diuina. Quintus, satietas, sic enim satiatur anima illo Dei aduentu, vt nil aliud velit, aut cupiat. Sextus, raptus seu mira eleuatio animæ in Deum; in qua explicari nequit quid tunc anima de Deo sentiat. Hos effectus prædictos sequuntur alij duo; scilicet, securitas, qua nil anima timet pati propter Deum, & qua certissime confidit se numquam ab eo separandam: & plena quies, cum nil sit, quod pauorem inferre valeat, & hoc dicitur pax exuperans omnem sensum. Hic est Domini paradisus ad quem ascendere possumus in terra existentes, licet inter homines corpore versemur. Ne tamen credas ad hanc felicitatem perueniri posse, nisi prius purgato animo. Et si quæras quo pacto cognoscere quis possit, se ad eam purgationem aut purgationis terminum peruenisse, respondet B. Thomas in quodam opusculo: Si in se tria perspiciat, strenuitatem, seueritatem, benignitatem. Est autem strenuitas, quædam animi fortitudo, quæ omnem expellit negligentiam, qua homo disponitur ad bona opera omnia, confidenter, vigilanter atque eleganter perficienda. Seueritas, est animi fortitudo aduersus concupiscentias, illas restringens, & vnà secum afferens ardentem asperitatis, vilitatis, &

paupertatis amorem. Benignitas, est dulcedo animi expellens omnem rancorem, iracundiam, inuidiam, austeritatem, amaritudinem, obdurationem erga proximum. Prius oportet (inquit Isidorus) animam purgari à fæcibus terrenarum affectionum, quàm possit simpliciter, ac pure in Deum tendere. Sicut enim peculiare ac propriū est igni, seclusis impedimentis, sursum ascēdere, & proprium locū petere: ita animæ prauarū affectionum pondere solutę, in Deum, qui locus est ipsis proprius, eleuari solent. In his duobus, quæ diximus, præcipue ad spiritualem perfectionem requiri, nēpe mortificationē & intellectus illuminationem, affectusq. per actualē amorem inflammationem, ordo est maxime seruandus: multi enim in progressu, quòd ordinem non seruent, falluntur. Nam quidā ardentissime ad secundum anhelantes, spiritualibus exercitijs sanctarū meditationū, & aspirationū frequenter incumbunt: primum, scilicet, mortificationē parum, aut nil curantes: inde fit vt pauci, quos vere spirituales dicere possis, inueniantur: quamuis plurimi sint, qui spiritualibus exercitationibus perseuerāter insistant.

§. III.

Vbertinus assignat septem gradus, quibus possimus ad contemplationem, vnitiuumq. amorem ascendere, qui sunt: gustus, desideria, satietas, ebrietas, securitas, tranquillitas, septimi vero nomen soli Deo innotescere dicit. Primus ergo merito vocatur gustus, quòd in gustuum mutatione consistat: peccatoribus enim qui car-

nales tantum nouere gustus, dicitur: Gustate, & videte, quàm suauis est Dominus, immutate gustus, nec existimetis cælestes sapores aliunde, quàm à Deo prouenire posse. Ideo Dominus incipientibus solet spiritus consolationes impertiri, quòd sciat infirmam ac fragilem animam vix posse, nisi præuio gustu, ad diuina euolare. Anima in hoc primo gradu vacet compunctionibus, macerationibus, meditationibus quatuor vitæ nouissimorum, ac passionis Christi: præsertim mortificationibus ac eradicationibus malarum cogitationum & consuetudinum, vt in Deum libere transire valeat, quod non sine maximo fit conatu: Regnum enim cælorũ vim patitur, & violenti rapiunt illud, non autẽ pusillanimes & delitiosi. Secũdus, quia diuina, quo plus gustantur, plus appeti solent, ideo gustum consequuntur desideria magis ac magis fruendi Deo, cum externarũ rerum omniũ saporẽ cum tædio respuat. Ex his desiderijs suboritur studium non solum meditandi, sed etiã Christi vitam imitandi, & ardor per illum incedendi, qui dixit: Ego sum via. Passus autem quibus debes incedere, hi sunt: humilitas, mansuetudo, patientia, charitas, oratio, eius crux, & labores. Tertius, satietas quãdo anima eo peruenit, vt quæ mundana sunt, abominetur, & intime oderit: mox enim quiescit anima, & solo diuino amore satiatur, re namq. ipsa experitur, nullibi posse, nisi in Deo plene satiari. Quartus, ebrietas, quę est quædã extasis, & mẽtalis excessus, ex prædicta diuini amoris satie-

tate procedens, quæ nullarũ imaginationum, aut phantasmatum aqua miscetur, à quibus difficillime abstrahimur; nisi Dominus ipse manu ducat animam, atque eam in secretum suum cubiculum (idest in se) intromittat, & recipiat, sensibus foras dimissis, & eorum muneribus suspensis. Quintus, securitas timorem excludens: gustata enim diuinæ charitatis perfectione, manet anima omnino renunciata, & resignata in diuinum beneplacitum, ita vt gehennam ferre perpetuo parata sit, si Deo sic placitum esse intelligat. Experitur insuper in seipsa quoddam strictissimum diuinæ amicitiæ vinculum adeo firmum, vt separari numquam ab eo se posse existimet. Sextus, tranquillitas, scilicet, tanta pacis & iubilationis vbertas, vt anima quasi in silentio & somno supra pectus Domini recumbens, viuere credatur.

DVLCES BVCCELLAE EX D. BERnardo in varijs locis collectæ. Cap. XVI.

BErnardus trigesimo secundo sermone super Cant. Verbum (inquit) quasdam visitat animas, tamquam medicus afferens vnguenta, & remedia salutaria, scilicet minus perfectas. Alias visitat, tamquam sponsus osculans, & amplectens, idest, suauissime interius astringens, ineffabili vnitiui amoris dulcedine, & splendore, scilicet eas, quæ perfectiores existunt. Sentiunt enim hæ in ipso sponsi amplexu, se totas

sancti

ſancti amoris ſuauitate deliniri, id tamen modico temporis ſpatio. Non tamen quamuis animam huiuſmodi amplexatur ſponſus, ſcilicet, tranſeunter, ſed eam dumtaxat, quam ingens deuotio, vehemens deſiderium, & prædulcis affectio ſponſam aperte probat. Ad eam enim animam, quæ non ita ſit affecta, ſed actuum ſuorum recordatione ſolum compuncta, non tamquam ſponſus, ſed tamquam medicus, ſalutaria vulneribus remedia adhibens, in oleo,& vnguentis, non in oſculo & amplexibus accedit. Oſculis & amplexibus ſponſi, ſola illa anima fruetur, quæ multis vigilijs, & precibus, multo labore, & lacrymarum imbre ſponſum quæſierit: & licet inuentus, ſubito, dum tenere te exiſtimas, elabitur, ſi rurſum lacrymis & precibus occurras, facile comprehendi patitur: nec tamen diu retineri vult, ſed ſubito quaſi è manibus euolat: tu tamen fletibus inſta, reditum eius certiſſime expectans. Illud credas velim, numquam ad te rediturum, niſi toto mentis ſtudio diſcedens requiratur. Denique in hoc corpore poteſt eſſe de ſponſi præſentia, frequens lætitia, non tamen copia: nam etſi viſitatio mentem lætificat, abſentiæ viciſſitudo moleſtiam ſecum ſolet afferre. De aduentu quo Dominus quaſi medicus accedit, ſic ibi loquitur: An non ſæpenumero id orantes experimur, qui noſtris adhuc quotidie exceſſibus tentamur præſentibus, mordemur præteritis? A quanta me amaritudine mentis aduenieus, Ieſu bone, libe-

Nota.

rasti! Quoties post anxios fletus, post inenarrabiles gemitus, & singultus, sauciā conscientiam meam misericordiæ vnctione fouisti, & lætitiæ oleo perfudisti? Quoties me oratio, quem prope desperantem susceperat, exultantem reddidit, & de venia præsumentem? Qui similiter afficiuntur, ecce hi sciunt, quòd vere medicus sit Dominus Iesus: qui vero experti non sunt, eidem dicenti credant: Spiritus Domini super me, & vnxit me vt mederer contritis corde. In eodem sermone sic scribit D. Bernard. Omnis bona cogitatio à Deo immittitur, & ab ipsius gratia prouenit, nulla enim earum dici potest cordis nostri proles: cordis namque nostri proles sola illa est, de qua dicit Dominus Mat. 15. De corde exeunt homicidia, adulteria, furta, & similia. Prauæ autem cogitationes à dæmone, vel eius fomite nascuntur, nec vnde hæ vel illę sint, cognoscere possumus, nisi peculiari Dei gratia illuminemur. Quotiescumq. igitur bona cogitamus, nil aliud facimus quàm Dominum ad cor nostrū loquentem audire. Felix, ait, quippe mens iure habebitur, cui indiuiduum verbum vbique se comitem præbet, & socium, quæ illius indesinenter suauitate oblectata, à carnis molestijs sese vendicat, omni hora tempus redimens à diebus malis: non lassabitur, non molestabitur, quod Scriptura testatur, dicens: Non contristabit iustum quidquid ei acciderit. Idem Serm. 34. ibi: Si ignoras te, egredere &c. Verba sponsi ad sponsam, idest, nisi in profunda humilitate te cōtinueris, & quæ sis,

& quæ feceris, plene cognoueris, egredere à facie mea, & domo mea. Quibus verbis irati domini vti solent aduersus improbos seruos, ideſt, egredere de ſpiritu ad carnem, de bonis animi ad ſæcularia deſideria, de interna mentis requie ad mundi ſtrepitum, & exteriorum cogitationũ tumultum. Quæ enim anima ſemel à Domino didicit ad ſeipſam intrare, & in intimis ſuis ſponſi præſentiam expetere, & faciẽ eius ſemper quærere (nam cũ Deus ipſe ſpiritus ſit, oportet Deũ quærentes, in ſpiritu & non ſecundum carnem ambulare) hæc inquam anima nec ipſius gehennæ tormẽta ad tempus experiri, grauius ac horribilius duceret, quàm poſt ſpiritualis ſtudij deguſtatã dulcedinem, denuo ad carnis illecebras vel potius moleſtias remeare, & ſenſuũ inexplebilem repetere ſuauitatem. Dicam ergo vere, nil eſſe magis timendum illi, qui ſemel diuinũ hoc beneficium acceperit, quàm ne gratia ſolutus ad carnis cõſolationes denuo regredi opus habeat, & carnalium iterum ſenſuum perferre tumultus. Quapropter terribilis hęc comminatio habenda eſt: Egredere de ſanctuario meo, ideſt, de corde tuo, vbi dulciſſima contemplationis quiete potiebaris, & quaſi vna ex ſæcularibus paſce hœdos tuos, ideſt, paſcendis & oblectandis carnis tuæ ſenſibus immorare. Væ animæ, quæ cum in croceis nutriretur, amplexata eſt ſtercora, ſerua facta carnis, & ſatisfaciens ventri, verſa eſt denique in pecus ſeu iumentum: cui merito dicitur: Abi poſt greges ſodalium tuorum, cum bruto- Nota

-rum officium, hoc est, seruire sensibus, potius elegeris. Homo enim cum in honore esset, non intellexit, ideo comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis, nil aliud quàm terrenis bonis & corporeis voluptatibus perfrui curans. Ideo ipsæ bestiæ dicuntur sociæ eius animæ, & merito abire iubetur post brutorum gregem, non cum grege: deterior enim est illius conditio quàm brutorum, nam ligatis manibus & pedibus in tenebras proijcietur exteriores, quod brutis non accidit: atque etiam in hoc sæculo brutis merito posthabenda, cum ratione vigeat, nec tamen ratione viuat. Indigestus cibus & qui non absolute concoctus est, noxios gignere solet humores, corpus non nutrit, sed potius corrumpit: sic etiam multa & varia eruditio stomacho animæ (quæ memoria est) ingesta, nisi decocta sit charitatis igne, ac deinde digesta, & per artus animæ transfusa, idest mores & actus, tormina, dolores conscientiæ, ac inflationes generare poterit. Nam quoties in mentem venerit illud, Seruus noscens domini sui placitum, & non faciens, plagis vapulabit multis, meminisse poteris, quo studio sensus tuos custodire debeas. Bernardus serm. 36. super Cantic. Spes non confundit, quia charitas certitudinem infundit, illa enim est, quæ plene testatur, nos filios Dei esse, simul & heredes. Serm. 37. ibi. Apprehende duas notitias, fuge bonas ignorantias. Notitia tui timorem Dei gignit: notitia Dei amorem ipsius Dei producit: ignorantia

tui gignit superbiam, quæ initium est omnis peccati, ignorantia Dei gignit desperationem, quæ omnis malitiæ est consummatio. Bernard. serm. 42. super Cantica scribit duplicem esse humilitatem, scilicet intellectus, & affectus. Prima est, quando aliquis seipsum discutiens, ab ipsa veritate compulsus sibi ipsi in proprio iudicio vilescit, & iudicat se omnium pessimum, dignumq. qui ab omnibus conculcetur. Secunda est, quando affectio concordat illi iudicio, & ita illi afficitur, vt talis ab omnibus velit haberi, & iudicari, qualem ipse se iudicat. Dicit etiam secundam humilitatem solam in Christo fuisse (prima enim esse non potuit) ideo se dixit humilem corde & affectu. In nobis autem vtraque debet esse, nam prima absque secunda falsa est & dolosa, nec à charitate proueniens: & merito fraudulentus ille dicitur, qui aliter vult exterius censeri, quàm se habet interius: sic enim dolose agit in conspectu Domini, vt inueniatur iniquitas eius ad odium. Poterit item merito dici fallax, cum varijs ponderibus in officina sua vtatur, quibusdam expetens externe ponderari, cum alijs se interne solus expendat; interius enim veritatis trutina examinatus, & pretij vilissimi se inueniens, exterius in oculis hominum maioris se vult æstimari. Sola igitur secunda humilitas virtus est, solius charitatis filia, nec eam assequi poterit, nisi qui se totamente etiam inferioribus inclinauerit, & subiecerit. De hac dicit sponsa: Nardus mea dedit odorem

odorem suũ. Prima enim nequit spargere odorem suum. Bernard. epist. 253. ad Abbatem Garinum: Indefessum proficiendi studium, iugis conatus ad perfectionem reputatur: studere perfectioni, est esse perfectum, ac proinde nolle proficere, deficere est. Absit vt aliquis dicat, nec melior cupio fieri, nec patiar fieri peior, viuere libet, vt hactenus vixi, & in hac vitæ conditione manere placet: hoc enim fieri nequit, cum cursus vita sit, in qua omnes ad brauium currimus, quod est Christus: ideo proficere est currere, & si quando proficere desinis, à cursu cessas: non currere incipiens, deficere cœpisti: inde infertur, nolle proficere, nil aliud esse, quàm velle deficere. Vnde in scala Iacob omnes aut ascendebant, aut descendebant: & Apost. ad Philip. 3. se perfectũ negans, fatetur se proficere. Ibi dicit: semper in robusto & vegeto corpore animũ molliorem & tepidiorem iacere, & rursum in corpore debili & infirmo, fortiorem vigere spiritum. Bern. ser. 47. super Cant. Post bonum opus securius in contemplatione dormitur. Et tanto quisque confidentius sublimia intueri, & inuestigare aggreditur, quò magis sibi cõscius est, se non propriæ amore quietis, charitatis operibus defuisse. Ibidem etiam scribit, in libro Canticorum passim hoc inueniri: nempe sponsam semper appetere quietem contemplationis, ab sponso vero incitari ad actionis laborem. Vnde dicente illa, Lectulus noster floridus est, ac proinde sponsum ad contemplationis quietem inuitante, ipse respondet:

spondet: Ego flos campi, eam suo exemplo ad laboris exercitiū excitans, ad certamina aduersus Dei hostes in huius mundi campo suscipienda. Quasi dicat, qui me diligit, mecum & iuxta me descendat in aciem, non recuset mecū & pro me inire certamen, vt dicere possit, Bonum certamen certaui. 2.Ti.4. Et supra dicente sponsa: Indica mihi vbi pascas, & cubes in meridie: respondet sponsus: Equitatui meo assimilaui te, idest, exercitui militari fortissimo, non solum aduersus carnis & mundi illecebras, sed etiam contra principes, & harum potestates tenebrarum. Dixit etiā sponsus, se lilium conuallium, idest, humilium coronam, vnde scriptum est: Iustus germinabit sicut lilium: iustus, idest humilis. Dominus sese offerens à Ioanne in Iordane baptizandus dixit, totam iustitiæ perfectionem in humilitate consistere. Et quoniā in die illa iudicij humiles exaltabuntur, & superbi humiliabuntur: ideo scriptū est: Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur. Isa.40. Eodē ser.47. ita inquit: Strenue & reuerēter diuinis laudibus insistamus necesse est, non somnolenti, non oscitantes, non vocibus parcentes, non dimidia verba præcidentes, non integra transilientes, deniq. nil aliud cogitantes. Serm.48. Anima sancta in hoc mundo est sicut lilium inter spinas, idest, inter tentationum tumultus & tribulationum aculeos: quæ cum his circumsepta sit, tamquam lilium spinis vndique pungentibus, videre poterit, quanta se sollicitudine debeat custodire. Non enim vel leuissi-

mam spinæ compunctionem pati potest floris teneritudo, sed quauis modica punctura perforatur: ideo monemur, vt cum timore, & tremore saluti nostræ inuigilemus. Totus hic mundus tribulis scatet, & spinis, quæ in terra, in aere, in carne tua sunt: spina enim est falsus frater, spina vicinus malus, & inter hæc absque læsione versari, non virtutis tuæ, sed diuinæ potentiæ est. Ipse enim dicit: Confidite, ego vici mundum.

Bernard. ser. 49. expendit loquendi modum sponsæ, quo præsentem sponsum alloquitur: non enim nomine maiestatis eum compellat, sed dilectum, sponsum, & quem diligit anima mea: cum vero sponsus absit, & cum adolescentibus de eo loquatur, nominat illum Regem, dicens: Dum esset Rex in accubitu suo. Et ad eas reuertens de contemplationis ebrietate, dixit: Introduxit me Rex in cellam vinariam. Eadem verba (inquit ille Sanctus) poteris tu etiam dicere, si post feruidam orationem, post suspiria, & gemitus frequentes, ad vtilem actionem cum proximis exieris, manu certe non vacua, præsertim illi licebit hos vsurpare sermones, qui oratione obtinuit, in mentis excessu, in ea diuina arcana conscendere, vnde mox redeat diuino vehementissime flagrans amore, & iustitiæ zelo æstuans, in cunctis etiam spiritualibus studijs nimium feruens, ita vt dicere possit: Concaluit cor meum intra me. Nam cum ex charitatis abundantia, beatam & salutarem vini læ-

titiæ

titiæ ructare crapulam cœperit, non immerito in cellam vinariam introisse dicetur. Cum enim (ait) duo sint beatæ contemplationis excessus: alter in intellectu, alter in affectu: alter in lumine, alter in feruore: alter in deuotione, alter in cognitione, pectus tamen amore calens, & sanctæ deuotionis infusio, nec non pius affectus ac vehementis spiritus repletus zelo, non aliunde quàm è cella vinaria reportantur. Item ibi super illud, Ordinauit in me charitatem. Zelo (inquit) omnino necessaria est prudentia, nam vbi vehemens zelus est, ibi maxime discretio est necessaria, quæ ordinatio charitatis existit: semper equidem zelus absque prudentia minus est efficax minusq. vtilitatis solet afferre. Plerumque etiam noxius esse solet: proinde quanto feruentior zelus est, & ardentior charitas, eo vigilantiori studio prudentiæ opus est, quæ zelum supprimat, spiritum temperet, & perfecte ordinet charitatem. Igitur ne sponsa tamquam grauis, molesta esset adolescẽtulis, idest, animabus infirmis, ob spiritus impetum, quem è cella vinaria reportasse videbatur, iungit quod prudentiæ est, se charitatis ordinem pariter accepisse. Ibidem scribit charitatem bene ordinatam, etsi plus sollicita sit de proprio bono, licet paruo seruando, quàm de alieno, licet magno: tamen multo magis lætatur de bono alieno magno, quàm de proprio paruo. Si dicas: Quomodo proficere potero qui fratri magis proficienti inuideam? Si, inquit, doles quòd inuideas, id

Considera attente

id sentire est,non cõsentire:ideo passio est quandoq. sananda,non actio condẽnanda:cui passioni si vehementer repugnes, non tu illam operaris,sed quod manet in te peccatum. Quòd si penitus malum illum affectum, & inueteratum diu vitium,licet pro viribus studeas expellere, confessione,oratione,& fletu nequeas, (& ideò magis confundaris, ac ob id humilior & erga fratres omnes mitior fias) nil crimine dignum est in te.Ecclesia languens sponsi amore(sanctos intellige pastores)dicit,fulcite me floribus,stipate me malis,quia amore langueo. Non enim aliter testatur posse ferre interruptæ contemplationis molestiam,& dilecti spõsi absentiã, quàm si tunc temporis animas lucrari queat: ideo dicit,confortate me floribus,idest, denuo cõuersis, seu recens spiritualẽ vitam incipientibus,& malis, id est,iam in ea proficientibus.Bern.ser. 51.Quòd si per sponsam,quamlibet singularem animã intelligamus,per flores fidẽ, pro fructibus bona opera accipiamus,necesse est: ex bonis enim operibus in fide non ficta plantatis,consolationẽ comparat mens internæ assueta quieti, quoties sibi lux contẽplationis subtrahitur: nã quandocunq. à contemplationis fruitione deciderit,ad vitam actiuam se debet recipere. Langor ille (inquit) est quoddã impatientis desiderij tædiũ, quo necesse est affici vehementer animã amantis quem diligit absentia: dumque expectatione pendet, quamlibet festinationem,moram iudicat,& ideo interim postulat fructibus,idest, odoribus fidei,

ac bonorum operum confortari. In libro de diligendo Deo, aliter idem Bernar. prædicta verba exponit: vbi per flores & mala, mysteria humanitatis Christi intelligit, quorum consideratione mirifice excitatur anima, ad diuinæ bonitatis contemplationem, quoties ob carnis infirmitatem & exilium languet, id est, à feruida Deitatis contemplatione tepescit. Idem in eodem serm. Quando anima spei modicum, timoris vero plurimũ habet, quiete & pace interna frui nequit, cum inter præmij spem, & supplicij timorem fluctuet, idq. maxime si timore abundantius crucietur. Nam cum timor pœnam habeat sociam, dicere non potest: In pace in idipsum dormiam, & requiescam: quòd non in pace singulariter constituta sit: at si paulatim gratiæ incremento cœperit timor deficere, spes vero proficere, & charitas totis viribus in spei adiutorium exurgens, foras timorem expellat: nonne hæc anima singulariter in spe constituta videbitur? Ac proinde in pace in ipsum dormire iam & requiescere? Anima sic affecta, iubilans dicere poterit: Læua eius sub capite meo: per læuã gehennæ comminatio intelligitur, cuius timorem cum anima amore vincit, non super caput, vt imperfectis fieri solet, sed sub capite habet læuam sponsi: & dextera illius amplexabitur me. Dextera sponsi est promissio certissima præmiorum, iuxta illud: Delectationes in dextera tua vsque in finem: quorum spe sponsa singulariter munita, prædicta loquitur. Vnde quidam Sanctus dicere solitus

litus erat, iam non timeo, sed amo. Idem ser. 52. Dormiens ergo sponsa in hac firma spe, & dulcissimo contemplationis immersa somno, filias Ierusalem, idest, infirmas animas, quæ proficiendi spe adhærent sponsæ, monet ne eam à somno excitent, donec ipsa velit. O mira Dei bonitas, quæ contemplantis animam in sinu suo quiescere permittit, ibiq. eam ab infestantibus curis tuetur, & à negotiorum & actionum molestijs protegit, quæ sæpe ad eam ipsæ adolescentulæ importune solent afferre. Operatur enim hoc dulcissima Dei dignatio, vt sanctam animã, etiam quamplurimis vitæ actiuæ laboribus iure officij implicatam, aliquando à sensibus ita suspendat, ita amplectatur, ita in sinu foueat, vt non permittat illam terrenis molestijs, aut vllis phantasmatum negotijs perturbari, ita vt illa silentij hora dicere valeat: Anima mea sicut passer erepta est de laqueo venatium. Quid tunc formidabitur luxuria, vbi nec vita sentitur? Excedente quippe anima à vitæ sensibus, necesse est, vt nulla sensus tentatio sentiatur. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ? Vtinam hac morte ego frequenter cadam, vt euadam laqueos mortis, libidinis motus non sentiam, stimulos iræ & impatientiæ, sollicitudinum angores, curarum molestias negligam. Moriatur anima mea morte iustorum, optima mors illa est, quæ vitam non aufert, sed commutat in melius. Vtinam anima mea (si ita fieri possit) Angelorum morte moriatur, vt præsenti excedens memo-

Consolatio pro operarijs

Psalm. 123.

Mors spiritualis

memoria, rerum se inferiorum corporearumq. non modo cupiditatibus, sed etiam similitudinibus exuat: is namque excessus aut solum, aut maxime contemplatio dicitur: dum enim viuitur, rerum externarum cupiditatibus non teneri, humanæ virtutis est: corporum vero similitudinibus speculatione mentis non inuolui, angelicæ puritatis habetur. Vtrumque tamen diuini muneris est, vtrumque enim teipsum excedere est, & transcendere, sed procul vnum, propius est alterum. Beatus qui dicere potuit: Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Si concupiscentias carnis vicisti, iam separatus es, sed nondum elongatus, nisi etiam irruentia vndique phantasmata corporearum similitudinum transuolare mentis puritate præualeas. Hucusque noli tibi requiem polliceri, falleris si citra quietis locum, solitudinis secretum, serenum lumen, & pacis habitaculum inuenire posse confidis. In hac ergo excessus quiete erat sponsa, quando prohibet, ne adolescentulæ illam excitent, eas adiurans per capreas & camporum ceruos, idest per sanctas animas à corporis mole exutas, quæ ob visus acumen & saltus celeritatem in contemplatione, bestijs illis assimilantur, quarum collegio anima pura & contemplationi intenta sociatur, ne faciliter cuiusuis negotij temporalis causa eam à iucundissimo collegio deturbent, donec ipsa velit: nam in arbitrio sanctorum pastorum est, quando sibi, & quando animarum sibi commissarum curæ vacare debeant:

ideo monet, ne donec ipsa velit, excitetur. Bern. ser. 54. super Cant. locum animæ quæ superbiæ vel occultæ alicuius arrogantiæ causa admirandam gratiam deuotionis amisit, sic deplorat: Heu quia aliqua superbia in me inuenta est, Dominus declinauit in ira à seruo suo, hinc ista sterilitas animæ, & deuotionis inopia, quã patior: exaruit enim cor meum, & coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua. Non compungi ad lacrymas queo, non sapit psalmus, non delectat orare, orationes solitas non inuenio. Vbi illa spiritus inebriatio? Vbi mentis serenitas & pax? Vbi gaudium in Spiritu sancto? Ad vigilias sum somnolentus, ad iram præceps, linguæ & gulæ indulgentior, & segnior, & ad prædicationem obtusior. Heu quem me alium putem, quàm vnum de montibus Gelboe, quẽ præterit Dominus in ira & indignatione sua? Fons sapientiæ suo rore & pluuia omnes mõtes in circuitu visitat, à me autem transit. Nam vnum ex fratribus singularis video abstinentiæ, alium admirandæ patientiæ, humilitatis, mansuetudinis, illum contemplationi vacantem in mentis excessu sæpe rapi. Quare filioli manete assidue in Domini timore, suspectũ semper sit nobis arrogantiæ crimen: nil enim tam efficax coram Deo ad gratiam promerendam, retinendam, & recuperandam reperire potui, quàm si omni temporis articulo, coram Deo non altum sapere, sed timere inueniaris. Beatus ille vir, qui semper timet, & quamuis de gratia gratum facien-

te

te hoc prædicetur, tamen ipse hoc loco de terroris & deuotionis gratia præcipue loquitur) time igitur, licet gratia deuotionis arrideat: paueto, etiã cum denuo reuertatur, & hoc dicitur semper esse in sollicito timore: succedunt enim vicissim sibi in animo tres isti timores: nempe cum adest gratia, time ne non digne opereris, iuxta illud, Videte ne in vacuum Dei gratiam recipiatis. Nam negligere donum, donantis contemptum præse fert, & acceptũ munus non gratanter expendere, intolerabilem superbiam significat: & cum adest gratia multo cum animæ periculo occultissimum arrogantiæ vitium quasi leo in spelunca sua insidiari solet, quæ vt tuis gratiam meritis adscribas, monere non definit. Cum autem recedit gratia, multo magis timendum est, quasi ea subtracta, in cadendi periculo maneas. Time ergo, & contremisce Deo tibi, vt sentis, irato: time quòd custodia tua sis derelictus, nec dubites superbiæ vitium, etiam si non appareat, in causa fuisse, atque etiam si nullius noxæ tibi conscius videare: nouit namque Dominus, quæ tu nescis, & ipse est, qui iudicat. Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Numquid commendat te Dominus, cum gratia priuat? Numquid qui humilibus gratiam solet impertiri, humiliatis datam auferet? Vnde fit, vt semper superbia gratię priuationis causa existat. Fieri tamen potest vt alicui gratia subtrahatur, non præsentis superbiæ causa, sed ne ex aduentu gratiæ superbire

bire contingat: denique semper superbia subtractæ gratiæ causa merito habebitur. Quod si gratia amissa redierit, multo plus timendum est, iuxta illud: Ecce iam sanus factus es, vade, & noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Attende peius esse reincidere, quàm cadere: quod enim ita sit inualescente periculo, inualescat & metus necesse est, nam si timueris hos tres timores, dicetur de te plene, Repleuit eum spiritus timoris Domini: hi enim tres timores filiales sunt & casti, quòd charitate veniente non pereant, sed illius aduentu dulcorem & augmentum recipiant. Felix Paulus, qui vno dumtaxat mortalis corporis pariete à Christo distabat, & merito cum sponsa dicere poterat: En ipse stat post parietem nostrum, ac proinde ardentissime dissolui, & esse cum Christo appetebat. Ego autem, qui peccator sum, dissolui non cupio, sed à corpore exire formido, quia mors peccatorum pessima: contremisco in ipso portus ingressu, dum prope adesse Christum non confido, qui abeuntem excipiat, multos enim parietes intermedios addidi, qui me Christo appropinquare prohibent: & ideo cum exiero, timeo potius in rugientes paratos ad escam incidere, quàm Christo appropinquare fidenter sperem. Bernardus Ser. 56. ibi. Sponsus stans post parietem carnis dilectæ suæ, diligenter prospicit per fenestras & cancellos quid anima intus agat, quid cogitet, quid desideret, abundat enim dile-

Nota

ctæ

ctæ suæ zelo: quare expedit, vt illa diligentissime se custodiat, ne forte in aliqua minus decenti operatione occupata comprehendatur. Expendito etiam nullam sponsi obseruationem animam sanctam subterfugere, sed optime intelligere, quoties ipse per cancellos & fenestras prospiciat. Diligenter etiam obseruat per singula temporis momenta aduentum spiritualem sponsi, vt cumprimum ianuam pulsauerit, accurrens illum introducat: quare meretur ab sponso veniente audire: Surge, propera amica mea. Numquam ignorat tempus visitationis suæ, dissimilis certe illis qui cum faciem cæli diiudicare nouerint, aduentũ Domini omnino nesciant. Vere visitat te sponsus, quoties verè de peccato compungeris, vel eius amore, deuotione feruens inardescas: & si iam puram & tranquillam conscientiam sequatur subita quædam & insolita mentis latitudo, vel quædam luminis infusio ad plenam scripturarum & mysteriorum intelligentiam. Serm. 57. in fine huius sermonis ita scribit: Viam virtutis incipientes, hac visitatione nondum digni sunt, quæ est in amoris dulcedine & cordis latitudine: sed sunt quasi vulnerati dormientes in sepulchris, pressi lapidis põdere, timore diuini iudicij, donec proficientes, huius timoris sublato pondere, tamquam mole prementis lapidis liberi, in spem veniẹ respirare valeant. Ibi Ser. 58. Cura (inquit) non semel, sed sæpe putare animæ tuæ vineam, quia putata repul

Nota

Nota

lulat, immo si fieri possit semper: semper enim, nisi dissimulas, quid putari oporteat, inuenies, quantulibet in hoc corpore manens profeceris. Erras, si vitia tua emortua putas, & non suppressa: velis, nolis, intra fines tuos habitat Iebusæus, premi potest, non exterminari. Vnum in tanto discrimine præsentissimum est remedium, diligenter obseruare: vt mox cum renascentium capita emerserint, prompta seueritate succidantur. Nequit virtus cum vitijs pariter crescere, quare vt illa vigeat, hæc crescere non patiamur. Demus ergo operam putationi, putetur cupiditas, vt virtus crescere & roborari valeat. Iam hiems (inquit) in vobis transijt ô fratres, saltem in pluribus ex nobis, idest, timor ille seruilis, qui non est in charitate, qui licet omnes ad sapientiam initiet, neminem tamen consummat, sed superueniens charitas retundit illum velut æstas hiemem. Æstas enim charitas est, quæ aduentu suo omnem hiemalem imbrem, idest, omnem anxietatis lacrymam, quam peccati amara recordatio & timor iudicij antea extorquebat, omnino exsiccat, & largissime effundit dulciorem pluuiam, idest, suauissimas charitatis lacrymas. Habet namq. æstas pluuias proprias, suaues, & vberes: flet quippe charitas, sed ex amore, non ex mœrore: flet dilecti desiderio, flet cum flentibus. Incumbite igitur putationi: vias nostras & studia nostra scrutemur (Thren. 3.) & in ea se quilibet profecisse iudicet, non cum non

inueniat

inueniat quod reprehendat, sed cum quod inuenerit, reprehenderit: tunc te non frustra scrutatus es, si rursum opus esse scrutinio aduertisti, & toties te non fefellit inquisitio tua, quoties eam iterandam censuisti: si autem hæc cum opus est, facis, semper te facere credito. Hæc ille.

EX GERSONE, TRACTATV DE *Discretione exercitiorum.* Cap. XVII.

IN eo Tractatu Gerson ita deuotis personis consulit: Consilium hoc vobis do, vt deuotus homo si omnino mensuram in cibo & potu seruare nequeat, nutriat potius corpus suum cum aliquo excessu, quàm sibi subtrahat nimis cum defectu: ratio in promptu est, quòd corpori per nimiam abstinentiam læso vix mederi valeamus: quando autem exceditur, facile succurritur vna, aut duabus abstinentijs. Attende Gersonem non de carnalibus, sed de deuotis loqui. Ibi, Fratres, quibus contemplationis, aut deuotionis gratiam assequi licuit, nullo modo iudicent, aut contemnant fratres exterioribus occupatos, tamquam indeuotos: fieri enim potest, vt plus hi Deo complaceant proximorum charitate & obedientia: Immo sibi ipsis accurate debent inuigilare, cum quiescant, & veluti domini recumbant, officiales autem tamquam serui ministrent illis, in multo labore & fatigatione. Vnde timere merito debent, ne suarum spiritualiũ exercitationum fructum ipsi non percipiant, sed

potius administrantes perueniat, qui illorum causa temporalibus officijs detenti, contemplationis gratiam nequeunt degustare. Iustus enim iudex est Dominus. Ibi: Persona deuotioni dedita, nullam singularitatis notam præ alijs debet ostendere in exterioribus, est enim euidentissimum hypocrisis ac superbiæ signum, sed studeat in publico fratribus suis similis esse, idque tamen absque peccato. Ibi: Cauendum est, ne quis inordinato Dominum offendendi timore angatur, inde enim oriri solent scrupuli, pusillanimitates, desperationes. Timor certe cadendi facit casum. Nam quemadmodũ quilibet homo secure transiret ligno quamuis angusto in solo existẽti, quod si tamẽ in alto esset, aut super profundam foueã, quamuis latius esset, non absque maximo cadendi periculo transire posset, quód imaginatio casum faciat: & iuxta physicorum sententiam, in magno timore totus sanguis ad cor iuuandum confugiat, quapropter cetera membra viribus destituuntur, & ideo cadat necesse est: ita etiam timor ille inordinatus, & pusillanimitas procul expellenda sunt. In locis tenebrosis ad timorem incitamur, ex nimio metu phantastico, videmur enim sæpe tetras imagines aspicere, sibilationes, & horribiles voces audire, cum in re tamen nil sit. Remedium ergo pro pauidis, & natura timidis efficax est, ad contraria se conuertere eorum, quæ timorẽ inducunt, scilicet ad consolatoria: contraria enim contrarijs curantur. Ideo dæmones con-

questi

questi sunt de monacho quodam eos cōfundente, nam cum ipsi eum vellent extollere, ipse se deprimebat: cum autem vellent illum deprimere, ipse se extollebat, & in spem erigebat. Immoderatus timor, & pusillanimitas, & animi abiectio sæpe efficiunt, vt homo existimet se peccasse, aut alicuius concupiscentiæ, iræ, inuidiæ tentationi assensisse, cum tamen re ipsa non consenserit. Nam quamdiu ratio reluctatur, & ab illa pestifera impugnatione liberari nititur, non peccasse dicitur, non enim illud agit, sed patitur: imo quo maior impugnatio, eo pretiosior corona comparatur, licet aliqua venialia durante pugna commiserit. Vt enim dicit Gerson in tractatu de remedijs contra pusillanimitatem: Si quis in tentationis conflictu aliqua committat venialia, tamen pro pugna contra vitia, & labore pro virtutibus suscepto, non parum conciliat meriti, adeo vt pœna ipsa quam resistens patitur, deleat procul dubio pœnam venialibus debitam. Non ergo tentationis sensus, sed consensus culpatur. Idem in dicto tractatu de remedijs contra pusillanimitatem dicit: Sæpe euenire solet, vt aridus ac omnino spirituali consolatione vacuus, plus mereatur quàm si deuotione & spirituali consolatione frueretur: nam ille seipsum vilificat, & corde licet frigido, facit quod in se est, toto animi affectu studens deuotionis gratiam adipisci. Et licet Iesus transeat, & dissimulet, magis ac magis clamet, instar cæci iuxta viam

seden-

Nota

Nota

ſedentis inſtantiſſime ab eo lumen gratiæ & cõſolationis poſtulet. Tunc tẽporis quãuis malarũ cogitationum turba irruat, & ad tacendum impellat, tamen ipſe magis ac altiori voce clamet, donec lumen exoptatum accipiat, idque tunc tanto labore adeptum maioris meriti habetur, quàm ſi illud abſque vllo certamine poſſideret. Vnde Bernardus exponens illud: Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui: Non eſt (inquit) hoc intelligendum de affectu, ſed de exercitio: ille enim ſatis bene hæc implere dicitur, qui ad delectationem venire nititur, qui quamuis non pertingat, vt delectetur, tamen quantum in ſe eſt, illud ipſum agit, quod ille, cui delectationem percipere licuit. Sunt quidam, qui totum pene tempus in eo expendunt, vt ſpiritualibus conſolationibus potiantur, ac ob id exercitationes alias vtiliores & fortaſſe Deo gratiores omittunt, vel ad quæ forſan ex obedientia tenentur, quas vbi aſſequuti ſunt, ſecuri & quieti manent, quaſi plene munus abſoluerint. Hi tunc licentiam vſurpant vagandi ad impertinentia, non attendentes miſeri acceptam conſolationem potius gratiam gratis datam dicendam, quàm pro merito reputandam eſſe, multumque ab eo cui plura donata ſint, exigi debere: item eam conſolationem poſſe diu permanere cum peccatis, & proprijs affectionibus: quibus etiam aliquando accidit, vt perceptam dulcedinis gratiam quaſi nihili pendentes, abijciant, & abiectam poſtea velint recupera-

cuperare, quasi Dominum semper paratum esse ad illius gratię exhibitionem oporteat. Idem: Cum Deus nisi in tranquilla conscientia habitare sit solitus (in pace enim factus est locus eius) fugienda est nimia conscientiæ scrupulositas, qualis illorum est, qui cum absque actuali intentione ab euagatione surrepta (& non ex spontanea aut quasi spontanea) horam recitant aut psalmum, iterum atque iterum resumere non cessant, atque id sæpe magis insipide & negligentius, quàm prius faciunt: item illorum qui nulla confessione quiescunt, quique summopere fatigantur, vt venialia omnia sigillatim dicant, quasi arbitrentur se potius ex iustitia sua quàm Dei miseratione saluandos. Idem ibi dicit: Quando aliquis ex confessionis frequentatione magis inquietus quàm tranquillus fiat, optimè faciet, si ab ea cesset frequentia (dummodo á peccato mortali liber existat) nihilominus tamen fiducialiter & humiliter superiorum & senum consilio vsus procedat. Ibi etiam inquit, quosdam esse adeo arctæ conscientiæ, vt quo magis eam confessione purificare nituntur, eo amplius inde quasi fœdantur, propter plura denuo ex fricatione prouenientia, quæ tamen vt plurimum parui aut nullius momenti sunt. Horum conscientia non melius roboratur, quàm si eam in pace & quiete dimittas, vt solum lacrymarum imbre rigetur, quòd si fiat, dono gratiæ solidantur. Oportet etiam scrupulosos ex timoratorum & expertorum

consi-

consilio, sæpe contra scrupulos suos agere, vt sic paulatim assuescat non timere: veluti ędium ædificatores longo instructi vsu secure & intrepide super alta tecta gradiuntur, non assueti vero mox de casu tentantur. Sæpe etiam dæmon scrupulosis ac meticulosis ingerere solet terrores, strepitus, horrores vanos, instar ioculatorum qui inusitatis vestibus horrorem pueris incutiunt, atque instar vrbem obsidentium qui varijs figmētis & terriculationibus obsessis metum incutere conantur. Remedium ad id præsens est hæc negligere & irridere, ac simul cum patre illo dicente loqui: Immunditia tua super te diabole, qui immundus spiritus es, terrores tuos non timeo, quia adhuc Christus viuit, qui protector meus est. Hæc Gerson. Ibi etiam scribens monet nos similes esse debere prudentibus pueris, qui volentes metum incutere fictionibus mira arte deludunt, nec vllis terroribus quos inanes reputant, turbantur: quæ ratio optima est ad vincendum blasphemiæ spiritum.

EGREGIA QVAEDAM DOCVMENTA collecta, tum ex D. Bernardo, tum ex Bonau. in Tractatu meditationum vitæ Christi. Cap. XVIII.

ILlud primo animaduertendum est rectum vitæ ordinem exigere, vt vita contemplatiua medium teneat locum inter binas vitæ actiuæ partes: nam hoc ordine recte progrediendum est.

est. Primo namque vitiorum & affectionum mortificationi insistendum est, orationi deinde & exercitio virtutum, postea sacrarum litterarum studio. Secundo, quiescendum est in contemplatione: quærenda est mentis solitudo, & soli Deo vacandum est. Tertio, postquam animus per prædicta duo exercitia, virtutibus & vera est sapientia imbutus, illuminatus & fervidus effectus, ad aliam vitæ actiuæ partem debet procedere, nempe ad aliorum salutem procurandam, prædicando, scilicet, docendo, & regendo. Hic ergo est ordo rectus, vt actio purgatiua contemplationem præcedat, alioqui præpostero vtitur ordine, qui ante meritum exigit præmium, & ante laborem cibum postulat. Hæc Bernard. Serm. 46. super Cant. Cum dicat Apostolus: Qui non laborat, non manducat. Et Dauid: A mandatis tuis intellexi. Hinc constare poterit, nemini deberi contemplationis dulcedinem nisi obedientiæ mandatorum. Appetis tu quidem contemplationis quietem & bene facis, sed cauendum est ne obliuiscaris prius sponsi lectum virtutum floribus spargere, alioqui ad fructum, idest, dulcem somnum & suaue contemplationis otium peruenire non poteris. Nam aliter progredi nil aliud erit quàm non exercitatus delicato otio velle quiescere, & Liæ fœcunditate neglecta, solis Rachelis amplexibus velle oblectari. Non igitur putes propriæ quietis amore, sanctæ obedientiæ actibus seniorumve traditionibus præiudicium vllatenus faciendum:

non

non enim dormiet tecum sponsus in lectulo tuo, quem tibi pro obedientiæ floribus, cicutis ac vrticis inobedientiæ sparsisti. Miror (inquit Bern.) quorumdam impudentiam, qui cum inobedientes sint & impatientes, nihilominus tamen audent, ad fœdum conscientiæ suæ lectulum omni orationum instantia totius puritatis Dominum inuocare: non enim dabit inobedienti sui copiã tantus obedientiæ amator, qui mori, quàm non obedire maluit. Nec approbat tuæ contemplationis inane otium, qui per Prophetam sic loquitur: Laboraui sustinens: signans tempus quo cælo exulans & summæ quietis patria operatus est salutem in medio terræ. His enim dicet: Cum extenderitis manus vestras, auertã oculos meos, & cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam. Quo enim pacto cum lectus tuus non sit floridus, sed potius fœdus ac putidus, tu ad illud gloriæ regem audes inuitare? Si quæras, quid te velim facere, dicam. Primo quidem conscientiam tuam ab omni iræ iniquitate, disceptationis, murmuris, & liuoris emundes, necesse est: & quidquid in mente immorari cognoscitur, quod aut fratrum paci, aut seniorum obedientiæ obstat, de cordis habitaculo eliminare festines. Deinde bonorum actuum flores, & laudabilium studiorum atque virtutum ornamenta tibi cures apponere, quæ cum feceris, ad hunc lectum floridum secure sponsum vocare licebit. Hæc Bern. Quòd autem contemplatiua actiuam præcedere debeat quoad secundam ipsius actiuæ partem,

habes

habes ex Bern. Serm. 18. super Cant. Caue ne antequã infundaris, tu semiplenus effundere festines, arans contra legem in bouis primogenito, & ouis primogenitum tondens, nimirum vita ac salute, quam alteri donas, te defraudas, dum sana intentione vacuus, inanis vento gloriæ inflaris, aut terrenæ cupiditatis veneno inficiaris, & lethali apostemate turgens occumbas. Quamobrem si sapias, concham te exhibeto non canalem. Ideo tu frater cuius satis firma propria salus nondum est, cui charitas adhuc aut nulla est, aut adeo tenera, vt cuicumq. flatui cedat, omni spiritui credat, aut cui tanta est charitas vt vltra mandatum plusquam teipsum proximum diligas, & rursum tantilla, vt contra mandatum fauore liquescat, pauore deficiat, tristitia perturbetur, auaritia contrahatur, protrahatur ambitione, suspitionibus, conuitijsq. exagitetur, curis expellatur, honoribus tumeat, liuore tabescat: tu inquam, in proprijs te eumdem intelligens, qua nam dementia aliena curare ambis, aut appetis? Noli nimium iustus esse, sufficit tibi proximum tuum sicut teipsum diligere: imple te prius, postea curabis effundere. Prudens enim charitas affluere, non effluere consueuit. Vnde Apostolus: Non sic detis vt alijs sit remissio, vobis autem tribulatio. Hæc sunt, quæ prius comparare debes, quàm effundere audeas. Primo, compunctio: secundo, deuotio; tertio, pœnitentiæ labor: quarto, pietatis opus: quinto, orationis studium: sexto, contemplationis otium: septimo, 2. Cor. 8

ptimo, plenitudo dilectionis. Quod si virtutibus plenus, scientia quoque atque eloquentia adornatus, metu forte aut segnitie, aut minus discreta humilitate bona verba, quæ multis prodesse possent, inutili ac damnabili ligas silentio, rem Christi detines, & te illa maledictio tangit: Maledictus qui frumenta abscondit in populis. Vnde Bernard. Ser. 57. dicit viros sanctos, qui feruido charitatis zelo ex contemplationis otio ad verbum prædicationis descendunt, semper sese arguere & scrupulis sæpissime cruciari. Nam dum contemplationi vacant, timent ne forte contra Domini voluntatem à prædicatione cessauerint: & dum prædicationi insistunt, verentur ne forte plusquam æquum esset, ob prædicationem contemplationis quietem remiserint: inde fit vt inter operis fructum & contemplationis suauissimum somnum grauiter æstuent. Quapropter bonis operibus semper intenti, semper tamen quasi de malis pœnitentiam agunt, & singulis momentis cum gemitu Domini voluntatem inquirunt. In tanto conflictu vnicum remedium est oratio ac gemitus, quo Deum assidue deprecemur, vt nobis dignetur ostendere, quid, quando, quatenus nos facere velit.

Dicemus igitur aliquid de contemplatione. Si iam charissime frater in prima actiuæ vitæ parte desudasti, audacter dicere poteris cum sponsa: Osculetur me osculo oris sui. Iam (ait Bernard. Ser. 9. super Cant.) ex sponsi gratia, multis annis sobrie casteq. viuo, lectioni insisto, resisto vitijs,

vitijs, orationi incumbo, frequenter contra tentationes vigilo, recogito annos meos in amaritudine animæ meæ, sine querela, arbitror, quantum in me est fratribus conuiuere. Nam (vt ipse dicit in sermone Apostolorum Petri & Pauli) In communi stude amare, & amari, blandum te & affabilem exhibere, ferre non solum patienter, sed etiam libenter fratrum tuorum infirmitates tam morum quàm corporum, superioribus tuis subditus esto, aliena ne cupias, te potius & tua dato, denique in sudore vultus tui panem comedas, oportet. Ceterum hæc omnia de consuetudine constant, de dulcedine nihil, mandata forsan vtcumque adimpleo, sed anima mea sicut terra sine aqua in his omnibus. Vt igitur holocaustum meum pingue fiat: Osculetur me osculo oris sui. Vide quæso Bern. Ser. 52. Triplex est contemplationis gradus: Primus humanitatis Christi, & est incipientium: Secundus cælestis curiæ, & est proficientium: Tertius, maiestatis Dei, & est perfectorum. A mysterijs namque humanitatis inchoandū est, alioqui non tam ascendere, quàm ruere posses. De quibus vide Serm. 62. super Cant. & Ser. 43. ibi. Admonet tamen Bonauentura non opus esse, vt actiuæ vitæ ratio, vitiorum & passionum mortificatio, contemplationem mysteriorum humanitatis Christi præcedat: per eam enim maxime purgamur à vitijs, & virtutibus imbuimur, & horum mysteriorum meditatio simul cum prima vitæ actiuæ parte procedere debet. Hæc scribit cap.

52. De secundo gradu vide Bernard. ser. 40. & 62. Quoad tertium gradum, scilicet, de contemplatione diuinitatis, quò pauci perueniunt, vt scribit Bonau. scito primo ex Bernar. serm. 49. duos esse beatæ contemplationis excessus: alterum in intellectu, alterum in affectu: alterum in lumine, alterum in feruore: alterum in agnitione, alterum in deuotione. De gradu hoc videre licet gratissima, quæ scribit sermone 41. cuius initium est, Collum tuum. Et serm. 62. cuius initium est, Columba mea. Qui, inquit, gradum hunc ascendere potuit, caueat ingredi quasi maiestatis scrutator, quia opprimetur à gloria, sed simplici oculo & humili corde quasi in admirationem raptus. Quod si per excessum rapi in illam maiestatem contingat, digitus Dei hic est dignanter hominem eleuans, non hominis temeritas insolenter altissima Dei inuestigans: rapitur ad hæc humilis, superbus vero opprimitur. Cum ergo Apostolus raptum se memoret, vt ausum excuset; quis alter mortalium huic se diuinæ maiestatis horrēdo scrutinio proprijs præsumat intricare conatibus, & tamquam importunus contemplator in pauenda arcana prorumpere? Scrutatores ergo maiestatis dicuntur, qui humano ausu in eam irrumpere volunt, non qui diuino munere in eam rapiuntur. Formidolosa igitur, ac periculosa est scrutatio maiestatis, pia vero & tuta scrutatio voluntatis, id solum inquirens quo pacto Domino placere valeam, quibus actionibus consequar

vt de me dici possit: Inueni virum secundum cor meum.

Scribit præterea Bernard. quatuor esse modos maiestatem contemplandi. Primus & maximus est, admiratio ipsius maiestatis, quæ si facile inueniat cor à vitijs præsertim à superbia liberum, aliquantulo temporis spatio in extasi suspensum attollet. Secundus, Admiratio iudiciorum Dei, quæ dum horrendo aspectu vehementius concutit mentem intuentis, vitia fugat, virtutes infundit, aptum reddit ad sapientiam, humilitatem denique conseruat. Tertius, Recordatio beneficiorum Dei, quæ ne dimittat ingratum, memorem sollicitat ad benefactoris amorem. Quartus, Meditatio æternæ felicitatis promissæ, quæ constantiæ & perseuerantiæ vires suggerit, & subministrat. Præterea oportet nosse discrimen inter tempus, quod vitæ impendis actiuæ, quæ contemplatiuam præcedit, & tempus in quo vis te totum contemplationi addicere: nam primum tempus vitam exigit socialem, secundum vero solitudinem. Homo enim bonorum consuetudine vtens, citius & facilius vitiorum & passionum mortificationem acquirit, quàm is qui solitarie viuit. Erubescit namque inter alios de vitijs quibus scatet, & de virtutibus quibus caret: exemplis aliorum stimulatur, corrigitur verbis, conatur defectus vincere, in quibus nouerit se alijs displicere, proponit sibi præ oculis probos aliquos viros, quos tamquam virtutis exemplaria æmulari possit, diligentissime consi-

derat quid ſit in quo eos ſibi præponat, & meliores iudicet: quod maxime neceſſarium eſt ad acquirendam humilitatis cuſtodiam his etiam, qui multis virtutibus lucent. Nam vt ait Bern. Serm. 74. de tempore. Quod ſi forte plus ieiunare potes, quam frater, ille te patientia ſuperat: humilitate præcedit, ſupereminet charitate. De hoc etiam, vide Serm. illum 74. ſuper Cant. Idem in epiſtola ad Fratres de monte Dei, ita ſcribit: Diſcito tibi præeſſe, vitam ordinare, mores componere, temetipſum iudicare, & te apud teipſum accuſare, ſæpe etiam condemnare nec impunitum dimittere. Sedeat accuſans iuſtitia, ſtet rea & temetipſum accuſans conſcientia, nemo te plus diligit, nemo fideliùs iudicabit. Pete à teipſo rationem præteritæ noctis, & venturæ diei, tu tibi canonem præſcribito, & ſuperuenientis noctis regimen indicito: ſic diſtricto numquam aliunde laſciuire vacabit. Singulis horis, iuxta communis inſtitui canonem, ſua diſtribue exercitia, alijs ſpiritualia, alijs vero temporalia donans: in quibus ſic ſpiritus omne debitum Deo exſoluat, corpus vero ſpiritui, vt ſi quid fuerit intermiſſum, ſi quid neglectum, ſi quid imperfectum, ſuo loco, ſuo modo, ſuo tempore impunitum abire ne permittas. At, inquit Bonauent. tempore quo contemplatiuæ vitæ vacandum eſt, aliter, & longe aliter te viuere oportet. Nam contemplator ſoli Deo vacare debet, & in ſolitudine ſaltem mentis manere, nil ad eum de rebus communibus vel proprijs, nil

ad eum de proximis quantum ad obsequia corporalia spectare existimet, sed oratione, deuotione, compassione ad eos intendat. Nil etiam ad se de seipso attinere putet, omnia denique post tergum debet proijcere, & tamquam mortuus esse, vt plene soli Deo vacare valeat, nisi eum necessitas vel inuitum compellat. Oportet in otio hanc addiscere sapientiam, vt habes apud Bern. Ser. 40. super Cant. & Ser. 3. & 5. in Assumptione B. Virginis. Formam enim contemplationis exprimit Magdalena, dum sedet, dum tacet, dum interpellata non respondet, quæ denique intus rapta, foris insensibilis redditur. De ipsa quippe sapientia scriptum est: Qui minoratur actu, percipiet eam, ideo non vult Maria interrumpere silentij quietem, ne iucundam amittat contemplationis dulcedinem.

Assignat autem Bern. Ser. 23. super Cant. quatuor contemplationis impedimenta: scilicet, sensus egens, cura pungens, culpa mordens, irruentia corporearum imaginum phantasmata. Primum ergo est corporalis afflictio, vt valida fames, vel sitis, vel frigus, & similia: corporalis enim morbi tempore non est locus contemplationi, nisi id diuino munere de gratia speciali fieret. Secundum est solicitudo curarum & occupationum, nam occupatio varie contemplationem impedire solet, non solum contemplationis tempore, sed ante, & post illud, mentem reddit sollicitam circa facta vel facienda. Bernar. Ser. 4. Assumptionis ita inquit: Quemadmodum

puluis oculo corporali aspersus visum hebetat, & sæpe prorsus tollit, ita externarum rerum cura, intelligentiæ oculum à veri luminis contemplatione repellit. Tertium, culpa mordens. Peccatum enim nōdum deletum per contritionem, & licet iam deletum, impedit contemplationem, vt idem dicit. Sicut, inquit, tenebræ corporalem visum impediunt, ita anima per peccatum tenebrosa, à contemplatione remouetur: & veluti sanguis vel humor in oculum fluens visui nocet, sic peccatum cum in memoriam redit in animam vsque delabitur, & mentalē visum obscurat: ideo quo tempore contemplari volumus, procul à nobis oportet peccatorum cogitationem expellere. Bernar. Ser. 57. super Cant. ita scribit: Qui iam longioris temporis progressu cooperante Dei gratia in melius aliquid & lætius proficere potuerunt, hi de indulgentia præsumentes, non tam tristem peccatorum imaginem recogitant, quàm in Dei lege assidue meditantur, & in ea die ac nocte insatiabiliter delectari student, interdū etiam reuelata facie sponsi gloriam ineffabili gaudio speculantes in eadē imaginem transformantur. Quartum postremo impedimentum sunt corporearum imaginum phantasmata, quod difficilius est omnibus prædictis impedimentis, ac ideo commendatur nimium solitudo in ea vitæ conditione. Monet etiā vt contemplans sit cæcus, surdus, mutus, vt videns non videat, audiens non intelligat, nec colloquio delectetur: studeat præterea ex auditis,

& vi-

& visis nullas retinere imagines, quare non debet mores aliorum obseruare, vt dictum est de actiuo, ne inde phantasmata referre possit. Præ omnibus fugiat sæcularium colloquia quantumcunque coniunctorum. Quòd si obedientia aut necessitate aliqua impellente, alicui corporali occupationi indulgeas, licet fideliter feceris, non tamen illi eo adhæreas affectu, aut mentis delectatione, vt inde imagines reportare possis, quibus postea Deo vacaus impediaris. De hoc optime Bern. ad Fratres de monte Dei cap. 30. Ex quibus, inquit Bonauentura, apparet quàm noxia sit sollicita curiositas, quæ totam animam inficiens, impuram reddit & inquietam: quàm etiam sit detestanda cupiditas & rerum congregatio externarum, & per consequens quàm amanda quàm pretiosa paupertas, quæ expeditam & puram animam assidue Deo offert. Ne te moueat, ait, quòd contemplatiuus proximis non intendat: intendit enim Deo, in cuius dilectione actiuum excedit, actiuus tamen in dilectione proximi contemplatiuũ superat. Vnde Bernard. Ser. 60. super Cant. dicit Monachos in Conuentu esse in duplici differentia. Quidã similes sunt ficubus dulcibus: hi sunt qui non solum sine querela inter fratres versantur, sed etiã multa cum suauitate faciles se exhibent in omni charitatis ministerio. Alij vineis seu vitibus assimilãtur, spiritu feruẽtiores & pro Deo zelantes, qui reliquis fratribus seueriores se præstant, vtpote in spiritu vehemẽti zelantes pro disciplina, vitia

Corredio

acerrime corripiunt, aptiſſime ſibi vſurpantes vocem illam: Nonne qui te oderunt Domine oderam. Et, Zelus domus tuæ comedit me. Mihi, ait quidam, illi in dilectione proximi, hi in dilectione Dei eminere videntur. Idq. eſt peculiare contemplantium, zelare pro Deo, cuius dilectioni ardenter inſiſtunt, non quòd dilectionem proximi penitus omittant, ſed quia primò Deo intendant, proxime fratribus: cum vero neceſſitas imminet, quilibet contemplatiuus tam incipiens quàm perfectus intermittit fratris cauſa otium contemplationis. Idem Ser. ſuper Cant. Quoties pro iuuando proximo, qui noſtra eget opera vel loquela, quieti contemplationis aut celebrandis Miſſarum ſolemnijs ſuperſedemus, ordo præpoſterus eſt, ſed neceſſitas vti lege non nouit. Dicit tamen Bonauen. Hoc eſſe diſcrimen inter contemplatiuum tyronem, & adhuc rudem, & inter eum, qui longo contemplationis vſu perfectus exiſtat: quòd incipientis ſit, quàm ſtrictius poteſt Deo ſoli vacare, ac tam auide ſolitudinem ſemper mentis quærere atque etiam corporis, vt proximum, & ſeipſum, & ipſum etiam Dei zelum negligere videatur, cum hoc ipſa ſolitudinis natura poſtulet, maxime ſi venientis ſponſi frequenti viſitatione iucundatur. Ad perfectionem vero iam ſublatus incipit pro Deo fortiter zelare ac inſimul pro animarum ſalute, de quibus diximus aptiſſimos eſſe ad Præfecturam. Quare contemplatiua habenda ſit excellentior actiua, habes à Bernard. Ser. 5. in Fe-

sto Assumptionis. & item 4. super Cant. Vnusquisque tamen in ea vocatione, in qua vocatus est, maneat, qui contemplationi aptus est, in ea moretur, qui vero ministerio proximorum idoneus est, in ipso se exerceat: quare tu Monache cum status tui conditio contemplatiuam exigat, eam totis viribus assume, præmissa, vt dictum est, actiua morali, quæ via est ad illam, gaude & gratias age Domino Iesu, qui te ad eam vocauit partem, quam optimam esse dixit. Ob varias tamen causas contemplans contemplationem ad tempus intermittit, & actioni insistit. Prima, propter animarum lucrum prædicationi insistit modo supradicto. Secunda, Præfecturæ officium quo compellitur subditorum intendere negotijs. Vnde Bernard. de seipso loquens ad monachos suos, qui quandoque nimium illum leuibus rebus importune molestabant, sic dicit Ser. 52. in Cant. Rara satis mihi ad feriandum à superuenientibus conceditur hora. Et postquam arguit eos, qui leuibus rebus eius otium conturbabant. Supersedeo, inquit, ne impatientiæ exemplum dare videar infirmis, pusilli enim Domini mei sunt, in quem credentes non patiar, vt ex me scandalum patiantur, non vtor hac potestate, sed malo, vt ipsi me pro libito vtantur, dummodo salui fiant: & in eo potius requiescam, si non me inquietare timuerint pro necessitatibus suis. Geram eis morem, quoad potero, & in ipsis seruiam Deo meo, quamdiu fuero in charitate non ficta, non quæram, quæ mea sunt, nec

nec quod mihi est vtile, iudicabo. Hoc solum deprecor, vt fiat eis acceptum, ac fructuosum ministerium meum, si fortè mihi ex hoc inueniam in die mala misericordiam in oculis Patris eorũ. Et Serm. 51. in Cantic. sic ait: Loquor vobis experimentum meum, & quæ scribo, experimento didici: si quando comperi profecisse aliquos vestrum meis monitis, tunc non piguit, fateor, curam sermonis otio proprio prætulisse. Cum enim, verbi gratia, post sermonem iracundus quispiam reperitur mutatus in mitem, superbus in humilem, pusillanimis in fortem, aut in his virtutibus excreuisse, languentes ac tepentes referbuisse, ac vigilasse, aridos in deuotionis humore refloruisse; tunc non contristor pro intermisso iucundæ contemplationis studio, sed patienter ab infecundæ Rachelis amplexibus auellor, vt de Lia, mihi exuberent fructus prouentuum vestrorum. Charitas namq;, quæ non quærit quæ sua sunt, id mihi iam dudum facile persuasit, nil, scilicet, delectabiliũ meorũ vestris præferre vtilitatibus, orare, legere, scribere, meditari, & si quæ sunt alia spiritualis exercitij lucra, hæc arbitratus sum propter vos detrimẽta. Hæc Bern. Tertia intermittendæ contemplationis causa est, quando recedente sponso non sentit anima solitas consolationes, it enim reditque sponsus pro suo libito. Eo enim recedente, anima languet illius desiderio, & toto animi conatu cum nititur reuocare cũ sponsa, dicens: Reuertere dilecte mi: si vero non reuertatur, in-

uocat in auxiliũ sodales sponsi, idest, sanctos Angelos, dicens: Adiuro vos filiæ Ierusalem vt si sponsum videritis nuncietis ei, quòd amore langueam. Si autem, nec his precibus accersitus redire velit, tunc anima de sponsi voluntate conscia reducit se ad actiuam, vt vel sic, fructificare queat sponso. Non enim decet contemplantem marcere desidia. Dicit igitur tunc sponsa: Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Per florem fides, per fructus bona opera intelliguntur, vt dicit Bernar. & addit opus esse, vt anima quoties à contemplatione corruit, ad actiuæ vitæ portum se recipiat. Quis enim, ait, non dico assidue, sed vel diu, dum in corpore hoc moramur, lumine contemplationis frui potuit? Cum igitur à contemplationis lumine cadere contingat, ne descendat in ignauiæ tenebras, aut otij, sed ad sororem iuuandam veniat, idest, ad Martham, quæ etiam in luce est, iuxta illud, Sic luceat lux vestra corã hominibus. Matt. 5.
Loquitur enim de operibus, quæ coram oculis fiunt. O verè felicem veri contemplatoris vitam, cui tantum dulcedinis in diuina familiaritate inuenire licuit, vt nil aliud velit, sciat, loquatur, cogitet, operetur, quàm ad dilectum pertinentia, cuius amore omnino existit absorptus. Inde fit, vt cetera pro luto reputet, omnem creaturã fastidiat, & solum Deũ inardescat. Hinc etiam prouenit, vt dulcis sit ei solitudo, semper hominum consortia fugiat, nisi quando Dei ipsius honor compellat cum hominibus conuer-

fari. Dulcia sunt illi omnia spiritualia exercitia, nequit lacrymas continere in præsentia dilecti. Ideo etiam numquam otiosus manet, sed in omnibus actionibus, comedens, iter agens, manibus aliquid operans, in Dei laudibus & sanctissimis spirationibus se exercet. Et licet dolendum sit (ait quidam) pro carnalibus, quorum corda longe à Deo absunt, multo magis & proprie dolendum arbitror pro illis, qui cum prope adsint, ipsum tamen tangere nequeunt, idest, habentes virtutes morales, carent tamen gratia deuotionis. Felix religio illa merito dicetur, quæ aliquos (licet paucos) habeat contemplationis gratia vigentes, quos mire fouere debent Prælati, tamquam delicata lilia, tamquam amantissimum Beniamin in mentis excessu præstantem, sinant eos in suo dulci somno quiescere, neve illos externis implicari negotijs patiantur, nec eos, vt Conuentum semper sequantur, compellant. quòd si aliter fiat, ipsorum contemplatiuorum est tacere, non conqueri: illud pro Domini beneplacito reputantes. Vnde si eos cruciet, aut minus dulcis videatur vocalis oratio cum vigilijs, vellentq. potius suauissimæ contemplationis quieti vacare, cuius donum à Domino accepere, patienter perferant, certissime credentes contemplationis dulcedinem sibi in cælis esse seruatam. Hæc Gerson Opusc. de perfectione religionis. & ibi asserit firma ac solida & secura religionis fundamenta in charitate, & prudentia Prælatorum consistere, qui lex viua, & legum mortuarum

idest,

Nota

idest, constitutionum moderatores habēdi sunt. Vnde quamuis religio vna sit in constitutionibus, tamen non debet esse eadem in earum executione. Nam quid aliud esset æquale onus inæqualibus viribus & complexionibus imponenere, quàm cum boue & asino, vt aiunt, arare? Ideo acutè debent attendere subditorum ingenia, & quid cuiuslibet natura postulet, inspicere, ac secundum id moderari regulas in vniuersum traditas. Debent enim esse, vt inquit Philosophus, legum generalium interpretes, iuxta id, quod singularis quisque casus exigere videbitur: quæ virtus, æquitas in Psalmis appellari solet. Omnia mandata tua æquitas. Vnde iurisconsulti sæpe dicunt: hoc fieri debet de bona æquitate. Seueritas verò in solis ac nudis & generalibus legis verbis consistit: quapropter Præfecti nimium statutorum verbis innitentes, iure dicuntur litterales, & quandoque duri, crudeles, & inhumani, qui non attendunt, quod vulgo dici solet: Leges cupiunt, vt iure regantur. Vnde apud Comicum rectè dictum est: Summum ius, summa iniuria. Et apud Sapientem: Noli esse nimis iustus. Sit ergo in pastoribus zelus cum discretione coniunctus. Nam zelus sine discretione præcipitat, discretio autem sine zelo iacet, vt dicit Bern. Curet etiam pastor ad animi relaxationes sæpe inuitos trahere, quos indiscreto feruore in austeritatibus viderit properare. Nam si hi obstinate renuant, nulla potest spes concipi de eorum profectu, cum sapientes in oculis suis,

& super senes intelligere, nec vllius egere monitu sibi videantur. Profectò siquis ex his pede vno esset in cælum sublatus (vt quidam loquitur ex Patribus) rursus deberet in terram deprimi altero pede: pes enim superbiæ numquam regnum cælorum intrabit. Ideò Antonius dicere solebat, maximum esse discretionis signum, maioribus esse subditum: alioqui qui ratiocinationi suæ plusquam maiorum authoritati confiderit, facillimè corruet. Tu ergo charissime qui religioni subiectus es, idq; potissimum petis à Domino, vt te in agendis dirigat & illustret, ne speres hoc tibi per Angelum quasi miraculo tradi posse, sed per Prælatum tuũ, cuius os obseruare debes quasi os ipsius Dei in eo loquentis. Gerson in dicto Opusculo absolutè definit quædam dubia erga Religiosos. Primũ, an Religioso viribus debilitato permitti deceat, vt lautiori vtatur cibo quàm reliqui Fratres, vt professionis suæ iugum longius producere valeat, ne forte in ægritudinem lapsus deficiat: respondet, id fieri oportere, dũmodo absq; aliorum Fratrum scandalo & murmuratione fieri posse appareat. Secundum, An quando toto licet Conuentuĩ, verbi gratia, permittitur Fratribus omnibus infra aduentum sanctæ Crucis cœnare, si plene sentiã me ea cœnãdi copia non egere, an abstinere debeam? Asserit, non abstinendum, & affert statutum definitũ in Capitulo Carthusien. hoc autem, vt in eo Fratre vitetur singularitas, seruetur humilitas, aliorum autem indignatio ac murmur extinguatur, fa-

faciendum præcipit. Meditatio cordis mei in cõſpectu tuo ſemper. Meditatio eſt vehemens animi applicatio ad aliquid vtiliter inueſtigandũ & inueniendum, abſq; eius exercitatione nemo, ſecluſo ſpeciali Dei munere ad contemplationis perfectionem dirigitur, aut peruenire poteſt: nemo ad rectiſſimã Chriſtianæ religionis normam attingit, imò vix ſe componit: difficile tamen eſt, vt inquit Gerſon, venire quò meditatio ducit. Nam vt res ipſa docet, ſæpe meditationis ſtudium in melancholicæ paſſionis morbum, ex immoderatione conuertitur, aut in diabolicæ illuſionis reprobum ſenſum ex ſuperbia vel meditationis ipſius abuſu; benè autem & moderatè, ea vtentibus facilis fit, atque ſuauis: veluti pingere ac ſcribere factu eſt facillimũ expertis pictoribus & ſcriptoribus, quæ tamẽ facilitas non paruo labore & aſſidua exercitatione eſt cõparanda. Monet præterea Gerſon, vt meditantes id maximè caueãt, ne efficaciter, fixe, aut profunde rebus corporeis (licet bonis) meditatione inhæreant, ſed mox euolare ſtudeant ad abſtractas cõſiderationes, ſcilicet, vniuerſales, aut ſpirituales. Ex profunda ſimulacrorum corporaliũ imaginatione læditur ſæpe vis phantaſtica, incurritur mania, obijciũtur homini variç illuſiones, ita vt multa ſe videre exiſtimet & audire, quæ tamẽ non videt, aut audit: vt ſi dicat videre Chriſtũ crucifixũ in Sacramento altaris aut cantus beatorũ audire: incidit etiã ſæpe in vanas ac fabuloſas reuelationes, immò & in errores erga fidem.

Meditᵒ. scala est ad contemplatioñe.

Aſſue-

Assuescat ergo rei corporalis intuitu ad immensam Dei potentiam, sapientiam, bonitatem, animum attollere. Cauendum etiam est, ne circa amorem decipiamur, contingit namque (præsertim in feminis, aut viris qui femineæ sunt complexionis) amorem erga Deum, qui purus & spiritualis esse debet in nobis, falsum esse & carnalem. Laudat ipse deuotam quamdam feminam frequenter dicere solitam: Nil est mihi magis suspectum, quàm amor etiam erga Deum, nam cum passionum omnium sit vehementissima, multa discretione eget, & fræno. Fuit enim femina, quæ spirituali amori tradi se existimans, nescio quid carnale ac fœdum se pati fatebatur in corpore. Alia vero furioso quodam amore in viros spirituales, & vitæ sanctitate conspicuos ardentissime ferebatur, nec ad illius rapidi amoris moderationem vllis monitis retrahi poterat, cum maximo salutis suæ periculo: amor namque ille, si viris libuisset, in turpissimum fortasse finem descenderet. Hæc Gerson libro de Simplificatione cordis. Nunquam autem credat homo se posse proficere, quousque ex toto corde omnes alios, quibus conuiuit, & alios quoscumque, seipso puriores, sanctiores, & Deo gratiores reputabit. Heu quàm multi intima & occultissima turgent superbia, qui licet se ore peccatores & omnium pessimos fateantur, intus tamen de se longe aliter sentiunt. Hæc superbissima temeritas, totius cæcitatis mater, totius deuotionis, feruoris, ac pacis intimæ nouerca

Nota

non

non aliunde oriri solet, quàm ex eo quòd nondum homo se vere nouerit, sed maxima erga se ignorationis caligine suffundatur. Signum autem infelicissimæ huius conditionis illud est, si nimis indignetur aduersus eos, qui defectum aliquem in moribus obijciant: & hoc est, cur Deus sæpe alicui deneget deuotionis & contemplationis gratiam, licet intensissime postulatam: nouit enim ex habita gratia grauius quàm sine ea superbire.

Liber Cantici Canticorum vnitiuus existit: canitur enim ibi epithalamium, idest, amatoriũ carmen inter dilectum sponsum, & exoptatam sponsam, ad quem nemo nisi à vitijs purus ascendere poterit, vt in lib. Prouerbiorum docetur: & illuminatus certissimo omnium terrenorum contemptu, vt in lib. Ecclesiastici docetur. Viarum omnium quibus ad Christum ducimur, illa præcipua est, sacramentalis confessio recte facta. Si forte obijcias, sæpe in confessa peccata relabi (saltem venialia,) illud Senecæ respondebo: Contra vitia pugnamus, non vt penitus vincamus, sed ne vincamur. Ideo pauci (inquit Gerson) reperiuntur, qui arcem contemplationis ascendant, & illic quiete immorentur, quòd non multi sint, qui perfectam abstinentiam & sobrietatem sectentur, quæ non solum debet esse à superfluis, sed etiam à necessarijs, saltem in principio. Anima enim quæ de Ægypto tenebrosæ carnalitatis egressa est, ad perfecte contemplationis lumen venire nequit, nisi transeat per corpora-

lis macerationis desertum. Nam, vt ait Gregorius, nemo potens est apprehendere quod supra se est, nisi occidat quod in seipso est: afflictio namque corporis animam ad superna capessenda stimulat: si enim columba animæ nullam in carne inueniat consolationem, vbi requiescat pes eius, ad arcam internæ quietis reuerti compellitur. Hac corporalis afflictionis via Bernard. & alij ad sublimem contemplationis sedem peruenire potuere: nos autem miseri, qui communem cum reliquis in victu vitam sequimur, communem etiam cum reliquis diuinorum cognitionem possidemus.

Cum Deus sit summum bonum, & vnicum, perfectio vero humana consistat in appropiatione ad diuinas conditiones, oportet nos primo à malis recedere, vt bono appropinquemus. Secundo, ab infirmis (etiam si mala non sint) abstinere, vt ad summa scandere liceat. Tertio, à multis (etiam si bona & licita sint) separari, vt simplices & mortui sæculo, illi qui vnus est, assimilari valeamus. Hæc Plotinus Philosophus.

ORDO QVOTIDIANI EXERCITII. Cap. XIX.

PRimo præparatio habenda est, qua proprios multiplices defectus recogites, & commissa detestans, & veniam humiliter postulans ad melioris vitæ conditionem redire pollicebere. Secundo, laudatio Dei est meditanda, immensæ

illius

illius gloriæ causa. Tertio, laudatio atque insimul gratiarũ actio pro acceptis beneficijs agenda. Verbi gratia, pro creatione, conseruatione, redemptione, vocatione ad fidẽ,& baptismum, ad pœnitentiam expectatione, multorum commissorum post baptismum remissione, à multis malis præseruatione, multarum inspirationum visitatione, sacramentorum vt Eucharistiæ, & pœnitentiæ collatione, denique pro gloriæ præparatione. Decem hæc beneficia latissimum meditationi locum exhibent: & cum his simul vitam & passionem Christi meditari poterimus. Quarto sequitur oblatio ac resignatio: recogitatis enim beneficijs apte subsequitur: Quid retribuam Domino? offerens te illi & omnia tua, offerens etiam pro te omnia merita, & labores Christi, quæ nobis data sunt. Quapropter æterno Patri ita dicere poteris: Benefac mihi Domine propter merita Filij tui & patris mei, Pater futuri sæculi: in suo enim testamento illorum me reliquit heredem, permisitq. vt pro eo satisfactionem eorum possem exigere, quam ipse nullam accepit, quòd ea non indigeret. Mihi ieiunauit, mihi vigilauit, mihi dolores pertulit & opprobria. Quinto, addenda est petitio salutarium, vt charitatis, humilitatis,& similium. Petes denique dona actualis amoris vnitiui,& vt in eius exercitio aliquantulum temporis liceat quiescere, ardentissime efflagitabis. Circa horũ primum aduertendum est, leuiora peccata facilius deleri, si culpam agnoscens, humiliter & af-

fectuose ad Deum te conuerteris, quàm si ea morosius pertractans, in eorum consideratione diutius cum pusillanimitate immoreris. Igitur
Nota sine grauia sint, siue leuia, constanter permane in sancta erga Deum fiducia, proijciens illa in abyssum miserationum eius, vt ibi penitus absumantur & pereant: neque turberis, si deuotionem sensibilem, quam expetis, habere nequeas. Nam si dolor in ratione & voluntate manet, si Dominum offendisse displicet, si doles, quia nón plus doleas, si statuis deinceps melius viuere, gratissima Deo est hæc contritio, licet ariditate
Nota cordis torquearis. Blosius. Vnum hoc diligenter curato, caue summopere peccata venialia, quæ ex affectata negligentia proueniunt. Dupliciter namque leuia peccata suboriuntur: primo ex occasione & humana duntaxat fragilitate: qui sic labitur, dum liber in semetipso est, odit vitia, eorumq. vitat occasiones: si vero se offerant, facile aut linguæ incontinentia, aut sensuũ nimia libertate, aut passione stimulante cadit, sed mox ad se rediens dolet, & omnino auersatur, etiam minima peccata, ideo facillime veniã consequitur. Secundo, ex affectata negligentia peccare contingit: qui sic peccat, dum malorum occasionibus sublatis, libertate propria vtitur, mirum in modum easdem concupiscit occasiones, illis nimium afficitur oblectationis causa,
Nota & horum difficilior est curatio: si tamen post admissam, culpam, confestim innouato mentis proposito vere pœniterent, faciliter & ipsi remissio-

missionem obtinere potuissent. Neque illud prætermittendum est, quod quamuis in inferioribus ac ferinis animæ viribus, nonnumquam vel vitiosa delectatio ex prosperis, vel inordinata tristitia ex aduersis, oriatur; & quamuis inanis gloriæ, iræ, vel cuiuslibet vitij impetum in te sentias, quamuis ad obediendum minus procliuis permaneas, id nihil spirituali obsistit profectui, nihil horum vitæ minuit integritatem, modo in superiori mentis ratione quietus, imperturbatusq. perseueres, & Deo plene adhærens, absurdis passionum motibus non consentias. Cum sic sollicitaris, existima te alterius personam tunc induisse, & non à te ipso, sed ab alio ad malum stimulari, & illum, quicumque sit, derideto. Blosius. Si scire velis, cur facile pacem amittas internam, dicam: Quòd spiritus tui pacem in ore hominum, non in conscientiæ testimonio, non in Deo corda & renes scrutante, collocaueris. Profecto iam viuens incola esse posses paradisi, si affectionum tuarum propensionibus renuncians, diuinæ voluntati in omnibus quæ erga te ordinat & disponit, voluntatem tuam coaptares. Nil enim aliud te turbat, quàm proprius amor, quo teipsum quæris, quo ad teipsum reflecteris, quo te in teipso, non in Deo diligis: hic solus turbat animam tuam: ex hoc oritur omnis passio & affectio vitiosa, omnis denique inordinatio & confusio: atque quo magis venenosus hic amor in te extinguitur, eò magis vera filiorum Dei libertas, verusq. Dei amor in men-

Nota dil.

Nota

tis tuæ penetralibus germinat. Quapropter si tibi oranti, meditanti, sacrificanti, aut sacræ lectioni insistenti, aut quoduis aliud pium opus facienti, sapidus ille deuotionis affectus non affuit, perge nihilominus incœpta persequi, & concepto desiderio Deo placendi, offerto illi in laudem æternam, sterilitatem tuam & laborem, dicens: Domine sterilitatem & angustiam hanc offero tibi ad laudem & gloriam tuam, atque eam vniri velim vnigeniti Filij tui doloribus, quos pro me pertulit. Hæc enim si toto cordis affectu dicas, non minus erit illi grata ariditas tua, quàm internæ dulcedinis affluentia: immò forte gratior, cum deuotio rationalis certior sit & Deo acceptior, quàm sensibilis. Est autem deuotio rationalis omne peccatum fugere & execrari, voluntatem vero Domini vbique diligere, & amplecti: si hanc possides, nil decrescet mercedi tuæ, etiam si illa careas. Fuge nimium animi mærorem, vitiosam animi deiectionem, superfluos conscientiæ scrupulos, perplexas confessionis semel factæ repetitiones, & ceteras huiusmodi animi perturbationes: spiritualem enim profectum nimis impediunt: quos tristitiæ ac pusillanimitatis laqueos tendere solet diabolus nouis in vita spirituali tyronibus: prædicta enim mala omnia producit nimia pusillanimitas, & abiectio timida, qua qui occupatus fuerit, varijs erroribus inuoluitur, omnes actiones suas peccata esse existimans. Vnde fit, vt in perpetuo quodam angore positus, perpetuaq. mentis perturba-

turba-

turbatione fluctuans, seipsum misere, absque vlla causa sæpe excruciet. Quibus merito est condolendum, cum in perturbationis profundum rapiantur, qui tamen si prudentium consilio, potius quàm proprio iudicio promptè & intrepidè vellent acquiescere, facilè ab eo mentis morbo liberari possent: quod ni fiat, numquam ad illam expetitam mẽtis pacem cum Deo peruenient: pacẽ illam iucundam dicõ, quā mens ad interiora rapitur, & omnium rerum externarum oblita, feliciter in Domino conquiescit, & inter dilecti amplexus sui frequenter obdormit. Nullis verbis satis explicari potest, quantum lætitiæ mens in huiusmodi pace percipiat, dum ex deliciarum spiritualium abundantia se ipsam non capit, dum inæstimabili dulcedine repletur, ac tota repleta inebriatur, & inebriata in sanctam adducitur securitatem. Sed heu quamdiu in hoc corruptibili ac terreno corpore immoramur, non licet diu hac sancta Dei frui copula: sponsus enim accedit, & recedit: ostendit se, & iterum abscondit. O quale præsentium rerum fastidium, qui gemitus, quæ suspiria sanctā animam subeunt, quando ex eo excessu ad seipsam reuertitur: quando ex tantis diuitijs ad tantam inopiam, ex tantis delicijs ad tantam miseriam, ex gratissima spiritus tranquillitate, ad tam inamœnas distractiones relabitur! Verumtamen hi gemitus, & intima suspiria, non modicam interim exhibent spiritui consolationem: immo etiam sponsum, vt reditum matu-

ret prouocare solent. Aduertendum etiam est, exercitium quod aspirationibus, ac breuibus & iaculatorijs precationibus fit, quouis altero exercitio ad extirpanda vitia efficacius esse, ideo in promptu habendæ sunt aliquæ, quibus mentem tuam ad Deum, quoties velis, reuocare possis. Sunt tamen in triplici differentia: Quædam dicuntur Deo, quasi absenti, nempe verba amantis, animum dilecti amore ardentem significantia, & velut ipsum de facie videre appetentem. Qualia sunt: Quando licebit mihi te videre? Quando tecum manere potero? Quando mundus iste mihi silebit? Quando sic in te abscondar, vt à nulla creatura valeam inueniri? Quandó fiet, vt omnes huius sæculi vicissitudines: & omnia eius impedimenta mihi cessent? Quando erit, vt hæc miserabilis captiuitas soluatur? Quando inclinabuntur vmbræ, & æternitatis dies aspirabunt?

Quandoque formantur tamquam amorosa colloquia ad Deum quasi præsentem, vt sponsum amantissimum: qualia sunt: O amor, ô refugium meum, ô gloria mea, ô deliciæ, ô thesaurus meus, dulcedo mea, quid velle possum præter te? Quid proderint mihi omnia sine te? Tu solus sufficis animæ meæ. In his non quærenda est verborum affectata polities, cum Deus eam non quærat, sed solum affectus puritatem: ideo licet non ornate quàuis barbare & confuse depreceris, eademq. verba crebro repetas, non minus gratas orationes tuas existimes: immo

vero exorabile pectus eius facilius expugnatur, si suauius & ardentius eadem repetantur. Fidelem tamen animam his exercitationibus deditam perturbare non debet, si forte raro sentiat se intime Deo, ad quem aspirat, copulari: ipse non minus voluntate, sanctoq. desiderio lætatur, quàm si tota amore liquefacta, plene sibi iungeretur. Frequenter namque sublimi ac pura contemplatione suspendi, gratia peculiaris existit, quam Dominus non omnibus electis conferre dignatur. Præterea anima illa quæ non ità dudum Ægypto egressa est, & quam vitiorum squalor adhuc deuenustat, modestiæ fines caueat transilire, hoc est, non se temere in sacratissimos illos sponsi cælestis amplexus ingerat, sed prius ad Domini pedes prostrata, sordes abluere, formam excolere, habitum componere, mores corrigere curet: quæ omnia vbi tandem in melius commutata fuerint, tunc demum liberius (seruato tamen liberalis verecundiæ modo) se erigens, ad sublimiora obsequia æterni Regis assurgat. Blosius.

Nolito repente fieri summus, nolito potius præuolare, quàm progredi, ne te torqueat ad cælestis theoriæ sublimitatem peruenire non posse: humilis esto, recumbe in nouissimo loco: quod si facias, aliquando dicet tibi paterfamilias: Amice ascende superius. Quare affligeris? Quare perturbaris, quod exercitationes quibus alij vtuntur, persequi nequeas? Nil refert qua via incedas, modo ad charitatem peruenias, ad

quam

Notanda

Nota

Nota

quam varijs vijs perducimur, quarum quædam licet alicui sit commoda, non tamen ideo omnibus vtilis est: non enim omnibus eadem exercitiorum ratio conuenit. Eas igitur exercitationes tibi assume, quæ naturæ tuæ congruant, non tam spectans quid, aut quantum alij præstiterint, sed quid aut quantum tu præstare valeas. Hæc accuratè notanda sunt. Si senseris spiritum tuum lassari pulsu sensibilis compunctionis, eam solerter subterfugito. Quando autem deuotionis gratia præsens est, caue ne spiritum tuum importunè, aut intempestiue ad feruoris augmentum impellas, sed placide fac insistas amori. Ne ad magnum & intolerabilem precum numerum quotidie persoluendum te irreuocabiliter astringas, quin potius pro affectu tuo minue vel auge exercitia tua, nisi votum aliter facere compellat, aut obedientia: & licet, iustis tamen de causis, ea penitus omittas, non ob id nimium angaris animo, sed vbique in teipso liber & tranquillus esse enitere. Sanctum namque & ardens desiderium in conspectu Dei, iugis oratio est. Si forte dies occurrat, in quo velles pro defuncto diutius orare, aut in alicuius Sancti cultũ in oratione persistere, nec ad id otium suppetat: vel si mentis confusionem, aut affectus duritiam metuas, si consueta deuotionis exercitia dulcia & te stimulantia omiseris; non ideo oportet ab his omnino cessare, sed satis est, si ea ad viuorum aut defunctorum salutem, aut alicuius Sancti honorem Domino offeras, aut hac intentione per-

ficere

ficere statuas: opera enim tua pro tui animi ratione à Deo ipso suscipiuntur. Nil peragas cum pertinaci propriæ electionis decreto, nec ipsa quidem mentalia exercitia, sed diligenter sancti Spiritus impulsum obseruato, ita vt pro eius libito, non autem pro inconstantia, leuitate, pigritia, ea mutare, deponere, & resumere liceat. Si igitur ad felicitatem hanc peruenire desideras, oportet vt ab impedimentis transeuntium rerum liberum habeas animum: nam quidquid præter Deum quæritur, mentem occupat, non satiat. Quare summopere stude, quidquid à Dei amore te auocet, contemnere ac respuere: disce desideria vana expellere, inutiles curas ac sollicitudines reijcere: contende intempestiuæ hominum familiaritatis vincula rumpere, & inordinati amoris nexus erga propinquos, vel quascumque res alias externas præscindere: denique quæcumque cor tuum irretire valent, aut dissipare, fortiter propellere consuesce. Ne ab aliquo vmquam expetas singulariter amari, sed vt Deus præ omnibus à cunctis ametur, nullius præsentiam magnopere affectes, sed solum spiritualis profectus gratiam: quamquam nec sic quidem alicuius præsentia cum vitiosa animi inquietudine, vel impatientia concupiscenda est. Et quoniam varijs vijs Spiritus sancti impulsus interiorem hominem nostrum afficit, diuersisq. itineribus cum ad diuini amoris thalamum perducit, ideo oportet vt ad eius impulsus paratus sis & flexibilis, vt quocumque voluerit inflectaris,

Notandum pro Confess[...] vij[...]

Plura documenta pro Orat.

flectaris, omni prorsus propria electione semota. Nam aliquando gratius erit ac dulcius, ore proferre quæ oras: aliquando sola mente orare commodius erit ac vtilius: aliquando quælibet absq. longiori mora pertransire: aliquando diutius in eorum meditatione immorari: aliquãdo suaui affectu eadẽ orando repetere: aliquãdo diuersis verbis precari: aliquando Psalmi recitatione, aut alia contemplatione plus dulcedinis accrescet. Præterea deuotionis suauitatẽ in ipsis exercitationibus ne impure quæsieris, non in ea turpiter conquiescas, sed per eam ad Deũ festinanter progredere: periculosa namq. solet esse spiritualis ingluuies, qua aliquis gratię dulcedine ad sui oblectationem abutitur. Anima, quæ vitio hoc altius est infecta, nequit fidelis & pudica famula Christi censeri, non enim Deo gratis obsequitur, sed Dei donum plusquã Deum ipsum diligit, ideo seruula mercenaria, non liberalis filia est habenda. Quod ex eo constat, mox namque cum illa sensibilis suauitas non blanditur, turbatur intime, acriter indignatur, consueta deserit exercitia, & timoris, pudorisq. habenis excussis, externis se applicat consolationibus: deniq. Deo seruiet, si ab eo se sentiat oblectari, alioqui ab eo recedit. Pudica vero Christi sposa non in Dei donis, sed in Deo ipso conquiescit: quare siue Deus internã illam suauitatẽ infundere dignetur, siue aliter disponat, trãquilla permanẽs, hilariter suo sponso famulatur, Dei beneplacitũ potius quàm voluntatem suam exoptat impleri,

ri, inutilem se seruam & omni solatio indignam plene cognoscit, atque ideo spirituales oblectationes, quas cum humilitate recipit, ad profectum cedunt. Nouit enim affectus illos sensibili plenos amore ac dulcedine, quãuis plerumq. aut fere præclara signa salutis sint, non tamen indubitata salutis argumẽta iudicari debere, nisi Spiritu sancto reuelante: nam aliquando affectiones potius naturales sunt, quàm diuinæ, & in corde à Deo remotissimo gigni possunt. Blosius. Idem cap. 27. Canonis. Communes actiones, & ea quæ ad obedientiæ rationẽ, vel proximorum necessitates spectant, semper priuatis exercitijs tuis anteponito, vt sic tuus esse desinas, nam vili quolibet opere per obedientiam fideliter peracto, nonnumquam magis in vitæ perfectione proficies, quàm si sublimia exercitia, propria electione suscipias. Quidquid per inobediẽtiam facias, totum id à Deo reijcitur, & forte totum in pernitiẽ cedet. Obedias igitur oportet Prælatis tuis, etiam si illi minus recte viuere videantur, nihil penitus sanctæ præferens obedientiæ, sed in omnibus obtẽperans, quæ certe mala non sint. Proprium est sanctorum, inquit Gregorius, aliena bona opera etiam si parua mirari, sua vero licet magna despicere: reprobis vero è contra euenire affirmat. Consideratio est velut anima fidei, actuans eam, siue eius actuatio, aperit enim & expandit quæ latent: ideo nil confuse, & absque consideratione credendum. Qui velit deuotionis calorem conseruare, necesse est vt semper

ſanctis ignem ſufflet cogitationibus: nam cum affectuum torrens ſenſualium nitatur ſemper illud poſt ſe trahere, cor noſtrum (ſi ſanctæ deſint orationes) facillime tepeſcit & alget: quare oportet ſemper ſanctæ meditationis remo in contrarium niti. Natura namque noſtra inſtar eſt nauis, quæ quamuis optime compacta ſit, & bitumine illita, minutiſſimis quibuſdam rimulis fatiſcens, aquam recipit: ideo aſſiduè ſentina hæc eſt nobis exhaurienda: nam noxius hic venialium humor, frequẽti compunctionis ſtudio ſiccandus eſt. Semper iterum, atque iterum monebo, nẽ quis ſibi perſuadeat, contemplationis perfectionem in deuotione & amore ſenſibili, quem erga Deum experimur, conſiſtere: nam is amor non ſpiritualis eſt charitas, ſed inſtrumentum ad illam: nec aliquis ſibi arroget, aut glorietur de eo deuotionis impetu, & actibus anagogicis: quoniam hæc naturali exercitatione, etiam ſine gratia poſſunt comparari. Quamobrem cauendum nimis eſt viris ſpiritualibus, ne prima intentio & præcipuus illorum ſcopus ſit, ſuauitatem eam conſequi, & deuotionis dulcedinem, ſed mortificationem propriam, & reſignationem propriæ voluntatis in diuinam adipiſci: alias Dei gratiâ abutuntur, etiam ſi contingat eos in die ſepties rapi. Re ipſa compertum eſt, nihil eſſe ſublimius, dignius, dulcius, quàm diuinæ dilectioni actuali immorari, ſed omnis difficultas in eo conſiſtit, ſi inſtrumenta media deficiant, quibus ad eam ſublimitatẽ actionis vtendum

dum

dum est: media enim sunt, quæ ad ea sublimia disponunt, & vt vno verbo dicamus, ceteros oportet externarum rerum amores expellere, vt aut non sint, aut si penitus expelli nequeant, ita ordinati sint & remissi, vt diuino amori non officiant. Mirum quippe est quàm impotens sit animus noster ad duo intensè amanda, quod patet etiam in amore naturali: nam si mater vnum ex filijs diligat, circa aliorum dilectionem remissior fiat, necesse est: angustum enim est cordis nostri stratum, nec satis potest duos capere amores, sed alter illorum tepescit necessario, vt habet Esaias.

QVOD PERFECTIO CONSISTAT in parte affectiua. Cap. XX.

SAtis constat Christum Dominum perfectionis viam docuisse: perfectionis, inquam, quæ non solum eruditis, sed etiam simplicibus & idiotis conueniret, cum ad eã simplices elegerit, ac dixerit: Confiteor tibi, Pater, quia abscõdisti hæc à sapientibus. Patet autem omnibus, simplices ad partis intellectiuæ perfectionem per acutas meditationes & considerationes peruenire non posse: poterunt vero partis affectiuæ perfectionem contingere per ardentissimas affectiones erga Deum & diuina. Hoc ergo primum laboris nostri sit opus, ac vt hæ in nobis germinent, curandũ est. Ad quem affectus ardorem excitandũ satis est mysteria fidei simpliciter apprehẽdere,
quòd

quòd Deus pater noster sit, quòd pro nobis homo Christus factus est, nec tamen huc pertinet subtilia plene considerare aut scrutari. Veruntamen si affectus durus sit & aridus, meditationibus est excitandus, & earũ frequentia insufflandus, donec accendatur: atque in ipsa vehementi inflammatione non in consideratione immorandum est. Quare spirituales præceptores non probo, qui solum id discipulos suos docere curant, quo pacto meditentur, & meditationum rationem reddere possint, ac vt nouas excogitent. Vnde sæpe fit, vt hi potius curiosi aut subtiles prædicatores euadant, quàm deuoti Religiosi: existimant namque plene satisfecisse, si aliquid noui vi meditationis inuenerint, qui tamen numquam vel sero ad veram vnionem, quæ sola voluntate perficitur, ascendunt. Illud ergo summo studio est enitendum, voluntatẽ nostram plene Deo addicere tamquam summo parenti & pio benefactori nostro: de meditationibus vero id tantum decet assumere, quantum cuique pro sui ingenij modulo sufficere videatur. Vidimus enim sæpe simplices, nuda quadam apprehensione eorum quæ fide credunt, in amorem Domini vehemẽter excitari: ideo erudiendi sunt, vt Deum sibi in omnibus proponant, & intime erga illum affici studeant, ea vero quæ ad intellectum pertinent, non nimis anxie curent, neve spiritum quarũdam meditationũ finibus astringant, sed libere intra Deum ac diuina eum vagari permittant. Meditationibus namque non aliter,

aliter, quàm lignis vtendum est, ad amoris ignem eliciendum, nutriendum, vel accendendum: quæ tamen si illum præfocant, reijcienda sunt. Ideo ea meditationum portio assumenda est, quæ ad excitandos affectus satis esse videatur: qui si cessent, aut cor tepescat, ad considerationum suasionem confugiendum est. Si forte contingat cor in amore accensum affectionis delectatione detineri, non inde amouendum est, aut deturbandum vt ad meditationes se conuertat: nam cum in fine quiescat, non decet ad media reuocari. Sunt tamen aliqui in rerum speculationem adeo procliues, & ad scrutandum proni, vt cum aliquid noui inueniunt naturaliter, delectentur: atque hi hanc viam ad exoptatum finem consequendum esse optimam omnibus persuadere volunt. Quapropter certas præscribunt considerationes infallibiter explendas, cunctos sua naturali propensione metientes: atque inde vniuersalem regulam spiritualis vitæ colligere quærunt, non attendentes ad amorem vnitiuum (ad quem Dominus omnes compellat) varijs modis peruenire posse, & breuiorem ad id esse viam affectuum quàm meditationum. Hic tamen aduertendum est, duplices esse considerationes: quædam enim feruidam affectionem præcedũt, atque hæ licet difficillime comparentur, tamen illam parere & nutrire solent, quæ tyronum propriæ sunt: quædam vero affectionem è contra sequuntur, ita vt vnitiui amoris fer-

uor eas quietissime ac suauissime pariat. Nam cum cor diuino æstuet amore, multa erga Deum, & varia Christi mysteria absque vi aliqua aut laborioso discursu intellectui præsentantur, quæ licet homini postea loqui vel scribere. Cuius generis credo fuisse meditationes Bernardi, quas in oratione habens, fratribus postea proponebat aut scribebat. Præterea existimo consequentiam hanc apud omnes valere: Petrus caret illa dulcedine spirituali, seu deuotione sensibili, ergo est distractus & vagus mente, ac proinde si affectiones amoris exercere velit, id facere non poterit, nisi quadam vi & electione ad singulas adhibita. Dicitur tamen tunc habere spiritualem atque essentialem deuotionem, quando dulcius sit illi & iucundius in eo actu persistere, quàm ea relicta, ad humana gaudia, ac corporis recreationes descendere. Insuper aduertendum est, meditationem nil aliud esse quàm vehementem considerationem ad alicuius rei inuestigationem assumptam, siue illa sit Christi mysterium, aut Scripturæ locus, aut diuinum aliquod attributum. Hæc autem meditatio duplex est, duplicem enim finem habet, quem in ipso actu spectare possit. Aliquando namque veritatem scrutari contendit, & huiusmodi meditationi incumbunt qui concionantur, legunt, aut super diuinis Scripturis scribunt. Aliquando vero meditans non inquirit veritatem aliquam, aut sensum antea ignotum, sed affectus dumtaxat inflammationem:

nem: iuxta illud, In meditatione mea exardescet ignis, atque hæc propria eorum qui Deo sunt deditissimi, habenda est, & simplicibus, atque idiotis conuenire potest. Ideo qui volunt proficere, in electo aliquo mysterio aut passionis Christi actu, vel Dei attributo aciem mentis figant, & ibi insistant necesse est: nec ad alia recedant, donec inflammetur affectus. Veruntamen quidam experti scripserunt, hoc vltimũ meditationis genus potius auscultatione exercendum esse, quàm discursu, inquisitione, vel ruminatione, iuxta illud: Audiam quid loquatur in me Dominus Deus: potius impulsu volũtatis in admirationem, & dilectionẽ, quàm intellectus ad speculationem. Bernar. Ser. 62. super Cantic. præcipit contemplationi intentum diuinitatem admirari, non autem scrutari: nam non admirator maiestatis, sed scrutator opprimetur à gloria. Scrutatorem vero illum diuinæ voluntatis esse iubet, quomodo scilicet Deo placere valeat, is namque scrutator quantumcumq. sit diligentissimus, non opprimetur à gloria, quin potius in ipsius gloriam tale vertetur scrutinium. Idem Bernardus de Scala claustralium, meditationem sic definit: Meditatio est studiosa mentis actio, occultæ veritatis notitiam ductu propriæ rationis inuestigans. Contemplatio est mentis in Deum suspensæ eleuatio æternæ dulcedinis gaudia degustans. Lectio inquirit, meditatio inuenit, contemplatio degustat, oratio postulat. Dominus dicit:

Psal. 84.

Quærite & inuenietis : pulsate & aperietur vobis : hoc est, quærite lectione, inuenietis meditatione, pulsate oratione, & aperietur vobis contemplatione. Lectio apponit ori solidum cibum, meditatio frangit, oratio saporem conciliat, contemplatio est ipsa dulcedo, quæ iucundat & reficit. Lectio & meditatio tam bonis quàm reprobis communis est, contemplatio vero non, nisi desuper immittatur. Illud,
Ps. 38. In meditatione mea exardescet ignis, exponit, intelligens de igne desiderij perueniendi ad contemplationem. Bernardus Sermone 68. super Cantica: Merita proinde habere cures: habita, data noueris, fructum speraueris Dei misericordiam: & omne periculum euasisti paupertatis, ingratitudinis, & præsumptionis.

§. I.

Habere ergo stude merita ad promerendum non ad præsumendum, habere licet præsumptionem non de meritis proprijs, sed de Dei ipsius misericordia: sed illud attendere oportet, quòd sicut ad meritum satis est de meritis non præsumere, sic meritis carere satis est ad damnationem. Non tamen cuiuis animæ licitum est dicere seu promittere illum diuini amoris
Cant. 2. ructum: Dilectus meus mihi, & ego illi: sed tantum animæ illi quæ nil præter Deum amat, vel quod propter Deum dignum sit amari, cui viuere Christus non tantum sit, sed iamdiu fuerit, cuius otium & studium sit,
Ps. 15. prouidere Dominum in conspectu suo semper,

& so-

& sollicite coram eo ambulare. Bernardus super Cantic. 69. & idem Sermone 67. hæc scribit: Dilectus ita sollicitam de anima curam gerit, ita illi inuigilat, quasi nil aliud agat: quæ sponsi sollicitudo & studiū eam reddit non minus sollicitam & ipsi intentam, quàm si nil aliud videat, aut curet præter ipsum. In plerisque autem intelligam mihi adesse sponsum, videlicet, si sensero pectus & sensum, ad intelligendas scripturas, & sermonem sapientiæ percipiendum aperiri, & eius fructus ex intimis ebullire, aut infuso lumine desuper reuelari mysteria, aut certe expandi mihi quàmlargissimum cæli gremium, & vberrimos inde infundi meditationum imbres. Item si pariter affluat humilis quædam, sed pinguis intimæ aspersionis deuotio, vt veritatis amor agnitæ, intimum vanitatis odium in me generet & contemptum, ne forte aut scientia inflet, aut visitationis frequentia extollat. Quòd si pro viribus perseuerem tantæ dignationi æquis semper actibus & affectibus respondere, ita vt gratia Dei in me vacua dici nequeat, tunc etiam mansionem diuini Spiritus apud me conijcere potero. Quantam existimas ex ea mansione inter Verbum & animam gratiam familiaritatis oriri? Quanta (bone Deus) de familiaritate sequitur fiducia! Quæ cum ita sint, dicere non veretur: Dilectus meus mihi, & ego illi. Huius igitur dilectionis gratia ardenti sollicitudine inquirit quomodo sponso placere, & ipsi

in omnibus & per omnia respondere valeat. At recedente sponso, idest dulcissimæ contemplationis gratia cessante, sponsa reuocat abeuntem & post eum magnis ardentissimorum desiderio rum vocibus reditum postulare non cessat. Valida enim vox est desiderium, dicens: Reuertere reuertere dilecte mi. Et: Vultum tuum, vultum tuum Domine requiram, ne auertas faciem tuã à me. Hæc vox continua esse non desinit, cum affectus desiderij continuus semper existat. Profecto sacramento hoc solum illa anima fouetur, quam frequenter sponsus inuisere sit solitus; cui familiaritas ausum, cui gustus famem, cui contemptus omnium terrenorum otium dederit. Cui animæ ideo sponsus se subtrahit, vt recedens auidius vocetur, & rediens fortius teneatur: ideo enim aliquando simulat se longius ire, vt non abeat, sed vt audiat, Mane nobiscũ Domine. Hæc Bern. Ser. 74. Quo in loco fatetur Verbum sæpe in animã suam descendisse, ac signa aduẽtus sui exponẽs, scribit quę tamen maxima mẽtis trepidatione palã se proferre ait. Periculum (inquit) meũ video, nec illud videns, satis caueo, vos me cogitis, & prorsus cogitis ambulare in magnis, & in mirabilibus super me. Heu quàm vereor, ne subinde audiã: Quare tu delicias meas enarras, & assumis sacramentũ meũ per os tuũ? Excusabit forsan audaciã trepidatio ipsa mea, sed multo potius vestra, si inde proueniat ędificatio. Prodam igitur, vt prosim, & si profeceritis vos, insipientiã meam consolabor,

labor, sin minus confitebor. Dixerat autem superius in fine Sermo 73. Ego quidquid illud est, quod in meipso diuino munere experiri licuit, coram eloqui non vereor. Nam si postquam auditum fuerit, vile videatur & contemptibile, non tamen id mea referre existimo: scio enim quòd spiritualis vir me non despiciet, reliqui verò me non intelligent. Igitur quando Verbum ad me venit, vnde veniat, aut quò vadat, qua ingrediatur, aut qua exeat, plane nescio. Item, licet ingressum eius, aut exitum numquam sensi, præsentiße tamen fateor. Sentio quando adest, cum abest, affuiße recordor. Quæris, cum ita sint inuestigabiles viæ eius, & vestigia eius non cognoscantur, vnde norim ipsius præsentiam: libentissime dicam. Ex quàm plurimis signis (quæ superius ex eodem attulimus) videlicet veniens cœpit euellere, destruere, ædificare & plantare, arida rigare, tenebrosa illuminare, clausa reserare, frigida inflammare, denique mittere praua in directa & aspera in vias planas, vt benediceret anima mea Domino, omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Erant tūc tēporis in me penitus cōpressi carnales affectus: & ex eorum cōpressione admirabar potentiā virtutis eius: ex meorum occultorū redargutione, profunditatē sapientiæ eius intellexi, ex morum meorū quantulacūq. emēdatione mansuetudinē bonitatis eius expertus sum, deniq. ex renouatione spiritus mei, & interioris (vt sic dicā) hominis decoris eius speciem percipere licuit. Post illius Rom. 11 Ps. 76.

vero dilecti discessũ ebullienti ollæ, si ignẽ subtrahas, similis maneo: illico enim lãguore quodã te pescũt, ac frigescere incipiũt interiora mea: hoc autẽ signo abscessũ eius plene noverã. Cuius discessu necesse erat animã meã tristari, donec iterũ reuerteretur. Quare familiarissimũ erit mihi Sponsæ verbum: Reuertere dilecte: & quoties elabetur, toties à me repetetur; nec clamare cessabo, quasi post abeuntis tergum ardenti
Ps. 50. cordis desiderio, vt redeat, & reddat mihi lætitiam salutaris sui, & reddat mihi seipsum. Fateor vobis, filij, quod nil aliud interim libet, dum abest, quod solum libet: idque postulo, vt non in vacuum veniat, sed plenum gratiæ, & veritatis, more nempe solito sicut heri & nudiustertius: vt scilicet sciam exultare cum tremore, vt vere ostendat me mihi, ne quasi insolenti deuotione priuatim exultare incipiam. Nam ea de causa plerosque deuotionis gratia priuatos legimus, quòd plusquam oportuit sibi in ea complacuissent, vt angelo illi accidit de quo scriptum est Ezech. 28. Perdidisti in decore tuo sapientiam: quòd totum se non retulisset in Deum, quòd se virginibus fatuis similem non cognouisset: quæ non alia de causa stultæ factæ sunt, quàm quòd se sapientes reputauerim. Ideo illis dictum est, Nescio vos, prout & illis qui miraculorum gratiam ad suam vsurpare gloriam voluerunt. Denique omnia quæ nobis diuina bonitas liberali manu contulit, mox amittimus, nisi ea fidelissime reponamus,

namus, atque in manibus ipsius benignissimi datoris recondamus. Veni ergo dilecte & assimilare capreæ, hinnuloque ceruorum. In caprea acumen est visus, in hinnulo hilaritas: veni ergo hilaritatem, & lætitiam, ac mei & tui acutissimam cognitionem simul infunde. Si forte hæc non intelligis, non mirandum est, nam vt ipse Bernardus in Sermone 79. scribit, cum amor vbique loquatur, necesse est vt qui horum, quæ dicuntur, notitiam velit adipisci, amet: alioqui frustra ad audiendum, legendumue amoris carmen accedet. Frigidum enim pectus ignitum eloquium capere non potest: ac quemadmodum qui Græce non nouit, Græce loquentem non intelligit, sic qui non amat, amoris idioma percipere non valebit: quinimo in auribus eius erit velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. Cat. 2.

§. II.

Audito præterea hæc, quæ de amore scribit idem Bernardus Sermone 83. super Cant. Merito dicit Apostolus: Ambulate in dilectione, sicut Christus dilexit nos: ea namque animæ ad Christum vnanimitas per amorem, scilicet vt diligat sicut dilecta est, maritat animam Verbo, nam si perfecte diligit, nupsit. Hæc vnanimitas animam accendit, vt ad Deum fiducialiter accedat, & Verbo constanter inhæreat, consulens illum de qualibet re, denique quantum capax est intellectu, tantum desiderio audax existit. Nec obstat dissimilitudo vel Eph. 5.

impa-

imparitas personarum: nam amor reuerentiam nescit, qui ab amando non ab honorando dicitur: honoret sane, qui horret, qui stupet, qui metuit, nulla horum penes amantem sunt, amor sibi abundat, amor vbi venerit, ceteros in se traducit, & transmutat affectus. Propterea amans anima amat, & nil aliud præter amorem nouit, fertur votis, trahitur desiderijs, dissimulat merita, maiestati oculos claudit, quos aperit voluptati. Denique abeuntem sponsum intrepida reuocat (nec mirum ponens enim in salutari, fiducialiter agit in eo) & cum fiducia delicias repetit suas, solita libertate non Dominũ vendicans sed dilectum. Reuertere (inquit) dilecte mi: mirum quippe videri debet, cur ille à nobis honorandus & merito stupendus amari potius à nobis exigat: sed cum sponsus & sponsa sint, quam aliam inter sponsos quæris necessitudinem, quàm amare, & insimul amari. Adde quòd hic sponsus non solum amans, sed amor ipse est. Non memini me vnquam legisse quòd sponsus honor esse vellet: dixit enim aliquando: Si ego pater, vbi honor meus? Sed cum sponsum exhibeat mutat verba, dicens: Si ego sponsus vbi amor meus? Denique honor ille, qui non ex amore prouenit, non honor est, sed adulatio, & licet soli Deo honor & gloria exhiberi debeat, horum neutrum Deo gratum est, nisi amoris melle condita fuerint, amor per se sibi sufficit, & per se & propter se placet, ipse amor sibi præmium est, non requirit causam, aut fructum postu-

Psal. 11.

Malac. 1.

postulat, fructus namque visus eius est: amo (inquit amans) quia amo, & amo, vt amem. Inter reliquas animi affectiones solus amor est, in quo creatura creatori respondere valeat, licet non ex æquo: nam si Dominus mihi irascatur non ideo licet mutuo irasci, in amore vero non sic: nam cum Deus amet, nil aliud expetit quàm amari, & ad hoc potissimū amat, vt mutuo amametur amore, cū spōsis sit pure amor. Filij huius sæculi, quāuis patrēs ament, tamē id faciunt de hæreditatis accessione cogitantes: qui amor suspectus existit, cum in spe alicuius rei adipiscendæ collocetur. Purus amor mercenarius non est, purus amor spe non alitur, diffidentiæ damna non sentit: & hoc vere est esse sponsam: nā sponsæ propria spes & suppellex vnus est amor. Hæc ille: & addit, Amorem hunc tantum serenitatis, quantum sinceritatis habere. Qui vinum vendibile populo exponunt, vt magis venale fiat, primum cuilibet petenti poculum gratis exhibent, si plus velis, pecunia præsenti poteris comparare: non aliter Dominus initio tyronibus spiritualis dulcedinis poculum absque eorum meritis propinare solet, postea vero eos in ariditate relinquit: vt vires suas exerceant, & proprijs expēsis expetitā ac iam degustatā comparēt dulcedinē. Dilectio dicitur fortis vt mors: nā tāta illius vis est, vt in hominibus viuentibus affect⁹ extinguat, quos sola mors delere poterat. Exempli gratia, quidā sunt, quos nisi mors castos, aut humiles reddere posset, hi tamē diuino

ardentes amore, affectionum ignem diuina dilectione sopire valent. Bernardus Sermone 82. super Cantica dicit: Hypocrisis duplicitatisque virus hereditario iure ad omnem Adæ & Euæ posteritatem pertinere, cum hi post peccatum duplicitatis vitium induerint, & nuditatem suam ficulneæ frondis vmbra, & verbis excusatorijs tegere conati sunt. Atque hæc hæreditas in filios descendit, qui nolunt, aut ægre patiuntur videri id, quod sunt. Ipse etiam alibi scribit: Mali volunt esse, & non videri: boni vero videri cupiunt, cum non sint. Idem Bernardus Sermone 84. Optimus tunc pessimus efficitur, si id ipsum optimum esse sibi ascribat. Dicis; Absit à me vt talia suspicer, optime noui gratia Dei me esse, quod sum. O miser hypocrita, dicas quæso, æquum existimas pro donis, quæ à Deo acceperis inanem gloriolam captare? Quod cum facias, ex ore tuo te iudico: seruus nequam es & fur. Nam quid scelestius esse potest seruo sibi domini sui gloriam vsurpante? Consule ergo Bernardum, qui Sermone 85. sic scribit: Dissentire & tibi aduersari oportet perpetuo, forti & vigili lucta aduersus teipsum prælieris, necesse est, vt innatis affectionibus & inueteratæ consuetudini valeas reluctari. Si sponsæ sæpe complexum sponsi expertæ, ac sollicite eius præsentiam requirenti (de ea autem sponsa superius loquebatur) aliquis dicat: O peccatrix cur non times iudicis præsentiam? Fidenter re-

sponde-

ſpondebit, non timeo: quia amo, quod ni amarem, facere non poſſem: paueant, qui non diligunt. Nam quibus amare non datum eſt, quid ni inſidias aſſidue metuant? Ego vero amans, mutuo me amari dubitare nequeo, nec eius verebor vultum, cuius dulciſſimum ſenſerim affectum. Numquid quæſitus iraſcetur, qui contemptus aliquando diſſimulauit? Aut repellet inquirentem, qui contemnentem requiſiuit? Ideo cum illius clementiam expertus fuerim, fortior ad eius inquiſitionem fio. Bernar. Ser. 84. Caue ne ſpiritus tuus inquietus ſit & vagus, vt ſpiritus ſatanicus, qui dixit: Circuiui terram & perambulaui eam. Similis námque huic ſpiritui redditur homo ſuis affectionibus addictus, licet in Angelorũ commercio ſit, ideſt, virorum internæ quieti & vnioni ſtudentium. Vnde Doctor quidam ſcribit, verũ ac prudentem ſpiritualis doctrinæ magiſtrum id potiſſimum eniti, & in eo omnem operam & ſtudium collocare debere: nempe in dirigendo ac ſimplificando diſcipuli ſpiritu. Diſcipulus item intelligat, neceſſe eſt in ea cordis ſimplificatione ſitam eſſe omnem ſui profectus ſpem: ideoque ab eo frequenter debet quærere præceptor: Quid hoc temporis articulo cogitas? Quæ cogitatio ſubit quando in hortum te confers? Vt pro diſcipuli reſponſione plenè intelligat, quid prouidendum ſit erga illius commodũ, quod ſi faciat, aſſimilabitur vigilanti & prouido paſtori, qui gregem ſuum ducit ad interiora

riora deserti. In eo qui in disciplina spiritualis vitæ velit proficere, ante omnia dirigendum est cor, quemadmodum in sui compositione corporis primo formatum est. Nam iuxta D. Bonauent. sententiam, omnis exterior vagatio ex interna dissolutione promanat, ideo radix est prius extirpanda vt ramus inde proueniens sterilescat. Caueat Magister in compositione oculorum & manuum discipuli diu insudare: existimat enim tyro in ea exteriori compositione totum verti negotium, vnde sæpe fit vt ad eam se conuertens, quæ præcipue curanda sunt, negligat.

§. III.

Doctor quidam qui in spiritualibus & exercitijs multos progressus fecerat, scribit, se post multam profundam considerationem, & experientiam reipsa comperisse nil maiori studio in Religionibus curãdum esse, quàm vt tyronũ seu nouitiorum magistri sint inter omnes probatissimi, & in spiritualibus expertissimi: nã nisi optima educatio in principio adhibeatur, fit, vt quamplurima immedicabilia mala subsequantur. Tyronibus namque præceptore opus est, qui spiritualis vitæ optime nouerit fundamenta substernere, & hoc proprie est ambulare in spiritu, vt cum discipulus verbo vno tentationes suas, & spiritualia dubia significare voluerit, confestim ipse intelligat quæ ille satis explicare nequit: imo inde conijciat tentationes

sibi

sibi non explicatas. Et si ad hoc plures magistri non inueniantur, vnus aut alter si sint, per Conuentus ad hæc docenda circumferantur. In hoc cognoscere poteris, an quilibet proprio ac priuato amore spirituali quieti, ac deuotioni sensibili inhæreat. Si forte eueniat, vt necessitas fratris contemplationis dulcedinem relinquere postulet: contemplans verò prætermisso charitatis actu, qui ad vtilitatem proximi spectet, deuotioni sensibili insistat, hic potius seipsum quærere, quàm Christo velle placere dicendus est. Heu (inquit Grego. in fine Moral.) quòd rectam intentionem nostram (quæ soli Deo placere appetit) nonnumquam intentio minus recta) quæ de Dei donis placere studet hominibus) comitatur. Si autem diuinitus districte discutimur, quis inter ista remanet locus salutis? Eidem namque intentioni, qua Deo placere cupio, nescio, quo pacto laudis humanæ intentio se latenter immiscet. Si infantulus ad matrem confugiat, dirum aliquid perhorrescens, vides quàm affectuose quàm pie illum excipiat, brachia extendens, illum amplectatur, & vbera retegens, illum lacte foueat, faciem suam infantuli faciei dulciter apponat: longe dulcius (mihi credito) occurrit summa bonitas ijs, qui illius causa affliguntur, iuxta illud Esaiæ 66. Ad vbera portabimini, & super genua blandietur vobis. Doctor quidam hac vtitur similitudine: Siquis tibi in octo dies commodaret equum, vt libere eo vtereris, tu

tamen toto illo dierum ſpatio equo non inſideres, ſed ipſum in ſtabulo ferocire permitteres, fortaſſe cum equitare velles, ſeſſoré non pateretur: ideo tu ſi ſtimulatum te ſentias ſpiritualium exercitationum deſiderio, aut pro Deo aliquid patiendi, aut in fratrum vtilitatem cōcionandi, ni ea deſideria, quamdiu ſtimulant, exequaris, auferetur à te talētum, nec iam poteris, quod prius poteras, vel ſaltem longe difficilius, ita vt lucerna illa ardoris extincta, in tenebris manere contingat. Obedienter igitur auſcultato ſpiritui & conſcientiæ ſtimulanti ad opera indubitanter bona, alioqui à multis bonis proculdubio cades, vt dicit Chryſoſt. Heu (inquit Bonau.) quātopere dolendū eſt, monachos quoſdam ægre ferre in domo Domini contemni, qui domi ſuæ non niſi contemptibiles eſſe potuerūt. Bernard. in 5. ad Eugen. Toties peregrinatur cōſideratio noſtra, quoties ab æternis ad inferiora deſcendit intuenda vel prouidenda; quando tamen per hæc illa requirit, non procul exulat, ſed repatriat. In hac valle lacrymarum moramur, in qua caro regnat, conſideratio exulat; in qua ſenſus corporis vigent, mentis verò oculus caligat. Sunt qui gradū ſibi in rebus ſenſibilibus conſtituunt, vt ad inuiſibilia aſcendere valeant; longe tamen ille felicior, qui rerū & ſenſuum vſu ſpreto, quantum humana fragilitas patitur, non aſcenſorijs gradibus, ſed inopinatis exceſſibus ad ſublimia illa interdum contēplando euolare conſueuit. Proh dolor! Quorſum

affe-

affectus nostros cœno immergimus? Quare timemus quæ non oportet, amamus quæ non decet, dolemus vane, gaudemus futilius? Et hoc est in causa quare libere volare non liceat: nec Deum hic comprehendimus (eo modo quo fieri potest) nisi sancti simus, vt cum omnibus sanctis eum comprehendamus, vt inquit Apostolus ad Ephes. 3. Si quæras qua ratione sancti comprehendant, dicam: Si sanctus es iam comprehendisti, sin minus, esto, & tuo scies experimento: sanctum autem facit affectio sancta, & timor Domini sanctus, & sanctus amor. His duobus vltimis perfecte ornata mens velut à duobus brachijs dilectum complectitur, astringit, & tenet: & ait, Tenui nec dimittam. Comprehendis autem timore sublimitatem potentiæ Dei, & ipsius sapientiæ profunditatem. Quid enim tam timendum quàm potentia cui resistere non possis, & sapientia cui non valeas abscondi: amoris vero brachio comprehendis longitudinem æternitatis, & latitudinem charitatis eius. Quid tam amabile quàm æternus amor. Ecce iam vtcumque intelligis illud Apostoli: Vt possitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, atque profundum. Hæc Bernard. & subiungit: Stupeamus ad sublimitatem potentiæ, paueamus ad iudiciorum profunditatem, æstuemus ad latitudinem charitatis, sustineamus considerantes longitudinem æternitatis. Quando Dominus cor visitat deuotionis sensibilis stimulo aut feruore aliquo illum

O prompte

prompte decet arripere, arreptum blande fouere, & feruentissime insufflare vt diutius duret. Gregor. in Epist. 27. lib. 6. rogatus vt quibusdam Monasterijs aliqua spiritualiter scriberet, renuit, dicens: Monachi qui per compunctionis gratiã sapientiæ fontem intus habent, nostræ siccitatis guttulis foris non egent: nam quemadmodũ in paradiso pluuia non fuit, sed fons de medio eius ascendebat, qui irrigaret faciem terræ: ita animæ quę per compunctionis gratiam aquæ viuæ fontem in semetipsis habent, alienæ linguæ pluuia non indigent. Gregorius in vltimis verbis Pastoralis. Plerumque omnipotens Dominus rectorum mentes quamuis maiori ex parte perficit, imperfectas tamen in aliquibus esse permittit, vt licet miris virtutibus rutilent, imperfectionis suæ tædio tabescant, & de magnis se non extollant, dum adhuc contra minima nitentes laborant: denique cum extrema vincere non valeant, de præcipuis actibus superbire non audeant.

EXCERPTA EX OPVSCVLO BONAuenturæ de præparatione ad Missam. Cap. XXI.

TRia offert Deo sacerdos in Missa: Primũ, corpus, & sanguinem Christi, quæ sunt ibi realiter contenta. Secundum, offert passionem Christi, idest, externa quæ pertulit supplicia, & mortem denique ipsam, & hæc non sunt realiter con-

contenta, sed repreſentata tantum. Tertium, offert totam Eccleſiam cum omnibus donis ſuis, & hoc eſt ſacrificium ſpirituale. Cum ſacerdos pure liber eſt à mortali peccato, & nullum habens impedimentum, non ex reuerentia, ſed ex negligentia celebrare omittit, tunc quantum in ſe eſt, priuat Trinitatem laude & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, iuſtos ſubſidio, in purgatorio exiſtentes refrigerio, Eccleſiam Chriſti ſpirituali beneficio, ſeipſum remedio contra quotidiana peccata & infirmitates, denique ſponte diuinum eleuat cultum, latriam denegans Creatori. Celebrato ſabbato in corde tuo ab omni cura & cogitatione, conſidera odoriferam Crucis oblationem, & cogita idem odoris eſſe in oblatione tua ex re oblata: quare cauendum eſt, ne ex operantis parte puteat. Accedens igitur ad hoc ſacrificium celebrandum, rectifica in primis intentionem tuam, teipſum ſerutans, quo deſiderio accenſus accedas: nam ſi lucri, fauoris, conſuetudinisve cauſa commotus aduenis, væ tibi, væ tibi, & væ omnibus, quorum non paruus eſt numerus, qui ad Sacerdotium promoueri ſtudent, non vt cæleſtem, ſed vt terrenum panem inquirant, & pro ambitione ſua ditari poſſint de Chriſti patrimonio, ideo væ væ. Trahant te igitur deſideria hæc: Primo, peccatorum quibus morderis purgatio. Secundo, tuarum ægritudinum curatio. Tertio, deſiderium alicuius gratiæ aut ſpiritualis beneficij impetrandi. Quarto, vt calamitatem ali-

quam qua opprimeris subterfugere possis. Quinto, vt gratias agas pro beneficijs omnibus, tam communibus, quàm priuatis. Sexto compassio proximorum, viuorum & defunctorum. Septimo, laudum Dei & sanctorum suorum commemoratio. Octauo, id intensissime postulare, vt Christus feruido amore visceribus tuis vniri dignetur, vt ardentius appetas augmentum gratiæ, purificationem ab omni carnis inquinamento spiritus, & ab omnibus tentationibus & periculis libertatem. Admirare, stupe, datam tibi potestatem quotidie operandi, quod semel Christus fecit in cœna. Meditare sacrificij efficaciam, recole diligenter illud: Hæc quotiescumque feceritis, &c. Caucbis autem summopere solum in eo sacrificio spiritualis dulcedinis ibi datæ gustum attendere. Gerson super Magnificat ita scribit: Celebraturus non tam inquirat an sibi deuotus, recollectus, ac tranquillus videatur, quàm si præcepta Domini seruauerit & seruare proponat: si vero ad hæc spiritualis dulcedinis stimulos senserit, gratissime recipiat. Immediate ante communionem dic mentaliter: Domine, quis tu, & quis ego sum, vt ausim te mittere in fœtidum & olidum corporis atque animæ meæ sterquiliniũ. Quare me formasti, vt tibi iniurius esse possem? Mille enim annos rectæ vitæ nõ æque sufficere ad tã nobile sacramentum pro eius dignitate profiteor percipiendum. Quid ergo miser faciam qui quotidie delinquam, & in peccatis perseuerem? Christi doloribus summe condolens,

dolens, ante illum teipsum vilifica, & coram ipso effunde animam tuam. In fine, idem beatus Bonauentura his vtitur verbis: Si post communionem, refectionem aliquam spiritualem non sentias, non leue indicium est spiritualis ægritudinis vel mortis. Ignem posuisti in ligno & non calescis? Mel habens in ore, non sentis dulcedinem? Deprauatæ valetudinis certissimum id esse signum ne dubites. At si sentias spiritus lætitiam, attendas quæso, quantis te beneficijs cumularet, si vitam corrigeres, qui te in ea vitæ conditione manentem, tantis bonis sollicitare non cessat. Et certe mirandum est, quomodò post huius suauissimi cibi perceptionem rursus ad degustanda stercora reuertaris: hoc est, erga aliquam creaturarum afficiaris. Stude pro viribus conscientiæ puritatem, & actualem deuotionem acquirere, attende mensam illam esse delectabilem simul & terribilem, tremendam & iucundam: ideo ama, time, treme, & fide.

EX SOLILOQVIO EIVSDEM D. Bonauenturæ. Cap. XXII.

FLectamus genua cordis cum Paulo ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, vt per ipsum corroborati in interiori homine possimus comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, atque profundum. Quadripartita namque est exercitatio interior. Primo exploranda sunt interiora nostra *Ephes.3*

atque profunda, qualiter à Deo formata sint per naturam, deformata per culpam, reformata vero per gratiam. Secundo, reflectendus est contemplationis radius ad exteriora nostra cogitanda: instabilis enim est & fragilis omnis humana opulentia & dignitas. Tertio, meditari oportet inferiora nostra, scilicet mortis necessitatem, iudicij seueritatem, gehennæ acerbitatem. Quarto, erigendi sunt interiores oculi ad æternam illam ac perpetuam felicitatem.

EX ITINERARIO MENTIS IN Deum. Cap. XXIII.

ORatio mater & origo est omnis actionis sursum in Deum, atque insimul scaturigo veræ contemplationis, quæ est simplex Deitatis intuitus cum admiratione & suspensione, quod sic patebit: Summum bonum, cuius fruitio beatos nos efficit, est supra nos: igitur nemo ad hanc fruitionem summi boni pertingere poterit, nisi supra seipsum ascendat: supra nos autem extolli non possumus, nisi vi superioris virtutis nos extollentis, quæ auxilium diuinum proprie est, quod dari non solet nisi humiliter postulantibus. Atque ea de causa Dionysius in lib. de Mystica Theologia, volens nos ad mentales excessus instruere, præmittit primo orationem, dicens: Oremus, id est, dicamus ad Dominum: Deduc me Domine in via tua, & ingre-

ingrediar in veritate tua. Orationi adiungendæ sunt binæ famulæ, quæ eam assidue comitentur, atque hæ sunt, conuersatio sancta, & meditatio perspicua: quibus omnibus facile erit ad contemplationem ascendere. Primo enim orandum est. Secundo, sancte viuendum. Tertio, meditationibus insistendum. Docet etiam paulo inferius tres gradus, quibus ascendere possumus ad contemplationem. Primus, per id quod est extra nos, idest, per mundum sensibilem, in quo elucent vestigia Dei. Secundus, per id quod est intra nos, idest, per imaginem Dei naturalem reformatam. Tertius, per id quod est supra nos, nempe per Deum ipsum. Vbi primo occurrit contemplandum ipsum esse Dei purissimum, quod non potest intelligi non esse, nec cogitari tanquam ab alio acceptum, sed necessario intelligitur esse primum, æternũ, simplicissimum, actualissimum, denique perfectissimum. Execranda igitur est cæcitas intellectus nostri varijs follicitudinibus & phantasijs distracti, cui non liceat hoc ipsum esse, per quod omnia videt, sine quo nil cognosceret, acutissime considerare. Similes enim sumus homini qui cum intentus maneat ad varios colores videndos, non tamen lucem ipsam considerat, qua ad videndos colores vtitur: atque si eam absque coloribus videat, nil videre existimet: ita & intellectus noster circa particularia intra occupatus, non aduertit ipsum esse, quod tamen primo sibi occurrit: vidensq. lucem illam purissimam, nil plane se

intueri opinatur, non intelligens ipsam purissimæ lucis caliginem esse summam mentis nostræ illuminationem. Hoc esse considerato fit transitus ad eius participationem ad intra in Trinitate personarum. Deinde concludit quomodo post omnes has intellectuales operationes, oportet vt superius ascendamus secundum affectum, quod fit, cum relictis illis apex affectus totus transfertur, ac transformatur in Deũ, quæ transformatio mystica est, & secretissima, quam nemo nouit nisi qui accipit, nemo accipit nisi qui appetit, non appetit nisi quem sancti Spiritus ignis medullitus inflammat, quem Christus misit in terram. Quapropter parum studendum est inquisitioni, multum vnctioni, parum linguæ, plurimum internæ lætitiæ, parum verbo & scripto, totum Dei dono. Si nosse velis, quomodo hæc fiant, interroga gratiam, non doctrinam: desiderium, non intellectum: orationis gemitum, non lectionis studium: sponsum, non magistrum: Deum, non hominem: caliginem, non claritatem: non lucem, sed ignem penitus inflammantem, & in Deum ardentissimis affectibus transferentem: qui ignis est ipse Deus. Sed quia scriptum est Exod. 33. Non videbit me homo & viuet: moriamur & ingrediamur caliginem: imponamus silentium sollicitudinibus & concupiscentijs ac phantasmatibus, vt cum Christo crucifixo transire possimus ex hoc mundo ad Patrem. In principio Opusculi quod Paruum bonum dicitur, ita scribit: Re ipsa expertus sum, in otio

æterni

æterni amoris affluentia non aspergi, nec etiam dum corporaliter grauabar, & præ itinere fatigabar, specialem illum ardorem sentire non poteram, immo cum in omnibus his frigescerem, postpositis reliquis quibus exterius detineri possem, Saluatoris solummodo mei aspectibus assistere contendi, & in eius odoribus immorari.

EX OPVSCVLO DE SEPTEM *itineribus æternitatis.* Cap. XXIIII.

SEptem sunt itinera ducētia ad æternitatem. Primum, æternorum recta intentio. Secundum, æternorum studiosa meditatio. Tertium, æternorum purissima contemplatio. Quartum, æternorum charitatiua affectio. Quintum, æternorum secreta reuelatio. Sextum, æternorum experimentalis degustatio. Septimum, æternorum Deiformis operatio. Ad hæc itinera compellat Dominus animam, dicens: Surge, propera columba mea (spiritu simplificata) amica mea, surge, & propera, iam hiems peccati ac frigoris transijt, imber curarum distrahentium recessit: iam venit vernū tempus flores producens, tempus amputationis eorum, quæ superflua sunt, tandem appropinquauit. Omnia hæc itinera abscondita sunt superbis sapientibus, & mundi huius prudentia turgentibus. Incuruati, inquit, sunt colles mundi ab itineribus æternitatis eius. Primum igitur iter merito recta intentio dicitur: nam vt dicit Gregorius in Moral. Vigilanti

cura in omnibus operibus intentio nostra pensanda est, vt nil temporale in his quæ agit, appetat, sed omne id in æternitatis soliditate figat: ne si extra æternitatis fundamentum actionis nostræ fabrica erigatur, totum opus redigatur ad nihilum: nam quælibet opera licet summa, frustra fiunt, si cordium intentiones extra æternitatis certitudinem deflectuntur. Sequitur secundum iter, stabilita enim mente in hac recta intentione, emergit continuo studiosa ac feruens meditatio, qua vehementer insistimus ad inquirendam & inuestigandam veritatem. Differt hæc à cogitatione, vt scribit Richardus, quòd cogitatio vagis motibus ad diuersa spatietur: meditatio vero ad vnum tendat incessanter: ideo cogitatio absque labore fructu caret, meditatio vero licet laboriosa, fructu affluit. Præterea sciendum est, Dominum sæpe & multipliciter alloqui interius inspirationibus ac illustrationibus ipsos meditantes, quasi illos laborantes & ex itinere fatigatos reficere velit: aliquando vero arguit & comminatur Dominus, vt cum dicit: Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes: aliquando docet, suadet, pollicetur, consolatur: & sic alloquentem Dominum alloquitur etiam anima humiliter ac reuerenter. Vt enim ait Bernard. super Cantic. Sicut Dominus & Moyses mutuo ac familiariter quasi amici loquebantur: ita Deus animam, & anima ipsa Deum suauissime alloquitur. Lingua Verbi, inquit, est fauor dignationis, lingua ani-

mæ

mæ eſt feruor deuotionis: qui hac caret, elinguis eſt & infans, & nullum poteſt illi eſſe colloquium cum Verbo Dei. Cum Verbum loquitur, fieri nequit, vt anima eius ſermonem non ſentiat: ſermo namque Dei viuus eſt & efficax: nec etiam cum lingua animæ loquitur, poteſt non exaudiri ab eo, à quo ad loquendum mouetur. Verba autem animæ ad Deum, feruentia ſunt deſideria (deſiderium cordis eorum audiuit auris tua) vt ſcribit Gregor. admirationes, filiales timores, noſtræ vilitatis perfectæ recognitiones, & ſimilia. Inſuper aduertendum eſt, diuinam allocutionem ſemper meditationem noſtram præcedere: non enim niſi diuina inſpiratione perculſi, meditari poſſumus, quia hominis cor niſi à Deo iuuetur & illuſtretur, ſemper phantaſias patietur. Niſi ergo, ait Richard. diuina inſpiratio ad meditationem mentem noſtram excitet, exponens quid, quando, & qualiter ſit meditandum, humana meditatio futilis remanet & vana: in ea namque non exardeſcit ignis deuotionis, ſed vanitatis. Diuina ergo allocutio inchoat, inſtruit, & perficit meditationem noſtram: in ea meditatione quamplures nuncios à dilecto noſtro venientes accipimus, qui nos de agendis iuxta Domini beneplacitũ, aut cauendis plene inſtruunt. Sequitur tertium iter, quod eſt contemplatio, quæ meditationi non aliter confertur, quàm terminus ad quem, ſeu quies ad motum. Meditatio enim eſt inueſtigatio & inquiſitio veritatis æternorum cum

magna

magna animi industria, qua durante nondum anima figitur in æternis. At cum homo meditans, quod quærebat inuenit, quiescit in eo cum admiratione & mira iucunditate, ac tum dicitur contemplari. Quare meditatio ad contemplationem non perueniens, imperfecta manet & minus vtilis. Hoc ex Richardo. Diffinit enim contemplationem esse liberam intellectionem, in æterna spectacula directam, ac cum admiratione suspensam. Dicitur autem libera quòd immunis sit non solum à prauis affectionibus, & vanis cogitationibus, ac quibuscumque temporalibus imaginibus, sed etiam à discursibus & & inquisitionibus bonis, cum iam quiescat in simplici æternorum intuitu, dulcissima dilectione & experimentali suauitate plene delibuta. Tanto autem anima diutius in hac felici suspensione perdurat, quanto plus à retrahentibus remouetur, ac elongatur. Importare etiam solet suspensio violentam quamdam eleuationem supra naturæ limites (sunt autem contemplantiũ mentes quasi specula tersa radios solares à fonte luminis descendentes recipientia) quæ ex tribus prouenire solet: quandoq. ex admirationis magnitudine ita dilatatur, vt semetipsam non capiat, sed supra se eleuata, in alienationem transeat. Dicitur etiam ex magna deuotione mens supra se extolli, quando tanto cælestis desiderij igne succenditur, vt amoris intimi flamma vltra humanæ naturæ portionem excrescat, quæ animam ad instar ceræ liquefactam à pri-

stino

ſtino ſtatu reſoluat, & quaſi fumum attenuatam ad ſuperna velociter emittat. Tunc vero maxima admiratione anima ſupra ſe effertur, cum diuino irradiata lumine, & ſummæ pulchritudinis admiratione ſuſpenſa, tam vehementi ſtupore concutitur, vt à ſeipſa funditus deturbetur, ac in modum coruſcantis fulguris ex ſui ipſius deſpectu ad ima deijciatur: Quo fit vt ſublimius & celerius per ſumma deſideria illæſo intuitu efferatur. Ex magnæ autem exultationis ac iucunditatis vi mens ſupra ſe rapitur, quando intima illa æternæ ſuauitatis abundantia plene inebriata, quid ſit, quid fuerit, penitus obliuiſcitur, & in alienationis exceſſum præ gaudij ſui nimietate producitur. Hæc Richard. Vnde Origenes ſuper Cant. ſic ſcribit: Contemplantem verum & iubilantem perfectum te iudico, ſi primo te perficiat actio, ideſt, ſi ſis mortificatus, & in virtutibus exercitatus, ſi rationabilia celeri motu percurras, ſi intelligibilia illuminata fide cognoſcas, ſi in primo vero & ſummo bono intellectionem & voluntatem tuam defigas: inde ſugens, quo teneritudinem tuam nutrias & bibas, vnde gaudeas, haurias, vnde non deficias. Vt autem facile cognoſcas, quod diſcrimen ſit inter contemplationi intentum, & ſanctæ actioni ſtudentem, attende quæſo verba Bernard. Ser. 41. ſuper Cant. Cum anima, inquit, in actione ſua non in aliud quàm in Deum tendit, quamuis illud Dei cauſa faciat, non tamen hoc dicitur Mariæ otium, ſed Marthæ negotium,

quæ

quę adhuc ſollicita eſt, & turbatur erga plurima & nequit terrenarũ actionum vel tenui puluere: non reſpergi, quem tamen facile in hora ſanctæ deuotionis exterget. Itinerantes in vita actiua facile turbantur, contemplatiuus autem ſolum in Deum totis animæ viribus properans, non turbatur, ſed potius fouetur, & miris conſolationibus enutritur: ſublimes enim habet delectationes, ſicut & illuminationes contemplantium vita. Oportet tamen vt prius ſis Iacob luctans, quàm Iſrael Deum videns, ac dicens: Vidi Deum facie ad faciem. Geneſ. 28. Quæ verba exponens Hugo de Clauſtro animæ, ſic ſcribit: Tunc ex Iacob fit Iſrael, quando poſt bonæ actionis labores ad contemplationis lucem peruenire datur. Caiet. 22. q. 18. art. 3. dicit ex B. Thomæ ſententia, tria eſſe quæ in contemplationis progreſſu ſeruanda ſunt: Acceptio principiorum: Deductio ex illis: Ipſa contemplatio. Ad primum pertinent auditio, lectio, oratio. Ad ſecundum meditatio, conſideratio, ſpeculatio. Tertium eſt ipſa contemplatio cum ſubſequenti admiratione. Quartum iter eſt (vt redeamus vnde digreſſi ſumus) charitatiua affectio, quæ immediate ſequitur contemplationem, quæ ad magis intima & ſecretiora deſcendit quàm ſpeculatio: eò enim ingreditur quò nullus ſcientiæ aut ſpeculationi aditus patet. Nemo autem ſcire poterit, an charitatem habeat, niſi per ſigna & coniecturas, quæ ſunt indicia charitatis. Incipientium ſunt contritio, delectatio in audiendo verbo

Domini

Domini percepta, promptitudo in bonis operibus, tristitia de defectu spirituali proximi concepta, & lætitia de profectu spirituali fratris proueniens. Charitatis proficientium signa hæc sunt, iusta & frequens conscientiæ examinatio de peccatis venialibus: nam feruori charitatis obsistunt: at proficiens charitas omnes has paleas exurere suo nititur calore. Secundum signum, concupiscentiæ temporaliũ rerum diminutio. Tertium, diligentia in exercitijs spiritualibus internis, sicut etiam exteriorum sensuum exercitationes vitæ corporalis signa sunt. Quartum, studiosa mandatorum Dei obseruatio. Quintum, si Dominus se tibi reuelat, iuxta illud Ioan. 15. Iam non dicam vos seruos. Vnde Richard. scribit: Certissimum tibi signum sit, quòd dilectum tuum minus diligas, & ab eo minus diligaris, si ad theoricos excessus vocantem sequi nondum merueris. Signa vero charitatis perfectæ in via hæc sunt: Primum, quando quis paratus est, si ita necesse sit, pro proximi salute mortem subire, vt scribit August. super Epist. Ioannis. Secundum, inimicum diligere, & Dei ipsius causa illi benefacere, vt idem August. scribit in Enchiridio. Tertium, aduersa omnia non solum patienter, sed etiam gaudenter suscipere: charitas namque perfecta hominem reddit adeo à sensibus alienum, vt æque prospera ac aduersa contemnat: iuxta Greg. sententiã super illud, Fortis est vt mors dilectio. Quartum, si homo præsto sit omnibus propter Christum renunciare, vt liberius

rius charitatis ardoribus vacare possit,atq. omnia præter Deũ veluti stercora reputare videatur. Quintũ,nil aliud quàm Deũ solũ timere,hoc est,nõ homines,non pœnas, non tormenta formidare. Hæc signa externa sunt,& quæ exterius conspici possunt. Sunt præter hæc alia quinq. interna: Primum, profunda & intima suspiria mentis, quando memoria dilecti sui tangitur: sunt enim quasi nuncia amoris feruida, donec dilectũ videat. Secundum,sublimia & ardentissima desideria videndi Dominum, ac molestissime ferre vitæ præsentis pondus. Tertium, cogitationes erga omnia temporalia languidæ: fastidit namque terrena omnia, solis æternis inuigilans. Quartum, tædium quod ex expectatione concipit: nam perfecte amanti mora quælibet longa est, & expectatio onerosa: acerbum enim existimat cruciatum cogitationum quæ non sint amoris. Vt enim scribit Linconien. super lib. cælest. hierarchiæ. Amore nil est velocius, nihil acutius, nihil subtilius, ideo quiescere nequit, donec in intimum dilecti pectus descendat: & si quando à cursu suo retardari contingat,quo minus ad dilectum ascendere valeat, mirum in modum angitur atque affligitur. Quintum, affectiones extaticæ: Est autem extasis mentis excessus: nam cum amor non permittat amantem sui iuris esse,sed in amatum trãsformari cogat, ideo sæpe producit excessum mentis suspensæ,& in dilecto absorptæ. Dicendum aliquid hoc loco videtur de charitatis

gradibus. Primus est, charitas vitans omne mortale. Secundus, charitas indefesse studens mediis omnibus adhibitis proficere. Tertius, charitas infatigabiliter adhærens, qualis est cōtemplantium, qui assidue ad contemplationem & amorem ardentius properant. Quartus, charitas insuperabiliter difficilia omnia & aduersa vincens, & mortem ipsam, si opus sit. Quintus, charitas insatiabilis, inextinguibili siti ardens ad Deum, in nulla alia re quiescens, quæ cor medullitus transformat: quapropter amor violentus dicitur: atque huius assignat Richard. plures gradus. Primus violenti amoris gradus est, amor vulnerans. Dicitur autem cor amore vulneratum, quando amoris sagitta transfixum, intime ardet, æstuat, anhelat, gemit, suspirat, non se cohibere valēs ob amoris vehementiam. Vnde etiam fit, vt sæpe pallescat, ac præ amore tabescat. Secundus dicitur amor ligans, videlicet quando animus ita Dei amore astringitur, vt nihil aliud meditetur, aliorum omnium obliuiscatur, quidquid agat, quidquid loquatur, semper præsenti offert Domino, illum enim mente intuetur, perenni retinet memoria, illum dormiens, illum vigilans cogitat: ideò vulnerationem hæc ligatio & strictissima vnio sequitur, qua mens solum Deum ipsum sitit, vnum diligit, vnum intuetur, nihil ei præter vnum Dominum dulce est, in vno tantum quiescit, vno reficitur, si aliud quiduis occurrat, quod huic vni non subseruiat, mox expellit: opprimit ac vio-

lenter propulsat desideria, studia, exercitia omnia, quæ ad exoptatam desiderij sui metam comprehendendam non conducant. Cum verò datur vno suo frui, tunc omnibus bonis se abundare credens nihil aliud admittit. Post hunc sequitur tertius amoris violenti gradus, languescere faciens: qui lãguor prouenit, quando ex hac amoris vehementia mẽs in Deum, qui luminis abyssus est, rapitur: ita vt humanus animus hoc tẽporis articulo omnium exteriorũ oblitus, seipsum penitus nesciat, totusq. in Deum suum transeat: vbi non intonat carnalium curarum aut cogitationum strepitus, sed fit silentium quasi dimidiæ horæ spatio, vt scribitur in Apocalip. manetq. tunc spiritus quasi exustus, & totus in quendam affectum conuersus. Anima hunc gradum ascendens (ait Richard.) quasi nihil iam proprio peragit arbitrio, sed omnia dispensationi ac beneplacito diuinæ maiestatis committit. Nam sicut artifex liquefactis metallis quamcumq. formam voluerit, imprimit, sic anima in eo statu ad omnem diuinæ voluntatis nutum se facile applicat, & spontaneo quodam ardore ad omne eius arbitrium se accommodat: aut iuxta diuinæ prouidentiæ modum voluntatem suam componit. Vnde dicit idem paulò inferius: In primo gradu transfigitur affectio, in secundo ligatur cogitatio, in tertio dissoluitur actio: nam nihil agere libet, nisi id ad quod ardor vrgeat. Quartus violentæ charitatis gradus deficere facit, quod fit (vt inquit Richar.) quando æstuantis animæ desideria

desiderio nihil plene satisfacit, & inde in deliquium ducitur. Cuius violentiæ gradus vix verbis explicari potest. Est enim quasi felicissima insania, & prudentissima amentia, cum anima dilecti sui incredibili siti exagitata, videns se nullo spirituali affectu posse satiari, prorumpit in vehementissima desideria tolerādi omnia tormenta, & pœnas omnes pro Deo, atque hoc summas reputat delicias. Hic autem notandum est ex doctrina Lincon. sup. Dionys. de Cœlest. Hierach. qui quærit, qua ratione perfectæ animæ dicantur feruere. Feruere dicuntur ea quæ impresso calore, sursum supra se ferūtur, & proprio pondere in se redeunt, & huiusmodi super se elationes, & in se mutui relapsus feruores dicuntur. Cum igitur sancti viri æstuantes in Deum se extollunt, & postea proprio pressi pondere, in seipsos relabuntur, & ab actuali illa super se eleuatione residunt; feruere etiam dicūtur, quasi illo temporis momento caloris diuini vi extra se iactentur, & supra se extollantur. Quintum iter, quod immediate præcedens sequitur, æternorum occulta reuelatio dicitur: nā quanto aliquis ardētius Deum amat, tāto plenius dilectus reuelatur: & quanto dilectio est ardentior, tanto diuinorū cognitio est profundior, & magis perspicua: quę namq. nobis propinqua sunt, facilius conspiciuntur, & amore Deus nobis fit propinquissimus, cū nos ipsos in Deū transformare possit. Cum igitur ardēs dilectio perueniat, quò intellectio accedere nequit (& ideò Paulus Eph. 3.

scribit dilectionem præstare scientiæ) ideò ardenter Deum amantes, plenius Deum cognoscunt, quàm acutissimo intellectu pollentes. Ad cuius faciliorem explicationem obijciens Bonauentura illud Augustini: Incognita amari non possunt, sic respondet: Non esse dicendum quòd ardenter amans necessario habiturus sit maximam aliquam notitiam intellectualẽ, sed quòd ipsemet ardens amor est formaliter quędam notitia affectiua seu experimentalis. Amor enim impetu vehementi fertur in amatum, sitiens intra ipsum ingredi, imò si fieri possit, ipsummet amatum effici, & hoc est, cur magis immediate ipsi vniatur quàm cognitio, & dicitur cognitio quædam experimentalis. Vercellen. super Cant. dicit intellectum & affectum simul incedere, vsque ad nouissimum intellectus defectũ, vbi suæ intellectionis & luminis præscriptum habet terminum immò consummationem. Affectus autem vlterius progreditur, exercens tunc intima in Deum suspiria super intellectuales extensiones, immissiones, feruidos fulgores, & fulgentes feruores: ad quorum omnium sublimes excessus intelligentia trahi nõ potest, immò tunc affectus mirabiliter ardet & operatur, quando intellectus in caligine detinetur. Tandem concludit Bonauent. reuelationem superintellectualem non semper fieri per aliquam intelligibilem cognitionem, sed per ardentissimam dilectionem, experimentalemq. notitiam. Sextum iter quod præcedentibus subnectitur, est experimentalis

talis

talis prægustatio & notitia. Et vt facilius quæ diximus intelligantur, aduertendum est, experientiam siue notitiam nihil aliud esse quàm actum quo vnaquæq; potentia tendit in suum obiectum. Nam licet omnes mihi dicerent mel esse dulce & hoc rationibus probarent, tamen si numquam gustassem, dicere non possem, me experimentalem dulcedinis eius notitiam habere, sed opinionem, aut scientiam. Simile fit circa potentias interiores: nam quamuis Scriptura & reliqui omnes dicant mihi, quàm dulcis est Dominus, numquam tamen de ea dulcedine Domini notitiam experimentalem me habere dicam, nisi gustus ipse meus diuinam dulcedinem sentiat, & cum sponsa dicat: Fructus eius dulcis gutturi meo. Inde Bernard. sup. Cant. Quidquid de occultis tuis ô Domine Iesu nouimus, hoc aut Scriptura docente, aut te reuelante, aut certe (quod perfectorum est) gustu, idest, experientia didicimus. Quid prodest multa scire, si ea tamen non gustes aut experiaris? & ideò Petrus in Epistola sua ait: Si tamen gustatis quòd dulcis sit Dominus. Huius sublimis degustationis impedimentum solet esse carnalis affectus: nam cum carnalis sensus munere suo foris vtitur, interior sensus quasi somno sepultus spiritualium gaudiorum nequit sentire dulcedinem, quæ nisi palato mentis percipi non potest, exteriorum sensuum vagatione sopita. Siquis diligēter à delectatione exteriori distrahitur, mox necessario degustare incipit aliquid

internæ dulcedinis, ne si omni delectatione priuetur, quasi aridum semen ac sine humore ad sapientiæ germen non conualescat. Quantus autem hic gustus sit, nec is, cui gustare datum est, satis potest exprimere: sola enim noscitur experientia. Quem tamen vt experiri possemus maximum nobis collatum est remedium in sacramento Eucharistiæ digne sumpto: at qui gustum hunc penitus ignorat, necesse est eum miserabili fame perire. Super quo vide Greg. in in Moral. super illud Iob. 18. Attenuetur fame robur eius. Et Bernar. super illud: In odorem vnguentorum tuorum currimus, ita scribit: Quamuis suauis sit Dominus vniuersis, maxime tamen domesticis, & quanto quis illi vitæ merito ac mentis puritate fit propinquior, tãto magis eum arbitror recentiorum aromatum & vnctionis suauioris sentire fragrantiam. Verumtamen in his rebus intelligentia solum capit, quod attingit sapientia: Deus enim desiderio quæritur, cognitione inuenitur, gustu verò tangitur & detinetur. Amplexamur namque Deum non intellectu, sed voluntate, vt placet August. lib. 9. de Trinitate cap. 6. Vnde sponsa: Tenui eum, scilicet, ineffabilibus amplexibus, neque dimittam. Tandem aduerte, & attente lege hæc apud Bernard. in lib. de Amore. & Gregorium super illud Iob. Auris verba dijudicat, & fauces comedentis saporem. Asserunt enim quamplures esse, qui sacras Scripturas & diuina mysteria intelligant, ea tamen experimentali gustu non

ſtu non tangunt: nam quæ intelligunt, non ipſis medullitus per amorem inhærent. Verum enim guſtum, de quo loquimur, percipere plene nequeunt, niſi hi qui priora itinera prædicta experti ſunt. Septimum & vltimum iter eſt introitus ad æterna per meritoriam & Deiformem operationem: parui momenti eſſent prædicta omnia, niſi ea Deiformis operatio conſummaret. Quid nobis prodeſſe poterit cum Deo dulciſſime conuerſari, ſi inde ad nos redeuntes exemplaris operationis lumen non attulerimus? Vult enim Dominus, vt in agendo illi ſimiles efficiamur, cum ad eius imaginem facti ſimus. Vult præterea, vt Angelis etiam in operando aſſimilemur, cum ad eorum ſocietatem creati ſimus, in operando inquam quo ad actum purgandi, illuminandi, & perficiendi. Vult etiam vt ardeamus amore cum Seraphim: diuinorum ſcientia fulgeamus cum Cherubim: ſpirituales facti omnia iudicemus cum Thronis: nobis ipſis dominemur cum Dominationibus: fortiter reſiſtamus inordinatis motibus noſtris malignorumque ſpirituum ſuggeſtionibus, cum Virtutibus: regnum animæ in iuſtitia & pace gubernemus, cum Poteſtatibus: ſubditis noſtris debite prouideamus, cum Principatibus: magna ſi habemus, proximis noſtris communicemus cum Archangelis: minora ſubſidia indigentibus impertiamur cum Angelis. Igitur felicia hæc itinera ſumma animi contentione percurramus: ſpiritus enim

noster in his itineribus ita progredietur: Primo consolatur, deinde consolatus currens calescit, calefactus deuotione mollescit, mollificatus amando liquescit, liquefactus feruore sursum extollitur, vt nusquam nisi in æternitate subsistere ac quiescere velit. Origenes super Cantica sic scribit: Dulcissimus affectus diuinæ contemplationis est liquefactio, cor autem liquefactum lectus mollis est & calidus, vbi suauissime quiescit dilectus, vbi contacta sponsa spirituali contactu, maximam illi impertitur delectationem.

ANAGOGICA EXPOSITIO Orationis Dominicæ. *Cap. XXV.*

PAter. Natura & gratia, qui nobis esse naturæ communicasti, sensum ac motum naturalem: atque esse gratiæ, sensum scililicet & motum gratiæ, sine quo esse, est peius esse quàm nihil esse.

Noster. Qui tuæ bonitatis liberali largitione multos quotidie filios gignis secundum esse spirituale gratiæ & amoris.

Qui es in cælis, idest, qui mirabiliter habitas in animabus, cælorum proprietates habentibus, hoc est, in amore tuo firmis: semper mobilibus ob sublimium desideriorum assiduitatem: item quæ sunt sideribus ornatæ. id est, clarissimis virtutibus.

San-

Sanctificetur nomen tuum, idest, efficiatur in me absque terra nomen tuum, purgatis omnibus terrenis affectibus.

Adueniat Regnum tuum; idest, omnino & semper in anima regnes; vt non solum motus nullus aut actus sit in ea contra præcepta tua, sed omnes actiones nostræ iuxta tuæ gubernationis censuram fiant. Bernardus Sermone 73. super Cantica exponit hæc de secundo aduentu, dicens: O si finiatur iam sęculum hoc, & manifestetur regnum tuum. Hoc cupit, hoc expetit sponsa, idest Ecclesia.

Fiat voluntas tua, in terrenis hominibus sicut fit in cælestibus, idest firmis, semper mobilibus, & sideribus ornatis, vt suprà dictum est.

Panem nostrum quotidianum. O Pater nisi mittas desuper panem feruoris atque spiritualis cõsolationis quotidie singulisque horis, mox deficimus & ad quærendum vilissimum panem externarum consolationum relabimur. Mitte ergo benignissime Pater micas de mensa illa opulentissima, quibus (idest actibus vnitiui amoris) nisi anima quotidie pascatur, suæ fortitudinis vigorem indubitanter amittit.

Dimitte nobis debita nostra. Etiam minima venialia, pœnasque pro illis debitas remittas: illa enim detestor & odi, nam tuæ lucis in me radium obnubilare, & amoris vnitiui feruorem tepescere faciunt.

Ne nos inducas in tentationem, Quanto plus te

te diligo benigne Domine, eo magis à te separari pertimesco, cõsiderata carnis fragilitate, & infesti hostis astutia. Nõ igitur permittas me Domine eius blãdicijs, aut insidijs vnquam nutare, sed libera quęso me à multis ad malum propensionibus, & pœnis etiã purgatorij, quatenus dulcissimam tui visionem differre possunt.

IDEM IN OPVSCVLO DE SEPTEM *gradibus contemplationis.* *Cap. XXVI.*

Septem contemplationis gradus hi sunt: Ignis, vnctio, extasis, speculatio, gustus, quies, gloria. Nam primo anima ignescit, ignita inungitur, inuncta rapitur, rapta speculatur vel contemplatur, contemplans gustat, gustans quiescit. Hi gradus gradatim ascenduntur ab his, qui diligenter in spiritualibus se exercent, qui tamen non nisi experientia percipi possunt, atque hos sequitur septimus in patria. De primo gradu qui ignis est, sic Dauid loquitur Psalm. 38. Concaluit cor meum intra me. Nam anima quæ ad adorandum Dominum se effundit, subito irradiatur ardenti diuinæ maiestatis radio, qui pias affectiones accendat, malas exurat, teporem inflammet, fitque anima velut holocaustum in conspectu Domini, in quo mirifice delectatur. Deus adest, illa pauet, Deus ignem immissum auget, vt plus caleat: illa ortas affectiones colligens, fouet eas vt sub-

subminiſtrata pinguiori materia, magis creſcat incendium. Secundus gradus eſt vnctio, id eſt, roſeus quidam liquor qui per totam animam diffuſus, eam erudit, corroborat, confortat diſpo nẽs ipſam ſuauiter ad veritatis certitudines ſuſcipiendas pariter & contemplandas. Hic gradus præcordia irrigat, temperans primi gradus calorem, ſcilicet ne plus ardeat, quàm oportet: quod enim ignis purificat cremãdo, hoc vnctio mulcet, pinguedinem ſuam infundens, vt anima ad ſuſcipiendos diuinos radios inter ſe aptior maneat. Tertius eſt voluptoſa hominis interioris eleuatio ſupra ſeipſum, id eſt, deſerto exteriori homine, vt proprius ad fontem diuini amoris accedat. Nam oblito exteriori homine anima pro viribus ſe ad æterna & altiſſima ſurſum extollit mediantibus actiuis virtutibus, puritate ſcilicet & humilitate: humilitate enim deſeritur homo exterior, puritate ſurſum agitur interior, vt diuinos radios ſuſcipere poſſit. Sequitur quartus qui eſt contemplari ſeu ſpeculari diuitias ſoli Deo notas, inueſtigatione intellectuali ſimul & affectiua, licet affectio profundius deſcendat quàm intelligentia. Nam præcurrente intelligẽtia, cum ingredi nequeat, quaſi per ſpeculum videns foris ſedet, affectio vero quę neſcia eſt ſpecularis viſionis, celeriter ingreſſa dilecto vnitur: intromiſſa tamen affectione ſubſequenter ingreditur intelligentia, quod vbi fit, inebriatur affectio cęleſti & miro quodã ſapore, & lucidiſſimis radijs intelligentia illuſtratur. Hunc gradum

iam

iam plene conscenderat, qui dixit: Nos autem reuelata facie, idest, remotis omnibus impuritatibus faciem intelligentiæ velantibus, gloriã, idest, claritatem Domini speculantes, in eandem transformamur imaginem, idest, in eã quæ imaginamur seu speculamur (abstractus enim homo à seipso absorbetur in Deum) & à claritate in claritatem manuducti ab ipso Domini Spiritu, diuinis splendoribus ac cognitionibus adimplemur, proficientes de cognitione in cognitionem, ac de lumine in lumen. Quinto loco sequitur gustus, qui est suauissima diuinæ dulcedinis prælibatio, ex diuini Spiritus vberrimo fonte in animas contemplantium distillata. Non enim ad satietatem, sed sensim suauissimis illis guttulis recreamur, ideò esurientem nutriunt, vehementer alliciunt, concitantq. ad frequentissime orandum ac dicendum: Os meum aperui, emitte Pater, & similia. Sequitur sextus, qui est mira quædam & suauis tranquillitas per infusam nobis ex orationis frequentia dulcedinem concreata: quæ solum spiritualibus viris qui in contemplandi actu maximos progressus fecerint, conceditur: nam hi bonitatis diuinæ familiaritate recipiũt cælestes immissiones animalibus hominibus penitus ignotas. Diu laborandum est, vt ad huius felicitatis conditionem peruenias. Moyses (vt inquit Basil. 1. Homilia in Exaemer.) quadraginta annis contemplationi vacauit in terra Madian, in quam ex Ægypto fugiens se receperat, & ideò diuina frui potuit

fami-

familiaritate: octuaginta namque annorum erat quando Dominus de rubo allocutus est eũ. Tu ergo perseuera & sustine Dominũ, spe enim tua non frustraberis. Affirmat Thaulerus contemplantes sæpe in tantam exultationẽ ac mentis iubilationem rapi, vt eam sustinere non valentes, cogantur erumpere in verba, suspiria, & singulares gestus; quod nisi facerent, ex eorum ore prorumperet sanguis (vt sæpe accidisse constat) aut in grande aliquod valetudinis periculum inciderent. Addit etiam, his in remoto à turba loco porrigendam esse communionẽ, ne ignarum vulgus eorum insolitas videns oris mutationes, offendatur. Fatetur tamen hos cum ad maiora ascendunt, scilicet, ad purissimam vnionem quam perfecti viri experiũtur, vel hæc non faciunt, vel facile gestus mutationes comprimunt. Postquam homo in via spirituali puer esse desijt, vtpote iam abunde lactis refocillatus dulcedine (idest, spiritualium consolationum) & in virilem euasit ætatem, iam à lactis alimento depulsus, suo labore victum quærere iubetur, vt cæli sæuitiam ac procellas perferre discat, sæpeq. fit, vt auferat illi Dominus, vel occultet omnia dona peculiaria, quæ antea concesserat, & illum cõpellat incedere tenebrosa, atque inaquosa via, quasi sibi ipsi relictus: omnia sua exercitia quibus antea delectabatur, fastidit: nec vel tantillum tẽporis in sancta potest cogitatione permanere. Si ad Deum vult confugere, mox inde præ cordis ariditate & varijs tentationũ incursibus

ſibus repellitur. Cetera omnia iniucundá illi ſunt & ingrata, ita vt nullibi requiem inueniat. Neſcit denique quò ſe vertat. Si tamen prudens eſt & fortis, hæc corde meditetur, & ore proferat: Salue amaritudo amariſſima omnis gratiæ plena. Tunc ſæpe fœda vitia, quæ ante deuicerat, maiori vi impetunt, & quo maior eſt ſolemnitas, & ad eam intime celebrãdam purior vult fieri, eo duriorem ſe inuenit. O tu quiſquis es frater chariſſime, ne hinc anſam arripias ad vana ſolatia declinandi, fidelis permane cæleſti ſponſo, viriliter age, reſigna te totum in Dei beneplacitum: quod ſi feceris, intelliges tunc te eſſe Deo gratioſiorem, quàm quo tempore cæleſtibus blandicijs ab eo fouebaris. Hæ autem mentis anxietates varijs ex cauſis oriri ſolent, aliquando ex propria ac naturali hominis diſpoſitione, aliquando ex aeris intemperie, aliquando ex maligni ſpiritus operatione: denique Deo ſic permittente ſæpe euenit, vt hi in grauem triſtitiam, ac horribilem deſperandi tentationem præcipitentur: at ſi ſe totos in Dei beneplacitum reſignent, nullum eſſe efficacius remedium aduerſus has tentationes plene ſentiẽt. Huius reſignationis tanta vis eſt, vt nil cum ipſa conferri valeat, reſignationem quippe Martyrum excedit: illi enim diuina conſolatione ſuffulti tormenta ſpernebant, mortẽ hilariter oppetebant, ſed interne Deo carere, ſupplicia omnia excedit, in eo præſertim homine qui requiẽ mentis in Deo pacemq. internam eſt expertus.

Illum

Illum verò qui in ea cordis ariditate & spiritus perturbatione fortem ac fidum se Christi athletam præstiterit, mirabiliter Deus ipse post pugnam reficit, & purgans eum illo igne terribili, in se tandem transformat, ac demum, in ineffabile refrigerium transferens ipsum, immergit in suæ diuinitatis abysso. Nulla igitur commodior ac tutior via ad affluentiam cælestium gratiarum promerendam esse potest, quàm toto cordis affectu expetere internas & externas calamitates & afflictiones pro Dei amore. O si quidquid Dominus permittit id tamquam optimum de manu eius libentissime susciperemus siue prosperum, siue aduersum: siue dulce, siue amarum: quod si sic fieret, semper internæ pacis felicitate frueremur, atque hic est totius perfectionis scopus. Si faber ferrarius nequeat solus in varios vsus ferrum mollire, conuocat alios vt malleis ferreis concurrentes, quamplurimis ictibus in quodlibet velint opus, ferrum aptare possint: sic cum propriæ voluntatis duritia à nobis frangi nequeat, oportet plures conuenire tribulantes, & nostri contemptores qui nos affligere & mortificare valeant. Item ferrum rubigine multa contectum, si in ignem mittatur, primò à rubigine contracta purificatur, secundo rubescit colorem rutilum ignis assumens, tertio liquescens ad quamuis formam ab artifice imprimendam aptum redditur: sic anima inordinatis affectionibus scatens, si diuini amoris igne

succen-

succendatur, primo quidem purgatur: secundo rubescere ac clarescere incipit sanctis meditationibus, aspirationibus, & cælestibus desiderijs quasi colorem suscipiens: si demum in hoc diuino igne perduret, mollescit ac liquescit expulsa duritia voluntatis, eiusque proprietate in diuinam voluntatem transformata, habilis ac flexibilis redditur, & apta, vt in ea diuinum fiat beneplacitum tam in secundis quàm in aduersis. Opportuna occasio est disciplinæ, id est, corporalis flagellationis, quo tempore caro contra spiritum superbit, aut concupiscentiæ motu, aut inuidiæ, aut indignationis, ob contumeliam sibi irrogatam. Tunc verberanda est, atque his verbis castiganda. Adhuc viuis? expende quid te deceat, opus est hæc non dolere, si flagella pati nolis. Sic enim paulatim mentis impetus sopiuntur vel penitus extinguuntur. Si filius vnigenitus patrem suum videat indulgentiorem erga seruum, mirum in modum tristatur: ita etiam spiritus noster grauissime mæret si caro delectatione souetur. Multa sunt quæ adhuc ignoras, cum nondum transieris à Theologia intellectus ad Theologiam affectus: à scientia ad sapientiam: à cognitione ad deuotionem: quæ Theologia merito dicitur mystica, id est, occulta quòd paucissimis nota sit. Consistit namque in excelsa contemplatione, in ardenti affectione, in raptibus, mentalibusque excessibus: quibus omnibus ad cognitionem Dei facilius venire possimus

mus quàm per humana studia. Versatur igitur hæc arcana Theologia in experimentalibus de Deo notitijs, quæ varijs nominibus à sanctis nuncupantur, sicut re ipsa variæ sunt. Videlicet, Contemplatio, Extasis, Raptus, Liquefactio, Transformatio, Vnio, Exultatio, Iubilus, Ingressus in diuinam caliginem, Gustatio Dei, Amplexus, siue Osculum sponsi. Quæ omnia ab his qui ea numquam experti sunt, dignosci nequeunt, sicut numquam efficere poteris vt cæcus colorem concipiat, aut surdus vocum harmoniam. De his enim dixit Dominus: Abscondisti hæc à sapientibus, & reuelasti ea paruulis. Nihilominus tamen fatemur inexpertos aliquid licet modicum experimentalis huius Theologiæ posse percipere, sed speculatiue & obscure: hoc vero quatenus fidem habent experientijs sanctorum qui in ea versati sunt. Atque inde fit, vt viri ingenio pollentes, si libris de Theologia mystica incumbant, de ea & loqui & disputare argutissime valeant, licet eam numquam experti sint: immo aliquando subtilius & copiosius de ea loquantur, quàm experti, cum tamen multo minus intelligant. Ideo Gerson in lib. de mystica Theologia asserit omnino Theologis Scholasticis expedire, quamuis deuotionis sint expertes, libros mysticæ Theologiæ sæpe legere, dummodo eorum doctrinæ assentiantur, ex ea enim lectione gignitur amor, & suboritur quidam ardor experiendi & cognoscendi illa, quæ sola fide percipiunt, & docta ratiocinatione conferunt:

Eloquium namque Domini ignitum est: qui si via hac ad contemplationem peruenerint, tunc absolutissimi Theologi merito dici poterunt, quales fuisse scimus B. Thom. Bonauent. & ceteros, quorum merita gloriose recolimus. Id tamen maxime attendere curent docti inexperti, ne (cum deuotæ personæ ac simplices de affectibus suis in Deum miranda narrauerint, vbi nil sit fidei contrarium, aut quod bonis moribus aduersetur) obstinate resistant, sed potius humili animo venerentur incognita, vel saltem iudicij sui sententiam suspendant, illius examinis periculum Doctoribus in ea mysticæ Theologiæ eruditione relinquentes.

EXERCITIVM SPIRITVALE QVOtidianum, quod doceatur sub hac methodo, & metaphoris. Cap. XXVII.

PRimo, arrepto speculo diuinæ legis, Euangelicæq. perfectionis, accurate vulnera maculasq. nostras etiam minimas perspiciamus, quibus conspectis, pudore confusi, & corde contriti, ad diuina balnea confugiamus, ad diuini cruoris flumina, ad Dominicæ propitiationis myropolia: instar mulieris, quæ faciei suæ maculis in speculo cognitis, ornare se properat & & maculas delere. Secundo, Dominicã benignitatem admiremur, dicentes: Quis hic est Dominus, qui amore hominum ductus, tanta pro nobis est passus, vt sanguinem etiam suum effunderet, vt esset nobis omnibus in balneum & vnguentũ?

Tertiò,

Tertio, ad considerandum immensæ bonitatis pelagus rapi, & in eo immergi ac inebriari, quilibet nostrum studeat, ac tantæ bonitatis dulcedine & amore ad vnitiuum amorem incessanter anhelet, quod si adipiscatur, facillime millies horæ momento innumerabilibus & ardentissimis desiderijs in Deum se eriget absque præuia meditatione. Ex toto diei vnius spatio attende, quantum temporis sincere ac pure Domino impendas: vtinam vel hora vna sincera intentione ac vehementissimo in Deum affectu ardere vere posses. Ne existimes te Deo habituali amore plene satisfacere. Quinimmo dolendũ est quàm plurimos esse qui de spirituali consolatione libere agant, cũ tamen hi narrẽt, quod non degustant, & loquantur, quæ penitus ignorant. Non parũ interest inter testem oculatũ & auritum: concionator enim feruido Dñi spiritu plenus lõge abest ab eo, qui sola Theologia Scholastica nititur: nam hic tantũmodo quæ à Bern. Aug. Chrys. accepit, proponere solet, ille vero quæ audiuit, quæ in contemplationis feruore rapuit, enarrat. Quo pacto lucidissimã ignis illius flammam explicare poterit, cui numquã ad eam licuit accedere? Quis dulcissimas cælestis suauitatis delectationes referre poterit, qui earum est inexpertus? Præsertim cum nec expertis effari liceat. Qui internam conscientiæ pacem non experitur, numquam eius delectationem plene cognoscet. Præsentissimũ ad mentem in deuotione conseruandam remedium est, numquã exter-

no negotio tota cordis affectione incúberee nam sive loquaris, sive manibus operéris, semper secretius mentis tuæ cubiculum externis negotiis inaccessum, Deo pateat, apice mentis solum Deum intuere, in eo mentales oculos defigito, tamquam in rectorem, remuneratorem, & sponsum. Nam cum totum animum humanis tradamus negotijs: ideo spiritus feruor languescens tarde excitatur, ac si pereat, difficillime reuocatur. Non ergo plus mentalis affectus cuilibet rei accommodes quàm ipsius conditio postulet. At si caro fallax opportunos labores sub contemplationis prætextu refugiat, feruide insta, vt operans in fratrum charitate spiritus à Deo non discedat. Sæpe fit vt proba mulier primo coniugij sui anno ita ardenter maritum diligat, vt ne vel tantillo temporis spatio absenti ã eius pati possit: at transactis pluribus annis languet feruor ille, cum tamen sincerus ille amor firmus ac quietus non cesset, immo re ipsa ardentior existat: febris enim ethica grauior habetur tertiana acuta celeriter transeunte. Non aliter mira illa Domini dilectio in incipientibus & proficientibus mirabiles inflammationes ac feruores excitare solet, valetudinem etiam ipsam lædentes. Perfectorum vero amor caret assiduitate illa inflammationum (quamuis aliquando fortius incendatur) sed reuera maior, firmior, purior, & quietior est habendus. Paterfamilias, si filium habeat primogenitum iuuenili ætate florentem, ingenuis moribus ornatum: alterum vero

to infantem non adhuc plene verba fingentem, hunc licet tenerius, & dulcius amaret, illum tamen firmius & quietius diligeret, immo indubitanter fortius: nam si optio daretur patri quem vellet potius interire, non paruulum vnum, sed duos, aut tres, si haberet, pro primogenito adulto morti exponeret. Alio vtamur exemplo: Ignis in materia fragili combustibili accensus, altiores flammas euomit, quàm si in ligno solido exurendo detineatur, in eo tamen firmius ac fortius permanet quàm in stipulis, in quarum combustione acriores flammas excitauerat. Sicut vita corporalis non nisi assidua respiratione cõseruatur hauriens aerem purum & gelidum, ac mutuo calidum supra modum expellens: ita vita spiritualis actualis, idest, feruor spiritus nequit non assidue membrorum libertate & peccati fomitis ardore compungi, quæ vt plene expellat, necesse est mentem iugi legis Dominicæ recordatione perfricare. Quæ nihil sunt, pro nihilo reputato, nempe afflictiones, opprobria, & cetera huiusmodi, quæ si penitus spernas, fiet, vt solum Deum sentias, ac solum illi placere studeas. Si aer nubibus obscuretur, non satis poteris solis aut lunæ splendorem (licet fixis oculis) intueri, cum intermediæ nubes visum hebetent: ita dum intellectus tuus varia phantasmatum genera produxerit, Deum plene cognoscere non poteris, cum phantasmata illa intermedia mentis aerem obnubilent, præsertim in initijs. Ideo in hac felici exercitatione præ omnibus

nibus opus est perseuerantia frequenti ex maxĩma fiducia prouenienti, qua indubitanter speremus nos Dei ipsius munere ad firmitatẽ, perfectionemque amoris vnitiui esse peruenturos quando Deo ipsi placitum fuerit, nec in his perscribamus Domino tempus, sed eius immensæ benignitati omnia committamus. Quare si quando in ea mentis exercitatione, spirituali dulcedine te sentias delinitum, age gratias Domino, qui liberali manu tanta tibi beneficia largiatur: sin omnino duritia atque cordis ariditate cruciaris, age gratias Domino, qui non alijs quàm proprijs sumptibus tuis coli velit. Prima mentis potẽtia, quã mortificare oportet, cogitatiua est, seu intellectiua, vt scilicet, inutiles cogitationes repellẽs, ad vtiles & sanctas trãsferatur: nõ enim gigni possunt bonę affectiones, nisi prẹuijs sanctis cõsiderationibus vtamur. Doce sæculares cũ cubitum eunt hæc meditari: vitam in morte terminari, sicut dies declinauit in noctem: & corpus exclusa anima in sepulchro collocandum, sicut exuta veste in lecto te collocas. Cum autem mane expergisceris, recogita, quàm acute vigilare oporteat in die iudicij, vbi huius sæculi nox terminabitur, accersieris à sepulchro, rursum indues animam, vt corã Deo in iudicio stes, operũ tuorũ omnium rationem redditurus. Hæc consideratio assidue versetur ob oculos, nẽpe quo pacto te Dominus ab æterno elegerit, quasi quamplurium bonarum actionum instrumentum, vt tuis potentijs, sensibus, ac membris beneplacitũ

eius

eius in multis bonis operibus adimpleret: post creationem se tibi altius insinuauit, expetitq. in te ac per te opera, quibus gloria eius innotescat, exercere: tu vero quasi refractarium instrumentum tanto beneficiorum ponderi non cedis, immo resistis, idq. curare videris, ne voluntas Domini in te perficiatur. Quare quæcumque bona in vniuersum agas, ea cogita in te Deum ipsum agere medijs auxilijs naturalibus vel gratuitis: ideo cauendum est, ne ea tibi tribuas, sed potius time, ne ea inficias, aut macules. Deinde contemplare, quem scopum Dominus his operibus ab æterno præfixerit, nempe, vt impleretur suæ bonitatis dispositio, vt in tempore opportuno bonitatis suæ magnitudo innotesceret, vt eo medio reducereris in Deum, in quo ab æterno suum viuit opus, & ab hoc scopo caue ne aberres, vel ab eo aliquantisper deflectas. Cogita, quam breui tempore in aliam vitam longe huic dissimilem sis traducendus, in qua omnia sensibilia ita penitus obliuioni tradentur, ac si numquam fuissent, vbi æqua examinabuntur lance quæ commiseris. Ambrosius scribit facilius esse innocentiam conseruare, quàm post lapsum veram peragere pœnitentiã, atque eodẽ modo facilius esse orationis vehementiã ac deuotionẽ conseruare, quàm post aliquos distractionis dies ad solitum feruorem redire. Ferrarius faber ignitũ ferrũ de igne extrahens, ictibus mollire satagit: sed antequam penitus frigescat, ad ignẽ reducit, vt iterũ faciliter ignescat: sic etiã spiritus noster à feruore de-

re deuotionis extractus, & occupationis terrenæ ictibus percussus, ne omnino frigescat atque induretur, ad fornacem deuotionis est reducendus. Nam qui studiose curant deuotionem nutrire quotidie, facile conseruant, ac tuentur: si vero licet paucissimis diebus ab officio recedăt, difficulter ad exercitij interioris feruorem redire solent. Quapropter illud maxime curandum est, vt orationis assiduitate cor semper Deo pateat, nihil timeamus, nihil speremus, sed nos in diuinę voluntatis beneplacito resignemus, paratosq. nos exhibeamus ad ea omnia, quæ Dominus in nobis fieri velit, nihil futura curemus, sed cuncta nostra plene Deo committamus. Cordi huiusmodi renunciato adiungitur Dei recordatio dulcissima. Nam vt reipsa patet, speculatio intellectualis vehemens eorũ, quæ non apta sunt ad deuotionem excitandam (vt Metaphysicalium) longe magis desiccat atque indurat affectum, quàm occupatio corporalis: magis enim implicat & absorbet intellectum, nec permittit alijs affectiuis cõsiderationibus frui. Quare Lectores debent (si spiritus feruorẽ conseruare velint) sæpe ad orationem, lectionem, meditationem eorum, quæ affectionem excitant, recurrere: alioqui omnino indurabuntur, quod res ipsa plane testatur. Si quo tempore accedis ad orationem, dicat tibi cogitatio tua: Recede hinc: nam cum sis distractus, nulla deuotionis aut consolationis dulcedine frui poteris, tu contra dicito: Ego non huc accessi, vt cælestibus imbuar

imbuar consolationibus, sed vt cogitationes meas, quibuscum mihi bellum est superare valeam, & si quid tædij inde proueniat, patienter pro Christi nominę perferam. Quid clementius excogitari queat, quã si assidue oculos tuos puluere aspergens conqueraris, & grauissimo dolore significes, quòd videre libere nequeas? Ita etiam cum affectiones tuas erga terrena multiplices, stultissime quereris quòd frui contemplatione non valeas. Si quæras, quid sit caligo illa, quam contemplantes asserunt esse supremam ac vltimam metam, ad quam intellectus noster in via peruenire potest in contemplatione Domini (intellige tamen absque speciali lumine infuso) scito tres esse gradus diuinæ cognitionis. Primus dicitur discursus, aut meditatio, cum diuinas perfectiones quilibet contemplatur, seu Domini attributa, vt potentiam, sapientiam, bonitatem, & ex vna in ceteras progreditur. Secundus gradus dicitur simplex intelligentia, cum intellectus noster ita simpliciter in Deo & diuina essentia figitur vt nihil aliud præter Deum consideret: sed cum hæc intellectio, quamuis simplex secum afferat conceptum de Deo positiuum, licet non respiciat aliquod eius speciale attributum, (ac id ab omnibus pro certo habeatur, conceptus omnes positiuos, quos de Deo fingere intellectus nostri fragilitas potest, esse imperfectos, nec plene posse ad veram Dei cognitionem sufficere, ac sunt media quædã inter Deum & intellectum nostrum:)
ideo

ideo sublimior adhuc reperitur cognitionis diuinæ gradus, ad quem tunc peruenimus, cum intellectus noster omnino suspendit omnes tam actus, quàm cõceptus vel attributa, quos de Deo in meditatione formauit, vel quos in simplici diuinæ essentiæ intellectione recepit, & tunc in quadam ignoratione demergitur, in qua fatetur se non satis intelligere posse, quid sit Dominus: & dicitur manere in caligine, quæ est altissima meta omnium, ad quas intellectus noster, dum viuimus, ascendere potest. Vnde scribit Dionysius optimam de Deo scientiam esse hanc ignorantiam. Quapropter merito deploranda est huius vitæ calamitas, cuius summa felicitas in ipsa ignorantia atque Dei caligine consistit, cum tamẽ sola Domini clara cognitio summa existat beatitudo. Hæc lucida caligo omnibus præcedentibus conceptibus preponitur. Nunc vero attende causam dispositiuam huius caliginis, & ipsius effectum. Dispositio, vt ad caliginẽ accedamus, est instantia aspirationum affectiuarum, mira enim vi pollent ad fugandas phantasmatũ nebulas & terrenarum insimul affectionũ, ex quibus rerum corporearum imagines vt plurimum prouenire solent: at si aspirationibus incumbas cum mentis ardore, paulatim euanescunt phantasmata, ita vt recedentibus prædictis imaginibus, accedere possimus ad caliginẽ. Effectus autem caliginis est libertas voluntatis, qua libere & solute spatiari ac natare valeat in pelago diuinæ bonitatis ac dulcedinis. Nam quamdiu intellectus

intellectus

tellectus positiuis cõceptibus intentus erat, vis illa voluntatis affectiua, ita arctabatur, vt extra cogitationis præscriptos limites progredi non posset, & cum conceptus imperfecte ostenderent, quid Deus esset, voluntas minus libere ac perfecte amabat, conceptibus tantummodo se cooptans: expulsis veró conceptibus, libera remanet voluntas ad ingrediendum pelagus illud diuinæ bonitatis efficacissimis actibus amoris: & ideo dicemus voluntatem ascendere, quò intellectus peruenire non valeat, nam cum intellectus caligat, & à suo actu suspenditur, tunc voluntas maxime agit. Ideo Bonauentura dicit enitentibus ad vnitiuum amorem, intellectuales conceptiones fugiendas esse. Existens autem vere in hac caligine cum ardentissima voluntatis dilectione, dicitur esse in vltima dispositione ad vnitiuum amorem, & vnionem passiuam, ac amorem fruitiuum. Sed aduersus dicta obijcies, Quomodo intellectu ab omni actu & conceptu erga Deum suspenso, possit voluntas libere actui dilectionis insistere? Respondeo, intellectũ in ea existentẽ caligine non omnino manere otiosum; sed cũ expellat omnes positiuos cõceptus, manet in quodã negatiuo cõceptu lõge illis perfectiori, videlicet incõprehẽsibili, incõceptibili, inintelligibili. Felix igitur qui cũ Moyse caliginẽ intrat: nã ibi plene reficitur: ideo enim Moyses nihil aliud quadraginta dieb* comedisse scribitur. Prædicta non confutantur articulo Parisiens. edito contra asserentes Deum hic non posse cognosci

conce-

conceptu positiuo, sed solum per negationes. Intellectualem namque cognitionem relinquens, super intellectum & mentem optime Deum cognoscit, vt scribit Dionys. Perambulemus ergo hanc viam: purus animus, pura Deum deuotione frequentet, frequentando gustet, gustando probet quàm suauis est Dominus, quo tandem inebriatus amore, totam in Deum considerationem inflectat, toto in ipsum desiderio pergat, nihil dulcius, nihil iucundius in vita habeat, quàm vacare & videre, quoniam ipse est Deus. Affecta sic anima sponsum arctissime complectitur, stringit, & tenet dicens: Tenui eum neque dimittam.

ORATIO BONAVENTVRAE. Cap. XXVIII.

DOmine Deus quis ego nequissimus ac vanissimus homo, stercus, vermisq. fœtidissimus: tu autem omne bonum, honestum, & pulchrum, omnis vtilitas, omnis amœnitas, omnis suauitas, fons splendoris, fons melodiæ, fons dulcoris, fons amoris, & intimus dilectionis amplexus. Tu rogas me, ego te fugio: de me es sollicitus, ego nihil de te curo: tu mihi semper seruis, ego te semper offendo: te mihi tribuis, ego te contemno: me qui pene nihil sum diligis, ego te infinitum & inenarrabile bonum sperno, fœtorem, horrorem, mortalem dolorem tibi præponens. Plus me allicit vanitas, quàm æternitas:

tas: execranda miseria, quàm summa felicitas: plus sordes, quàm pulchritudo: seruitus, quàm libertas: amaritudo, quàm dulcedo. Quid faciã miser, quò ibo? Tu amantissime Pater vis à me amari, & hoc à me exigis, tu plene scis, & vales hæc in me operari: tene ergo me amore tuo, restringe me amore tuo; præuale tu mihi, non præualeam ego tibi: scio & intime doleo me totam tuam substantiam dissipasse, cum amorem tibi debitum in creaturis tuis lasciue collocauerim. Nunc autem inopiam meam considerãs, & egestatem cognoscens, famelico appetitu ad viscera misericordiæ tuæ redeo: radijs gratiæ tuæ quæso mihi occurras, tuæ pietatis oculis me cognosce, amplexare, & osculare me osculo pacis. O quando licebit mihi emori, vt vita mea in Christo sit abscondita? Quando quiescam in centro meo Christo? Quando eius sanguine inebriabor? Quando cor meum erit vnum cum ipso? Quando erit ille totus meus, & ego totus suus? Quando cor meum fiet vnum cum ipso? Igitur bone Iesu refoue me visceribus, refice vberibus, inebria vulneribus, purarum lacrymarum fluuium concede: si de voluptatis ac deliciarum fonte, si de Christo pendente in cruce egressus est fluuius lacrymarum, æquius est, vt de me, qui locus sum sordium, egrediatur. Felix anima contemplantis, in qua requiem inuenit omnium creator, cui etiam dicere licet: Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo: negare enim requiem non poterit animæ, quæ

illi in hac vita requiē præparauit. Anima mea attendas, quæso, quòd sublimis ille Rex gloriæ te in domum sibi gratissimam elegerit, quam cælo & terræ, & toti huic vniuersali machinæ præponit.

Caput XXIX.

ANima quæ ad dulcedinis cælestis degustationem se præparare vult, debet esse (vt inquit Bonauen. in Soliloq.) depurata, exercitata, eleuata. In primo hæc cælestis dulcedo odoratur: In secundo degustatur. In tertio aliquando vsque ad ebrietatem sumitur, & potatur. Primo ergo debet esse depurata à peccatis, ab inordinatis affectionibus, à temporali consolatione, & à vaga distractione in amore creaturarum. Nam iuxta Bernardi sententiam, fallitur, qui cælestem illam dulcedinem huic cineri, diuinum illud balsamum huic venenoso gaudio, charismata illa Spiritus sancti, huius sæculi illecebris misceri posse arbitratur. Depurata ergo ac purgata anima lacrymosis gemitibus, vesci poterit pane illo, iuxta illud: Antequam comedam, suspiro. Secundo, debet mens esse exercitata in bonarū actionum assidua operatione, & in malorū humili perpessione. Tertio, eleuanda est mens ad superna, erigenda ad fontem diuinæ bonitatis, vt ingredi possit in cellam vinariam, vbi ineffabili dulcedine inebrietur. Nemo tamen præsumat tertium exequi ante duo primo loco dicta: nullus enim socius poterit esse consolationis, antequam sit effectus socius passionis, nemo fieri potest particeps remunerationis, antequam fiat

sedulus virtutis imitator. Sed quid faciam miser, cùm odor mihi non sufficiat, modicus gustus plane non reficiat, & ebrietatem affectio mea appetat ac requirat? Consolatur me illud August. Erubescat humana pigritia, plus expetit Dominus dare, quàm mortalis homo audeat postulare. Igitur anima pia erige intellectum, dilata affectum, ingredere actionem non operosam, & requiem non desidiosam, vt inquit Aug. O anima mea noli aliquid in presenti seculo possidere, sicut impij nihil in cælesti gaudio habere nituntur: attende quòd expectet te Deus Pater tamquam filium dilectissimum, Deus Filius tamquam sponsam dulcissimam, Deus Spiritus sanctus tamquam amicã gratissimam. Expectat te Deus Pater, vt heredem bonorum omnium suorum te constituat, Deus Filius vt pro te suæ natiuitatis fructum, & sui sanguinis pretium Deo Patri offerat, Deus Spiritus sanctus, vt suæ dulcedinis ac beatitudinis te efficiat participem. Sed heu effusi sumus quasi aqua, exclusi sumus à regno Dei, quod intra nos est, nihil curantes, foris in rebus futilibus & insanijs falsis quærimus consolationem. Actiui regnũ cæleste quærunt: contẽplantes iã prope inueniunt, scilicet, quodãmodo. Actiui fatigati ad cælestẽ ianuã pulsant, vt intrẽt in gaudiũ: contẽplatiui vt in gaudio consummẽtur, vt scribit Prosp. Vnde Greg. 15. Moral. sic scribit: Anima cũ ardẽti desiderio ad cælestia inhiat, miro quodã modo hoc ipsum quod cõsequi affectat, iã degustat. Quid est Monachus? Respõdet Bonauent.

nauent. allegans Ioannem Abbatem montis Sinai: Est violentia naturæ indesinens, custodia sensuum indeficiens, corpus sanctificatum, os expurgatum, mens illuminata, & calorem retinens inextinguibilem vsque ad diẽ sui exitus: ignem igni, feruorem feruori, desiderium desiderio sollicitudinem denique addens sollicitudini. Ille, ait Bernard: est vere monachus, qui deuotione æstuat in Choro, patientiam seruat in Capitulo, disciplina vtitur in labore, meditationem fouet in lectione, feruorem in oratione, castitatem tuetur in tentatione, tolerantiam non abijcit in aduersis, humilitatem retinet in prosperitate. Religiosus feruidus, ideo placide, ac tranquille viuit, quòd omnia patienter toleret: Religiosus vero tepidus tribulationem tribulationi accumulat: nam interna consolatione caret, & externam quærere prohibetur. Felix, qui diu exercitatus est in flammigeris affectionibus & aspirationibus vnitiui amoris: is etenim citius opinione sua absque præuia cogitatione, quandocumque velit, die noctuq. millies in Deo afficitur ad eum solum possidendum: ad eum namque solummodo toto animi ardore aspirat.

EX OPVSCVLO BONAVENTVRAE de mystica Theologia, cuius initium est, Viæ Sion, quòd Henrico de Palma à plerisque tribuitur. Cap. XXX.

PRimo osculare Christi pedem, recogitans peccata tua. Secundo, manum, recognoscens

ſcēs beneficia collata, quæ vbi feceris, pertingere poteris ad vnitiui amoris oſculum. Iuſtitia & iudicium præparatio ſedis tuæ, ideo nequit anima eſſe Dei ſedes, niſi primo ſe purget, ac puriſſime emundet. Hoc differt myſtica Theologia à ceteris diſciplinis ac doctrinis, nam in his prius oportet intelligere verba, quibus ipſa traditur diſciplina, quàm aliquid doctrinæ comparetur; in illa verò niſi prius experimentalem eius notitiam habueris, non licebit perfecte intelligere verba, quibus myſtici doctores in ea tradenda vtuntur. Nullum efficacius medium eſt ad Scripturæ ſenſum percipiendum, & ad corda prædicatione inflammanda, quàm myſtica Theologia expreſſa. Abſterſo ſpeculo mox apparet facies, abſterge ſpeculum animæ, & mox imago, ac diuini vultus lumen elucebit in eo: hoc autem magis vel minus iuxta puriorem vel minorem ſpeculi abſterſionem: via etenim purgatiua diſponit ad illuminationem, & vnitiuam. Sed vt plene intelligas, quid interſit inter vtramque viam, neceſſe eſt ſcire, hominem cum poſt pœnitētiam purgatiuam peccatorum incipit proficere, non ſtatim aptum reddi, vt expedite ferri poſſit in Deum anagogicis affectionibus immediate & directe: ſed egere præuijs meditationibus, & aſpirationibus, quibus affectus ſcintillet, iuxta illud: In meditatione mea exardeſcet ignis. Qui verò iam in via adeo perfecerunt, vt perfecti dici poſſint, abſque præuijs meditationibus, aut

aspirationibus concomitantibus valet has anagogicas affectiones habere quotiescumq. libuerit. Hic est scopus ad quem totis viribus est enitendum, scilicet, vt peruenire possimus ad firmitatem flamigerarum affectionum, quæ dulcissimæ sunt, & rubigines, fecesq. culparum, ita omnino exurũt, vt liceat animæ expeditius absque purgatorio igne ad cælestem patriam euolare. O dulcissimum purgatorium, ô suauissimus ignis ardentium affectionum, ô vera sapientia oculis superborum abscondita, qua fruitur anima, quando scintillantibus affectionibus, insatiabilibus desiderijs, vnitiuis aspirationibus Deum ipsum tangere & amplecti affectat. Sic enim felicem circulum implebit, rediens, scilicet, vnde exiuit. Aduertendum tamen veros anagogicos amatores non exerceri cum carnis delectatione sensibili: sed potius cum sui ipsius maxima afflictione. Nam mens laboriosissima actione sursũ agitur, & ex extensione spiritus fit quædã corporis eneruatio, atque neruorum protensio proueniens ex impetu motuum anagogicorum. Quapropter motus illos anagogicos nõ posset corpus absque maxima sui afflictione perpeti, nisi spiritus gaudium de suo profectu conceptum eam leniret afflictionem. Præterea hi motus sunt subitanei ad instar emissionis sideris scintillantis: nam postquam surrexerit mẽs, mox relabitur infra seipsam, atque rursum consurgens iterum cadit. His motibus plene certa fit fides, sentit enim mens se trahi quadam infal-

fal-

fallibili notitia, illum esse verum Deum, ac Dominum, quem fide colit. Quare anima ad hanc perueniens sapientiã, licet omnes mundi sapientes illam redarguentes, dicerent, Fides tua non est vera; ipsa fidenter responderet, immò vos fallimini: ego enim fidem veram teneo: nam illa amoris vnio fortius animam in fide firmat, quã quæcumq. rationes seu inuestigationes mentis. Spes etiam valde roboratur hac vnitiua familiaritate, anima enim in eo statu manens, adeò in Dei bonitate ac familiaritate confidit, vt nullatenus se credat ab ipso in posterum posse separari, atque remoto omni purgatiuo timore (nisi per modum cautelæ) pura nititur confidentia. Insuper hac vnitiua sapientia longe amplior cognitio acquiritur, quàm lectione aut studio, aut rationis exercitatione: per illam namque propiores reddimur fonti luminis & Domino scientiarum. Illud etiam est aduertendum, quòd licet post superata vitia, & passiones magna ex parte deuictas, non sentias te ad vnitiui ardoris amorem extolli, non oportet animum deponere, sed memor neminem repente summũ fieri, hac vtere cautela: habeas, vel non habeas deuotionem, calidum te sentias aut frigidum, semper ostium diuinæ bonitatis pulsato, affluentissimam Domini misericordiam implorans, vt æstuantis amoris donum tibi concedere dignetur, cum ad id te creauerit: & in hac petitione obstinate persistito. Nam veluti qui oculos in Sole hora meridiana figere nequit, si

assuescat orientem Solem intueri; deindè horâ tertia iterum attente inspiciat, tandem in meridie solare corpus libere intuebitur: ita vere contemplans faciet in Solis iustitiæ intuitu. Ad id omnes sanctos inuocet dicens: O vos omnes qui in camino ignis æstuatis, vnam saltem scintillulam mihi impetrate. O vos qui ad opulentissimam sedetis mensam, & satiamini, catello huic famelico micas porrigite: vos qui immersi & absorpti estis in abysso lucis inaccessibilis, eius radiolū mihi exorate, leuabo oculos meos in montem &c. ac tandem fiet, vt plene audias, quod dictum est Danieli: Quia vir desideriorum tu es. Dispositio ac situs corporis non parum confert ad excitandum spiritum: nam sicut peccata plangens, apte publicanum imitatur, oculos ad cælum leuare nolentem, ita qui ad vnitiui amoris ardores suspirat, commode erecto erit corpore oculis in cælum leuatis: si enim faciem versus terram declinaret, impediretur actualis tendentia, cum sursum mente agatur ad illum, qui super omnia ineffabiliter est collocatus, cui vniri, & in quem transformari desiderat. Ad firmiter in his exercitationibus & oratione perseuerandum, præsentissimum remedium est infallibilem in ipsis ordinem ac numerum seruare. Præterea temporis consideranda est opportunitas: si enim garrula hæc ancilla (caro nempe nostra) bis in die refici exigit ne inedia languescat, decentius videri debet dominam hanc (animam scilicet) conuiuio dulcissimo

cissimo suo, idest, amoris prandio non priuari, cum eius vita in solo mellifluo amore permaneat. Oportunissimum atque aptissimum ad id tempus est nocturnum. Nox, inquit, illuminatio mea in delicijs meis: &, Anima mea desiderauit te in nocte, ait Isaias. Decet itaque vt hi quibus datum est in spiritu viuere, eo tempore affectuosis orationibus Christi protegant gregem, quo grex ipse dormit. Interdiu etiam aliud tempus præscribatur: numquam pro modicis impedimentis relinquat anima refectiones suas, sed compungatur si aliquando modico perculsa impedimento ad diuinas epulas non accessit. Loci etiam opportunitas captetur, nempe occultus & secretus est eligendus, præsertim his qui fragili adhuc amore nituntur, vel qui humanæ laudis ac gloriolæ stimulis sæpe pungguntur, & caute attendant ne antiquus hostis sub honestatis prætextu illos seducat. Condoleat intime incommodis proximorum, dum alios viderit cæcos, alios claudos, alios vulneratos, laceros, & vlcerosos, pro quibus omnibus cælesti Patri ardentissimam offerat supplicationem: hæc enim omnia in sui ipsius cedent emolumentum, & copiosius lucrum à Domino reportabit, veluti famulus Regis cui carior est regiæ domus plena reformatio quã propria vtilitas, plus sibi meriti apud dominum conciliat, quàm si proprijs solummodo commodis incumberet perfecte seruiens. Quando in primis homo viæ vacabat purgatiuæ, contritionibus,

& lachrymis spiritus ab inordinationibus purgabatur: cum verò ad vnitiuæ viæ flãmeas pertingit affectiones;(quæ cum puræ sint,actus omnes cognitiuarum virium sopire solent) tunc longe plenius per eas ab omni terrena affectione purificatur spiritus, & exteriorum sensuum inordinatio, quasi quodam retinaculo interiori frænatur: igniti verò effectus corruptam ipsam sensualitatem sopiunt,eiusq. affectus omnes mortificant. Nam quanto plus voluntas aspirando erigitur,eo plus carnis male inflammantis corruptio debilitatur. In his etiam affectiuis vnionibus elucet claritas quædam in intellectu ad occultiora inuestiganda & penetranda, quæ verò imaginaria & phantastica sunt, disrumpuntur, & euanescunt. Bonauentura in Opusc. de vitijs, & eorum remedijs, hæc scribit, quæ illum ex Bernard. credo accepisse: Qui ad vitam anhelant spiritualem in duplici sunt differentia: quidam ita gratia à Deo præueniuntur, vt facillime immò multa cũ suauitate,bona operentur, & à malo declinent, & eorum voluntatem sic inflammet,vt maximo quodam feruore ducti, quæ facere expediat, promptissime aggrediantur, quamuis dura sint ac difficilia. Quidam vero sunt, quos Dominus ita quodammodo sibi relinquit, vt cum bonum aliquod opus agere velint, opus sit stimulis ac calcaribus pungi,quasi pigrum aliquod animal, in quibus grauior esse solet difficultas expellendi torporem mentis, quàm sustinendi laborem actionis. Hi etsi non

ardeant

ardeant desiderio currendi post Dominum, desiderium tamen desiderant, iuxta illud: Concupiuit anima mea desiderare. Habent enim voluntatem bonam, pigram tamen ac tepidam, non feruentem. Primum igitur felicius, secundum laboriosius. Qui vero sint maioris meriti, solus Dominus, qui spirituum ponderator est optimus, plene nouit. Dicimus tamen secundos, si luctando seipsos vincant, ita vt sui compotes fiant, pugnandi consuetudine & vsu non parum meriti sibi conciliasse: verumtamen pleriq. in hoc certamine labascunt, nam antequam perfecte se vincant, difficultate defessi, vel quasi labore deterriti, de victoria desperant, atque ad finem, quo tendebant, peruenire posse diffidunt. Quapropter perfectionis studium intermittunt, & ad alias occupationes se conuertũt, quasi vereantur Deum ipsos nolle in promissionis terram introducere, per quam charitatis perfectio significatur. Similes hi sunt filijs Israel, qui in deserto laboris tædio & timore hostium perculsi, de consequenda victoria desperantes, terræ promissionis detraxerunt, qui tamen omnes mortui sunt in deserto præter duos tantum Caleb & Iosue, per quos significantur, qui viriliter per tentationes transeuntes vsque in finem perseuerant. Qui tamen pauci sunt, quibus hoc contingat: ideo pauci egressi de seculo, seu de Ægypto, ad consummatam peruenire valent perfectionem. Primi tamen qui feliciores sunt, vtpote iam inuenientes sapientiam

ad valuas cum vigilat expectantem, maiori indigent cautela ne feduci poffint, nam diuitiæ leuius comparatæ largius diffundi folent, quàm quæ paulatim,nec abfque multo labore congregatæ funt. Bonauentura in Opufculo de perfectione vitæ ad Sororem fuam, docet his verbis modum orandi: Primò fta erectus corpore & corde, claufis fenfibus omnibus: mox incipe meditari miferias tuas omnes præfentes, præteritas, & futuras: deinde cum Dauid rugito à gemitu cordis tui, cum Publicano tunde pectus, cum Magdalena lachrymis riga pedes Iefu. Secundo conuerte te ad gratiarum actionem pro beneficijs acceptis tam generalibus, quàm fpecialibus: eft enim gratiarum actio maxime vtilis in oratione, nec vllius momenti oratio effe poterit, nifi adiungatur gratiarũ actio. Nam, vt inquit Bernar. ingratitudo eft ventus vrens fontem pietatis exficcans, rorem mifericordiæ & gratiæ fluenta non recipiens. Debet autem orans diligentiffime cor fuum compefcere, ne quid alium cogitet dum precatur, nifi id quod poftulat: debet præterea clamare toto corde, ne dum eius dimidia pars in terra maneat, alterã ad cælum leuare velit. Vnde Gloffa fuper illud: Clamaui in toto corde meo, affirmat diuifum cor non exaudiri, nec vnquã poftulata poffe impetrare. Oblitus ergo penitus exteriorum omnium, toto affectu, tota mente, tota deuotione eniti debes, vt fupra te extollaris, nec fpiritum tuum ab oratione relaxes: fed tamdiu

deuo-

deuotionis ardore ſurſum aſcendere ſtude, donec ingrediaris in locum tabernaculi admirabilis vſque ad domum Dei: vt ibi intuens ac deguſtans dilectum, in eum trasformari, rapi, & abſorberi poſsis. Tribus de cauſis feruens orator in mentis alienationem rapitur: primo admirationis: ſecundo deuotionis: tertio exultationis magnitudine. Admirationis equidem magnitudine rapitur, cum diuino lumine mẽs irradiata, & ſummæ pulchritudinis admiratione ſuſpenſa, adeò vehementi ſtupore concutitur, vt à ſuo ſtatu funditus excutiatur, & in modum coruſcantis fulguris quo profundius ſui deſpectu in ima deijcitur viſę pulchritudinis admiratione, eo altius ſublimium deſideriorum ardore ſublata, & ſupra ſeipſam rapta clamare cogitur cũ Heſter: Vidi te Domine, & conturbatum eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ. Valde mirabilis es Domine, facies tua plena eſt gratiarum. Deuotionis verò, quando flamma cæleſtis deſiderij, amoriſq. intimi adeò excreſcit, vt animam inſtar ceræ liquefactæ in ſeipſa deficere cogat, & ſupra ſe eleuata in alienationem tranſeat, veluti fumus directe ad cælum tendens, ita vt dicat: Defecit caro mea, & cor meũ. Magnitudine autẽ exultationis rapitur anima in alienationẽ, quando diuinę ſuauitatis inebriata dulcedine, quid ſit, quid fuerit, penitus obliuiſcitur, & in quedã ſupernaturalẽ affectũ rapitur, vt clamare nõ ceſſet: Quã dilecta tabernacula tua. Cum igitur ad has ſuauiſſimas occupationes creati ſimus, non decet

animam Dei imagine insignitam, Domini similitudine decoratam, Christi sanguine redemptã circa temporalia volutari, sed ascendere super Cherubim, & volare super pennas ventorum, idest, Angelorum ordines, Sed heu (inquit Bern.) multi in Ecclesia sunt, qui cum studiose eniti deberent cælos penetrare, mente cælestia circumire, choros Angelorum salutare, turpi se corporis seruituti addicunt, carni obediunt, ventri & gulæ turpissime famulantur. Bernardus Ser. 32. super Cantica, exponens quo pacto Dominus visitet animam, & ab ea discedens, quomodo sit reuocandus, sic scribit: Cum sponsus vigilijs, obsecrationibus, & multo lachrymarum imbre quæsitus fuerit, subito, dum teneri creditur, elabitur: rursumq. lachrymanti & insequenti occurrens, comprehendi patitur, non tamen retineri: nam subito quasi è manibus euolat. At si precibus & fletibus deuota insistat anima, denuo ad eam reuertetur, & voluntate labiorum eius non fraudabit ipsam: sed iterum mox abibit, nec videbitur, nisi rursum toto animi desiderio requiratur. Igitur in hoc corpore poterit esse de sponsi præsentia frequens lætitia, non tamen copia: nam licet frequens visitatio lætificet, vicissitudo molestet, necesse est: quam tamdiu dilecta patitur, donec corporeæ sarcinæ deposita mole libere ad cælestia auolet. Et Ser. 74. Ideo aliquando se subtrahit, vt ardentius vocetur, fortius teneatur: nam aliquando simulauit se longius ire, nolens hoc, sed audire cupiens:

piens: Mane nobiſcum Domine, quoniam aduesperaſcit. Hanc ergo piam ſimulationẽ, immò ſalutarem diſpenſationem, quam tunc corporaliter exhibuit, non ceſſat idem Dominus ſpeciali quodam modo cum deuota anima ſedulo actitare: abire namque illi diſpenſatorium eſt, redire verò ſemper voluntarium, vtrumq. autem plenum iudicij, ac penes ipſum manet horum omnium ratio. Has ergo viciſſitudines euntis & redeuntis Verbi ſignat, dicens: Vado & venio ad vos: Modicum & non videbitis me. O modicum & longum: modicum dicis Domine, quo non videbimus te? Saluum ſit verbum Domini mei, nimis longum eſt, verumtamen vtrumq. eſt, modicum meritis, & non modicum votis: quia non tardabit. Quomodo non tardabit, ſi moram fecerit? Quia licet tardet ad vota, non tamen tardabit ad merita.

DE HVMILITATE.
Cap. XXXI.

SVnt quidam, qui renes ſuos & corda ſcrutantes, optime miſerias, quibus opprimuntur, conſpiciunt, ac veritate impellente veram aduerſus ſe proferunt ſententiam: nolunt tamen ab alijs haberi, quales ipſi ſe intuentur. Et licet ſe vili æſtiment, à nemine tamen volunt paruipendi, quod eſt peſſimum ſuperbiæ genus, vt Bernard. pulchre diſſerit Serm. 42. ſuper Cant. Longe, inquit, ſunt à vera humilitate, qui in-

communi congregatione degentes, specialia sibi tamen volunt deferri ministeria, & à reliquis tamquā præstantiores in his discerni appetunt. Bonauentura cap. 21. Meditat. Caieta. 22. in vltimis verbis, q. 182. prudenter monet, vt hi qui alios in via Dei ad spiritualem profectum instruunt, dent operam, vt prius in actionibus actiuæ vitæ humiliter exerceantur, quàm ad cōtemplationis fastigium ascendere velint: oportet siquidem passiones proprias prius domare actibus humilitatis, mansuetudinis, patientiæ, liberalitatis, quàm ad contemplatiuæ vitæ scandere altitudinem. Huius prioris vitæ actiuæ penuria (ait Caiet.) multi non sensim, vt æquum est, in via Dei incedentes, sed saltantes, post maximam vitæ suæ partem contemplationi impensam, impatientes, iracundi, superbi, vacui denique virtutibus inueniuntur. Hi enim nec actiuam nec contemplatiuam nec ex vtraque mixtam habent, sed super arenam fabricasse dici possunt: atque vtinam non sit frequens defectus iste. Tu tamen intellige, quòd licet efficacissimum remedium sit ad virtutes morales assequendas propriorum criminum consideratio, oratio feruens, meditatio vitæ & passionis Christi, tamen hæc docenda sunt adhibita prius diligentia operum exteriorum & internæ resistentiæ. Viri perfecti quo virtutibus & gratia perfectiores sunt, eo se reputant omnibus inferiores, & cum alij reputēt eos ad secretiora Dei arcana intrasse, ipsi vix se existimāt iter inchoasse.

se. Bonauentura. Cum consummauerit homo, tunc incipiet. Idem. Ex defectu vel profectu Clericorum & Religiosorum, exurgit profectus vel defectus laicorum, iuxta illud Ezechiel. 10. Cum ambularent Cherubim, ibant pariter & rotę iuxta ea, & stantibus illis stabant. Bernard. in quadam Epistola: Sicut patientia est via ad pacem, ita humiliatio, idest, sui ipsius vilificatio in suo & aliorum conspectu, & exercitatio in vilibus operibus est via ad humilitatem. Sola superbia effecit Angelos dæmones, & sola humilitas homines reddidit Angelos. August. Franciscus dicere solebat paupertatem esse spiritualem salutis viam, fomentum humilitatis, perfectionis radicem. Quando actualiter nullo valetudinis periculo ad appetendos, aut deuitandos cibos cogimur, non obseruanda est eorum qualitas, sed oblatos quicumq. sint, cum humilitate edere debemus, non enim viuere oportet phisice. Bonauent. Si expetis Deum videre, si cupis Deo coniungi, ama solitudinem, fuge colloquia sæcularium, ne quæras nouas personarum amicitias, ne impleas sensus imaginibus, aut phantasmatibus, quæ quietem animi & mentis tranquillitatem interturbant, quæ omnia deuitanda sunt tamquam noxia & animæ inimica. Nam non immerito Patres illi sancti nemora petentes, in loca ab omni hominum commercio remotissima, se conferebant: his verò, qui in cœnobio remanebant, imperabant, vt quasi cæci, surdi ac muti viuerent. Secede ergo sicut

cap. 3. Inquire pacem

ſicut turtur, habes enim verecundum ſponſum, qui tecum oblectari renuit in aliorum conſpectu. Hæc Bonauent. c. 18. Medit. & Bern. Ser. 4. Cant. Radix ac principium totale ſpiritualis pacis & quietis eſt reſignatio voluntatis in Deũ. Vnde quidam aſſidue hoc ſecum dicebat: Accipe Domine cor meum, tibi illud trado, tibi illud remitto, operare in eo, vt lubet, nihil volo: (de præſentibus indifferentibus) non enim voluntate mea ducor, quam ſemel tibi renuntiaui, iam non voluntati meæ morigeror, cum aliena ſit, & penitus extra me poſita. Audi quæſo conſilia hæc: Ama neſciri, & pro nihilo reputari, dilectus eris Deo & hominibus, diabolus te formidabit, nihil enim illi acrius aduerſatur, quàm humilitas. Zacchęe frater deſcende de altitudine ſcientiæ tuæ, diſce humilitatem & manſuetudinem in ſchola Chriſti. Si quæras, cur pleriq. Religioſi eruditione inſignes, relicta vera ſapientia, qua Deus interius colitur, idola adorent, id intellige fuiſſe in cauſa: quòd mentem diuerſimoda eruditione, & multiplicibus argumẽtis quaſi quibuſdam imaginibus impleuerint, in quibus ſic occupantur, abſorbentur, vt vera ſapientia in eis locum non inueniat: anima enim illa argutijs ſubtilibus intenta, ita infeliciter captiua detinetur, vt nullum ex ea oriri poſſit ſpiraculum, quo per flammigeras affectiones creatorem ſuum contingere valeat. Non Dominus animam creat, vt ſe illa peſſima occupatione diſcruciet, ſed vt fiat ſedes ſapientiæ,
in

in qua sedeat Rex pacificus. Hæc est vera sapientia & Theologia, quæ ab Spiritu sancto illuminationibus ac cælestibus distillationibus edocetur. Hæc intellectum illuminat, affectum inflammat, quietem confert. Illa Theologia nisi hanc habeat sociam, inflat, inquietat, numquam dicit: Sufficit, sæpeq. inebriat varijs opinionibus vel etiam erroribus. Eme Christum, pro eo trade omnia commoda tua: quod si feceris, citissime re ipsa videbis, quot affluas solatijs. Diligenter te in eius vita & passione exerce: ibi enim necessaria omnia & vtilia inuenire licebit, nec aliquid extra Iesum quæras, cum in eo sint omnes thesauri sapientiæ & scientiæ. Ama paupertatem propter Christum, in ea maximam inuenies requiem: pretiosissimum Dei donum est voluntaria paupertas. Diuitias habere & amare perniciosum: habere, & non amare laboriosum: quapropter expedit nec habere, nec amare nisi necessaria, quæ ea sunt, sine quibus commode esse nequeas, reliqua verò nec appetenda, nec procuranda, aut si sponte offerantur, recipienda sunt.

Plura de Humilitate.

Bernard. super Missus est. Nimirum conseruandæ humilitatis gratia diuina solet pietas ordinare, vt quanto quis plus proficit, eo minus se reputet profecisse. Nam vsque ad extremum exercitij spiritualis gradum si quis ascenderit, aliquid ipsi de primi gradus imperfectione relinquetur, vt vix primum se iudicet adeptum.

Et

Et Cant. 37. Quid scis ô homo, si vnus ille, quem forte omnium vilissimum atque miserrimum reputas, cuius vitam sceleratissimam ac tamquam fœdissimam horres, ac propterea illum, non modo præ te, qui forte iam sobrie, iuste, & piè viuere credis, sed etiam præ sceleratis omnibus tamquam omnium sceleratissimum spernẽdum existimas: quid scis, inquam, si melior & te & illis mutatione dexteræ excelsi in se sit futurus; & in Deo verò iam sit? Nam ideò non mediocrem, non penultimum ipsum inter nouissimos eligere locum nos voluit Dominus, sed, Recumbe ait, in nouissimo loco, vt solus videlicet omnium vltimus sedeas, teque nemini non solum præferas, sed neque conferre præsumas. Bernar. Serm. 4. super Cant. plenè edocet, quàm abstinendum sit ab alijs iudicandis. Noli esse alienæ conuersationis, aut curiosus explorator, aut temerarius iudex: & licet aliquid perperam actum deprehendas, nec tunc quidem proximũ iudicare velis, sed potius intentionem excusa, cum opera excusare non valeas, & ignorantiã, subreptione, aut casu deliquisse existima. Si verò dissimulationem, aut excusationem omnem rei certitudo recusat, nihilominus dic intra temetipsum: Graui tentatione oppressus cecidit; quid facerem, si me illa impetisset? Grauius fortasse ac perniciosius succumberem. Viri qui non exiguos in contemplatione progressus fecerint, sæpe in ordine erudiendi alios falluntur; nam volunt tyrones incipere in his, quæ

S ipsi

ipsi tanto temporis spatio, tanto mentis labore adepti sunt. Nec minus erga seipsos falli aliquando contingit: existimant enim si in his vnionibus & exercitijs, quibus nunc fruuntur incepissent, fieri potuisse, vt citius ad eam vitæ conditionem peruenirent. Bonauentura in prologo Opusculi, quod Speculum disciplinæ inscribitur, docet prudentissime pro temporum & locorum varietate varie exequendas esse vitæ spiritualis regulas. Prudens, inquit, vt rerum vicissitudo exigit, ita se tempori accommodat, non se mutans, sed potius aptans, velut manus, quæ eadem est in palmũ extensa, & in pugillum coacta. Hugo dicit nos ante cibum oportere esse hilares, ne abstinentia grauis & molesta animæ esse videatur: at post cibum tacitos decet esse & modestos, ne gula nos inflasse videatur: notum enim est temporis articulum non prætetire, de quo ratio reddenda non sit. Bernard. in Serm. ad Solitarios. Hoc maxime curant spiritualibus exercitationibus dediti, taliter se circa exteriora occupare, vt deuotionis spiritum non extinguant: vnde licet extrinsecus bonorum operum exercitijs fatigentur in corpore, intrinsecus tamen reficiuntur in mente. Bonauentura de Eccles. Hierarch. Sicut carnale matrimonium duos in carne vna constituit, ita spirituale matrimonium inter animam & Deum duos in spiritu vno conciliat. Nam qui adhæret Deo, vnus spiritus efficitur cum eo. Bernardus Ser. 8. super Cant. Scientia absque charitate inflat,

flat, charitas fine scientia errat. Bernard'. Quidam bene agunt ex ratione, id est, quia ratio suadet: alij ex amore, quia amore Dei incitantur: horum tamen melior conditio. Qui enim amore Domini ad opus impellitur, laboribus non fatigatur, aduersitatibus non impeditur, nulla re extranea frangitur ob dilatationem cordis in operis exercitio concurrentem. His nihil interiorem adimit pacem, nihil sursum actionem cordis ad Deum interturbat. Euidentissimum exigui profectus in vita spirituali argumentum iudicatur, quacumque leui causa interueniente quietem ac pacem internam amittere, repleriq; potentias cognitiuas imaginibus externis quas vix propulsare valeat. Hinc fit, vt tyrones in exercitio vitæ spiritualis deserta loca semper appetant, & omnia negotia recusent, quamuis piæ & proximo vtilia sint. Ego noui quosdam in coniugio permanentes, qui cum se vellent spiritualibus exercitationibus tradere, familiæ suæ cura maxime cruciabantur: postea vero temporis progressu, tantum in vita spirituali profecere, & internam quamdam pacem, & assiduam animi tranquillitatem sunt adepti, vt nihil domesticis negotijs, aut alijs quibuscumque incidentibus perturbarentur, nec vmquam ab illa suauissima quiete distraherentur. Et si aliquando paulisper ab ea recessisse contigerat, mox ad se reuertebantur: imagines vero, si quas concepissent, nullatenus animo insedebant, sed transeunter præteribant: erat enim illis diuino munere

nere

nere concessa vis, qua eas abigerent. Quibus huc ascendere licuit iam nullo labore torquentur, cũ suis affectionibus resistunt, eas namq. vel nullas vel tenuissimas gignunt, erga nullũ sensibile ardenti feruntur appetitu, non anguntur scrupulis, cum habeant cor charitate dilatatum, in omnibus actionibus suis solã Dei gloriã respiciunt: quæ libertas non sinit eos scrupulis inquietari, nec impetuosis affectibus moueri, erga quæcũq. sensibilia: nam diuinæ dilectionis feruor interne ardens, affectiones omnes externas quasi paleas absumit. Vnde pro nihilo ducunt hoc vel illo cibo, aut alio quocumq. bono sensibili carere, quia nihil inordinate amant. Quantumcumq. fœda & turpia malignus spiritus cordi tuo ingerat: tu tamen ea nihili pendito, & internũ intuitũ simpliciter & despectiue mox ab illis auerte. Multo enim melius ea conteres, si spreueris, quàm si illis intentus immorari volueris, nec vnquã existimes te ex his, quæ displicent confestim culpã aliquã contrahere. Aliud enim est spirituales sordes in te sentire, aliud eis consentire: primũ non est impiũ, sed secundum. Ne cesses à percipiendo Eucharistiæ sacramento, neve alia pia exercitia omittas, obnubilationis, aut paupertatis internæ causa, aut propter angustias, quibus, Deo sic disponẽte, affligeris. Licet enim tẽporalia ac spiritualia exercitia huius calamitatis tẽpore sint insipida, Deo tamen (si modo facias, quod oportet) gratissima esse scito: neq. existimare debes esse certissimã deuotionẽ, mollitiẽ illã ac cordis

dulcedinem sensibilem, qua aliquis facile in lacrymas resoluitur: quam gentiles & hæretici plerumque habent: sed vera deuotio est bona voluntas, qua se homo paratum offert ad cultum, honorem, ac beneplacitum Domini. Hæc permanent, etiam si cor aridum & mens sterilis sit, ideo ne inordinate dulcedinem illam appetas, sed paratus esto illa carere, si Deo sit placitum, non enim in donis Dei, sed in Deo solo quiescendum est. Si forte psallendi tempore inuito tibi aliquæ vanæ cogitationes occurrant, ne ob id inquietus, impatiens, aut nimis sis anxius, sed humiliter resigna te Deo, pieq. exulta, cum eius clementiam consideres nos in oratione indigna cogitantes benigne ferentem. Ad perfectionem aspirans, minimos etiam defectus extinguere curet, dummodo ne à facie Domini vmquam discedat, & quasi perturbatus, multa apud se cogitet de peccato suo, sed humiliter simul & confidenter ad Deum conuersus agat de sua iniquitate & ingratitudine, & veniam postulans, in conspectu Domini seipsum deploret. Offerat etiam cælesti Patri labores ac passiones Filij sui pro suis defectibus: si vero aliquibus scateat, quos vincere nequeat, ne labatur animo, sed omnia sua plene Deo committens, & se in eo resignans, tranquillus, patiens, longanimis perseueret, & si millies in die ceciderit, toties cum spe veniæ resurgat. In omnibus suis actionibus & omissionibus diligentissime inuestiget, an quærat Deum, an seipsum: si intelligat

telligat seipsum quærere, mox se abneget ac relinquat, & solum Deum toto amore, ac tota cordis intentione prosequatur. Creaturas omnes semper intueatur, quasi quosdam Dei effluxus, non considerans eas in seipsis, sed in Deo, vel Deum in ipsis. Assuescat vnire opera omnia sua ac pia exercitia sanctissimis Christi operibus atque exercitijs: quod si faciet opera ipsa, quæ suapte natura vilia sunt & imperfecta, maximi momenti coram Deo efficientur, & gratissima erunt in conspectu eius, veluti aquæ gutta, quæ vino mixta optimum eius colorem ac saporem accipit. In his, quæ agenda sint, ne concitatus, præceps aut violentus rapiatur, neve illis immoderato affectu tamquam captiuus alligetur: ne abeat post importunos cordis sui impetus, sed rationis fræno dominetur & sibi ac suis actionibus. Quidquid puritatem, tranquillitatem, aut animi sui libertatem impedire valet, prudenter deuitet, irrationabiles vanosq. conscientiæ scrupulos fortissime expellat, nec nimis sollicitus sit de rebus temporalibus vel externis. Infatigabiliter cum Deo per internam orationem colloquatur, pia desideria, ardentesq. aspirationes ad illum emittens, relicta omni multiplicitate, vni Deo hærere discat. Si tamen introuersionem hanc fixamq. ad Deum cogitationem retinere nequeat, ne animum despondeat, sed perseueranter enitatur illam ad Dominum reuocare. Nam postquam satis bene in huius consuetudinis habitu firmatus fuerit, tunc abs-

que labore vllo Deo rebusq. diuinis libere vacare poterit: existiment etiam magnam esse infelicitatem vllo temporis spatio quantumuis breuissimo à Domino elongari. Hunc orandi modum per aspirationes, & iaculatorias oratiunculas pio plenas affectu, quas amanter in Deum iaculamur, omnes testantur efficacissimum esse atque vtilissimum. O bone Iesu, ò dilecte, dilecte, dilecte, ò dulcedo, quando mihi moriar? quando in te transibo? quando tenacissime tibi vniar? quando ardentissime te amabo? Vtinam nec vna sanguinis gutta in me maneat, quæ non sit tui amoris igne recocta. Si ergo indefesso studio mortificationis ac resignationis, hoc introuersionis addamus studium, fiet tandem, vt ad requiem, vnitatemq. spiritus cum Deo (bonum quod est ineffabile) etiam in hac vita perueniamus, modo non conatu nostro, sed gratia ac ipsius Domini miseratione id nos adipisci posse credamus. Vt teipsum plene cognoscas, & humilies, scito te tribus constare principijs, nempe ex vno nihilo, ac duobus alijs peioribus, nihilo, scilicet ex eo quod eras antequam tibi natura data esset, & hoc nihil est, atque ex alijs, quæ tibi ex te addidisti, ac apposuisti naturæ tibi datæ, scilicet, culpas plurimas & pœnalitates, quæ culparum sunt effectus. Culpa autem peius est nihilo, nam cum nihil sit, fingit se esse aliquid: reatus etiam pœnæ æternæ, quæ est prima penalitas, deterior nihilo est, dicente Domino: Melius illi esset, si natus non fuisset homo ille. Tibi ergo reli-

relictus, es quædā pulcherrima chimera constās ex tribus optimis principijs, scilicet, ex nihilo, ex culpis, ex pœnalitatibus, & cū omnia hæc ita sint, tu tamen superbis. Heu mihi quia sæpissime eadē peccata, quæ cōfiteor, scelerate repeto, sem per me in melius emendare proponens, numquā tamen id efficio: & hinc conijcio quantū absit hu militas à confessione mea: nam si alter me accusaret de his, de quibus ipse me accuso, patienter pati non possem. Bern. de Interiori domo c. 32. Si vis amari, ama: nihil enim ita debitū, nihil ita na turæ consentaneū, nihil ita efficax, vt diligaris, quàm si tu primo diligas: id enim, teste Seneca, amatoriū philtrū est absque veneficijs & carmine. Sæpe superbia ex pusillanimitate oriri solet, vt puta quādo aliquis non auscultat Præfecto rē aliquam arduā præcipienti: nam hoc non faceret nisi sapiens esset in oculis suis, nisi nimis sibi placens, iudiciū suum Prælati iudicio præponeret. Humilitas vera nō pertinax est aut obstinata, sed cum tremore obtēperat. Greg. in Dial. de libertino quodam. Vnde Climacus scribit hominem iudicio proprio affectum, nec seniorum monitis cedentē, non egere dæmone tentante, quòd ipse sibi factus sit dæmon: is enim habendus est omnis homo arrogans, & seipsum sui ducem constituens. Apud Gersonem comperi prudentissimū modum quo plene conuinci possent, qui in suis exercitationibus corporalibus, aut spiritualibus proprio iudicio assumptis, obstinate permanerent. Conuenit ipse Gerson mulierem quādam

in coniugio viuentem, quæ nisi post tres vel quatuor dies cibum sumere nolebat, (tunc vero id voracissime faciebat) fatebaturq. se à nemine edoctam, sed sic viuere solitam, quòd se indignã, quæ pane vesceretur, reputaret. Petiuit in primis ab ea Gerson, an crederet aliquos esse, quorum authoritas, fides, & prudentia maioris essent apud eam momenti, quàm propriæ æstimationis iudicium: quæ mox gemens respondit demissis oculis, se miseram esse peccatricem & omnium ineptissimam: subintulit Gerson, si hæc, quæ prædicabat vere de se cognouisset, quo pacto sine cuiusq. alterius consilio tam insolitam, & ab alijs sanctioribus non obseruatam abstinentiam sequeretur. Cœpit illa, nescio quas verborum ac responsionis ambages inuoluere: cum enim nullam penitus reddere posset rationem, ac latenti intus superbia nollet fateri se conuictam, nitebatur verbis eumdem obtundere. Tunc ille testatus est, dicens, nisi fatuam hanc abstinentiam dimittas, & te peritiorum consilio subdaris, scito te in maximo salutis discrimine versari: quibus dictis, cum illa nihil respondisset, tandem abijt, nec postea resciuit, an mentem mutasset. Merito & vere inquit Gerson lib. de distinct. verarum à fals. Spirituales personas nihil æque habere suspectum, quàm amorem suum erga Deum aut personas alias sanctas, sæpe enim fit vt naturalem amorem ex consuetudine, vel alia de causa genitum, dilectionem spiritualem putemus. Est enim amoris passio inter omnes

vehe-

vehementissima; ac ideo dũ erga Deũ hæc viget passio, plene opinatur homo se frui Deo: vt scribit contigisse cuidam feminæ, dictæ Maria de Valentiana, quæ hac ardens passione palam dogmatizabat eos, qui ad eminentiam illam diuinæ dilectionis peruenissent, liberos esse à præceptis. Alius item non paruæ existimationis vir eodem modo deceptus, dicere solitus erat, non omne peccatum mortale charitatem corrumpere, immo potius illam aliquando acrius incendere: vt si quis ex considerata vel experta fornicationis delectatione in admirationem, laudem, & amorem diuinæ bonitatis atque dulcedinis ardentius excitaretur. Non plene cognouerat delirus ille, quid interesset inter amoris passionem & sinceram charitatem. Hinc etiã patebit, quantum periculi secum afferat familiaritas virorum licet sanctorum cum feminis quamuis sanctis: nam sæpe amor in spiritu incipiens, in carnalem transit amorem, & tandem desinit in turpem, mentes enim quamuis ferreas libido domat, diabolus vero semper laqueos tendens, & retia, viscum semper habet paratum. Signum amoris non sinceri erga feminam hoc sit, si ex vehementia amoris difficile tibi sit & molestum ab ea diuelli, longius abesse, à visitatione cessare, & si credas te in Domino spiritualiter eam diligere. Hoc certissimũ habeto, præsertim quando corporis decor, ætas, aut eloquentia, aut alia humana causa motiuum seu illius amoris incentiuum iudicabitur. Qui enim pure

vir-

virtutem diligit, cum sedes illius spiritus sit, nil curat corpusculi conditiones: quamuis Poeta dicat: Gratior est pulchro veniens in corpore virtus. Insuper quod maxime mirandum est, sæpe accidit, vt arcano Dei iudicio, aut dæmonis astutia, post amissam charitatem, sentiat in se homo omnia indicia ac signa prioris dilectionis ac deuotionis, & putet se diuino agi spiritu, cum tamen hæc omnia ex quodã informi habitu prouenia͂t, & priorum exercitiorum vsu nondum penitus expulso: Quis hæc audiens non obstupescat? Quis hæc meditans non exhorrescat? Oportet ergo in humilitate ac timore incedere, ac semper audire Apostolum dicentem: Qui se existimat stare, videat, ne cadat. Et Sapientem dicentem: Est via, quæ videtur homini recta, nouissima vero illius ducunt ad mortem: Et, Nescit homo odio an amore dignus sit. Ideo exclamauit Sanctus: O altitudo diuitiarum. Et alius: Terribilis in consilijs super filijs hominum. Si hæc consideratio ad humiliationem miseriæ nostræ non sufficit, quæ alia sufficere possit, ignoro, inquit Gerson. Vt homo in hos tentationis laqueos non incidat, præ ceteris hoc coram oculis habeat: priuatam deuotionem ac spiritualem dulcedinem obedientiæ, aut proximorum saluti numquam præferat: omnibus in necessitate quacumque constitutis misericordiæ viscera benigne exhibeat, seipsum numquam quærat, sed vbique pro Dei amore se abneget, sinceram ac intimã humilitatem à Domino assidue efflagitare non cesset.

ARDENS ORATIO AD POSTVlandam charitatem. Cap. XXXII.

OBtestor te exorabilis Pater, per venerandam Filij tui humilitatem, vt repellas à seruo tuo omnem animæ fastum & arrogantiã, omnem ostentationem & insolentiam, omnem inanis gloriæ appetitum; amarulentiam, & dolum omnem, simulationem, omnem contentionẽ, pertinaciam, nullumq. indicium elati animi, aut vani in verbis aut moribus meis appareat: ne permittas me aliquãdo priuari donis misericordiæ tuæ, numquam alium despiciam, numquam alicui me præponã, numquã me extollã. Deprime ceruices mei interioris hominis, sim semper paruulus in oculis meis: da mihi cor humile, tractabile, beneuolum, (quod amicos diligat in te, inimicos vero propter te) mansuetum, tranquillũ, serenũ, cælesti igne semper æstuans, de fratribus bene sentiens, cor in aduersitate ac peccatis aliorũ dolens, in prosperitate vero de eorũ meritis exultans, cor denique flens cum flentibus, & gaudens cum gaudentibus. Cor meum saxeũ scinde tuæ potentissimæ virtutis nouacula, intime imbue tua suauissima vnctione, vt sit pium, molle, tenerum, vt semper ex alienæ calamitatis commiseratione resoluatur, & ex recordatione inenarrabilis tuæ dulcedinis colliquescat. Scaturiat Domine in me misericordiæ tuæ munere sanctarũ, ac dulcium lacrymarum vena, quibus abluar

abluar, nutriar, refrigerer, satier: erumpat ex oculis meis tua visitatione percussis fons aquæ huius, quæ ex intimo tui amore, & cælestis patriæ desiderio exoriatur. Ne quæso, mihi extremæ ouiculæ tuæ, optatissimæ huius gratiæ deneges portiunculam, qua patres meos largissima liberalitate perornasti: alioqui scio, quòd interno gelu obrigescam. Conuerte obsecro, aridam, sterilemq. cordis mei terram in fertilem & irriguam. Ego pro odiosa cordis mei duritia offero tibi gratissimam pietatem cordis Vnigeniti tui, vt illa hac expietur. Da mihi nulli penitus esse iniurium, erga neminem male affici, nullius improbitate perturbari, immo omnium mores, imperfectiones, ignorantias æquanimiter ferre: amor tuus ita me teneat ac reddat occupatum vt fratrum meorum defectibus numquam immorari velim. Pater clementissime da vt effrænati ac præcipites animi mei motus à me propellantur, & omnia quæ agenda sunt, tranquille, opportune, composite in tuo nomine aggrediar ac perficiam. Largire mihi Domine sanctæ quietis ac otij secretum, ne permittas me turbulento huius maligni sæculi strepitu vexari, nec improbis externarum rerum occupationibus distrahi: sed libera spiritum meum ab impedimentis omnibus, vt tibi libenter seruiam, quamdiu huius corporis carcere detineri contingat. Hæc sit pars mea, hæc consolatio exilij mei, vt ab inquietis curis prorsus expeditus tibi vacem, laudes tuas canam, in te exultem, tibi adhæ-

adhæream, in te conquiescam, sedeamq. in silentio, vt sic pacato animo suscipere possim vocem & doctrinam cælestis sapientiæ. His studijs peregrinationis meæ tædium mitigem, & calamitosæ huius vitæ molestias æquanimiter perferam. Igitur Deus meus dulcissime, ardor suauissime consume prorsus quidquid in me tibi displicet, & quidquid mihi obstat, ne tibi plene vniar. O mare magnum totius dulcedinis absorbe me, demerge me in tui amoris abyssum, vt ibi absorptus non mihi, sed tibi viuere possim. O lumen semper lucens illumina me. O ignis, qui semper ardes, & numquam extingueris, accende me. O amor, qui semper ferues, & numquam tepescis, absorbe me, & transforma in te: saucia me iaculo amoris, & medullas tepentes flammis incende salutaribus. Scribe digito tuo in pectore meo dulcem tui memoriam, quam nulla vmquam obliuio deleat, tribue visum qui lucem tuam incomprehensibilem intueatur, cui omne aliud visibile præter tuæ claritatis radios molestum sit. Largire auditum cui solum iucundum sit dulcissimam vocem tuam audire. Crea in me olfactum, qui nonnisi vnguentorum tuorum odorem percipiat. Forma palatum, quod nihil præter sapores tuos & suauitatis tuæ abundantiam gustare possit. Tam potenti flamma amoris tui, medullas ac omnia interiora mea exurito, vt consumptis vitiosis cordis mei affectionibus, ignitis tui desideriis tantummodo æstuem. Impingua denique me adipe & pinguedine

dine tua vt labijs exultationis te laudet os meũ. Bernardus ad Fratres de Monte Dei, exponens quo pacto in eo, qui perfectioni viriliter incumbit, non solum spiritus, sed etiam caro reformetur, sic scribit: Inordinata natura per peccatum & à suæ rectitudinis conditione semota, si ad Deũ conuertitur, recuperat cito pro modo timoris & amoris, quem erga Deum habet, quæcumque perdidit auersa: & vbi spiritus expetit ad imaginem conditoris sui reformari, mox etiam resloreſcens caro sponte incipit reformato spiritui conformari. Nam & contra sensum suum incipit eam delectare, quidquid spiritũ suum delectat: insuper & pro multiplici defectu suo ex peccati pœna multipliciter ad Deum sitiens, nonnumquam rectorem suum præcedere contendit. Delectationes enim non perdimus, sed mutamus de corpore ad animum, de sensibus ad cõscientiam: furfureus namque panis, aqua simplex, olera & legumina simplicia pro Christi amore ac internæ delectationis desiderio mirifice delectant. Sanata natura & tandem firmæ restituta valetudini, statim naturalibus ac simplicibus alimẽtis arridet: laboris vsus diuturnus gignit in rustico duros neruos, fortes lacertos, quem si torpere otio sinas, mollescet. Non aliter euenire videmus in Dei seruis, in quibus voluntas gignit vsum, vsus producit exercitium, exercitatio vero in omni labore vires subministrat. Consuetudo enim consuetudine vincitur, & necessitas necessitate expellitur. Idem Bernardus in eodem lib.

affir-

affirmans cellam, in qua quis stabiliter perseuerat, omnium bonorum esse officinam; scribit: Neminem in vno animum suum posse figere, qui non prius alicui loco perseueranter corpus affixerit suum: nam qui animi ægritudinem migratione de loco ad locum effugere nititur, similis illi efficitur, qui corporis sui vmbram fugiat. Ibi etiam diligentissime monet, vt serui Dei singulis diebus horam habeant præfinitam ad recolendum beneficium passionis, quod est, inquit, manducare carnem & sanguinem Domini spiritualiter. Nam amorem diuinũ in nobis lactat lectio, pascit meditatio, confortat & illuminat oratio: inter meditanda, primum docet obtinere locum redemptionis mysteria. Consulit præterea, vt quæ sint ardentiora legamus; similem enim lectionem similis sequitur meditatio. Ibi definit orationem, dicens: Oratio est affectio hominis Deo adhærentis, & familiaris quædam ac pia allocutio & statio illuminatæ mẽtis ad fruendum quãdiu licet. Obsecratio est anxia ad Deũ instantia, vt succurrat benigne, & spiritualis gratiæ particulam largiatur. Postulatio ad temporalia petenda pertinet. Gratiarum vero actionem, de qua Apost. 1. ad Thess. 5. scribens, inquit: Sine intermissione orantes, semper gratias agentes; sic definit: Est quædam mentis beneq. compositi animi bonitas, qua semper pro omnibus oramus, & in omnibus gratias agimus, quæ tot modis in oratione vel gratiarum actione se iugiter in Deum refundit, quot in suis tribulatio-

nibus

nibus vel consolationibus, compassionibus, aut congratulationibus proximi causales materias inuenit pius affectus: qui vero talis est semper in Spiritus sancti gaudio habitat. Ibi etiam aliquando euenire scribit, vt incipienti, non quærenti, nec pulsanti gratis detur puræ orationis affectus, & dulcedo illa, quæ perfectis dari solet pro præmio sanctitatis: veluti si paterfamilias seruum suum ex insperato ad mensam filiorum admittat; quod ideo facit vt vel illum ad meliora accendat, vel de sua negligentia accuset & conuincat. In quo, inquit, proh dolor plurimi falluntur: arbitrantur enim iam se filios esse, quòd filiorum pane pascantur, atque deficientes vnde proficere deberent (nempe à visitante gratia) à cogitatione sui ipsius recedunt, existimantes se aliquid esse, cum reuera nihil sint: cibauit namque eos ex adipe frumenti. Ibi etiam spiritualiter exponit illud: Etenim passer inuenit sibi domum. Vbi per turturem intelligit perfectos, qui etsi in excelso contemplationis requiescant, & in virtutis robore firmati sint, tamen timentes sibi, à superbia semper se premunt, semper se deijciunt in id, quod incipientium est. Et quia infra se descendunt, ac gementes cum turture humiliantur, inde altius ascendunt, reponētes in secretissimo loco pullos suos, idest, affectionum ac contemplationum suarum fructus. Passeres autem eos esse dicit, qui ardentisime ad contemplationis excelsa tendentes, quasi volitantes festinant, nondum grauitatem,

ac

ac turturis maturitatem assecuti, sed nitentes ad ea, quæ perfectorum sunt, non elationis præsumptione, sed pietatis amore. Igitur ò anima iam à passionibus libera, vola ad contemplationem, & dicito: Vultum tuum Domine requiram. Confide, quia scriptum est: Adiuuabit eam Deus vultu suo. Adiuuat enim Deus vultu suo se intuentem, monet ac permouet & attrahit summi boni pulchritudine se contemplantem. Ibi etiam scribit: Studium proficientis animi est scrutari virtutes, non tam flores quàm radices, non vt luceant, sed vt sint: non vt haberi videantur, sed vt reipsa possideantur. Vitiorum verò plus in semetipso metuere appetitum quã ab alijs impetum, plus contagium quàm malitiam. Nam quemadmodum virtutes diuturno vsu & studio perseuerante transeunt in affectũ, & efficiuntur quasi naturales: sic leuissima vita remissioris licentię opportunitate quasi naturalia efficiuntur ob consuetudinis efficaciam, quæ semel acquisita nisi pertinacissimo studio vinci vix potest. Proficiens ad contemplationem sic progredi debet: nam recogitatis omnibus bonis, quæ de Deo vel ad Deum sunt, tandem voluntas proficit & acrius insurgit in amorem eorum, quæ cogitantur. Inde fit, vt transire liceat in sapientiam, in saporem Domini, cũ suauissimum saporẽ ex donis Dei percipiat. Deniq. quod erat prius intellectio cogitantis, fit contẽplatio amantis percipiens spirituales quasdã diuinæ suauitatis experiẽtias & fruitionis gaudiũ.

Tunc autem nihil aliud fit in intellectu & voluntate nostra quam exultare, ac iubilare in memoria abundantiæ suauitatis Domini: & verè sentit de Domini bonitate, qui in simplicitate cordis quæsiuit illum. Cogitatione tamen huc pertingere non est in cogitantis arbitrio, sed in gratia donantis. Nam Spiritus sanctus quando, & quomodo, ac quibus vult, aspirat: hominis verò est iugiter præparare cor & expedire animum à terrenis sollicitudinibus, occupationibus otiosis & negotiosis, ac nonnunquam etiam à necessarijs, vt in die bona Domini & in hora beneplaciti eius, cum audierit vocem spiritus spirantis. ea, quæ contemplationem excitant, libere intellectus ac voluntas sibi inuicem concurrentes cooperentur in bonum, & quasi symbolum faciant in gaudium contemplantis. Præsentet memoria fidelem materiã, exhibeat, puram affectionem voluntas, præstet intellectus experientiæ suauitatem. Vt autem huc peruenire valeamus, maxime necessarium est ei, qui altissimum contemplationis cacumen ascendere nititur, intentiones omnes cordis sui intime scrutari, scilicet, vt plene intelligat, quid illud sit, quod toto cordis affectu appetit, & qua de causa id exoptet, ac quibus modis fieri cupiat. Sunt enim quædam cogitationes ac affectiones ad Deum seu diuina quasi extrinsecus incidẽtes, & præteruolantes, quæ plane inter otiosas deputandæ sunt: nam etsi aliquando vsque ad animi delectationem procedunt, citò tamen se in-

de

de excutit animus compos sui. Si verò animus plane cognoscat totum id, quod expetit esse Deum, tunc discutiendum est, quantum & quomodo velis, & vtrum id velis vsque ad tui ipsius, rerumq. omnium quæ sunt, vel esse possunt, contemptum: hoc autem non solum iudicio rationis, sed ex toto mentis affectu, vt videlicet affectio illa sit plusquam affectio, scilicet, vt amor sit, vt dilectio sit, vt charitas sit, vt vnitas Spiritus sancti sit. Vnitas spiritus cum Deo nihil aliud est, quàm perfectio voluntatis cum Deo & in Deum proficientis, quæ non solum id vult, quod Deo placitum est, sed sic est affecta, sic in affectu prouecta vt nequeat velle, nisi ea, quæ Deo placita esse cognouerit. De his qui sic adhærent, dicitur: Qui Deo adhæret vnus spiritus est cum eo. Huic igitur perfectioni nutrienda est voluntas, præparandus est semper animus, cauendum est, ne voluntas, quæ cohibenda est, in externis dissipetur amor: qui soli Deo seruandus est, ne inquinetur: huc denique ascendere, id est esse perfectum, & viam hanc relinquere, nil aliud est, quàm nolle esse perfectum. Ad id enim creati sumus & viuimus, vt similes Deo simus, perfectio namque hominis similitudo Dei est, quam nisi prædicto modo consequi possumus. Hæc Bernard. ibi, vt ex verbis eius conijcere potui. Agit etiam ibi paulo inferius de spiritualibus coruscationibus, quæ aliquibus viris spiritualibus ostenduntur. Dicit enim quòd quãuis cognitio ac visio Dei in via sit ænigmatica,

& quasi per speculum: aliquando tamen dilectio ipsa Dei vicissim lumen quoddam vultus Dei ostentare solet, quemadmodum lumen in manibus clausum patet, & latet ad gestantis arbitriũ. Adducitq. ad hoc verba Iob. 36. vltima: vt per hoc quod quasi in transcursu vel in puncto videri permittitur, animus ad plenam possessionem æterni luminis & hereditatem plenæ visionis Dei acrius inardescat. Cui, vt quod sibi deest, aliquatenus innotescat, nonnumquam quasi pertransiens gratia amantis sensum perstringit, & rapit in Deum, idest, à tumultu rerum ad gaudia & silentia: & pro modulo suo ad punctum, seu temporis momentum idipsum ostendit ei videndum, sicut reuera est: interim etiam & ipsum efficit in idipsum, vt sit suo modo, sicut illud est. Postquam autem hoc percipiens didicerit quid intersit, inter mundum & immundum, redditur sibi, & remittitur ad emundandum cor ad visionẽ atque ad aptãdum animum ad similitudinem: vt si aliquando rursum admittatur, purior sit ad videndum, & stabilior ad fruendum: nusquam enim melius deprehenditur modus humanæ perfectionis quàm in lumine vultus Dei, ac in speculo diuinæ visionis. Qui purius videre studet quæ sibi deesse cognoscit, emẽdet in dies similitudine, quidquid delinquit dissimilitudine: semperq. magis magisq. appropinquat similitudine ad illũ, à quo semotus erat per dissimilitudinem, atque ita expressiorem visionem expressior semper similitudo comitatur:

tatur: impossibile enim est summum bonum videri & non amari, ac non tanto ardentius amari, quanto expressius se videri permiserit. Sic proficit hominis amor, vt aliquatenus assimilari possit amori illi, qui Deum humiliauit, vt fieret homo, vt homo fieret Deus. Gratissimum namque homini esse debet, cohumiliari diuinæ maiestati, compauperari Filio Dei, conformari diuinæ sapientiæ, hoc sentienti in seipso, quod & in Christo Iesu. Hinc emanat fluminis impetus lætificans ciuitatem Dei, scilicet, suauis recordatio omnium amabilium beneficiorum Dei & attributorum, vt potentiæ, bonitatis, sapientiæ, & beatitudinis, quæ dum elucent in contemplantis affectu, amantem penitus rapiunt in amabilem: ipse enim in semetipso est, quidquid in amabili est, qui est totum, quod est. Huic bono, ipsius boni amore sic se pius applicat affectus, vt non prius se inde reuocet, quàm vnum vel vnus cum eo spiritus fuerit effectus. Hic est boni certaminis finis in hac vita: hoc præmium, hæc requies sanctorum laborum, & consolatio dolorum, quæ sanctis his exhibetur. Hæc est perfectio & vera hominis sapientia omnes in se continens virtutes non aliunde collectas, sed à Deo sibi insitas adeo consolidato affectu in ipso bono permanens, vt ex ardentissima incommutabilis boni adhæsione, ab eo quod est, nullatenus mutari patiatur. Vera namque contemplatio format & firmat omnes virtutes longè sublimiùs, quàm antea erant: nam sapiens

& pius animus in Dominum contemplatione assumptus, amorosa intellectione non solum speculatur summam veritatem in seipsa, sed etiã speculatur regulas ipsius (quantum ipsi conceditur) atque exinde format sibi mundum cuiusdam cælestis conuersationis, & formam sanctitatis. Speculatur enim summam veritatem, & quæ ex ea vera sunt: summum bonum, & quæ ex eo bona sunt, quibus se apponit, & coaptat, non sine ratiocinationis examine, non sine discretionis iudicio: vnde concipiuntur, atque oriuntur virtutes sanctæ, & imago Dei reformatur in homine, incipitq. homo viuere vita Dei, (à qua quosdam homines abalienatos esse conqueritur Apostolus) spiritus libertate fruitur, seu libertate filiorum, fitq. vnus spiritus cum Deo, ac ob hoc ipsum vere spiritualis est, impleturq. in eo, quod Dominus pro discipulis in clausula omnis perfectionis orauit: Pater volo, vt sicut tu & ego vnum sumus, ita & ipsi in nobis vnum sint. Hic est ergo Deus noster, qui semper à nobis dulciter est quærendus, vt dulcius inueniatur: dulcissime verò inuenitur, vt diligentius quæratur, qui videri nequit, nisi mundo corde humiliter amantis: nam qui viuit mundo, faciem eius in hoc mundo numquam videbit, cuius faciei pulchritudo summa semper ob oculos versatur illius, qui ex toto corde suo affectat Dominum Deum diligere. Ad hoc etiam ipsum excitare debet proximum suum, si eum diligit quasi seipsum. Qui aliquando admittitur ad felicem contempla-

templationis somnum, mox in ipso veritatis lumine aliqualiter intuetur gratiam præuenientem, quam nisi perciperet, illuc peruenire minime potuisset. Cum autem ab illa felici quiete repellitur, in ipsa cæcitate intelligit immunditiam suam non conuenire sponsi dilectissimi puritati, & deflens amissum, non sine multo gemitu redire ad se cogitur, & sibi ipsi præ omnibus vilescere, habens præ oculis illud Apostol. Non plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, & secundum datam à Deo mensuram fidei. Demum bona sua non collocet in ore hominum, sed ea abscondat in cella sua, recondat in conscientia sua, hoc titulo cellam & frontem suam insigniat: Secretum meum mihi, secretum meum mihi. Isaiæ 24. & his verbis absoluit Bernardus Opusculum.

INFLAMMANTIA VERBA COLLECTA ex Bernardo in Opusculo de Interiori domo. Cap. XXXIII.

BEata anima illa, quæ in pace Christi & in Dei amore solidata est ac firmata: hęc enim licet exterius bella patiatur, pax tamen interna numquam turbatur: quamuis molestiæ grauissimæ foris perstrepant, tamen internæ quietis silentium non interrumpunt: nam cum gustu interioris dulcedinis detineatur, tota in se existit, nec iam foris in carnis voluptates dissoluitur, cum totum, quo delectatur, intus possideat. Cap. 1.

Tanta in semetipsa pace fruitur, vt nihil quod foris sit, appetat, tota amore detenta intus requiescit, atque cum tota ad internum colligitur gaudium, plene ad Dei imaginem reformatur. Anima verò (cap. 4.) quæ desiderium suum non fixerit in ipsius Dei amore, sed per corporis sensus egrediens in exterioribus delectatur: si quando ad se redit, propriam intuens nuditatem, & se omni consolatione destitutam conspiciens, pudore maximo,& erroris sui confusione concutitur, consolationemq. illam quæ à Deo intus in conscientia exhibetur non habebit, quòd eam in exterioribus rebus præpostere quæsierit. Non enim Deus eam animam visitare dignabitur, ac ideò ipsa sibi male conscia sese tolerare non poterit, nec requiem vllam obtinere, aut interna frui poterit tranquillitate, cum illum, qui summa animæ quies est ac tranquillitas, à se indigne repulerit. Ipse est pax nostra, & in pace factus est locus eius, in omnibus requiem quærit, non requiescet spiritus eius nisi supra quietum, quapropter numquam ingreditur cor passionibus vel terrenis cogitationibus agitatum. Cap. 6. Igitur munda conscientiam tuam,& paca eam, vt quacumq. hora Dominus venerit, atque in te habitare voluerit, paratam sibi in te inueniat mansionem. Primò stude ne te inueniat diffidentem à teipso, omne namque regnum diuisum à seipso desolabitur, & domus supra domum cadet, nec intrabit Christus, vbi parietes inclinati fuerint, & maceriæ depulsæ. Nam quem-

quemadmodum anima habitare nequit in corpore, cuius membra dispersa sunt, vt caput, cor, venter: ita & eodem modo non libet Domino habitare in anima, vbi appetitus & ratio sunt diuisa. Cap. 8. Maxima perfectionis pars est bona voluntas, scilicet, efficax, quæ quantum in se est, exequitur: nam quantum vis, tantum mereris, quantum crescit bona voluntas, tantum crescit & meritum. Quemadmodum, inquit, nullum temporis momentum est, in quo non vtamur Dei misericordia, ita nullum debet esse instans in quo Deus non sit præsens in memoria. Cap. 12. Prius oportet cognoscere inuisibilia spiritus tui, quàm inuisibilia Dei. Frustra enim erigit cordis oculum ad videndum Deum, qui nondum idoneus est ad videndum seipsum. Nullum in rebus humanis aptius speculum est ad videndum Deum quàm spiritus tuus: terge ergo speculum hoc, si sitis speculari Deum in hac vita. Nam exterso speculo, & diu diligenter inspecto, incipit ei quædam diuini luminis claritas interlucere, atque immensus quidam insolitę visionis radius cordis oculis apparere, cuius luminis visione anima inflammata incipit purissima cordis acie interna & superna conspicere, Deum diligere, Deo adhærere, cuncta quæ sunt, tamquam non sint considerare, omnibus affectibus suis renunciare, tota denique anima soli incumbit amori. Ad hanc tamen gratiæ sublimem conditionem peruenire nemo potest, nisi sui ipsius cognitioni diligentissime vacet, con-

side-

ſiderans & accuratè expendens quomodo viuat, quid agat, quid amittat, quantum quotidie proficiat, vel quantum deficiat: quibus cogitationibus grauius infeſtetur, quibus affectionibus frequentius tangatur, aut acrius à diabolo impugnetur: denique ſi exactè inſpiciat, qualis ſit, & qualis eſſe deberet; ex hac ſui ipſius cognitione facillimè extolli poterit ad contemplationem. Quantum quotidie in tui cognitione proficis, tantum ad altiora celerius euolas: ſi iam ad cor tuum aſcendiſti, & habitare in eo didiciſti, ne hoc putes ſatis eſſe, ſed ibi habitare, ibi manſionem facere pergito. Si qualicumq. mentis euagatione diſtractus inde fueris, illuc redire feſtina, quod licet in principio moleſtum ſit, longo vſu vertetur in oblectamentum, adeò vt abſque vllo laboris tædio aſſiduus ibi eſſe valeas, & ægerrimè feras alibi vel tantillo temporis ſpatio immorari. Repulſis ergo cogitationibus extraneis & mentis euagationibus in vnum collectis, motus omnes cordis tui in vno æternitatis deſiderio figito: dilatabitur namque cor tuum, ac ſupra ſeipſum per exceſſum mentis ad ſumma eleuabitur. Cui aſcendere licuit, ita diuino manet amore religatus, vt iniurias vix ſentiat, damna contemnat, opprobria rideat, mortem denique lucrum reputet. Nam cum iugiter in Dei amore delectetur, frequenter mentis exceſſum patitur, & ab omnibus terrenis raptus coram Deo ſiſtitur totus in eius pulchritudinis admiratione ſuſpenſus. Miratur etiam

inter-

internæ suauitatis dulcedinem & æternæ quietis tranquillitatem. O quam iucunda delectatio hæc, nisi modico temporis spatio permaneret: nam cum anima ibi diutius morari nititur, subito labitur, nec vlli exponere valet, quæ supra se vidit, sed agnitione suauitatis illecta, eam degustatæ dulcedinis suauitatem, incorporeæ lucis claritatem, intimæ societatis saporem, ac denique illud internæ quietis secretum attonita miratur. Nihil iucundius, nihil tutius, nihil opulentius bona conscientia. Premat corpus, trahat mundus, terreat diabolus, illa tamen secura permanebit: circumrotetur mundus omni volubilitate, ploret, rideat, pereat, transeat, numquam tamen bona marcescet conscientia. Hanc non licebit adipisci, nisi diligentissime cor tuum custodias, sæpe cum eo in iudicio stans super his, in quibus deliquerit: statue illud ante faciem tuam, increpa, afflige illud vt super te regnet Spiritus Domini. Dic cordi tuo: Quid immoraris, quid vanis rebus afficeris? Cuncta quæ in mundo sunt, nihil ad beatitudinem tuam conducunt, sed solum viaticum præparant iumento tuo, quæ etiam adhibita mensura ab ipso iumento sumenda sunt, ex superflua enim in cibo refectione sæpe deficit, aut lasciuit concupiscentijs, atque in præceps excutit ascensorem: nam quod illi ad necessitatem satis est, ad voluptatem sufficere plene non valet. Quid tanto studio incumbis tot libris euoluendis, ac perlegendis? Scito omnes, quotquot scripti sunt, libros

os ea solum de causa scriptos esse, vt tuæ conscientiæ librum plenius discuteres, & emendares: quem si solum tecum deferas, in eo videre poteris, quò tibi eundum, aut quid mercedis pro gestis recipiendum sit. Quia si librum hunc fideliter scriptum non habes, iuxta exemplar libri vitæ, sede, corrige diligenter, conferens cum illo, ne forte in vltima collatione inueniatur aliter se habere, & igni perpetuo tradatur. Ibi cap. 9. licet legere piam ac querulam confessionem nomine hominis vanis ac turpibus cogitationibus exagitati, quæ confessio extenditur vsque ad cap. 36. optima equidem tota ad vitam omnem anteactam recogitandam, de qua pauca quædam subijciam. Heu mihi qui ita comedo, bibo, & dormio securus, quasi iam transierit dies mortis, & euaserim diem iudicij ac inferni tormenta: sic ludo, sic rideo, quasi iam tecum regnem in regno tuo. Væ mihi, qui omnibus delicijs indulgeo, cum erga alios rigorem obseruem, & quod in alijs accuso, ipse facere non erubescam: ad inferendas iniurias valeo, ad tolerandas infirmus sum. Heu quàm infructuosè hucusq. vixi, pudet quòd sic hactenus vixerim, & quòd natus fuerim: mallem non esse, quàm talis esse: bonus eram per baptismatis gratiam, malum me sponte feci: æquum est, vt semper miser sim, qui me mea sponte miserum fecerim. Conscientia mea damnationem meretur, quòd pœnitentia mea ad satisfactionem non sufficiat, fateor inferno appropinquasse animam

mea m,

meam, si me liberes Domine, habeo, quare tibi gratias agam, sin minus nequeo te reprehendere, cum iustus sis, ac iustitia vtaris. Væ superbiæ meæ: nam si alius me accusaret, vt ego qui conscius sum, me accuso, patienter ferre non possem. Væ mihi, qui temerarius sum in iudicando, clamosus in loquendo, fastidiosus in audiendo, arrogans in docendo: onerosus sum amicis, ingratus beneficijs, inflatus obsequijs, seuerus subditis: iactaui, quæ feceram & quæ nõ feceram: dissimulaui me non fecisse quod feceram. Heu me, quia cum in altari sum, iuxta fontem sitio, ante ignem algeo, quasi monstrum sum inter filios Dei: habitum gero monachi, nõ conuersationem: altiorem meritis locum possideo, officium tamen non impleo: terram occupo quasi truncus absque floribus, frondibus, & fructibus. Alij me pascũt de laboribus manuum suarum, ego nec laicum ago, nec clericum: viuere erubesco, quòd nihil proficiã, mori tamen timeo, quòd imparatus sim, malo tamen mori & misericordiæ Dei mei me committere, quàm vitæ meæ exemplo alicui scandalum facere: nam tota die verecundia mea contra me est. Omnes cõspicio deuotos ac deuotione feruidos, & ideo donis cælestibus affluentes: quidã enim humilitate, alius misericordia, alius cõtẽplatione præstat, ego verò nihil horum in me inuenio, Gelboe montibus similis: quoniam declinauit Dominus in ira à seruo suo. Alij vigilant, ego dormio: & licet vigilem, meditationes sanctas non inuenio.

Maxima

Maxima quippe est animæ meæ sterilitas & deuotionis inopia, quam patior: orare aut meditari si velim, mox turba plurimarum cogitationum infestor, quæ (veluti plebs ad spectaculum) irruere solent in cor meum, visa, audita, dicta, & facta in memoriam reuocant, atque ibi magno tumultu perstrepunt: ingrediuntur, egrediuntur, aliæ alias introducunt, atque ita mens mea semper mobilis, numquam stabilis, semper vaga & velut ebria per diuersa distrahitur. Ibi est cogitatio tua, vbi affectus tuus inhæret: illud enim sæpius cogitatione volumus, cuius amore fortius detinemur. Nulla pœna grauior praua conscientia: quare si omnem tristitiam à te vis expellere, bene viuito, bonæ namque vitæ conditio semper cum gaudio coniuncta est. Quid est Oratio? Est mentis deuotio, idest conuersio in Deum per pium & humilem affectum: humilem ex propriæ infirmitatis consideratione: pium, ex meditatione diuinæ bonitatis ac clementiæ. Noli prodere virtutes tuas, si eas cupis augeri, sed taciturnitate custodi, quod si palam feceris, amittere poteris. Plerisq. concessum est bona opera dumtaxat agere, non autem boni operis fructum colligere, quòd ab ipsis per iactantiam amittatur: quemadmodum enim glacies calore dissoluitur, ita & virtus ore proprio laudantis. Noli propter phantasmata, quæ mentis aciem hebetare, & animum confundere videntur orationis tempore, ab oratione desistere: immò quanto maiori terrenarum cogita-

Nota

cogita-

gitationum tumultu premeris, tanto ardentius ac valentius orationi est insistendum, quatenus tumultum illum superes, & ad pias Domini aures orationis feruore tamdiu pulses, donec sancti desiderij auxilio cogitationes illas malas ac vanas ab oculis cordis abigas, ac mentem tuam in vno æternitatis desiderio immobilem figas. Cor enim nostrum, licet in omnibus requiem quærat, numquam tamen inueniet nisi in hoc centro. Dicito cordi tuo: Quid hoc est cor meum, cum tam exiguum sis, vt vix in milui vnius refectionem sufficias, totus hic mundus tibi satis esse nequeat? Per totum terrarum orbem iugiter ad voluptatem captandam vago motu discurris, sine pedibus curris, absque alis volas! Cum igitur nihil inuenias, quod te impleat, desiste à discursibus & inutilibus volatibus, iacta cogitatum tuum in Domino, ipse te satiabit. Cogita quamplurimos esse, qui hoc ipso tempore in vero mortis articulo sunt constituti, quibus si hora vna ad pœnitentiam agendam concederetur, multa agerent ad impetrandam veniam peccatorum; tu verò tempus ad hoc ipsum tibi concessum elabi frustra sinis, ac vanis cogitationibus impendis. Cogita etiam, quot nunc animæ in inferno absque vlla veniæ ac misericordiæ spe torquentur, quòd tempore sibi concesso ad pœnitentiam abusæ sint. Redi igitur anima mea ad te, diligentissime discutito, ac speculare qualis sis, qualis esse tenearis, quantum in via Domini quotidie proficias, quantum

de

de profectu deficias: nam quamdiu teipsum studiose non inspexeris, ad ea, quæ supra te sunt, scrutanda idoneus esse non poteris. Assuesce ergo quamuis laboriosum ac molestum iudices sola intima meditari, interiora solum diligere, in illis diutius immorari, vt audire liceat, quid loquatur in te Dominus Deus. Si verò intimis tuis plene perspectis, experiris in teipso validam dilectionis vel delectationis violentiam erga diuina, adhuc restat inuestigare, an aliquid aliud sit præter Deum, vnde delectatio vel consolatio aliqua tibi proueniat: nam quamdiu ex aliqua re externa lætitia vel delectatio accreuerit, ardentissimi amoris erga Deum signum non ostendes. Satage ergo Dominum ad cordis tui interiora penetralia trahere, vsquequò illius sublimis fluuij violentia sic affectui tuo immitatur, vt aliena omnia delectabilia fastidias, nec vlla alia externa delectatione inde possis auelli. Si verò eum non studes sic ad intima tua introducere, quo pacto credendum est, te velle vel posse sequi eum ad sublimia sua? Certissimum ergo signum tibi sit, quæcumque es anima, quòd dilectum tuum non plene diligas, vel quod ab eo minus diligaris, si ad theoricos illos mentis excessus non vocari, aut vocantem sequi non mereris. Quo pacto perfecte diligere aut diligi dicendus est, qui in sublimium desiderio ad summa non rapitur? & ad theoricos ac anagogicos illos excessus mentis alienatione non transit?

Vis

Vis nosse diuinarum reuelationum sublimitatem manifestissimum esse diuinæ dilectionis indicium, audi ipsum dicentem: Iam non dicam vos seruos, sed amicos meos. Perge igitur hilariter ac summo studio in omni temporis articulo in diuinæ contemplationis gaudium tendere. Nam si semel ad illud diuinorum radiorum spectaculum admissus sis: quàm intimis desiderijs, quàm profundis suspirijs, quàm inenarrabilibus gemitibus instabis ad eam dulcedinem iterum obtinendam. Quàm assidua recordatione, quàm iucunda admiratione inspectam claritatẽ mente tractabis, ac placidissime reuolues, donec rursum in eamdem imaginem transformeris, à claritate in claritatẽ procedens veluti ab ipso Domini spiritu actus. Verumtamen cum ab eo sublimis delectationis statu decidimus, atque ad nosmetipsos redimus, ea quæ antea supra nos vidimus in eadẽ veritate vel claritate, qua prius perspeximus, in memoriam aut mentem nostrã reuocari non possunt: & quamuis inde aliquid memoria teneamus, & quasi per medium velum atq. in medio nebulæ videamus, tamen nec modũ videndi, vel visionis qualitatẽ vere contemplari possumus. Ita fit, vt memores non reminiscamur, videntes non videamus, aspicientes intueri non valeamus, & intendentes non penetremus, donec iterũ à meditatione in contemplationem, à contemplatione in admirationẽ assurgentes, ab admiratione in mentis alienationẽ rapiamur. Gratia contemplationis humanum cor non solũ ab

omni terreno amore expurgat, ſed etiam ſanctificat, & cæleſtium amore omnino inflammat, & iam quoddam pignus illius futuræ contemplationis concedit. Denique nihil eſt iucundius, nihil commodius gratia contemplationis: nam quanto amplius in cæleſtium contemplatione delectaris, & delectatione admiraris, tanto libentius immoraris, tanto diligentius perſcrutaris, profundiusq. illuminaris: ibi enim ſemper inuenire licebit quid mireris, ac vnde delecteris. Ad has delicias adipiſcendas potius opus eſt intima compunctione quàm profunda inueſtigatione, ſuſpirijs quàm argumentis, crebris lamentationibus quàm acutis argumentationibus, potius lacrymis quàm ſententijs, oratione quàm lectione, lacrymarum gratia quàm litterarum ſciētia. In primis ſuperata cogitationum euagatione, diſcito vacare non ſolum corpore, ſed etiam corde, ac facere ſabbatum ex ſabbato, interius ſcilicet ex exteriori, vacans & videns quoniam ego ſum Deus. In libello de Scala Clauſtralium ſic ſcribit: Poſtquam anima exercitata diu eſt in meditationis ſtudio, & in eius meditatione exarſit ignis deſiderij perueniendi ad quietem ac guſtum contemplationis, quem nondum reipſa cognouit, confugit ad orationem, clamans: Vultum tuum Domine requiram, ideſt, contemplationis tuæ dulcedinem: cui ſi fideliter inſtat, adueniens Dominus, cæleſtis dulcedinis rore circumfuſus fatigatam recreat animā, eſurientem reficit, aridam impinguat, & cogit eam terreno-

rum

rum omnium penitus obliuisci,sui recordatione assidua eam muniens, viuificans, inebrians, ac sobriam reddens. Quemadmodum enim in quibusdam corporeis ministerijs seu voluptatibus anima adeo carnali rapitur concupiscentia, vt omnem rationis vsum amittat, ac quodammodo fiat homo totus carnalis:sic in hora contemplationis ita absorbentur & consumuntur carnales motus à lacrymis vt nulla in re caro spiritui refragetur, fiatq. homo quasi totus spiritualis. Sed velim scire Domine mi,an aliqua sint signa huius aduentus tui. Huius consolationis signa sunt suspiria & dulces lacrymæ, quæ à memoria & ardenti Christi desiderio excitantur: his enim ad contemplationis gaudium extollimur. O dulcissime Domine mi, si dulce est pro te flere, quàm dulcissimum erit ac suauissimum de te gaudere? Postea vero quàm aliqua temporis morula animam ad dulcem illum somnum admisit, discedit quasi dicens: Iam aurora est, idest, iam recepisti gratiæ lumen,ac exoptatam visitationem. Data ergo benedictione, & mortificato neruo femoris,ac mutato nomine de Iacob in Israel elabitur: Accessus tamen ac recessus ambo cooperantur in bonum sponsæ, illi venit, illi redit, venit consolationis causa,recedit ne consolationis magnitudo extollat eam,atque ne forte continuam visitationem non gratiæ, sed naturæ referat acceptam: recedit etiam quòd verum sit id quod in prouerbio vsurpari solet: Nimia familiaritas parit contemptum. Recedit

ergo, vt absens vehementius desideretur, desideratus auidius quæratur, sic quæsitus gratius inueniatur: recedit etiam, ne exilium pro patria reputemus. Attende tamen, quæso sponsa, sponsum tuum esse nimis delicatū ac zelotypum, qui si te ad alium amatorem, idest, ad aliud præsentis vitæ solatiū, inclinari senserit, recedens à te, aliā quæret sponsam: si in te maculam aliquam, siue rugam conspexerit, statim auertet oculos, cum nihil immundum aut inornatum intueri patiatur. Ibi. Meditationis magistra lectio est, aut prædicationis auditio, ne meditantes limites à Patribus nostris constitutos transire contingat. Oratio obtinet inuenta per meditationem, dulcedo contemplationis est affectus deuotæ orationis. Lectio ergo absq; meditatione arida manet, meditatio sine lectione erronea: oratio nisi meditationi sit coniuncta tepida, meditatio absque oratione infructuosa: oratio deuota contemplationē acquirit, contemplationis adeptio absque oratione aut rara, aut miraculosa habenda est. Ergo spiritualis athleta, si tibi datum est disponere ascensiones in corde tuo, & ad summum contemplationis gradum ascendere licuit, cauendū tibi est summopere, ne cum vsque ad cælū sis eleuatus, vsque ad abyssum inordinato casu infeliciter corruas. Quod fiet, si descendente sponso, ac cessante contēplationis dulcedine, ad carnis vana ac superflua solatia descendas: sed expedit, eum gradnū ordinem tenere in descensu, quē in ascensu obseruasti, & in eorū quolibet immorari

pro

pro loco & tempore: tantoq. te Deo viciniorem existima, quanto à primo gradu, nempe à lectione sis remotior. Quid enim intolerabilius? Quæ infelicior cõmutatio esse poterit, quàm cor quod paulo ante cælestibus fruebatur gaudijs, subito immundis ac vanis cogitationibus deturpandũ tradere? Adhuc in corde calent sponsi vestigia, & iam intromittuntur adulterina desideria. Aures, quibus nuper contigerat audire verba, quæ non licet homini loqui, audiendis iam fabulis ac detractionibus exponuntur. Oculi qui modo sacris madebant lacrymis, ad videndas vanitates iam conuertuntur. Lingua, quæ dulce paulo ante epithalamium decantauerat, & ignitis eloquijs ac persuasorijs sponsum sponsæ reconciliauerat, ita vt eam in cellam vinariam suam introduceret: rursum ad vana & scurrilia colloquia conuertitur. Absit, absit. Hæc ex dicto libello.

EX BERNARDO IN LIBRO DE Amore Dei. Cap. XXXIIII.

DOmine tu vides me non videntem te, porrige ergo dexteram mihi cæco ad te currenti amoris tui amore: si hanc plenam periculis viam ingressus in aliquo offendero, ignosce quæso: subleua debilem, erige cespitantem aut etiam cadentem, iam enim gratiæ tuæ munere, quæ carnis & mundi sunt, non habeo ante faciem cordis mei, sed in dorsum ac posteriora reieci. Qui fit Domine mi, vt cum ex toto corde faciem

tuam exquiram, & iam putans te apprehendisse mihi graturer, mox eam à me abscondas, quasi me inimicum tibi arbitreris? Domine vel ego non sum adhuc ad te conuersus, vel tu es adhuc à me auersus. Si primum: Deus virtutum, conuerte me. Si secundum: Deus virtutum, conuertere. Gratias tibi ago bone Domine, quòd mihi velle dederis: nam paratum est iam cor meum: præcipe igitur quæ vis, fac me intelligere quæ præcipis, & da posse, cui dedisti velle: sic enim fiet in me ac de te, quidquid vis. Domine noui te dixisse, Exod. 33. Non videbit me homo & viuet: fateor me adhuc non mortuum esse mihi, vt tibi viuere possim, sed tuo gratuito munere locum apud te accepisse: sto super petram catholicæ fidei, fero patienter, & deosculor tegentem ac protegentem me dexteram tuam, video posteriora tua, idest, humanitatis tuæ mysteria, & saltem cum Hæmorrhoissa gestio tangere fimbriam vestimenti carnis tuæ, ac furari mihi sanitatem. Aliquando cum Thoma te totum expeto videre, tangere, non tamen digitum vel manum mittere cupio in ostium lateris, sed totus desidero ingredi per illud vsque ad cor, vbi est sanctum sanctorum, arca testamenti, manna denique diuinitatis. Sentio mihi dictum esse: Noli me tangere, foris canes Apoc. 22. & ideo cum dignis conscientiæ meæ verberibus percussus, præsumptionis meæ pœnas luere cogor, rursum in petram me recipiens, (quæ refugium est herinacijs peccatorum plenis) amplector, & oscu-

lor

lor tegentem, ac protegentem me dexteram tuã: atque ex eo quod vel ſenſi, vel leniter vidi, ardens deſiderio vix patienter expecto, vt à me amoueas manum tuam: petoq. vt infundere digneris mihi gratiam illuminantem, vt tandem moriens mihi, & tibi viuens, reuelata facie faciem tuam videam. Iamdiu tibi dixit cor meum: Exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram, vt omnia videns operer in anima mea iuxta exemplar, quod in monte videro. Anima mea anhelans ad hanc viſionem in huius ſæculi tenebris dicere ſolita eſt cũ premitur languore ſui deſiderij. Quis amare poteſt quæ non vidit? Quomodo amabile eſſe poteſt, quod non eſt aliquatenus viſibile? Fateor multa amabilia, quæ creaſti poſſe occurrere te quærenti, ſed hæc ſatiare nequeunt, immo videndi tui deſiderium inflammant: prædicant enim cuncta hæc te eſſe mirum in modum amabilem, ac præ cunctis deſiderabilem. Nam ſicut ea, quæ tibi offero, ſcio non placere, niſi me cum illis inſimul offeram; ſic creata tua, niſi tecum ſint, placere non valent. Fateor Domine tuæ gratiæ munere huc perueniſſe, toto mentis affectu amo amare te, deſidero deſiderare te, hoc tamen amans, neſcio quid amem. Quid eſt, inquam, amare amorem? Quid deſiderare deſiderium? Videtur amor ille, quo amorem tuum amo, non eſſe is, quo te amem, ſed amor, quo me tibi amem: & mihi deſiderem deſiderium tuum. Fateor interiores oculos meos caligare ac cæcutire, cum hæc ſpeculari volunt:

quapropter cito à te aperiantur, vt videam gloriam tuam, vt oblitus paupertatis & egestatis meæ totus erigar, & ruam in amplexus amoris tui, videns quem amauero, amans quem videro, vt mihi moriens, in te viuere incipiam, beneq. sit mihi in te, cui pessime est in se. Sed ô Domine si quando (quod rarum est) huius gaudij particula aliqua fruor, clamo, vociferor: Domine bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula, fidei vnum, spei vnum, amori vnum: sed heu repente in terram cadens, quasi mortuus respiciens, nihil video, meq. vbi prius eram, inuenio, scilicet, in dolore cordis, & spiritus afflictione, clamo: Vsquequo Domine obliuisceris me in finem? Ibi cap. 4. Summam voluntatis suæ annunciauit nobis Filius tuus Dominus noster, cum tibi in oratione diceret: Volo Pater, vt sicut ego & tu vnum sumus, ita & ipsi in nobis vnum sint, scilicet amoris perfectione, vt scilicet ament te propter te, & se nonnisi in te. Hic est finis, hæc est consummatio, hæc est perfectio, hæc pax vera, hoc gaudium in Spiritu sancto, hoc denique est silentium in cælo: in hac autem peregrinatione sola illi silentij hora dicenda est, in qua hoc affectu fruimur. O nobilissima affectio veni ad nos, dispereant à facie tua fœtida illa & horrenda nomina affectionum, quæ dicuntur Luxuria, Gula, Auaritia. Optime dixit seruus tuus, qui affectionem hanc, quietam stationem & finem esse dixit, vltra quem nihil appetat, vel appetendum iudicet voluntas. O Domine cur docuisti nos puros

ros amores tuos? Nũ egebas amore nostro? Non certe: sed quia aliter non licebat esse beatos, nisi te diligeremus, ideo misisti Filium tuũ, cuius verba nihil aliud sonabant, quàm amate, amate: cuius omnia dicta & facta erant ardentissima, vrgentissima, incentiua amoris. O Domine cesset in me iam diluuiũ aquarũ multarum, idest, multitudo & confusio terrenarum affectionũ vt valeam ad te accedere. Recedat iam salsum mare, atque antiquæ damnationis salsugo, vt appareat in me arida, idest, vt desiccata anima mea ab amaris aquis, fontem vitæ sitiens, dicat: Sitiuit in te anima mea. Mirũ est quod quidã Ethnicus lumine veritatis compulsus scripserit, dicens: Oderunt peccare boni virtutis amore: homo tamen Christianus nondũ hoc amore sit plene captus. Heu quia nuda, gelida, & algens est anima mea, desiderat calefieri calore tui amoris. Quid faciã? Quãdiu non sentio in me calefacientẽ charitatis vestẽ, colligã pãniculos Scripturarũ & consuã, vt aliqualiter cooperire valeã nuditatẽ meam, colligã diuinorum verborũ surculos, & accendã in corde meo deuotionis igniculũ, si forte aliquando descendat flãma fortiter vorans aquas ac frigiditates meas. Bern. ibi c. 9. sic scribit. Nonnunquã Dñe quasi oculis clausis ad te inhianti mittis mihi in os cordis, quod non licet mihi explorare quid sit: saporẽ quidẽ sentio adeo dulcẽ, suauẽ, ac confortantẽ, vt si in me perficeretur, nihil vltra quærerem, sed licet me illo aspergas, non tamen permittis, quid sit plene cognoscere.

Cum

Cum enim accepero, si tenere eum volo, aut ruminare, aut eius saporem diiudicare, confestim elabitur: deglutio quidem illud, quidquid illud est in vitæ æternæ spem, sed vellem, vt omnes venas ac medullas animæ meæ quasi vitalis succus impleret, vt omnes alias affectiones fastidirem. Sed licet ad me veniat, festinat transire, & cum de eius inquisitione, vel acceptione, vel vsu formatá quædam lineamenta gestio arctius memoriæ impressa committere, vel memoriam labilem scripto iuuare, re ipsa & experimento cogor illud dicere quod scriptum est: Nescis vnde veniat, aut quò vadat. Quotiescumque enim quasi quibusdam lineamentorum figuris ea memoriæ commendare curaui, vt cum voluero ad ea meditanda confugiam, sentio mihi dictum esse: Spiritus vbi vult spirat, non cum ego volo, sed cum ipse vult. Si aliqua prius parauerам, omnia extincta ac mortua inuenio, solum ad te vitæ fontem leuo oculos vt in lumine tuo videã lumen: ad te anhelant omnes affectus mei. Sed heu quamdiu miseram, anxiam, & anhelantem animam protrahis? Absconde me obsecro in abscondito faciei tuæ, protege me in tabernaculo tuo.

NONNVLLAE GEMMAE ET ARdentes faculæ ex Bernardo super Cantica. Cap. XXXV.

AD incipientes & proficientes pertinent illa quindecim Cantica graduum, eo quòd iuxta

iuxta profectus & ascensiones, quas disposuerunt in cordibus suis, cantanda sunt ad laudem Dei promouentis. At Cantica canticorum perfectorum sunt, est enim fructus omnium præcedentium: ideo canticum hoc vnctio docet, addiscit experientia, quare non mirum est, si experti recognoscant, inexperti inardescant desiderio non tam cognoscendi quàm experiendi. Nam osculum, à quo incipit non est strepitus oris, sed iubilus cordis, non sonus labiorum, sed motus gaudiorum, idcirco non pertinet carmen hoc animæ infantili, ac nuper ad Christum conuersæ, sed iam prouectæ, vt quæ iam ad ætatem perfectam & nubiles perueniens annos, (meritorum non temporum) facta est idonea cælestis sponsi nuptijs. Hæc enim sola potest dicere: Osculetur me osculo oris sui, meliores namque sunt amores tui vino, vt alij traducunt. Per vinum intelliguntur delectabilia omnia secundum carnem. Bernard. Ser. 1. Et ibid. Serm. 3. dicit neminem posse scire quid sit hoc spirituale Christi osculum quod sponsa tam ardenter appetit, nisi cui licuit experiri: est manna absconditum, solus qui edit esurit, est fons signatus, cui non communicat alienus, sed solus qui bibit adhuc sitiet. Non ergo arroget sibi hoc anima etiam nunc carnis passionibus obnoxia, quæ nondum sensit suauitatem spiritus, quæ interna nondum gaudia degustauit. Non temere assurgat ad os serenissimi sponsi, sed ad serenissimi Domini pedes merito pauida iaceat, & cum Publicano tremens

mens terram non cælum aspiciat. Displicet namque Deo peccatoris impudentia, pœnitentis vero verecundia placatur. Ideo, inquit, nolo repente fieri summus, paulatim iuuat proficere, nolo intempestiue altiora & secretiora scrutari. Prosterne te igitur prius ad oscula pedum, tuisq. lacrymis illos riga, nec inde surgas, priusquam audias: Remittũtur tibi peccata tua: & deinde quantũ profeceris in gratia, tantũ in fiducia dilataberis. Inde proficere poteris ad osculũ manuũ, cum cœperis iam strenue ac perseueranter agere in operibus omniũ virtutum. Tum demũ forsitan audebis ad ipsum os gloriæ caput attollere (pauens ac cum tremore dico) non solum speculandum, sed etiam osculandum. Osculum ergo pedum incipientium est, manuum proficientium: oris perfectorum, vt idem dicit Ser. 4. Sed cum sponsa partes perfectorum agat, ideo fiducialiter oris osculum postulat, non pedũ, non manuum, sed osculetur me, inquit, osculo oris sui. Procumbe igitur primo ad pedum oscula, pedes sunt misericordia & iudicium: in primo infigito osculũ spei, in secundo timoris, nec tamen alterum sine altero osculeris, ne forte aut desperes, aut dissoluaris, & inaniter præsumas. De his Ser. 6. Deinde procede ad oscula manuum. Manus Dei sunt latitudo & fortitudo, illa affluenter largiens, ista potenter defendens, vt dicit Ser. 7. Consequenter postquam ascenderis ad sponsæ conditionem, quæ est anima sitiens, licebit petere oris oscula, quæ dari non solent, nisi ardenter

ter amantibus, quod proprium est solius sponsæ. Nam seruus timet, mercenarius sperat, discipulus præstat aurem magistro, filius patrem honorat, sponsa vero amat: ideo non exigit mercedẽ, non petit hereditatem, non postulat doctrinam; sed osculum: in qua petitione non vtitur blanditiarum fuco, non parat exordium, non captat beneuolentiam, sed ex abundantia cordis, sacri amoris flammam spirantis in nuda verba prorumpit, dicens: Osculetur me osculo oris sui. Nec mirum est, si vt ebria loquatur, quæ de cella vinaria exierat, quæ sponsi amore inebriata, maiestatem non veretur, nimis freta quòd caste amat, casteq; quærit ipsum quem amat, non aliud quidquam illius, quasi dicat: Quid enim mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Vnde patet charitatem perfectam timorem omnem procul expellere. Hæc Serm. 7. vbi admonet Fratres vt corde ruminent Psalmos, quos ore canunt. Sicut enim cibus qui deglutitur, & non manditur, frustat palatum oris sapore desiderabili: sic Psalmus deglutitus, nisi quibusdam intelligentiæ dentibus conteratur, cordis palatum desiderabili sapore & dulciori super mel & fauum defraudat. Offeramus igitur cum Apostolis fauum mellis. Mel enim in cera est deuotio in littera, alioqui littera occidit, si absque spiritus condimento comedatur: quòd si feceris, reipsa experieris, quàm recte dictum sit. Spiritus meus super mel dulcis. Et, Delectabitur in crassitudine anima tua: &, Holocaustũ tuum pinguefiet.

Necnon curiæ cælestis principes odorem suauitatis recipientes, idest, Psalmorum tuorum & orationum, de te dicent: Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij? Ad sponsam nostra reuertatur oratio, cui iamdiu dimissa sunt peccata, atque iamdiu in sanctis operibus, orationibus, & exercitijs perseuerat; hæc non quiescit, donec admittatur ad osculum. Gratias, inquit hæc sponsa, ago de pedum osculo: Gratias item ago de manuum osculo, sed ardentissime expeto osculari osculo oris tui. Accepi, fateor, meritis potiora, sunt tamen hæc votis inferiora meis, non sum ingrata beneficijs acceptis, sed ad meliora suspiro, non enim ratione feror, sed amore: non ignoro quòd honor Regis iudicium diligat, sed præceps amor nec iudicium præstolatur, nec consilio temperatur, nec pudore frænatur, nec rationi subijcitur. Hæc Ser. 9. At cum felix sponsa recipit ineffabile osculum, quid existimas in ea fieri? Tantæ efficaciæ est osculum illud, vt cum acceperit, mox eius vbera tumescant, & lacte cælestis sapientiæ pinguescant, ita vt filiæ sponsæ veniant ad matrem, idest, infirmiores animæ ad pastorem vt erudiantur, quæ vbera prementes conceptæ dulcedinis lac affluenter accipient, ita vt gustantes testentur meliora illa vbera esse vino, siue per vinum dulcia omnia mundi huius intelligas, siue sapientiam sæcularem, quæ nequeunt spiritũ nostrum confortare, nutrire aut replere, veluti

Spiri-

Spiritus sancti sapientia, quæ omnia hæc in nobis operatur. Pastores huius tempestatis, quòd hæc oscula non quærant nec accipiant, ideo non pariunt filios spirituales, nec habent vbera turgentia lacte cælestis, & inflammatiuæ sapientiæ ad eos alendos. Potest etiam intelligi, vt ibi scribit Bernard., per vinum contemplationis dulcedo, vt quasi petenti sponsæ contemplationis oscula, dicatur illi: Meliora sunt vbera tua vino, idest, magis necessaria, quasi dicat: Tu sponsa postulas quod te delectat, sed vbera, quibus paruulos alis magis necessaria sunt vino contemplationis. Nam licet hoc quod postulas, lætificet cor tuum, illa tamen ædificant multos, quapropter sustine parumper: oportet namque cessare à dulcedine osculorum, vt lactandis paruulis vacare possis. Potest etiam accipi, inquit idem, hoc quasi dictum ab ipsis iuuenculis ac teneris animabus: videntes enim hæ matrem suam semper velle quieti vacare, secretum quærere, publicum fugere, turbas declinare: denique osculorum dulcedinem præferre ipsarum curæ, ita eam alloquuntur: Noli mater nos derelinquere & in sponsi amplexibus immorari: maior enim in vberibus quàm in amplexibus & osculis fructus existit. Per vbera nos eripis à carnalibus desiderijs, eripis mundo, Deo acquiris, ideo meliora sunt vbera tua vino contemplationis: sunt etiam nobis meliora vino carnalium ac terrenarum voluptatum, quo prius inebriabamur, maioribus namque delicijs affluimus, quàm antea

in

in vino experiebamur. Item per duo sponsæ vbera optime intelligit Ser. 10. compassionem & congratulationem. Habet enim affectus maternos cum Paulo scilicet. Gaudet cum gaudentibus, flet cum flentibus, quod proprium est veræ matris, scilicet gaudere in gaudio filiorum. Quia si hęc vbera nondum habes, cur mater? Cur Episcopus? si te non plene sentis promptum ad congaudendum, pronum ad condolendum, matris nomen mereri non potes. Qui absque his affectibus ad animarum regimen, vel prædicationis officium es assumptus, alijs prodesse non poteris, tibi plurimum obesse valebis. Verus pastor quoties osculo delectatur, non ideo officium prætermittit, sed videas eum quasi matrem paruulis lactandis incumbere, & vbera proferens ex altero consolatoria, ex altero vero exhortatoria vberrime ministrare. Si aliquem ex filijs reperit hilarem & proficientem, exultat reficiens salutaribus monitis, & de congratulationis vbere lac exhortationis exprimit, vt constanter perseuerans in melius proficiat. Si vero videat aliquem graui aliqua tentatione concussum, factumq. pusillanimem, ita vt vim tentationis perferre nequeat, condolet, mulcet, plangit, consolatur, denique lac consolationis ex vbere compassionis exprimit, vt turbatum erigat. Ibi agit contra impios pastores, qui nihil curant, nec compatiuntur super contritionem Ioseph, sed omnia Christi opprobria conflant in fornacē auaritiæ, crucem, lanceam, & clauos. Ibi etiam
agens

agens de tribus illis optimis sponsæ vnguentis, scilicet, contritione, deuotione, ac pietate asserens vnguentum deuotionis componi ex studiosa meditatione beneficiorum Domini: quærit, quid sit in causa, cur quælibet anima nequeat hoc vnguentum conficere, licet nitatur vacare sanctis meditationibus vel diuinis laudibus, sed mox vrgeatur curis, atque ad sua reuocata in seipsa comprimi propria egestate compellatur. Respondet Bernard. ægritudinem hanc & animi diffidentiam duabus ex causis prouenire posse. Prima, ex nouitate conuersionis: secunda ex tepore conuersationis, etiamsi in conuersione longum tempus consumpserit. Vtrumq. enim humiliat ac deijcit conscientiam, & inquietam reddit, dum siue pro tempore siue præ torpore pristinas animæ passiones nondum plene emortuas sentit: ac proinde cum necesse sit incumbere extirpandis de hortulo spinis iniquitatum, & vrticis cupiditatum, longius à seipsa euagari non permittitur. Cum enim in gemitu suo laboret, non potest simul in Dei laudibus, ac sanctis meditationibus exultare: musica namque in luctu importuna solet esse narratio. Non est ergo vnguentum hoc pauperum, sed diuitum. Monet tamen Ser. 11. his verbis: Suadeo vobis amici mei, vt interdum reflectatis pedem à molesta & nimis anxia viarum vestrarum recordatione, enitaminiq. in clariora atque planiora itinera euadere, nempe in memoriam beneficiorum Dei: vt qui in vobis confun-

dimini, ipsius intuitu respiretis. Volo vos experiri illud, quod dictum est: Delectare in Domino. Idem in Serm. 12. latissime loquitur de tertio vnguēto pietatis siue misericordiæ, quod priora duo longe superat, & proprium est Prælatis sanctis, qui sicut adipe & pinguedine repleti misericordiæ visceribus, omnium hominum ærumnas tam spirituales quàm temporales subleuare conantur. Idem in Serm. 1. Non omnis gratiarum actio Deo grata est, sed ea solum, quæ de cordis pudica & pura simplicitate procedit. Nam & pharisæus gratias agebat de his, quæ à Deo acceperat, quæ tamen cum non simplici sed subdolo corde redderentur, repulsæ sunt: licet enim labijs Deum laudare videretur, cordis tamen sententia seipsum honorabat. Publicanum enim non iudicaret contemnendū, nisi præ illo se honorandum existimaret: occulta ergo cogitatione sibi honorem vsurpabat vere fur, cum soli Deo honor debeatur & gloria. Heu quot Pharisæi, quot hypocritæ in gratiarum actione ore gratias Deo agentes pro acceptis beneficijs, corde tamen nescio quid fraudulenter sibi surripiunt. Detestanda quippe tentatio quæ etiam spiritualibus viris, quandoq. insidiari solet. Nam magna ac rara virtus est, cum magna opereris, magnum te nescire, & cum omnibus nota sit sanctitas tua, te solum lateat, cumque omnibus mirabilis appareas, tibi soli vilescas. Fidelis reuera famulus dicendus es, si de multa Domini gloria (licet ex te non exeat) tran-

transeunte per te, nihil tuis manibus adhærere contingat, seruans eas puras ab omni munere: vt Esai. 33. Tunc lux tua dicenda est lucere coram hominibus, vt gorificent non te, sed Patrem qui in cælis est. Time cum Paulo, ne quæ tua sunt, prædices, sed Christum Iesum, ne quæras quæ tua sunt, sed quæ sunt Christi, tunc dignus eris audire: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam. Eris denique tamquam felicissimus Ioseph, qui omnibus sibi à Domino suo traditis non ignorauit vxorem exceptam: Non est inquam ex omnibus bonis Domini mei, quod nõ in mea potestate sit præter te, quæ vxor eius es. Nouerat nempe mulierem, gloriam esse viri & iniquum iudicauit inglorium vice versa illum facere, qui se fecerat gloriosum. Aduertit homo Dei sapientia plenus virum vxorem suam fortiter tamquam propriam gloriã zelare, sibiq. ipsi retinuisse seruandam, & manum ad inconcessam extendere non præsumpsit. Quid ergo, homo gloriam suam zelat, Deus verò suam non zelabit? Imò quanti gloriam suam faciat plane testatur dicens: Gloriam meam alteri non dabo. Quid ergo nobis Domine? Pacem do vobis, pacem relinquo vobis: hoc præconio vsi sunt Angeli dicentes: Gloria in excelsis Deo & pax hominibus. Domine (inquit Bernar.) gratanter suscipio, quod relinquis, ac relinquo, quod retines, sic mihi conducere, sic mea interesse non dubito: abiuro prorsus gloriam: ne forte si non concessũ

vſurpauero meritò gratuito oblatū munus amittam. Pacem volo, & nihil amplius, cui pax non ſufficis tu qui pax es noſtra? ſane mihi neceſſarium eſt reconciliari tibi, ac reconciliari mihi: nam ex quo me poſuiſti contrarium tibi, factus ſum mihimetipſi grauis. Igitur ſuſcipiant montes, ideſt, Angeli pacem populo, non gloriam. Quid ſtultius, quàm canales velle gloriari de aquis, quæ per eos tranſeuntes fluunt? Et quid ſunt ſancti omnes vel ſapiētes in actionibus ſuis niſi canales, per quos tranſit gloria Dei? Non lingua, non calamus gloriari poſſunt de ſapientia quam manifeſtant: nec ſecuris gloriari debet contra eum qui ſecat in ea. Eſa. 10. Nonne permittes nobis aliquam gloriam? Permitto quam concedit Apoſtol. ſcilicet, Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ: ſecurus gloriaris, ſi teſte conſcientia de Domini gloria nihil vſurpas, ſed cum gloriaris, penitus in Domino gloriaris: quæ omnia non parui momenti exiſtimanda ſunt. Dicit etiam ibi Bernardus: Raros eſſe perfectos, quibus verè ſic gloriari contingat. O vani filij hominum! O mendaces qui mutuo ſe decipiunt de vanitate in idipſum, dum vnuſquiſq. gloriam ſuam collocat in ciſtella labiorum alterius, indeq. eam mendicare ſolent, quotieſcumq. ea egent: cum tamen veritatis lumine in ſeipſis expendere opera ſua debuiſſent, & ſic in ſemetipſis habere gloriam ac non in alterius ore, imò quod potius eſſet eam in manibus Domini conſeruandam repo-

reponere. Quapropter nemo velit laudari, dum viuit, quidquid enim laudis hic captas, quod ad Deum non retuleris, Deo surripis quasi fur. Omnium ergo nostrorum operum gloriam ad solum Deum laudabilium omnium auctorem, ac benignissimum largitorem referamus, idque vere non ficte, vt facere solent hypocritæ. Hoc tamen non sola consuetudine faciendum est vt mos est in sæcularibus, sed vt viros sanctos decet sinceritate fida, deuotione sollicita, hilaritate grata, non dissoluta: iungentes sensum visui, affectum sensui, exultationem affectui, grauitatem exultationi, humilitatem grauitati, libertatem humilitati, vt interdum liberis purgatæ mentis passibus procedamus, atque per inusitatas quasdam affectiones, spiritualesq. latitias, in iubilis, in amœnitatibus, in Dei lumine, suauitate, & Spiritu sancto procedamus, probantes nos comprehensos in his quos Propheta intuebatur, cum diceret: Domine in vultus tui lumine ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die. Medullis igitur cordis non sola voce dicamus: Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam: ne forte (quod nimis vereor) dicatur de nobis: Quoniam dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei: Cor autem eorum, &c. Dicamus, Saluos nos fac Domine, & congrega nos de nationibus, vt gloriemur in laude non nostra, sed tua. Bernard. Serm. 14. Domine fateor me non portasse pondus diei, & æstus, sed iugum suaue & onus leue

pro patrisfamilias beneplacito fero: opus meũ vix vnius horæ spatio perficitur: nam laborem præ amore contemno. Ibi. Si nondum meremur ingredi cubiculum cum sponsa quia adhuc sumus de numero adolescentularum; excubemus tamen præ foribus spe gaudentes. Sponsus & sponsa interim mutuis intus secretisq. fruantur amplexibus, nullo carnalium desideriorum strepitu, nullo corporearum phantasmatum perturbante tumultu. Turba adolescentularum, quæ absque his inquietudinibus esse nequit, foris expectet, sciantq. certo ad se illud spectare: Adducentur Regi virgines post eam, proximæ eius offerentur tibi. Per virgines intelligit quæ baptismatis innocentiam seruauerunt: per proximas verò pœnitentes. In Serm. 15. pulcherrime disserit de nomine Iesu. In 16. aptissime scribit, quo suffundi pudore debeamus, cum patrem & benefactorem offendamus: quo verò timore, cùm creator Dominus & iudex à nobis sit læsus. Ibi etiam loquitur aduersus illos, qui studiose curant humiles videri, ac vt id assequãtur, exponunt plerumq. alijs defectus suos. Appetere, inquit, de humilitate laudem humilitatis non est virtus, sed ipsius virtutis subuersio: verus enim humilis vilis reputari vult, non prædicari: humilis gaudet contemptu sui, hoc solo superbus, quòd laudes contemnat. Quid scelestius, quàm vt peccati confessio, quæ humilitatis custos esse solet, superbiæ militet, & inde velis videri melior, vnde videris deterior?

Mira-

Mirabile quippe iactantiæ genus est sanctum videri non posse, nisi ad id sceleratus appareas. Similis habita est Saulis confessio, qui cum à Samuele increpatus, confessus sit se peccasse, non tamen placita Deo fuit eius confessio. In Serm. 17. vtilissime docet qua cura obseruandæ sunt illæ vicissitudines dispensatoriæ Domini visitantis animam & ab ea recedentis: nam periculosissime illius accessus & recessus ignorantur: inde enim fit, vt nec absentem desideres, nec præsentem glorifices, præsertim cum ipse nulla alia de causa recedat, quàm vt auidius requiratur. Quonammodo si abesse nescimus, requiremus? Aut quo pacto qui iterum dignanter ad hoc redit, vt consoletur, digne pro sua maiestate suscipietur, cum adesse non sentiatur? Mens igitur abscessum ignorans patet seductioni, quæ verò reditum non obseruat, iure habebitur ingrata visioni. Quare oportet vt cum Elisæo videamus recedentem magistrum Spiritum sanctum, si velimus vt dona sua duplicet in nobis, semperq. ad cælum vultu simus erecto, & sinu ad largam eius benedictionem accipiendam expanso. Similes oportet nos esse hominibus expectantibus Dominum suum quando reuertatur à nuptijs: nam à copiosis supernæ mensæ delicijs vacua non redibit manu: quare vigilandum est omni temporis articulo cum plene ignoremus qua hora venturus, quavè abiturus sit. His namque vicissitudinibus vti non cessat in his qui spirituales sunt, vel quos ipse spirituales reddere

intendit, visitans diluculo & subitò probans. In Serm. 18. dissertissime tractatur quis solus sit aptus ad prædicationis & Præfecturæ officium exercendum. In Serm. 20. Quid retribuam Domino? Suscipe obsecro Domine de mea misera vita residuum annorum meorum: nam præteriti infructuose consumpti sunt, nec eos amplius reuocare licebit: pro his quos viuens perdidi, cor contritum & humiliatum Deus non despicias: placeat tibi, vt recogitem eos in amaritudine animæ meæ. Qui fieri poterit, vt talem non diligam Dominum? Dilexit me non existentem, dilexit resistentem & inimicum, pro me calicem passionis bibit, pro me tulit contradictores in verbis, obseruatores in factis, illusores in tormentis, conuiciatores in morte. Hæc amorem meum blandius alliciunt, iustius exigunt & arctius stringunt, vehementius accendunt: quare meritò anathema habendus est, qui Dominum Iesum non diligit. Ama dulciter & ardenter, ne illecebris mundi ab eo amando abducaris: ama sapienter, & prudenter, ne decipiaris: ama fortiter, ne aduersitatibus frangaris: sic faciens, amare testaberis ex toto corde, tota mente, tota virtute seu fortitudine. Dulcedo huius amoris carnalis amoris suauitatem procul expellat, vt clauus clauo pelli solet. Ama prudenter, tum ad cauendas hæreticæ fraudis muscipulas, tum etiam ad euitandam nimiam & indiscretam vehementiam in tua conuersatione. Ama fortiter, vt terroribus non cedas, laboribus

boribus non succumbas. Igitur blandicijs non abduci, non decipi fallacijs, aduersitatibus & iniurijs non frangi, hoc est toto corde, tota virtute diligere. Ibi etiam asserit hanc potissimam ac præcipuam fuisse causam, cur Deus humanā assumere carnem, & in ea conuersari voluerit: videlicet vt carnalium, qui nonnisi carnaliter amare poterant, affectiones primo ad suæ carnis salutarem amorem retraheret, atque ita gradatim ad amorem perduceret spiritualem. Visitatum enim est eodem modo incipientes faciliter inflammari ad audita, vel lecta, aut meditata mysteria, quæ Deus gessit in carne; atque inde paulatim fugatis terrenis & carnalibus affectibus, introducuntur tandem ad contemplationis dulcedinem, & diuini amoris suauitatem. Huc iam ascenderat Paulus dicens: Et si cognouimus Christum secundum carnem, sed nunc iam non nouimus. Hieremias etiam iam ad hanc peruenerat conditionem, cum dixit Tren. 4. Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus. Nam quod subiungit: Sub vmbra eius viuemus omnes gentes, ad incipientes spectat. Cum enim ob interni visus debilitatem ferre nequeant lucidissimi Solis splendorem, sub vmbra, idest, sub Christi carne quiescunt, (hac vmbra obumbrata est Maria) vt illius obiecto, feruor & splendor diuinitatis illius temperetur. In carnis igitur deuotione quiescat, cui viuificantem spiritum possidere non licuit. Nam alias equidem nequaquam sine Spiritu sancto

vel

vel in carne diligitur Christus, non tamen in illa plenitudine, vt illa amoris suauitatis sic totum cor occupet, vt totum sibi vendicet ab vniuersę carnis amore, & carnalium illecebrarũ: ac iam omnino superbiam detestetur, inuidiam nesciat, humanam omnem gloriam non solum fugiat, sed fastidiat, & contemnat: deniq. omnem cordis & carnis labé vehementissime abominetur. In Ser. 21. Trahe me post te ô sponse. Non omnes qui trahuntur, inuiti veniunt, infirmus enim ac debilis, qui vix pedibus suis valet insistere, atque ideò ire nequit, voluntarius tamen & spontaneus ad salutis balneum, & suauitatis prandium accedit: sic ego etiam sponsa nisi te trahente ire non possum. Refriguit paulisper in nobis ignis amoris tui, nec valemus à facie frigoris huius currere: sicut heri & nudiustertius: curremus autem posteà, cum reddideris lætitiam salutaris tui, cum benigna gratiæ temperies redierit, cum Sol iustitiæ iterum incaluerit, & pertransierit tentationis nubes, quæ solem ad horam obnubilare cernitur, cumque ad lenem auræ blandioris flatum cœperint vnguenta facilius liquescere, & aromata fluentia odorem dederint suum; tunc curremus hoc abscedente torpore. Cum igitur te torpore, tædio, vel accidia affici sentis, noli propterea diffidere, aut ab spirituali studio desistere, sed iuuantis require manum dicens: Trahe me. Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me. Fessa sum, deficio, noli me deserere, sed trahe me post

te,ne per amores alios vagari incipiam,ne quasi in incertum curram. Trahe me etiam tentationibus, ac flagellis, ego enim in flagella paratus sum. Non postulo vt ita trahas adolescentulas,quæ teneræ,delicatæ,& ad ferendas tentationes minus idoneæ sunt: sed trahe me iam fortiorem,illæ verò meo hortatu atque exemplo excitatæ me sequentur: sic fiet, vt simul ac pariter curramus. Ego in odorem vnguentorum tuorum, illæ me sequentes, ac sic omnes in vnguentorum tuorum odorem curremus. Ideò Apostolus dicebat, Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. In Ser.22.agit de sponsæ vnguentis,de quibus suprà diximus. Quis hæc explicare poterit, cum ea noster intellectus capere non possit, nisi quantum experientia adipiscitur: nam quamuis Dominus suauis sit omnibus,maxime tamen domesticis,& quamuis omnes quantuncumque longe distantes odorem vnguentorum illius sentiant, tamen quanto quis familiarius illi pro vitæ meritis ac mentis puritate appropinquat,tanto plus recentiorum aromatum & suauioris vnctionis fragantia delectatur. Spōsus, inquit, quamplurima habet vnguenta, de quibus ego cum alta loqui non possim; quatuor illa dumtaxat,quæ omnibus Paulus manifestauit,proponam. Christus,inquit,factus est nobis à Deo sapientia,iustitia,sanctificatio, & redemptio. Iam antea factus fuerat Angelis quatuor hæc omnia: nam redemit Angelos præseruans eos à lapsu, ne cum superbis laberentur. At

cum Verbum caro factum est, hæc ipsa quatuor factus est nobis: sapientia in prædicatione, iustitia in remissione peccatorum, sanctificatio in conuersatione, redemptio in passione. Erat homo in tenebroso carcere vinctus peccatorum catenis; luce sapientiæ depulit ignorantiæ tenebras: iustitia fidei absoluit catenas peccatorum: conuersatus est inter nos, vt ostenderet, qua via ad vitæ patriam redeundum esset. Postremo in cumulum dedit satisfactionis pretiũ, vt Patrem placaret. Quid amplius debuit facere? Cæcum illuminauit, vinctum soluit, errantem reduxit, reum reconciliauit. Quis erit tanta animi feritate, vt post hæc vnguenta non currat? Veræ virtutes nullibi nisi hic reperiri possunt. Vbi prudentia nisi in Christi doctrina? Vbi iustitia nisi in ipsius misericordia peccatum remittente? Vbi sanctificatio, idest, temperantia nisi in Christi commercio? Memineris Paulum sæpe sanctificationem pro castitate accipere, vt in eo loco: Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra, vt sciat vnusquisque vas suum possidere. Et alibi. Non vocauit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem. Vbi fortitudo nisi in passione Christi? Quid ergo moramur? Sequamur præeuntem sponsum ad speciosa deserti, & ad flores rosarum, ingredientes interiora nostra, & exequentes illud: Cogitaui vias meas &c. Per ruborem sanguineum significãtur tentationes ac tribulationes, quibus nos debemus obijcere. Rosæ Martyres sunt. Ad lilia con-

uallium

uallium imus, idest, ad humiles corde imitãdos. Ad amœna hortorum, idest, ad Confessores vbi varios licet colligere fructus sanctorum exemplorum. Ad irrigua fontium, idest, ad portanda Scripturarum arcana. Ad delicias cellariorum: habet enim sponsus cellam aromatum, cellam vnguentorum, & cellam vinariam: in primo mortificantur passiones, & disciplinæ ac pœnitentiæ pondere in puluerem rediguntur. In secundo vngimur suauitate virtutum, viuentes inter homines sine querela, dulciter ac affabiliter erga omnes nos gerentes. In tertio charitatis vino ac diuino zelo inebriamur ad fructuose prædicandum. Aromatum enim odor fragantia est bonæ famæ, quæ ex prædictis exoritur. Significat etiam perfectos viros quorum verba & opera assidue spirituales exhalant odores. Demum intromittimur ad cubiculi secreta, idest, ad contemplationis celsitudinem. Hæc omnia ex Bernard. Ser. 32. super Cant. quamuis aliqua addiderim, quæ apud ipsum non extant.

EIVSDEM AVCTORIS ANNOTATIO de vita Contemplatiua.

Generalis regula habetur in mystica Theologia, quòd prius oportet assequi practicam, quàm theoricam, idest, prius opus est experiri exercitium supernaturalis contemplationis, quàm inquirenda sit illius cognitio, vel inuestiganda artis huius plena notitia.

Consi-

Consistit autem mystica Theologia formaliter quidem in theorica contemplatione seu contẽplatiua inspectione siue intuitione: Contemplatiua autem, in feruore diuini amoris. Quanto verò dicta inspectio purior extiterit, tanto magis amor, qui semper eam comittatur, accendit, suspendit, rapit, transformat, deificat. Est hæc dilectio non naturalis, sed supernaturalis ac gratuita, infusa, imperatrix, & motrix omnium virtutum. Si quæras, in quo consistat hæc supernaturalis ac sincera Dei dilectio: Respondeo. Cum sincere amare, sit velle bene alicui ipsius causa, tunc enim sincere dicimur Deum amare, quando in ipso Deo cordis nostri complacentia defixa est: & cor nostrum nihil aliud cogitat quàm Dei immensam perfectionem, eiusque incomparabilem excellentiam, zelo ardet honorandi Dominum, in omnibus se ad ipsius beneplacitum componit, desiderat ardenter omnia, quæcunque sint pati & agere pro eius amore & honore. Hi sunt actus diuini amoris, quibus quò quis plenius, affluentiusque afficitur, ac fruitur, eo sanctior, diuinor, atque sublimior habetur: qui ita vixerit cælestem vitam in corpore ducere est dicendus. Amor vero hic tanto est sincerior, diuinor ac Deo placentior, quanto minus amans ad seipsum reflectitur, videlicet dum in oratione, in obsequio, in amore nihil aliud respicit vel quærit nisi dilectum ipsum, eiusque honorem & gloriam, castissimam etiam cum eo vnionem solum ipsius dilecti causa exoptat. Si

verò

verò proprium commodum amor ille respicit, vel aliquid aliud, ad se retorquetur, & à rectitudine deflectitur, atque ea de causa seruilis, non fidelis aut sincere filialis iudicatur. Dicitur amor extaticus ab extasi, nempe quòd non permittat amantem mentem aliquid aliud cogitare præter id quod amat, nec sinit amantem esse sui compotem, sed adeò amato addicitur, vt in eius obsequium aut profectum penitus transferatur. Et quemadmodum datur amor extaticus spiritualis, ita etiam amor carnalis extaticus esse perhibetur apud se mutuo amantes, atq; hoc illum planè cognoscimus, vt latissime ostendit Dionys. fol. 209. Nam qui se inuicem amant, licet multa dum absunt, animo concipiant, tamē cum sibi occurrant, aut simul conueniant, vix verba integra proferre possunt: Hoc autem ideò fit, quia vehemens occupatio interna amati præsentia perculsa, fugare solet è memoria illa omnia, quæ antea conceperat, ac dicere decreuerat. Sic etiam extaticus amor spiritualis, quando Deum dulcissimæ vnionis tempore affatur, truncata verba effundit. Ideò spōsa dicebat: Dilectus meus mihi & ego illi. Præterea quemadmodum amantes arescunt, & præ amoris vehementia macillenti redduntur, ita Deum amātes exsiccatis humoribus terrenarum & carnalium affectionum fiunt quasi ligna arida, vt facilius amore diuino ignescant. Et sicut se amantium oculos, si recte aspicias, intromitti dicas, ita oculi animæ amantis Dominum intromittuntur

tuntur diligenter ſcrutantes, ne interius aliquid fiat, quod dilecto ſuo diſplicere poſſit. Amantes nullis incommodis, aut rei familiaris iactura cruciantur, id ſolum egerrime ferunt, ſi quid cōtra amati votum commiſerint: ita oculi eorum, qui Deo fruuntur, numquam lachrymis madeſcunt, niſi cum diuinam læſiſſe maieſtatem intelligunt. Item amantes adeò in amatos rapiuntur, vt nihil aliud audiant, niſi ſi quando de amato incidat ſermo: obturant enim ad cetera aures ſuas: ita Dominum diligentes, vana & carnalia non aduertunt, quòd in Deo plene ſint abſorpti, ſi autem de Chriſto fiant verba, ſtatim euigilantes applaudunt.

Beatus Antonius dicebat (vt ſcribit Caſſianus) non eſſe eam perfectam orationem, in qua deuotus ſeipſum non obliuiſceretur. Abbas Agathon dicere ſolitus erat, nihil eſſe laborioſius, quàm orare Dominum. Dicebat etiam Senior (vt legitur in Vitis Patrum) ſicut fieri nequit, vt quis faciem ſuam in aqua turbida lucide inſpiciat, ſic etiam impoſſibile eſt animam à cogitationibus externis non purgatam Deum vere orare, & cōtéplari. Aſſueſcamus ergo omni tēpore, loco, actione, cauſa, negotio mentē in Deo per feruidam dilectionem, & humilem orationē infigere, atque per contemplationem imprimere, complecti, ſtringere, dicentes cum ſponſa: Tenebo illum, nec dimittam. Quod cum ſublime ſit & excelſum, vita noſtra tanto excelſior ac ſublimior erit, quanto ſimilior Dei vitæ fuerit:

ſed vita Dei ſui ipſius aſſidua dilectio, & contẽplatio, Ergo,&c. Sed fortaſſe quæres, quod ſit remedium,quo mederi noſtro morbo, idest, inſtabilitati valeamus. Reſpõdeo: Cauſa iſtius morbi amor eſt terrenus: remedium eſt actualis & ardentiſſimus amor Dei. Quanto enim quilibet in hoc magis profecerit & in contemptu terrenorum omnium, tanto plus in cordis ſtabilitate proficiet, vt res ipſa teſtatur. Terrena amantes denſis cogitationũ tumultibus premuntur: ideo non mirum eſt, ſi ea hora qua ſtabilitatem quærunt, eam adipiſci nequeant, ſed more ſolito euagentur. Vulgare eſt ſæpiſſime cogitare de ijs, quæ magis diligimus: & quæ ſæpius cogitationi noſtræ ſe offerunt ea magis amamus, iuxta illud Domini verbum: Vbi eſt theſaurus tuus, ibi &c. Attende quæſo, id amare te ſcito, quod frequentius cogitas. Enitere ergo in amore Domini proficere, & rerum omnium contemptu, in abſterſione phantaſmatum rerum corporearum, quæ ſæpe occurrunt, nec vnquam volitare ceſſant ante oculos noſtros, atque etiam in introuerſione, mentiſq. ſurſum in Deum directione: ſic enim fiet vt bona & diuturna hac conſuetudine indies proficias, ac celeriter ad cordis ſtabilitatem peruenias. Tanto alicuius viatoris contemplatio perfectior ac ſplendidior eſt, quanto ipſe clarius ac purius intuetur lucem illam increatam, quæ Deus eſt, prorſus eſſe incomprehenſibilem, ac circumſpectat ſe ab eius immiſſione in infinitum occumbere. Dionyſius Carth.

de Contemp. fol. 184. ita scribit: Causæ proximæ contemplationis tres sunt: nempe feruidus amor Dei: abstractio mentis ab omni operatione circa creata: conatus mentis ad extensionem ac defectionem suam in Deo, & quanto perfectiores hæ causæ fuerint, ac fortiores, tanto contemplatio, eamq. consequens alienatio, seu raptus ac extasis erunt diuturniores: quod tamen potissime pendet á diuina largitate. Quo enim directius mentem in supernaturali eleuatione conseruauerit, eo plane diutius suspensa permanebit. Et quamuis Bernard. dicat morulam esse breuem, id intelligendum est respectiue ad imbecillitatem humanæ mentis, & ad id quod frequentius euenire solet: non autem respectiue ad diuinam clementiam, quæ aliquando detinet sanctos in raptu longo temporis spatio. Hæc ille.

Contemplatio semel degustata vehementissimum ardorem in ea persistendi gignit in mente, seu indesinenter ad eam redeundi: inde fit, vt qui eam gustauerit, non facile ab ea, eiusq. intuitu vel affectu valeat reuocari; iuxta illud: Qui edunt me adhuc esurient. Stude ergo emundari à terrenis affectibus, sic enim fiet, vt totus mentis affectus, totusq. amantis potentiæ appetitus nemine retrahente aut impediente integre figantur in Deo, in illo imperscrutabili pelago, ac interminabili & incomprehensibili abysso, quam vocat Dionys. diuinam caliginem, quæ nihil aliud est quàm inaccessibilitas & incomprehensibilitas diuinæ lucis, seu diuina lux in quantum

incom-

incomprehensibilis & ignota. Quamuis enim lux diuina in se lucidissima, radiosissima, & clarissima sit, tamen respectu mentis, quæ diuinum illum splendorem & decorem intueri non sustinet, caligo vocatur. Ideo clamat Esaias: Vere tu es Deus absconditus. Et Dominus posuit tenebras latibulum suum. Vnde diuinam caliginem intrare, id est, nempe mentis oculum affectusq. apicem per mysticam theoriam in Deum extendere. Est autem contemplatio actus doni sapientiæ habiti in excellenti gradu, atque ideo huius contemplationis exercitatio dicitur esse supernaturalis. Sed quæres, qui fit, vt differant Sancti, qui de ea scripserunt. Quidam enim dicunt exercitium contemplationis fieri cum maxima delectatione, alij vero fieri cum maxima afflictione. Componit illos Dionysius fol. 196. dicens, aliquando exercitationem hanc peragi laboriose, videlicet quando homo se disponit ad illam secretissimam & ardentissimam vnionem cum magno mentis conatu, vt omnia supergrediatur cum feruida oratione, cum propria recollectione, corporalisque habitudinis alteratione. Aliquando vero speciali Dei munere cum maxima peragitur facilitate atque dulcedine: nam interdum mens absque præparatione vlla repente, & quasi inopinato à Spiritu sancto concutitur, irradiatur, succenditur, rapitur, transformatur: tunc enim facillime, & absque labore caliginem intrat voluptuose. Hæc autem mystica Theologia non est naturalis notitia, seu cognitio Dei,

nec rationis inuestigatione nititur, sed est quædam celerrima & promptissima Dei contemplatio ex ipsius Domini gratiosissima illustratione, ac supernaturali irradiatione proueniens, quam assidue ardentissima puri amoris affectio comitatur: & ideo non competit nisi viris in diuino amore perfectis, qui ab omni terrenæ labis macula purgati, & purissime defæcati sunt, quales omnes, qui ista legerint, velit reddere miseratione sua Dominus Iesus, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit in sæcula sæculorum. Amen.

INDEX
PRIMÆ PARTIS.

SECVNDAE PARTIS.

Ordo

LAVS DEO.

APPROBATIO.

Compendium hoc spiritualis doctrinæ Reuerendissimi Domini, & vndequaq. doctissimi Fratris Bartholomæi de Martyribus Archiepiscopi Braccharensis, & Hispaniæ Primatis, recognoscere iussus, à grauissimo sanctæ ac generalis Inquisitionis Senatu, haud indiligenter idefficere curaui: nihilq. habet Sanctæ Romanæ Ecclesiæ fidei contrarium, aut Reipub. offensiuum: Verum multis argumentis dignissimum est, quod excudatur typis, ad multorum ædificationem, & instructionem. Habet enim quamplurima egregia documenta quæ ex sententijs Patrum, quasi in vnam catenam contextis, pulchro artificio coaptauit.

Frater Bartholomæus Ferreira.

Podese imprimir vista a informaçam: & hum dos nouamente impressos tornara a esta Mesa com o original, antes de correr. Em Lisboa a 3. de Abril, de 1579.

Paulo Afonso. Antonio Telez. Iorge Serrão.

Auctoritate ordinaria, podese imprimir. 1. de Feuereiro. 1582.

Bulhão.

Imprimatur. *Fr. Paulus de Francis de Neap. Lector, & Socius Reuerendiss. Patris Magistri Sacri Palatij Apostolici.*